

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FILOZOFSKI FAKULTET
JEZIK I KNJIŽEVNOST

**SEMANTIČKO-SINTAKSIČKI
MEĐUODNOS FAZNOG GLAGOLA I
KOMPLEMENTA U ENGLISKOM I
SRPSKOM JEZIKU – KONTRASTIVNI
PRISTUP**

DOKTORSKA DISERTACIJA

Mentor: Prof. dr Nataša Milivojević

Kandidat: msr Snežana Kljakić

Novi Sad, 2020. godine

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FILOZOFSKI FAKULTET

Ključna dokumentacijska informacija

Redni broj: RBR	
Identifikacioni broj: IBR	
Tip dokumentacije: TD	Monografska dokumentacija
Tip zapisa: TZ	Tekstualni štampani materijal
Vrsta rada (dipl., mag., dokt.): VR	doktorska disertacija
Ime i prezime autora: AU	msr Snežana Kljakić
Mentor (titula, ime, prezime, zvanje): MN	prof. dr Nataša Milivojević, vanredni profesor
Naslov rada: NR	Semantičko-sintaksički međuodnos faznog glagola i komplementa u engleskom i srpskom jeziku – kontrastivni pristup
Jezik publikacije: JP	srpski, latinica
Jezik izvoda: JI	srpski/engleski
Zemlja publikovanja: ZP	Republika Srbija
Uže geografsko područje: UGP	AP Vojvodina, Novi Sad
Godina: GO	2020.
Izdavač: IZ	Autorski reprint
Mesto i adresa: MA	Novi Sad, dr Zorana Đinđića br. 2
Fizički opis rada: FO	(6 poglavlja / 266 stranica / 19 tabela / 9 grafikona / 145 referenci / 2 dodatka)
Naučna oblast: NO	Kontrastivna lingvistika, Savremeni engleski i srpski jezik

Naučna disciplina: ND	Semantika/Sintaksa
Predmetna odrednica, ključne reči: PO	Fazni glagoli, aspektualni glagoli, aspektualizatori, glagolski vid, tip glagolske situacije, akcionsart, teličnost, promena tipa glagolske situacije
UDK	811.111'367/37:811.163.41'367/37 81'36
Čuva se: ČU	Filozofski fakultet, Centralna biblioteka
Važna napomena: VN	/
Izvod: IZ	<p>U sferi interesovanja ove studije su aspektualni glagoli u engleskom jeziku sa fokusom na konstrukcije sa nefinitnom glagolskom komplementacijom. U razmatranje je uzeto jedanaest aspektualizatora koji su podeljeni prema fazi koju označavaju. To su glagoli: <i>begin, start, continue, keep, keep on, go on, resume, finish, stop, quit</i> i <i>cease</i>. U odnosu na inventar posmatranih glagola u engleskom jeziku, u srpskom jeziku izdvojilo se pet konstrukcija koje su semantički i funkcionalno ekvivalentne. Upravne glagolske lekseme u ovim strukturama čine fazni glagoli: <i>početi / počinjati, nastaviti / nastavljati, ne prestati / ne prestajati, prestati / prestajati, i prekinuti / prekidati</i>. Iako je leksikon srpskog jezika bogat faznim glagolima i nudi veći izbor glagola u odnosu na broj predstavljenih u ovom istraživanju, osnovni parametar za izdvajanje rečenica koje su ušle u sastav prikupljene građe bio je složeni predikat kojeg čini fazni glagol i glagol u funkciji dopunske strukture.</p> <p>Zadatak prikazanog istraživanja bio je da izoluje aspektualne konstrukcije sa faznim glagolima i da se prouči semantičko-sintaksički međuodnos konstituenata u okviru kompleksne predikacije u engleskom i srpskom jeziku. Opšti cilj studije bio je da se primenom kontrastivne analize opišu, a potom i objasne sličnosti i razlike među upoređivanim jezičkim sistemima. Da bi se rasvetlila određena pitanja koja do sada nisu bila postavljana u kontrastivnim okvirima, a koja su se nametnula u analizi aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima, primenjena je teorija K. Smit (1995, 1997).</p> <p>Predmetom ovog istraživanja obuhvaćeno je proučavanje međusobnog uticaja ili sadejstva teličnosti i perfektnosti u konstrukcijama sa aspektualnim glagolima u posmatranim jezicima. Važan segment analize imao je za cilj da odredi sve tipove glagolskih situacija koje se mogu naći u okviru komplementa</p>

	<p>faznog glagola. Polazi se od pretpostavke da situaciju u dopuni odlikuje trajanje da bi fazni glagol mogao da uputi na određenu etapu takvog događaja, tj. na određeni vremenski segment događaja označenog glagolom u komplementaciji. U razmatranje su uzeta i ograničenja koja fazni glagol nameće svom komplementu. Učinjen je pokušaj sagledavanja mogućnosti promene tipa glagolske situacije u komplementu.</p> <p>Činjenica je da ovakve aspektualne konstrukcije postoje u oba proučavana jezika i da se prema tome mogu utvrditi ne samo njihove specifičnosti, već i sličnosti i razlike. Zastupljenost ovih konstrukcija i mogućnost poređenja sistema dva jezika čine solidnu bazu proučavanja u kontrastivnoj perspektivi.</p>
Datum prihvatanja teme od strane NN veća: DP	13.09.2018.
Datum odbrane: DO	
Članovi komisije: (ime i prezime / titula / zvanje / naziv organizacije / status) KO	Predsednik: prof. dr Predrag Novakov, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu Mentor/Član: prof. dr Nataša Milivojević, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu Član: prof. dr Dušanka Zvekić-Dušanović, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu Član: dr Dejan Karavesović, Filološko-umetnički fakultet, Univerzitet u Kragujevcu

University of Novi Sad
Faculty of Philosophy

Key word documentation

Accession number: ANO	
Identification number: INO	
Document type: DT	Monograph documentation
Type of record: TR	Textual printed material
Contents code: CC	PhD thesis
Author: AU	ma Snežana Kljakić
Mentor: MN	Nataša Milivojević, PhD, Associate Professor
Title: TI	Semantic and syntactic relation of phase verbs and their complements in English and Serbian – contrastive approach
Language of text: LT	Serbian, Latin
Language of abstract: LA	Serbian/English
Country of publication: CP	Serbia
Locality of publication: LP	AP Vojvodina, Novi Sad
Publication year: PY	2020
Publisher: PU	Author's reprint
Publication place: PP	Faculty of Philosophy, Novi Sad, Dr Zoran Đinđić 2
Physical description: PD	(6 chapters / 266 pages / 19 tables / 9 graphs / 145 references / 2 appendices)
Scientific field SF	Contrastive Linguistics, Contemporary English and Serbian

Scientific discipline SD	Semantics/Syntax
Subject, Key words SKW	Phase verbs, aspectual verbs, aspectualizers, aspect, situation type, Aktionsart, telicity, coercion
UC	811.111'367/37:811.163.41'367/37 81'36
Holding data: HD	Faculty of Philosophy, Central Library
Note: N	/
Abstract: AB	<p>This study deals with English aspectual verbs with the focus on non-finite complement constructions. Eleven aspectualizers were considered, categorized by the phase they represent. These verbs are: <i>begin, start, continue, keep, keep on, go on, resume, finish, stop, quit</i> and <i>cease</i>. Corresponding to this inventory of English verbs, in Serbian we have five semantically and functionally equivalent constructions. The main verbs in these constructions are the phase verbs <i>početi / počinjati, nastaviti / nastavljati, ne prestati / ne prestajati, prestati / prestajati</i>, and <i>prekinuti / prekidati</i>. Although the Serbian lexicon is abundant with phase verbs, and exudes a wider choice of verbs than those included in this study, the principal parameter for sentences to be considered for this research was the compound predicate which consists of a phase verb and a complement structure verb.</p> <p>The goal of this research was to isolate aspectual constructions with phase verbs and analyze the semantical and syntactic relation between the constituents within the framework of complex predication in English and Serbian. The general aim was to apply contrastive analysis and describe, and then explain similarities and differences in the compared linguistic systems. To cast more light on certain questions which haven't been formulated in contrastive frames, and which have arisen in the analysis of aspectual constructions with phrasal verbs, the research relied on a theory of C. Smith (1995,1997).</p> <p>The subject of this research includes the study of mutual influence or cooperation of the telicity and perfectivity in aspectual verb constructions in the observed languages. An important segment of the analysis was employed to determine all situation types which can be found in phase verb complements. The initial assumption was that a complement situation</p>

	<p>needs to be durative so the phase verb can refer to a certain phase of the event, i.e. to a certain time segment of the event denoted by the complement verb. The limitations that phase verbs impose on their complements were also considered. The study also attempted to give an overview of the possibility of coercion in the complement.</p> <p>Aspectual constructions like these exist in both referred languages, which allows us to determine not only their specifics but also their similarities and differences. The prevalence of these constructions and the possibility to compare two linguistic systems generate a substantial basis for the contrastive study.</p>
Accepted on Scientific Board on: AS	September 13 th 2018
Defended: DE	
Thesis Defend Board: DB	<p>President of the Thesis Defend Board: Full Professor Predrag Novakov, PhD, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad</p> <p>Mentor and Member of the Thesis Defend Board: Associate Professor Nataša Milivojević, PhD, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad</p> <p>Member of the Thesis Defend Board: Associate Professor Dušanka Zvekić-Dušanović, PhD, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad</p> <p>Member of the Thesis Defend Board: Assistant Professor Dejan Karavesović, PhD, Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac</p>

☆☆☆☆☆

Naročitu zahvalnost dugujem svojoj mentorki, prof. dr Nataši Milivojević, koja je bila izvor kvalitetnih znanja i vrednosti i sa kojom je bila čast sarađivati.

Za ideju ovog naučnoistraživačkog rada posebno zahvaljujem uvaženom prof. dr Predragu Novakovu na podstreku da zakoračim u svet nauke.

Najveću zahvalnost dugujem roditeljima i bratu čija me je neizmerna ljubav i podrška uvek vodila kroz život i njima posvećujem ovu disertaciju.

☆☆☆☆☆

Sadržaj

Spisak tabela	i
Spisak grafikona.....	ii
Sažetak	iii
Abstract	iv
1. Uvod	1
1.1. Razmatranje ključnih pojmova	2
1.2. Predmet istraživanja	7
1.3. Definisane faznog glagola.....	8
1.4. Definisane tipa komplementa faznog glagola	10
1.5. Razmatranja o međuodnosu faznog glagola i komplementa.....	12
2. Pregled relevantnih teorijskih stavova.....	18
2.1. Semantički pristup problematici fazne konstrukcije u engleskom jeziku	18
2.2. Razmatranje sintaksičke teorije u pogledu fazne konstrukcije u engleskom jeziku	31
2.3. Semantički pristup problematici fazne konstrukcije u srpskom jeziku.....	40
2.4. Razmatranje sintaksičke teorije u pogledu fazne konstrukcije u srpskom jeziku	47
2.5. Kontrastivno razmatranje teorije u pogledu fazne konstrukcije.....	54
3. Savremene tendencije u proučavanju fazne konstrukcije	57
3.1. Konstrukcije sa početnim faznim glagolima.....	57
3.1.1. Leksičko značenje početnih faznih glagola <i>begin</i> i <i>start</i>	57
3.1.2. Tip glagolske situacije faznih glagola <i>begin</i> i <i>start</i>	60
3.1.3. Fazni glagoli <i>begin</i> i <i>start</i> i njihova nefinitna komplementacija.....	65
3.1.4. Tip glagolske situacije komplementa početnih faznih glagola <i>begin</i> i <i>start</i>	70
3.2. Konstrukcije sa kontinualnim faznim glagolima	77
3.2.1. Leksičko značenje kontinualnih faznih glagola <i>continue</i> , <i>keep</i> , <i>keep on</i> , <i>go on</i> i <i>resume</i>	78
3.2.2. Tip glagolske situacije faznih glagola <i>continue</i> , <i>keep</i> , <i>keep on</i> , <i>go on</i> , <i>resume</i>	82
3.2.3. Fazni glagoli <i>continue</i> , <i>keep</i> , <i>keep on</i> , <i>go on</i> , <i>resume</i> i njihova nefinitna komplementacija.....	84
3.2.4. Tip glagolske situacije komplementa kontinualnih faznih glagola <i>continue</i> , <i>keep</i> , <i>keep on</i> , <i>go on</i> , <i>resume</i>	88
3.3. Konstrukcije sa završnim faznim glagolima	96
3.3.1. Leksičko značenje završnih faznih glagola <i>finish</i> , <i>stop</i> , <i>quit</i> i <i>cease</i>	96
3.3.2. Tip glagolske situacije faznih glagola <i>finish</i> , <i>stop</i> , <i>quit</i> , <i>cease</i>	100
3.3.3. Fazni glagoli <i>finish</i> , <i>stop</i> , <i>quit</i> , <i>cease</i> i njihova nefinitna komplementacija.....	103

3.3.4. Tip glagolske situacije komplementa završnih faznih glagola <i>finish, stop, quit, cease</i>	108
4. Metodologija istraživanja	117
4.1. Fazni glagoli kao posebna leksička klasa.....	118
4.2. Metodološka provera jezičke građe: leksički nivo	119
4.3. Izvori i struktura rečeničnog korpusa: sintaksički nivo	122
5. Analiza korpusa	125
5.1. Poređenje (kontrastiranje) faznih glagola na leksičkom nivou	126
5.1.1. Poređenje (kontrastiranje) početnih faznih glagola na leksičkom nivou	126
5.1.2. Poređenje (kontrastiranje) kontinualnih faznih glagola na leksičkom nivou	130
5.1.3. Poređenje (kontrastiranje) završnih faznih glagola na leksičkom nivou	135
5.2. Analiza aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima na semantičko-sintaksičkom nivou u engleskom jeziku	140
5.2.1. Parametri za tumačenje korpusa na engleskom jeziku	140
5.2.2. Značenje perfektivnosti i imperfektivnosti faznog glagola u engleskom jeziku	141
5.2.3. Perfektivnost ili imperfektivnost komplementa u okviru aspektualne konstrukcije sa faznim glagolom u engleskom jeziku	144
5.2.4. Teličnost konstrukcija sa početnim faznim glagolima u engleskom jeziku	146
5.2.5. Tipovi glagolskih situacija u komplementu početnih faznih glagola u engleskom jeziku	153
5.2.6. Teličnost konstrukcija sa kontinualnim faznim glagolima u engleskom jeziku	165
5.2.7. Tipovi glagolskih situacija u komplementu kontinualnih faznih glagola u engleskom jeziku.....	169
5.2.8. Teličnost konstrukcija sa završnim faznim glagolima u engleskom jeziku	175
5.2.9. Tipovi glagolskih situacija u komplementu završnih faznih glagola u engleskom jeziku	177
5.3. Analiza aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima na semantičko-sintaksičkom nivou u srpskom jeziku.....	184
5.3.1. Parametri za tumačenje korpusa na srpskom jeziku.....	185
5.3.2. Značenje perfektivnosti i imperfektivnosti faznog glagola u srpskom jeziku.....	187
5.3.3. Perfektivnost ili imperfektivnost komplementa u okviru aspektualne konstrukcije sa faznim glagolom u srpskom jeziku.....	190
5.3.4. Teličnost konstrukcija sa faznim glagolima u srpskom jeziku.....	192
5.3.5. Tipovi glagolskih situacija u komplementu početnih faznih glagola u srpskom jeziku	195
5.3.6. Tipovi glagolskih situacija u komplementu kontinualnih faznih glagola u srpskom jeziku	203

5.3.7. Tipovi glagolskih situacija u komplementu završnih faznih glagola u srpskom jeziku	208
6. Zaključna razmatranja	212
Bibliografija	217
Dodatak 1: Rečenični korpus na engleskom jeziku	228
Dodatak 2: Rečenični korpus na srpskom jeziku	252

Spisak tabela

Oznaka	Naziv	Str.
Tabela 1.	Podela tipova glagolskih situacija prema Z. Vendleru	5.
Tabela 2.	Spisak aspektualizatora u modernom engleskom jeziku prema L. Brinton (1988: 61)	21.
Tabela 3.	Podela aspektualizatora prema semantičkoj grupi kojoj pripadaju prema A. Frid (1979: 67)	22.
Tabela 4.	Spisak faznih glagola (Mrazović i Vukadinović 2009: 192)	42.
Tabela 5.	Tabelarni pregled korpusa na engleskom jeziku	123.
Tabela 6.	Tabelarni pregled korpusa na srpskom jeziku	124.
Tabela 7.	Tabelarni pregled prevodnih ekvivalenata engleskih faznih glagola	139.
Tabela 8.	Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>start</i> i <i>begin</i>	154.
Tabela 9.	Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>start</i> i <i>begin</i>	155.
Tabela 10.	Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>keep</i> , <i>continue</i> , <i>keep on</i> , <i>go on</i> i <i>resume</i>	169.
Tabela 11.	Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>keep</i> , <i>continue</i> , <i>keep on</i> , <i>go on</i> i <i>resume</i>	170.
Tabela 12.	Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>finish</i> , <i>stop</i> , <i>cease</i> i <i>quit</i>	177.
Tabela 13.	Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>finish</i> , <i>stop</i> , <i>cease</i> i <i>quit</i>	178.
Tabela 14.	Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>početi</i> / <i>počinjati</i>	202.
Tabela 15.	Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>početi</i> / <i>počinjati</i>	203.
Tabela 16.	Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>nastaviti</i> / <i>nastavljati</i> i <i>ne prestati</i> / <i>ne prestajati</i>	204.
Tabela 17.	Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>nastaviti</i> / <i>nastavljati</i> i <i>ne prestati</i> / <i>ne prestajati</i>	204.
Tabela 18.	Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>prestati</i> / <i>prestajati</i>	209.
Tabela 19.	Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>prestati</i> / <i>prestajati</i>	210.

Spisak grafikona

Oznaka	Naziv	Str.
Grafikon 1.	Prikaz vremenskih segmenata jednog događaja prema postavkama A. Frid (1979: 31)	21.
Grafikon 2.	Prikaz aspektualizovane rečenice „pisati“ (Stanojčić i Popović 1995: 249)	41.
Grafikon 3.	Prikaz tipova glagolskih situacija u <i>to</i> infinitiv komplementu sa aspektualnim glagolima <i>start</i> i <i>begin</i>	155.
Grafikon 4.	Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu u <i>Ving</i> formi sa aspektualnim glagolima <i>start</i> i <i>begin</i>	156.
Grafikon 5.	Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>keep</i> , <i>continue</i> , <i>keep on</i> , <i>go on</i> i <i>resume</i>	170.
Grafikon 6.	Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima <i>finish</i> , <i>stop</i> , <i>cease</i> i <i>quit</i>	179.
Grafikon 7.	Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>početi</i> / <i>počinjati</i>	203.
Grafikon 8.	Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>nastaviti</i> / <i>nastavljati</i> i <i>ne prestati</i> / <i>ne prestajati</i>	205.
Grafikon 9.	Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima <i>prestati</i> / <i>prestajati</i>	210.

Sažetak

U sferi interesovanja ove studije su aspektualni glagoli u engleskom jeziku sa fokusom na konstrukcije sa nefinitnom glagolskom komplementacijom. U razmatranje je uzeto jedanaest aspektualizatora koji su podeljeni prema fazi koju označavaju. To su glagoli: *begin, start, continue, keep, keep on, go on, resume, finish, stop, quit* i *cease*. U odnosu na inventar posmatranih glagola u engleskom jeziku, u srpskom jeziku izdvojilo se pet konstrukcija koje su semantički i funkcionalno ekvivalentne. Upravne glagolske lekseme u ovim strukturama čine fazni glagoli: *početi / počinjati, nastaviti / nastavljati, ne prestati / ne prestajati, prestati / prestajati*, i *prekinuti / prekidati*. Iako je leksikon srpskog jezika bogat faznim glagolima i nudi veći izbor glagola u odnosu na broj predstavljenih u ovom istraživanju, osnovni parametar za izdvajanje rečenica koje su ušle u sastav prikupljene građe bio je složeni predikat kojeg čini fazni glagol i glagol u funkciji dopunske strukture.

Zadatak prikazanog istraživanja bio je da izoluje aspektualne konstrukcije sa faznim glagolima i da se prouči semantičko-sintaksički međuodnos konstituenata u okviru kompleksne predikacije u engleskom i srpskom jeziku. Opšti cilj studije bio je da se primenom kontrastivne analize opišu, a potom i objasne sličnosti i razlike među upoređivanim jezičkim sistemima. Da bi se rasvetlila određena pitanja koja do sada nisu bila postavljana u kontrastivnim okvirima, a koja su se nametnula u analizi aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima, primenjena je teorija K. Smit (1995, 1997).

Predmetom ovog istraživanja obuhvaćeno je proučavanje međusobnog uticaja ili sadejstva teličnosti i perfektivnosti u konstrukcijama sa aspektualnim glagolima u posmatranim jezicima. Važan segment analize imao je za cilj da odredi sve tipove glagolskih situacija koje se mogu naći u okviru komplementa faznog glagola. Polazi se od pretpostavke da situaciju u dopuni odlikuje trajanje da bi fazni glagol mogao da uputi na određenu etapu takvog događaja, tj. na određeni vremenski segment događaja označenog glagolom u komplementaciji. U razmatranje su uzeta i ograničenja koja fazni glagol nameće svom komplementu. Učinjen je pokušaj sagledavanja mogućnosti promene tipa glagolske situacije u komplementu.

Činjenica je da ovakve aspektualne konstrukcije postoje u oba proučavana jezika i da se prema tome mogu utvrditi ne samo njihove specifičnosti, već i sličnosti i razlike. Zastupljenost ovih konstrukcija i mogućnost poređenja sistema dva jezika čine solidnu bazu proučavanja u kontrastivnoj perspektivi.

Ključne reči: fazni glagoli, aspektualni glagoli, aspektualizatori, glagolski vid, tip glagolske situacije, akcionsart, teličnost, promena tipa glagolske situacije

Abstract

This study deals with English aspectual verbs with the focus on non-finite complement constructions. Eleven aspectualizers were considered, categorized by the phase they represent. These verbs are: *begin, start, continue, keep, keep on, go on, resume, finish, stop, quit* and *cease*. Corresponding to this inventory of English verbs, there are five semantically and functionally equivalent constructions in Serbian. The main verbs in these constructions are the phase verbs *početi / počinjati, nastaviti / nastavljati, ne prestati / ne prestajati, prestati / prestajati, and prekinuti / prekidati*. Although the Serbian lexicon is abundant with phase verbs, and exudes a wider choice of verbs than those included in this study, the principal parameter for sentences to be considered for this research was the compound predicate which consists of a phase verb and a complement structure verb.

The goal of this research was to isolate aspectual constructions with phase verbs and analyze the semantical and syntactic relation between the constituents within the framework of complex predication in English and Serbian. The general aim was to apply contrastive analysis and describe, and then explain similarities and differences in the compared linguistic systems. To cast more light on certain questions which haven't been formulated in contrastive frames, and which have arisen in the analysis of aspectual constructions with phrasal verbs, the research relied on a theory of C. Smith (1995,1997).

The subject of this research includes the study of mutual influence or cooperation of the telicity and perfectivity in aspectual verb constructions in the observed languages. An important segment of the analysis was employed to determine all situation types which can be found in phase verb complements. The initial assumption was that a complement situation needs to be durative so the phase verb can refer to a certain phase of the event, i.e. to a certain time segment of the event denoted by the complement verb. The limitations that phase verbs impose on their complements were also considered. The study also attempted to give an overview of the possibility of coercion of the complement.

Aspectual constructions like these exist in both referred languages, which allows us to determine not only their specifics but also their similarities and differences. The prevalence of these constructions and the possibility to compare two linguistic systems generate a substantial basis for the contrastive study.

Key words: phase verbs, aspectual verbs, aspectualizers, aspect, situation type, Aktionsart, telicity, coercion

1. Uvod

U dosadašnjoj lingvističkoj literaturi kako anglističkoj, tako i srbističkoj, glagolski vid je opsežno proučavan u okviru različitih teorijskih modela. Savremena istraživanja otvaraju nove perspektive proučavanja na ovom polju. To je naročito značajno kada se u obzir uzme i leksički aspekt (akcionsart) o kom u srpskoj lingvistici do nedavno nije bilo posvećenih istraživanja, a samim tim ni ustaljenog termina, te su termini „vidski lik“ (Stevanović 1979), „tip glagolske situacije“ (Novakov 2005a) ili „akcionalnost“ (Ivanović 2012) odražavali suštinu ove kategorije. S tim u vezi, novi pogledi na kategoriju glagolskog vida obuhvataju i semantičke karakteristike glagolskih leksema te podstiču nova istraživanja.

U ovoj studiji polaznu tačku istraživanja čini sekundarni sistem glagolskog vida u engleskom jeziku čiji su predstavnici *aspektualizatori* ili *aspektualni glagoli* (engleski termini: *aspectualizers, aspectuals, aspectual verbs*) (Freed 1979, Brinton 1988). Ovaj tip glagola frekventno se koristi u engleskom jeziku budući da se uz njihovu pomoć mogu pružiti konkretne informacije o početku, trajanju ili završetku određene radnje, te se na taj način može formirati potpuna slika o toku određene radnje. Aspektualizatori označavaju različite etape, tj. faze u trajanju neke radnje, pa su u srpskoj lingvistici ovi glagoli poznatiji kao *fazni glagoli* (npr. Ivić 1970). U engleskom jeziku početak ili kraj radnje ne može se izraziti uz pomoć prefiksa ili sufiksa koji bi obogatili i usmerili značenje osnovne glagolske forme. Iz tog razloga, neophodno je upotrebiti glagole punog leksičkog značenja koji pružaju informacije o etapi razvoja određene situacije. Sa druge strane, u srpskom jeziku realizacija pomenutih faza može se ostvariti morfološki, konkretno uz pomoć prefiksa koji imaju aspektualnu funkciju.

Rečnici engleskog jezika sugerišu da su značenja pojedinih aspektualnih glagola gotovo sinonimna sa neznatnim razlikama u stilu i registru između njih. Aspektualizatori koji etimološki vode poreklo iz latinskog jezika smatraju se formalnijim, pa je njihova upotreba primenjiva u pravnom registru (*The criminal proceedings **commenced***) ili u naučnim radovima (*Doctors **have initiated** a series of tests to determine the cause of the problem*). Bez obzira na definicije koje postoje u rečnicima, dinamika upotrebe aspektualnih glagola mnogo je kompleksnija nego što to dostupni leksikografski izvori sugerišu.

Aspektualni glagoli često su analizirani u okviru studija iz oblasti semantike (npr. Wierzbicka 1988, Dixon 2005), komplementacije (npr. Egan 2008), leksičko-semantičke klase

glagola (npr. Levin 1993) ili aspektualnosti (npr. Brinton 1988, Verkuyl 1999). Broj glagola obuhvaćenih raznim istraživanjima najčešće je bio ograničen, dok se pažnja uglavnom poklanjala najfrekventnijim glagolima kao što su: *begin*, *start*, *keep* i *stop*, a ostali su izostavljeni ili marginalizovani.

Uvidom u postojeću relevantnu teorijsku literaturu, došlo se do zaključka da su aspektualni glagoli do sada bili predmet proučavanja nekoliko različitih studija na polju engleskog jezika. Ipak, broj naučnih radova koji govore o faznom glagolu značajno je manji kada je reč o savremenim pristupima proučavanju jezika, a to je naročito važno istaći na polju teorijskih lingvističkih modela. Takođe, broj kontrastivnih studija koje se bave ovom tematikom je izrazito mali, te ovakvo kontrastivno istraživanje ima za cilj da doprinese sveobuhvatnijem razumevanju faznog glagola u engleskom i srpskom jeziku.

1.1. Razmatranje ključnih pojmova

Da bi se obuhvatila jezička građa iz oba jezika, neophodno je jasno i dosledno definisati glagolsko vreme, glagolski vid, tip glagolske situacije i aspektualizatore. Premda glagolski vid i glagolsko vreme „koegzistiraju“ u glagolskim oblicima, postoje i važne razlike među njima. Prema Komrijevom shvatanju, glagolsko vreme kao kategorija zapravo predstavlja gramatikalizaciju izraza lokacije u vremenu (Comrie 2004: 9). Vreme služi da situaciju označenu predikatom lokalizuje spram trenutka govora (npr. *Došla je*), ili naspram nekog drugog momenta koji se meri od momenta govora (npr. *Kad sam se vratio ona je već bila otišla*). Za razliku od glagolskog vremena, glagolski vid se odnosi na unutrašnju temporalnu strukturu glagolske situacije bez obzira na njenu vremensku lokaciju. Uz pomoć obe navedene kategorije dolazi se do informacije o vremenu u kom se odvija glagolska situacija. U fokusu aspekta je interval koji zauzima određena glagolska radnja što za posledicu ima različite načine na koje ona može biti predstavljena. U vezi sa tim, isti tip situacije može se predstaviti na više načina:

- globalna celina u koju se ne može prodreti, što znači da se nijedan njen deo ne može izdvojiti:

1.

a) *¹**Počeo je** da prepliva reku.

b) *On upravo prepliva reku. (Novakov 2005a)

- radnja koja je na snazi ili je u toku u nekom periodu ili trenutku:

2. U šest sati je već preplivavao reku.

- ponavljanje radnje koje može označavati i naviku:

3. U to vreme je redovno preplivavao reku.

Iz ovih primera sledi zaključak da glagolska vremena pružaju odgovor na pitanje kada se desio neki događaj, ili kada će se on desiti, dok aspekt ukazuje na različite načine na koje glagolska situacija može biti predstavljena (u toku, u celini, u određenim fazama, kao habitualno itd.).

Ova studija polazi od Komrijeve opšte definicije glagolskog vida kao načina posmatranja i predstavljanja interne vremenske strukture neke situacije. To znači da glagolski vid omogućava predstavljanje situacije kao celine (perfektivnost) ili strukture (imperfektivnost) (Comrie 1976: 3).

4.

a) John was reading a book.

b) John read a book.

Perfektivni vid upućuje na to da se radnja posmatra kao celina, tj. kao potpuna (completed) ne uzimajući u obzir njene pojedinačne delove (Comrie 1976: 16). Perfektivni vid je markirani član aspekatske opozicije i njegova suština je uobličavanje predikatske radnje ili stanja

¹ U daljem radu ova oznaka (*) upućivaće na gramatički neadekvatno oformljenu konstrukciju.

isticanjem njenih graničnih tačaka (Piper i dr. 2005: 782). Sa druge strane, imperfektivni glagolski vid ukazuje da se proces može podeliti na faze i da radnja nije završena. Događaje izražene perfektivnim vidom karakterišu neka od sledećih obeležja: omeđenost, potpunost, završenost, dok događaje izražene imperfektivnim vidom karakterišu neomeđenost, progresivnost i nezavršenost.

U engleskom jeziku glagolski vid realizuje se na morfo-sintaksičkom planu. Glagolski vid ostvaruje se kombinacijom pomoćnih glagola i flektivnih morfema. U zavisnosti od namere govornika, mogu se javiti dva oblika glagolskih izraza, a to su progresivni i perfekatski. Sa druge strane, u srpskom jeziku aspekt je najčešće već u leksikonu označen te je jasno vidljiva distinkcija između perfektivnih i imperfektivnih oblika.

Akcionsart kao pozajmljenica iz nemačkog jezika, odnosi se na unutrašnju temporalnu strukturu glagolskog događaja i predstavlja leksički aspekt koji se bavi značenjima glagola i semantičkim kategorijama glagola (Rothstein 2004: 1). U postojećoj literaturi koriste se različiti termini poput „tipa glagolske situacije“², „situacionog aspekta“ (Smith 1995) ili „leksičkog aspekta“ (Comrie 1976). B. Komri navodi da je tu u pitanju inherentno aspektualno značenje, dok R. Binik tvrdi da ovaj termin predstavlja unutrašnje značenje koje prenosi glagol, a ne gramatička struktura (Binnick 1991: 148). Tip glagolske situacije definisan je uz pomoć četiri temporalna obrasca (stanja, aktivnost, ostvarenje, dostignuće; engleski termini: state, activity, accomplishment, achievement) i tri distinktivna obeležja (stativnost, trajanje i teličnost). Prema tome, oba jezika polaze od istih opštih obeležja koja se zatim na različite načine ugrađuju u glagolski sistem. Z. Vendler (1967) je autor jednog od najznačajnijih studija o leksičkom aspektu, te se veliki broj kasnijih istraživanja zasniva na njegovoj podeli:

- a. Stanja: *know (the answer), love*
- b. Aktivnosti: *run, push (a cart)*
- c. Ostvarenja: *draw a circle, write a letter*

² Pod glagolskom situacijom podrazumeva se radnja, stanje, zbivanje, proces, odnosno, sve ono što se od E. Baha (1981) u anglističkoj tradiciji objedinjuje pod generičkim terminom *eventualnost* (engleski termin: *eventuality*). U ovom radu termin *eventualnost* vezuje se za pojam koji je u srbističkoj literaturi označen kao tip glagolske situacije (npr. Novakov 2005a). V. Stanojević i T. Ašić (2006: 26) definišu *eventualnost* kao pojam koji je širi od događaja s obzirom na to da događaji po pravilu podrazumevaju promenu, dok to nije slučaj sa *eventualnošću*. Kao i stanja, i događaji predstavljaju podtipove *eventualnosti*.

d. Dostignuća: *win (the race), reach the top, find the treasure*

Klasa glagola	Stativnost	Trajanje	Teličnost
Stanja	+	+	-
Aktivnosti	-	+	-
Ostvarenja	-	+	+
Dostignuća	-	-	+

Tabela 1: Podela tipova glagolskih situacija prema Z. Vendleru

Vendler je prikazao na koji način se glagoli u ovim klasama razlikuju po karakteristikama stativnosti, trajanja i teličnosti. Događaj je stativan ako ne uključuje promenu tokom vremena; trajan ako podrazumeva vremensko trajanje i teličan ukoliko ima krajnju tačku. Teličnost je karakteristika glagolske fraze i status glagolske fraze u odnosu na teličnost zavisiće od interakcije značenja glagola sa ostalim elementima u toj frazi (Rothstein 2004: 4). Teličnost će se u ovom radu tretirati kao usmerenost ka završnoj tački, tj. određenom rezultatu. Polazi se od koncepta teličnosti po kom je situacija telična ukoliko teži cilju i ukoliko u njenoj strukturi postoji kulminacija dok se ne stigne do krajnje tačke (Novakov 2016b: 404). Glagolsko obeležje cilj ili teličnost definiše se kao semantičko obeležje glagola koje unosi prisustvo cilja, tj. težnju da glagolska radnja bude na neki način usmerena, svršena i/ili kompletna (Milivojević 2007: 398). Teličnost označava da glagolska situacija ima segmente, odnosno da ima strukturu, a postojanje i dostizanje cilja definiše situaciju kao teličnu bez obzira na to koliko ta situacija traje (Lazović 2012: 24).

U relevantnoj literaturi prihvaćen test za ispitivanje teličnosti podrazumeva upotrebu mernih fraza *in an hour (za sat vremena)* i *for an hour (sat vremena)*. Prva vrsta navedenih fraza vezuje se za teličnu glagolsku frazu, dok druga nagoveštava ateličnost:

5.

a) John built a house in a week / *for a week.

- b) Mary arrived at the station in an hour / *for an hour.
- c) John loved Mary for years / *in a year.
- d) Mary ran for an hour / *in an hour.³

U okviru ovog istraživanja primenjivaće se Vendlerovi sintaksički testovi kako za engleski jezik, tako i za srpski da se ispita (a)teličnost situacije. U prvoj grupi nalaze se testovi kojima se utvrđuju telične situacije:

- a) Koliko dugo je trebalo da V? (How long did it take to V?)
- b) Čim neko prestane da realizuje V, on jeste realizovao V. (As soon as one Vs, one has Ved.)

Ovaj test je karakterističan za dostignuća jer ona predstavljaju trenutne promene stanja.

- c) Ako neko prestane da V, on nije V. (If one stops Ving, one did not V.)

Druga grupa testova služi za utvrđivanje ateličnih situacija:

- a) Koliko dugo / Koliko vremena je neko V? (How long / How long did one V?)
- b) Provesti X vremena (spend X time Ving)
- c) Ako neko prestane da V, on jeste V. (If one stops Ving, one did V.)

U engleskom jeziku posebno je značajno obeležje stativnost, a u srpskom obeležje cilj, pa se pomoću njih ostvaruje veza sa glagolskim vidom. Pored toga, glagolske lekseme u srpskom jeziku već u leksikonu označavaju tip glagolske situacije i glagolski vid. U engleskom jeziku glagolski vid obuhvata dva para složenih glagolskih oblika (progresivni i perfekatski) pa se ta kategorija određuje tek u glagolskoj frazi, najčešće u ličnom glagolskom obliku (Novakov 2005a: 132).

³ Primeri 5c i 5d mogu da se pomere u telične interpretacije. 'John loved Mary in half an hour' može da ima inhoativno tumačenje u smislu: 'John fell in love with Mary in half an hour'. Mary ran in an hour je prihvatljivo ukoliko se trčanje tumači kao 'run a given distance.'

P. Novakov navodi da se u engleskom jeziku za glagolski vid u literaturi često vezuju i katenativne konstrukcije⁴, tj. strukture sa leksičkim glagolima iza kojih sledi dopuna u vidu glagola u bezličnom glagolskom obliku (najčešće infinitivu i sadašnjem participu). Od katenativnih konstrukcija koje se mogu povezati sa vidskim značenjima najvažnije su *konstrukcije sa faznim glagolima* (*begin, start, keep (on), go on, continue, finish, stop*) iza kojih sledi dopuna (Novakov 2005a: 88). Ove rečenice sastoje se od glavne i zavisne klauze, pri čemu je subjekat zavisne isti kao subjekat glavne, premda nije eksplicitno iskazan. Slične konstrukcije postoje i u srpskom jeziku s faznim glagolima kao što su *početi* ili *prestati da* gde takođe postoje dva predikata i isti subjekat. Budući da u ovom slučaju u engleskom jeziku postoje dva glagola i dve glagolske situacije, celu katenativnu konstrukciju ne bi trebalo svrstati u jedan tip glagolske situacije već se može utvrditi kom tipu glagolske situacije pripada glavni glagol u ličnom glagolskom obliku i glagol u dopuni. Glagol u ličnom glagolskom obliku unosi obeležje početka, prestanka ili nastavka situacije, dok bezlični glagolski oblik karakteriše kvalitet situacije o kojoj se radi. Dopune faznih glagola označavaju proces, strukturu koja se u jednom trenutku prekida, počinje ili se nastavlja. U skladu sa tim, u ovim konstrukcijama javlja se dekompozicija značenja glagolske lekseme: jedan deo značenja prenosi se ličnim, dok se drugi deo prenosi bezličnim glagolom (Novakov 2005a: 88).

Jedan od ključnih pojmova u ovom istraživanju je *aspektualizator* ili *fazni glagol* (o kom će biti više reči u potpoglavlju 1.3. Aspektualizatori su glagoli koji se odnose na određeni temporalni segment događaja koji je imenovan glagolom u dopuni (Freed 1979: 37). U srpskom jeziku ova semantička klasa glagola u literaturi označena je terminom „fazni glagol“ (Ivić 1970: 43-45).

1.2. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja je kontrastivna analiza faznih (ili aspektualnih) glagola u engleskom i srpskom jeziku. Polazi se od pretpostavke da su aspektualni glagoli sistemski

⁴ Prema definiciji F. Palmera, glagoli koji omogućavaju ulančavanje nefinitivnih dopuna zovu se *katentivni glagoli* (Palmer 1965: 172).

prisutni u oba jezika, kao i to da oni imaju dovoljan broj zajedničkih jezičkih obeležja koja ovo upoređivanje čine naučno zasnovanim i relevantnim. Nakon identifikovanja funkcionalno i semantički jednakih upravnih glagola unutar glagolske fraze, razmatraju se dopune upravnog predikata, budući da se govori o složenom predikatu, tj. o vrsti predikacije u okviru koje je uloga aspektualnog glagola da modifikuje značenje leksičkog glagola u pogledu faznosti. Drugim rečima, proučavaju se semantički nepotpuni glagoli (fazni glagoli) i drugi punoznačni glagoli koji se nalaze u ulozi sintaksičkog i semantičkog komplementa. Dodatno, važno je ispitati u kakve sintaksičko-semantičke odnose stupaju upravne glagolske fraze i komplementarne strukture ovako definisanog složenog predikata u oba jezika. Cilj ovog istraživanja je da se odrede sintaksičke i semantičke karakteristike aspektualnih glagola sa nefinitnom komplementacijom. U tom smislu, proučavaće se uticaj aspektualnih glagola na glagol u komplementaciji kao i kako pomenuti uticaj varira u zavisnosti od aspektualnih karakteristika glagola unutar komplementa.

Za ovo istraživanje, pojam glagolskog aspekta i tipa glagolske situacije imaju podjednako veliki značaj. Leksički aspekt je bitan kada se govori o nefinitnim klauzama u dopuni sa kojom se aspektualni glagol javlja. Zanimljivo je utvrditi da li postoje vidiska ograničenja u vezi sa glagolom u dopuni i kako aspektualne karakteristike glagola u dopuni doprinose značenju ukupne konstrukcije sa aspektualnim glagolom. Sa druge strane, gramatički aspekt je važan kada se proučava efekat koji aspektualni glagol ima na tumačenje rečenice.

Dodatno, predmet ovog istraživanja predstavlja i proučavanje međusobnog uticaja ili međuodnosa teličnosti i perfektivnosti sa jedne i konstrukcija sa faznim glagolima u engleskom i srpskom jeziku sa druge strane, budući da je poznato da su sintaksičko-semantičke dopune faznih ili aspektualnih glagola u srpskom jeziku imperfektivne (Ivić 1970: 44), pa se postavlja pitanje da li je ista situacija prisutna i u engleskom jeziku.

1.3. Definisane faznog glagola

Fazni glagoli (aspektualni glagoli ili aspektualizatori) su klasa glagola koja upućuje na određenu etapu komplementarnog glagolskog sadržaja. Javljaju se i u engleskom i u srpskom jeziku sa velikom učestalošću, a pripadaju leksičkim, ali semantički nepotpunim glagolima. U

literaturi se ovi glagoli dalje najčešće dele na potklase u cilju određivanja tačne etape događaja na koju se odnose. Fazni glagol modifikuje značenje glagola u komplementu u pravcu ukazivanja na određenu etapu proticanja radnje u vremenu. Prema tome, oni upućuju na početnu, središnju i završnu fazu glagolske radnje, te se u skladu sa tim mogu podeliti na početne, kontinualne i završne fazne glagole. U okviru ovog istraživanja, koriste se i termini ingresivni, kontinuativni i egresivni glagoli kao sinonimi (Brinton 1985: 167).

Razmatranjem statusa faznih glagola u engleskom jeziku bavili su se mnogi autori. Ispitivala se ispunjenost kriterijuma za članstvo u red pomoćnih, tj. glavnih glagola. Važan argument one grupe lingvista koji posmatraju fazne glagole kao upravne glagole jeste taj da oni ne zadovoljavaju osnovne kriterijume koji bi ih svrstali u grupu pomoćnih glagola (Brinton 1988: 60). Kriterijumi po kojima se pomoćni glagoli razlikuju od leksičkih su:

- mogućnost obrazovanja odričnih oblika sa NOT i enklitičkih / nenaglašanih oblika;
- obrazovanje inverzije sa subjektom i zauzimanje prvog mesta u diskontinualnim glagolskim frazama;
- mogućnost emfatičnog potvrđivanja;
- redukovanje klauze radi izbegavanja ponavljanja;
- javljanje ispred adverbijala i predeterminatora subjekta (Đorđević 1997: 296)

Činjenica da aspektualni glagoli ne ispunjavaju ove uslove dovela ih je u red leksičkih glagola. Fazni glagoli predstavljaju prelazne oblike između gramatikalizovanih pomoćnih glagola i čisto leksičkih katenativnih glagola jer oni ne kodiraju zasebnu glagolsku situaciju već segment odvijanja nefinitne konstrukcije u dopuni.

U srpskom jeziku fazni glagoli svrstavaju se u grupu glagola nepotpunog značenja važnih za formiranje rečenica i glagolskih konstrukcija uopšte (Stanojčić i Popović 1995: 247-248). Oni su leksički nesamostalni glagoli koje karakteriše zavisnost od druge reči, najčešće drugog punoznačnog glagola sa kojim fazni glagol formira celinu. S obzirom na to da predstavljaju sintaksički nepotpune jedinice, oni pripadaju klasi semikopulativnih glagola (Antonić 2000: 95).

Kako navedeni termin ukazuje, fazni glagoli označavaju različite etape ili faze u trajanju određene radnje:

- počinjanje, nastajanje, pojavljivanje, rađanje, stvaranje izvesne radnje;
- trajanje, nastavljanje, produžavanje određene radnje;
- završetak, prekidanje, zaustavljanje, prestanak, kraj u trajanju neke radnje (Krstić 2016: 142-144)

U osnovi značenja faznih glagola je promena statusa vidske ograničenosti sadržaja punoznačnog glagola u konstrukciji sa faznim glagolom, te su u značenjima faznih glagola odražene različite kombinacije negacije i promene statusa:

početi ‘prestati ne’

nastaviti ‘ne prestati’ (Piper i dr. 2005: 313)

1.4. Definisanje tipa komplementa faznog glagola

U ovom istraživanju polazne strukture su engleski aspektualni glagoli sa nefinitnom komplementacijom koja sadrži *to* infinitiv ili *Ving*⁵ klauze: (npr. *I started to cook*, *He finished reading the book*). Za komplement koji ima strukturu rečenice upotrebljava se i termin *komplementizator*, kao i termini – *dopunska* ili *komplementna klauza* (Ružić 2006: 136-137). Neophodno je dodati da se iza aspektualnih glagola može naći i imenička fraza (*He finished the book*), predloška fraza (*He started towards the exit*), zamenica (*The car started itself*) i prilog (*The story moves quickly and the movie finishes easily*). Grupu faznih glagola u srpskom jeziku karakteriše zavisnost od druge reči, a to je u ovom istraživanju drugi punoznačni glagol sa kojim fazni glagol čini gramatičku i semantičku celinu. Drugi punoznačni glagol nalazi se u obliku infinitiva ili u kombinaciji sa klauzom *da*+prezent. Zanimljiv je podatak veće zastupljenosti i produktivnosti kombinacije faznih glagola sa imenicama u odnosu na druge sintaksičke obrasce.

⁵ U ovom radu biće korišćen kategorijalno neutralni oblik *Ving* koji je vremenski neobebežen kako bi se izbegle vremenske interpretacije ovog pojma, a termini gerund i sadašnji particip tretiraće se kao jedan, tj. objedinjen oblik (Quirk et al.: 1985).

U široj interpretaciji komplement (tj. dopuna)⁶ može se shvatiti kao sintaksička konstrukcija konstituentnog tipa kojom se dopunjuje sadržaj neke druge sintaksički nepotpune konstrukcije. Za potrebe ovog istraživanja neophodno je suziti definiciju glagolske dopune kako bi se otklonile moguće nedoumice. Komplementske forme predstavljaju semantički smislene elemente čije je značenje usko povezano i uzrokovano značenjem upravnog glagola, što je u ovom slučaju fazni, tj. aspektualni glagol. U srpskom jeziku, dopunama se denotira aktivnost, događaj, situacija, a glagolima nepotpunog značenja referiše se o nekoj fazi u realizaciji naznačenog akta, signifikuje određena vrsta događajnosti (npr. *nastaviti raditi*) (Ružić 2006: 161). Pod terminom *glagolski komplement*, dakle, podrazumevaće se konstituentna struktura koja kako sintaksički tako i značenjski realizuje celinu sa svojim upravnim glagolskim elementom. Ukoliko bi se ovakva gradivna jedinica uklonila ili pomerila nastupilo bi narušavanje sintaksičkog integriteta iskaza, te bi se potpuno izmenio ili obesmislio prvobitni sadržaj propozicije⁷ (Karavesović 2015: 73).

Semantičko određivanje dopunskog statusa bazira se na dva kriterijuma. Prvi se odnosi na svojstvo glagola da svojom semantičkom „okrnjenošću“ traži dopunu u određenoj formi, a drugi kriterijum uključuje potencijal upravne i komplementske strukture da u sprezi oforme celovitu, kompleksnu predikaciju.

Iako se u okviru aspektualne konstrukcije nalazi upravna i dopunska predikacija, fazno značenje uključeno je u propoziciju nefinitnog komplementa. Određenim faznim glagolom data etapa se jasno naznačava jer je svaki od mogućih delova glagolskog događaja već uključen u značenje komplementskog glagola. Prema tome, takav fazni sadržaj ne upućuje na neki određeni glagolski događaj koji je odvojiv od dopunskog sadržaja, već na pojedinačni segment dopune.

⁶ Navedeni termini su zamenjivi nezavisno od konteksta te će se oba koristiti podjednako u ovom radu.

⁷ Pod terminom propozicije podrazumevaće se objedinjeni značenjski sadržaj kog u formi jedinstvenog predikata čine upravna i dopunska struktura (Mišović-Luković 2006: 35).

1.5. Razmatranja o međuodnosu faznog glagola i komplementa

U oba proučavana jezika, fazni upravni glagoli sa svojim nefinitnim komplementskim konstrukcijama formiraju složeni predikat. Ipak, treba istaći da postoji različit stepen uključenosti kako upravnog tako i dopunskog dela u značenjski potencijal ovakve konstrukcije. Ovo je posebno izraženo u konstrukcijama sa faznim glagolima koje predstavljaju etapu ili fazu odvijanja radnje u komplementu. Iako su upravni glagoli, u ovom slučaju fazni glagoli, u sintaksički nadređenom položaju u poređenju sa komplementom, oni se dublje integrišu u propozicioni sadržaj celokupne predikacije pri čemu realizuju jaču vezu sa leksičkim sadržajem dopune. Pored značenjskog doprinosa složenom predikatu, fazni glagoli kontrolišu prihvatljivost dopuna u zavisnosti od njihove aspektualne i akcionalne⁸ kategorije, te imaju i gramatičke karakteristike.

Sintaksičko-semantičke dopune ovih glagola označavaju proces / strukturu koja u jednom trenutku počinje, nastavlja se ili se završava. Aspektualni glagoli upućuju na neku od tih faza, tj. na određeni vremenski segment događaja označenog glagolom u komplementaciji. Aspektualizatori se odnose na temporalnu strukturu eventualnosti koja je opisana odgovarajućim sintaksičkim komplementom. Ovi glagoli se odnose na određenu fazu eventualnosti koja je opisana komplementom i tumači se kao deo eventualnosti označene komplementom. S obzirom na to da se u oba proučavana jezika u okviru ovih konstrukcija javljaju dva glagola, pa s tim u vezi i dva tipa akcionsarta, celu konstrukciju ne bi trebalo svrstavati u samo jedan tip glagolske situacije već je potrebno preciznije utvrditi kom tipu glagolske situacije pripada glavni glagol u ličnom glagolskom obliku, kao i glagol u dopuni. Glagol u ličnom glagolskom obliku unosi obeležje početka, prestanka ili nastavka situacije, dok bezlični glagolski oblik karakteriše kvalitet definisane glagolske situacije. U skladu sa tim, u ovim konstrukcijama javlja se dekompozicija značenja glagolske lekseme: jedan deo značenja prenosi se ličnim, dok se drugi deo prenosi bezličnim glagolom (Novakov 2005a: 100). Dok engleske glagolske lekseme vidске oznake dobijaju u glagolskoj frazi, a tip situacije na sintaksičkom nivou, u srpskom jeziku najčešće je već na leksičkom nivou označen kako tip glagolske situacije, tako i glagolski vid. U ovom istraživanju primenjuje se početna Vendlerova klasifikacija glagola i glagolskih izraza budući da

⁸ Termin *akcionalnost* u relevantnoj literaturi korelira sa terminom akcionsart i ukazuje na suštinu ove kategorije (Ivanović 2012: 9).

je opšte prihvaćena u savremenim lingvističkim proučavanjima, pri čemu će pored četiri navedena tipa situacija biti uključen i peti, a to je semelfaktivni tip, koji se pominje u literaturi kod K. Smit i S. Rotstajn, a o čemu će biti više reči u teorijskom delu ovog rada (Smith 1995, 1997, Rothstein 2004, 2016).

U dopuni faznih glagola ne mogu se naći perfektivni glagoli što se može objasniti činjenicom da se iz glagolske situacije predstavljene kao celine (perfektivni glagoli) ne može izdvojiti segment koji bi bio simultan sa početkom ili nekim drugim segmentom označenim faznim glagolom. Prema tome, jasno je da gramatičnost komplementa faznog glagola zavisi od glagolskog vida, a objašnjenje se može naći u pojmovima celina / struktura. P. Novakov smatra da se ponašanje faznih glagola na ovaj način može bolje objasniti nego uz pomoć pojmova svršenosti / nesvršenosti ili trajanja (Novakov 1998: 135).

Klasa faznih glagola blokira dopune sa nekim glagolima u zavisnosti od tipa situacije koju ti glagoli označavaju. Na osnovu značenjskih odlika glagola, može se ustanoviti o kojim se glagolima radi. S obzirom na to da se koncept segmentiranja glagolske radnje zasniva na skali početak radnje – odvijanje radnje – završetak radnje, da bi se neka od faza mogla izraziti, glagoli koji imaju fazna tumačenja po pravilu upućuju na neki događaj sa izvesnim trajanjem. Prema tome, glagoli koji ukazuju na trenutnost ne javljaju se sa aspektualnim glagolima. Međutim, uvidom u rečenični korpus ovog istraživanja, došlo se do zaključka da to ipak nije validna tvrdnja, jer se u engleskom jeziku pojavljuju trenutni glagoli koji predstavljaju potpuno gramatične konstrukcije kada imaju učestalo značenje:

6.

a) They all **started** / **continued** / **stopped** hopping / knocking / blinking at the same time.

b) Svi su **počeli** / **nastavili** / **(pre)stali** skakutati / kucati / treptati u isto vreme.

c) Svi su **počeli** / **nastavili** / **(pre)stali** *skoknuti / kucnuti / trepnuti u isto vreme (Karavesović 2015: 44-45).

Ovi primeri pokazuju da se kod engleskih aspektualnih glagola aspektualni „filter“ vezan za semantički tip dopune primenjuje selektivno. Jedno moguće objašnjenje ovakve pojave u vezi

je sa činjenicom da u engleskom jeziku veliki broj glagolskih leksema formalno nije aspekatski izdiferencirano.

D. Karavesović (2015) ističe da u engleskom jeziku glagolske fraze u komplementu nemaju obeležje +perfekat jer je mogućnost da se iskaže retrospektivnost dopunskim perfektom uslovljena uspostavljanjem labavije veze između upravne predikacije i dopune. S obzirom na to da odnos fazne i dopunske konstrukcije čini jednu semantičku celinu perfektom nije moguće upućivati na pređašnju ostvarenost sadržaja faznog glagola:

7. *She **started** / **continued** / **stopped** having done her English essay.

Na ovu pojavu ukazuje i Fukuda (2008: 14) koji tvrdi da komplementi aspektualnih glagola ne kodiraju gramatički aspekt, bilo da je u pitanju progresivni ili perfektivni vid:

8.

a. *He **began** [being running down the road].

b. *He **began** [to have finished his homework].

U srpskom jeziku javlja se sličan obrazac, pri čemu fazni glagoli u svom komplementu ne mogu da sadrže klauzu koja ima referencijalnu temporalnu vrednost:

9. *Ona je **počela** / **nastavila** / **prestala** da je radila / će raditi sastav iz engleskog jezika. (Karavesović 2015: 46).

Dopune faznih glagola ukazuju na trajanje (Rothstein 2004, Mellor 1995: 144). Među komplementima koji podrazumevaju trajanje, fazni glagoli najbolje se kombinuju sa aktivnostima, a u manjoj meri sa stanjima. Ukoliko se u dopuni nađe trenutni glagol, dolazi do iteracije ili habitualizacije. U nekim slučajevima ovo nije moguće, pa je rečenica negramatična.

Fazni glagoli mogu se uključiti u testove za ispitivanje tipova glagolskih situacija u oba jezika. U slučaju kada u dopuni imamo ostvarenje, prihvatljivi su glagoli *start*, *stop* i *finish*.

10.

a) John **started** to write the letter.

b) Džon **je počeo** da piše pismo.

11.

a) John **stopped** writing the letter.

b) Džon **je prestao** da piše pismo.

12.

a) John **finished** writing the letter.

b) Džon **je završio** sa pisanjem pisma.

Budući da fazni glagol *finish* opisuje fazu kulminacije, on se retko javlja u kombinaciji sa aktivnostima.

13.

a) John **started** to play in the garden.

b) Džon **je počeo** da se igra u bašti.

14.

a) John **stopped** playing in the garden.

b) Džon **je prestao** da se igra u bašti.

15.

- a) ?⁹John **finished** playing in the garden.
- b) ?Džon **je završio** s igranjem u bašti. (Mellor 1995: 148)
- c) They **finished** cooking in the kitchen and moved into the garden.
- d) **Završili su** sa kuvanjem i prešli za sto.

S obzirom na to da su dostignuća trenutna, u većini konteksta veoma je teško opisati određeni deo nekoga događaja.

16.

- a) *John **started** finding the book.
- b) *Džon **je počeo** da nađe knjigu.

17.

- a) *John **stopped** finding the book.
- b) *Džon **je prestao** da nađe knjigu.

18.

- a) *John **finished** finding the book.
- b) *Džon **je završio** traženje knjige.

Fazni glagoli u engleskom jeziku ispoljavaju određena ograničenja kada je u pitanju njihovo kombinovanje sa drugim faznim glagolima. Postoje dva razloga za to. Prvi se odnosi na

⁹ U daljem radu ova oznaka (?) upućivaće na delimičnu prihvatljivost konstrukcija.

njihovu nepotpunu predikativnost i nemogućnost da dva glagola koja nisu leksički potpuna formiraju celovit predikat. Drugi razlog tiče se značenjskog filtera koji onemogućava kombinovanje sa tipski analognim leksemama jer bi to vodilo ka strukturi koja dvostruko obeležava istu etapu, ili pak ka kontradiktornim konstrukcijama koje iskazuju dve različite etape istovremeno:

19.

- a) ***start** starting / continuing / stopping
- b) ***continue** starting / continuing / stopping;
- c) ***stop** starting / continuing / stopping (Karavesović 2015: 45)

U srpskom jeziku fazni glagoli se takođe ne dopunjuju drugim faznim glagolima, te je takvo kombinatorno ograničenje slično kao u engleskom jeziku:

20.

- a) ***početi** početi / nastaviti / stati
- b) ***nastaviti** početi / nastaviti / stati
- c) ***stati** početi / nastaviti / stati

Ovo ograničenje u srpskom jeziku nije jedino, budući da se nameće još jedno, a to je da se u komplementu aspektualnog glagola mora naći glagol imperfektivnog vida (Antonić 2000: 95, Novakov 2005a: 58). S obzirom na to da u engleskom jeziku obeležje perfektivnosti / imperfektivnosti nije gramatikalizovano na isti način kao u srpskom, u engleskom takvog ograničenja nema. Selekciona osetljivost faznih glagola koristi se prilikom analize aspektualnih tipova glagola gde se na osnovu potencijala faznog glagola da prihvati neki tip glagolske fraze utvrđuje da li se određeni tip kvalifikuje za pripadnost nekoj od aspektualnih klasa (Karavesović 2015: 46).

2. Pregled relevantnih teorijskih stavova

U ovom istraživanju veoma je bitan kako semantički, tako i sintaksički pristup problematici fazne konstrukcije u engleskom i srpskom jeziku, te će svakom od njih biti posvećeno zasebno poglavlje u kom će se razmatrati dosadašnja izlaganja ključnih teorijskih stavova na koje se oslanja ovo istraživanje, kao i analiza prikupljene građe. Na osnovu relevantne literature, može se zaključiti da se predmet ove analize ne nalazi u okvirima kontrastivnih proučavanja. Ispitivanja su vršena u pojedinačnim jezicima, s tim da je primetan veći obim anglističke literature kako starijeg, tako i novijeg datuma, međutim, ovo istraživanje moglo bi posebno doprineti detaljnijem sagledavanju faze kao lingvističkog problema u srpskom jeziku jer je tu broj sličnih savremenih studija značajno manji nego što je to slučaj u engleskom jeziku. U skladu sa tim, pregled ranijih teorijskih razmatranja biće dat kroz prizmu najpre engleskog jezika, potom srpskog i najzad u svetlu kontrastivnih izučavanja.

2.1. Semantički pristup problematici fazne konstrukcije u engleskom jeziku

L. Brinton u studiji *The Development of English Aspectual Systems* (1988) navodi da postoji nekoliko gramatikalizovanih aspekatskih markera koji nisu zauzimali centralno mesto u okviru vidskih proučavanja delom zato što se smatralo da ne formiraju koherentni sistem aspekatskog označavanja. U njih ubraja aspektualne kvazi-pomoćne glagole ili aspektualizatore (engleski termin: *aspectual quasi-auxiliaries / aspectualizers*). Iako se u literaturi koristila različita terminologija za imenovanje tipa glagola koji je predmet proučavanja ovoga rada, L. Brinton se opredeljuje za termin *aspektualizator (aspectualizer)* kako bi se fokusirala isključivo na njegovu funkciju.

Veliki broj delimično ili potpuno gramatikalizovanih formi, kao što su glagoli *begin, continue, cease* itd. u konstrukcijama sa infinitivima i participima izražavaju vidska značenja. Ovi glagoli se odnose na segmente unutar neke situacije, a ne na situaciju kao celinu. Aspektualizator i glagol koji mu sledi funkcionišu kao jedna semantička celina i aspektualizator ne izražava nezavisno leksičko značenje (Brinton 1988: 74). Ovakve forme sačinjavaju veoma važan sekundarni sistem označavanja vida u engleskom jeziku pored primarnog koga čine proste,

progresivne i perfekatske forme. L. Brinton postavlja nekoliko pitanja na koje pokušava da odgovori u okviru svoje studije, a to su:

1. Da li su aspektualizatori pomoćni glagoli, leksički glagoli ili nešto između?
2. Da li se njihov status određuje na osnovu semantičkih ili sintaksičkih kriterijuma?
3. Kako razumeti njihovu funkciju kao obeleživača aspekta?

U svojim razmatranjima sintaksičkog statusa ovih glagola, autorka dolazi do zaključka da su aspektualizatori semantički i funkcionalno sličniji pomoćnim nego leksičkim glagolima, međutim, s obzirom na to da ne zadovoljavaju važne sintaksičke kriterijume koji bi ih svrstali u grupu pomoćnih, ona im dodeljuje status leksičkog glagola. L. Brinton takođe postavlja pitanje kako da razumemo funkciju aspektualnog glagola kao vidskog markera, kakva vidaska obeležja on unosi, kakva je interakcija između aspektualizatora i ostalih vidskih karakteristika u kontekstu, naročito kakav je međuodnos sa tipom situacije glagola u komplementu.

L. Brinton je napravila najopsežniji popis aspektualnih glagola koji se može pronaći u dosadašnjoj literaturi. Ona je, pre svega, grupisala aspektualizatore prema tome na koju se etapu proticanja radnje u vremenu oni odnose. Pored toga, detaljno je nabrojala tipove nefinitne dopune koji se mogu pojaviti u kombinaciji sa određenim aspektualizatorom. Ona izdvaja četiri grupe aspektualnih glagola:

1. ingresivni (engleski termin: *ingressive*)
2. kontinuativni / iterativni (engleski termin: *continuative / iterative*)
3. egresivni (engleski termin: *egressive*)
4. habitualni (engleski termin: *habitual*)

Ingresivni aspektualizatori se fokusiraju na početnu tačku ili inicijaciju situacije. Tu spadaju glagoli kao što su: *begin, start, commence...* Druga grupa aspektualizatora označava nastavak situacije i njoj pripadaju glagoli: *continue, go on, keep on...* L. Brinton u istu grupu svrstava kontinuativne i iterativne aspektualizatore, a da li aspektualni glagol označava jedno značenje ili drugo zavisi od tipa situacije glagola u dopuni. Egresivni aspektualizatori se usmeravaju na krajnju tačku ili prestanak situacije. Ovoj grupi pripadaju glagoli: *stop, quit,*

cease, finish... Četvrta grupa aspektualizatora koju L. Brinton identifikuje jesu habitualni aspektualizatori kao što su *used* i *take*, kao i određeni broj fraznih konstrukcija.

Ingresivni aspektualizatori	Kontinuativni / iterativni aspektualizatori	Egresivni aspektualizatori	Habitualni aspektualizatori
begin to V, Ving	keep (on) Ving	cease to V, Ving	used to V
commence to V, Ving, to Ving	go on Ving	finish Ving	take to V, to Ving
start (in/out) to V, (off) Ving	remain Ving	quit Ving	be used/accustomed to V, Ving
set (about/in) to V, off/about Ving, to Ving	persist in Ving	stop Ving	be wont to V
get to V, Ving, to Ving	continue to V, Ving	desist (from) Ving	be given to Ving
proceed to V, Ving	lie Ving	forsake Ving	make a practice/habit of Ving
grow to V	sit Ving	cut out Ving	be in the habit/custom of Ving
come on to V	stay Ving	lay off Ving	have a habit of Ving
fall to V, Ving, to Ving		leave off Ving	
go to V, to Ving		break off Ving	
break out Ving		knock off Ving	

Aspektualni glagoli upućuju na neku od tih faza, tj. na određeni vremenski segment događaja označenog glagolom u komplementaciji, međutim, autorka ističe da ih je ponekad teško razgraničiti zbog prirode glagola koji karakterišu različite vremenske segmente. Osim toga, A. Frid je analizom utvrdila da aspektualizatori mogu da se odnose na događaje i aktivnosti u celosti, ali i na izolovane delove nekih od ovih događaja ili aktivnosti. (Freed 1979: 29).

A. Frid nabraja ukupno dvanaest aspektualizatora i grupiše ih u pet semantičkih grupa prema njihovom leksičkom značenju. To su glagoli: *start*, *begin*, *continue*, *keep*, *stop*, *quit*, *cease*, *finish*, *end*, *complete*, *repeat* i *resume*. Događaji koji predstavljaju komplemente aspektualizatora mogu se podeliti u vremenske segmente: a) nastup ili pripremna faza (engleski termin: *onset*); b) nukleus ili središnji deo koji se i sam može segmentirati na početak, sredinu i kraj (engleski termin: *nucleus*) i c) koda koja predstavlja završetak (engleski termin: *coda*). Aspektualni glagoli, upućuju na neku od tih faza, ali ne označavaju jasne tačke u vremenu, već periode koji su relativni jedan prema drugom.

Semantičke grupe aspektualizatora	Aspektualizatori
Aspektualizatori koji se fokusiraju na početak situacije (engleski termin: Inchoative)	<i>start, begin</i>
Aspektualizatori koji naglašavaju trajanje i sredinu situacije (engleski termin: Durative)	<i>continue, keep</i>
Aspektualizatori koji se odnose na kraj situacije (engleski termin: Terminal)	<i>stop, quit, cease</i>
Aspektualizatori koji se odnose na kraj situacije (engleski termin: Terminal)	<i>finish, end, complete</i>
Aspektualizatori koji podrazumevaju ponavljanje ili ponovno otpočinjanje radnje (engleski termin: Repetitive / Resumptive)	<i>repeat, resume</i>

Tabela 3: Podela aspektualizatora prema semantičkoj grupi kojoj pripadaju prema A. Frid (1979: 67)

U svojoj studiji, A. Frid razmatra sledeće stavke prilikom proučavanja osobenosti aspektualnih glagola:

1. inherentno leksičko značenje aspektualizatora i komplementa, kao i njihovu aspekatsku interpretaciju;
2. tipove glagolske situacije u okviru komplementa (stanja, aktivnosti, ostvarenja, dostignuća, serije);
3. sintaksičku formu komplementa;
4. eventualne promene u značenju aspektualizatora u zavisnosti od tipa nefinitnog komplementa.

Aspektualizatori služe ne samo da identifikuju temporalne segmente događaja, već i da potpomognu klasifikaciju glagola prema njihovim aspektualnim tipovima. Sa jedne strane može se definisati nastup, nukleus i koda kao vremenski intervali događaja, dok sa druge strane postoje kategorije stanja, aktivnosti, ostvarenja, dostignuća i serije koje opisuju glagolske izraze (koji imenuju događaje i imaju različite vremenske odlike). Svaka od ovih kategorija stoga može biti opisana u zavisnosti od kojih su vremenskih segmenata sastavljeni oni ili događaji koje imenuju.

U svojoj analizi tipa situacija glagola u komplementu, A. Frid vodi se Vendlerovom podelom, međutim, pored aktivnosti, stanja, ostvarenja i dostignuća dodaje još jedan tip, a to su serije (series). Serije imaju temporalne karakteristike aktivnosti, ostvarenja, dostignuća (ili čak i stanja) i ponavljaju se ili se javljaju uobičajeno. U primerima koji slede u dopuni se javlja aktivnost, a zatim dostignuće i oba komplementa tumače se kao serije:

21.
 - a) Ellen **kept** smoking despite the doctor's orders.
 - b) Gerry **kept** losing his glasses.

U okviru ovog istraživanja, značajna je studija Karlote Smit (1997) čiji su stavovi važni i primenjivi prilikom analize prikupljene jezičke građe. Ova autorka u svojoj studiji *The parameter of aspect* govori o *super-leksičkim morfemama* (engleski termin: super-lexical morphemes) koje se fokusiraju na određeni segment situacije ne precizirajući njen sadržaj. K. Smit tretira aspektualne glagole kao markirane forme koje pomeraju fokus glagolske fraze i time omogućuju govorniku/piscu da situaciju predstavi sa uže specifične tačke gledišta. K. Smit tvrdi da se situacija može predstaviti kao celina ukoliko se šire posmatra, a u slučaju da se uže posmatra, moguće je fokusirati se na završnu tačku te situacije ili njenu sredinu. Rečenica *Mary built a sandcastle* opisuje šire posmatranu situaciju u engleskom jeziku. Sa druge strane, u primerima koji slede prikazane su uže posmatrane situacije izražene glagolima ili frazama koje imaju proste rečenice u svojoj dopuni: *Mary began building a sandcastle*; *Mary is in the process of building a sandcastle*; *Mary finished building a sandcastle* (Smith 1997: 48). K. Smit navodi da je glavna funkcija morfeme *begin* da obezbedi uži pogled na situaciju. Sa druge strane, druge leksičke morfeme doprinose utvrđivanju tipa glagolske situacije. Super-leksičke morfeme prilagođavaju fokus na situaciju, više nego što određuju njen sadržaj. Ova distinkcija je vrlo jasna u srpskom jeziku budući da jezik obiluje afiksima.

- a) govoriti (engleski: speak)
- b) nagovoriti (engleski: persuade)
- c) progovoriti (engleski: begin to speak)

Ova dva prefiksa (na- i pro-) imaju različitu semantičku funkciju. Prefiks na- modifikuje značenje glagola pri čemu nastaje potpuno novi glagol koji označava tip radnje različit od tipa koji je prvobitni glagol označavao. Sa druge strane, prefiks pro- ne menja osnovno značenje prvobitnog glagola, već samo ukazuje na to kako se radnja razvija ili nastavlja. (Smith 1997: 48).

Super-leksičke morfeme zapravo dopunjuju osnovni nivo tipa situacije pri čemu ne menjaju tip situacije. Leksičke forme i morfeme koje funkcionišu na ovaj način jesu engleski fazni glagoli, kao i prefiksi u srpskom jeziku koji označavaju početak ili neki drugi deo događaja; npr. *zaplakati (begin crying)*. Prefiks u ovom slučaju striktno semantički posmatrano ne menja osnovno značenje prvobitnog glagola, već samo pokazuje kako se radnja odvija (u ovom slučaju, radnja počinje).

Da bi se uzeo u obzir opseg tipova glagolskih situacija koje se javljaju u rečenicama, K. Smit predlaže dva nivoa kategorizacije. Ona polazi od osnovnog, prostog nivoa kategorizacije (engleski termin: basic-level categorization) za minimalnu glagolsku frazu i ovaj nivo je uvek lako dostupan za tumačenje jer odslikava najprirodniji način na koji ljudi spoznaju i grupišu situacije. Na to se nadovezuje izvedeni nivo kategorizacije (engleski termin: derived level) za koji je neophodna dodatna informacija iz konteksta, kao što je prisustvo aspektualnog glagola. Ovaj nivo se naziva složena glagolska konstelacija (complex verb constellation). Postoje različiti izvori ili „okidači“ koji utiču na to da dođe do pomeranja tipa situacije, a to se može predstaviti uz pomoć kompozitnih pravila dvokomponentne teorije (engleski termin: two-component theory of aspect).

U cilju utvrđivanja tipa situacije, potrebno je definisati karakteristike svakog tipa ponaosob. Pre svega, tipovi situacija (situation types) su semantičke kategorije jezika, klase idealizovanih situacija sa distinktivnim temporalnim osobinama (Smith 1997: 17). Oni se realizuju na nivou rečenice. A. Morelato (1978) navodi da je za utvrđivanje tipa glagolske situacije uključeno šest faktora: a) značenje glagola; b) priroda argumenata glagola, tj. subjekta ili objekta, ukoliko ih ima u rečenici; c) adverbijali, ako postoje; d) glagolski vid; e) glagolsko vreme kao faza, npr. perfekat; f) glagolsko vreme kao referencijalna tačka za prošlost, sadašnjost ili budućnost. Od načina interakcije ovih faktora zavisi rezultirajuća glagolska predikacija (Morelato 1978: 421).

Na tip situacije ukazuje glagol sa svojim argumentima. Međutim, relacija između tipova situacije i glagolskih fraza nije jedan na prema jedan. Glagolske fraze mogu da se vezuju za više tipova situacije u zavisnosti od konteksta. Baš je iz tog razloga neophodno ustanoviti osnovni i izvedeni nivo kategorizacije tipa situacije.

Aktivnosti su procesi koji uključuju fizičku ili mentalnu aktivnost i imaju temporalne karakteristike [dinamičnost], [ateličnost], [trajanje] (Smith 1997: 23). Aktivnosti su homogene, tj. bilo koji deo procesa jednake je prirode kao i ceo proces (Vendler 1967: 133). U ovom radu, pod terminom aktivnosti podrazumevaće se atelične, dinamične situacije koje se mogu razlučiti na homogene faze. Stanja su situacije koje nemaju unutrašnju strukturu, proces, niti razvoj, pa se sastoje iz samo jedne faze koja ne podrazumeva nikakvu promenu i koja je konstantna. Stanja ne teže cilju, već traju nezavisno od volje, želje i uticaja subjekta i označavaju postojanje neke

osobine ili situacije. Odlikuju ih [statičnost], [ateličnost] i [trajanje]. Ostvarenja se sastoje od procesa i ishoda, ili promene stanja. Promena predstavlja završetak procesa. Njih karakterišu: [dinamičnost], [teličnost] i [trajanje]. Ostvarenja imaju sukcesivne faze u kojima proces napreduje ka svojoj prirodnoj, krajnjoj tački. Rotstajn (2004) tvrdi da su ostvarenja nekumulativne aktivnosti. To je, naime, aktivnost koja ima određenu tačku u svojoj unutrašnjoj strukturi na kojoj se završava i iz tog razloga ne može biti deo nekog većeg događaja a da se njegova unutrašnja struktura ne promeni (Rothstein 2004: 21). Ostvarenja se, dakle, sastoje iz pripremne aktivnosti i cilja koji predstavlja prirodni kraj situacije nakon kog se ta situacija ne može nastaviti. Dostignuća su trenutni događaji koji rezultiraju promenom stanja. Karakterišu ih: [dinamičnost], [teličnost] i [trenutnost]. Oni se sastoje samo iz jedne faze, tj. promene stanja. Peti tip situacije pominje se u literaturi kod K. Smit i S. Rotstajn (Smith 1995, 1997, Rothstein 2004, 2016), a to je semelfaktivni tip. Semelfaktivni tip situacije su jednokratni događaji koji nemaju ishod ni rezultat. U relevantnoj literaturi postoji mišljenje da su semelfaktivni glagoli u stvari dostignuća (Vendler 1957, Dowty 1979, Novakov 2005a). Ukoliko se primene sintaksički testovi radi utvrđivanja tipa glagolske situacije može se konstatovati da su semelfaktivne situacije zapravo kompatibilne sa modifikatorima koji su karakteristični kako za telične situacije, tako i za atelične. Ipak, s obzirom na to da se semelfaktivne situacije sastoje od niza minimalnih elemenata i da njihova unutrašnja struktura nije slična strukturi aktivnosti, pod terminom semelfaktivne situacije podrazumevaće se situacije koje karakterišu [dinamičnost], [ateličnost] i [trenutnost] (Vendler 1957, Dowty 1979).

Tip glagolske situacije u oba jezika može se promeniti ukoliko se određeni sintaksički elementi dodaju predikatu. Ova pojava naziva se vidsko pomeranje ili pomeranje tipa situacije (engleski termini: *aspect shift*, *situation type shift* ili *aspectual type coercion*) (Smith 1997, de Swart 1998, Zucchi 1998, Rothstein 2006). Pomeranje se dešava kada se predikat koji je aspektualno dvoznačan tumači jednoznačno: *Tom read a book* (teličnost / ateličnost). U ovom primeru postoje dve različite aspektualne interpretacije. U primeru *Tom read a book in one hour* zaključuje se da je rečenica telična zbog dodatog adverbijala. Pomeranje se javlja i kada predikat određene aspekatske vrednosti poprimi potpuno različitu vrednost: *Tom sang* (atelična situacija); *Tom sang a song* (telična situacija). Glagol se, dakle, može kombinovati sa sintaksičkim elementom, kao u primeru: *Tom swam* (atelična situacija); *Tom swam 100 meters* (telična

situacija jer je navedena konkretna udaljenost). H. de Swart definiše pomeranje kao implicitni, kontekstualno uslovljen proces reinterpretacije koji se javlja kada nastane konflikt između aspekatskih vrednosti dva elementa u kontekstu (1998: 349). Pored toga, aspektualizatori modifikuju glagolsku frazu kada je reč o sintaksi. Međutim, kada je reč o semantici, oni modifikuju obeležja ateličnosti / teličnosti, trajanja / trenutnosti i omeđenosti / neomeđenosti (up. de Swart and Verkuyl: 1999: 85). M. Valkova tvrdi da pomeranje predstavlja “beg” od negramatičnosti i smatra ga aspektualnim pomeranjem, a ne nezavisnim fenomenom (Walková 2013:19).

Kada se određuje tip glagolske situacije veliku ulogu ima prefiksacija u srpskom jeziku: ‘write’ (atelično) – *pisati*; ‘add in writing’ (telično) – *dopisati*; ‘re-write’ – *prepisati* (telično). Za razliku od srpskog jezika, glagoli u engleskom jeziku mogu biti drugačijeg tipa glagolske situacije u zavisnosti od toga da li se pojavljuju samostalno ili u interakciji sa drugim članovima rečenice: *run* (atelično) – *run a mile* (telično) – *run along the river* (atelično) – *run to the bridge* (telično) (Walková 2013:17). Prema tome, tip glagolske situacije u engleskom jeziku smatra se kompozitnim jer se određuje na osnovu glagola i glagolskih argumenata (Brinton 1985: 158, Comrie 1976: 45). K. Smit takođe navodi da značenje tipa situacije grade glagoli, argumenti i prilozu u rečenici (Smith 1997: 4). Komponenta teličnosti ne zasniva se samo na značenju glagola, već je određena drugim parametrima: direktnim objektom; postojanjem ili nepostojanjem modifikatora / komplementa; adverbijalima; kontekstom; subjektom u pluralu; a postoje i slučajevi kada testovi jednostavno ne funkcionišu (Lazović 2012: 103-104).

Aspektualizatori svojim leksičkim značenjem doprinose značenju (a)teličnosti u rečenici. U primerima se može videti da iako se u komplementu glagola kao tip situacije nalazi ostvarenje, koje je po svojim osnovnim karakteristikama telično, aspektualni glagol nameće drugačije tumačenje:

22.

a) Sam **stopped** / **quit** running the race. – u ovoj rečenici aspektualizator nameće ateličnost situaciji.

b) Sam **finished** / **completed** running the race. – aspektualni glagol potvrđuje teličnost time što naglašava svršenost ili celovitost radnje.

Teorija leksičkog aspekta treba da razmotri i operacije pomeranja u kojima se odigrava pomeranje značenja glagola iz jedne klase u drugu. Drugim rečima, dolazi do stvaranja novih značenja glagola koja uključuju prvobitno značenje glagola u novu strukturu sa vidskim karakteristikama različite klase glagola. Značenjska komponenta faznih glagola koja ukazuje na etapu odvijanja radnje isključuje odabir komplementa koji se odlikuje nekompatibilnim tipom glagolske situacije (?*stop eating up*) (Milivojević 2007). Aktivnosti i ostvarenja mogu se slobodnije kombinovati sa faznim glagolima, dok stanja i dostignuća ispoljavaju određena ograničenja.

Pomeranje dostignuća u ostvarenje trebalo bi da bude prilično uobičajeno budući da su oba tipa eventualnosti telična i samo se razlikuju u pogledu dinamičnosti. Pored toga, pomeranje aktivnosti u ostvarenje bi takođe trebalo smatrati prirodnom pojavom jer obe eventualnosti dele obeležje [+faze], a razlikuju se samo po teličnosti. Međutim, pomeranje stanja u ostvarenja dešava se ređe jer se stanja razlikuju od ostvarenja u pogledu oba obeležja. Ipak, stanja mogu da se tumače inhoativno, a inhoativi su u suštini dostignuća. Stanja i dostignuća imaju obeležje [-faze], a razlikuju se po kumulativnosti (Rothstein 2004: 34). Ukoliko se, na primer, uz glagol *begin* u dopuni nađu trenutne situacije, dolazi do tipološkog pomeranja njihove prototipske klase u proces koji traje:

23.

- a) John **began** kicking the ball.
- b) Džon **je počeo** da šutira loptu.

24.

- a) John **began** to see the point of that argument.
- b) Džon **je počeo** da shvata suštinu tog argumenta.

Rečenica 24a opisuje početak procesa neprestanog, učestalog udaranja lopte, dok je u rečenici 24b označen početak stanja koje podrazumeva svesnost, budući da glagol *see* (videti/razumeti) u ovom kontekstu ima značenje *understand* (razumeti). U ovim rečenicama

glagol *begin* nameće pomeranje trenutnog glagola u dopuni u proces (Damova and Bergler 2000: 3-4).

Sva pomeranja su podržana ili izazvana jezičkim materijalom iz konteksta. A. Frid tvrdi da se takvi počeci situacija mogu tretirati kao odvojeni događaji koji imaju definisane karakteristične temporalne vrednosti (Freed 1979). Glagoli kao što su *stop* ili *end* (*prestati* ili *završiti*) usredsređuju se na kraj situacije, dok se glagolom *continue* (*nastaviti*) predstavlja situaciju koja se nastavlja. To može da izazove i pomeranje tipa situacije u *višedogađajnu aktivnost* (engleski termin: *multiple-event activity*) kada se unutrašnja struktura događaja sastoji od poddogađaja koji pripadaju različitim tipovima situacije.

25.

- a) Lynn knocked at the door. – semelfaktivna situacija
- b) Lynn knocked at the door for five minutes. – višedogađajna aktivnost
- c) Lynn **continued** to knock at the door for five minutes.

Postoje slučajevi kada govornik izabere da naglasi određeni vid situacije, predstavljajući stanje kao dinamično, ili događaj kao statičan, ili dostignuće kao ostvarenje. U primeru koji sledi, može se videti uticaj faznog glagola na pomeranje tipa glagolske situacije:

26.

- a) The old man died. – dostignuće
- b) The old man **finished** dying. – ostvarenje

P. Novakov tvrdi da određeni aspektualni glagoli kao što su *begin*, *finish* i *stop* predstavljaju trenutne situacije i prema tome mogu se svrstati u dostignuća, dok su *keep* i *continue* aktivnosti (Novakov 2005a: 116). Uz pomoć lingvističkih testova moguće je pokazati da se aspektualni glagoli *begin*, *start*, *finish*, *stop*, *resume* ponašaju kao dostignuća jer predstavljaju trenutne situacije koje opisuju granice događaja. Ove granice obično opisuju trenutne promene stanja (od momenta kada događaj nije počeo, pa do samog toka događaja, ili

čak od toka događaja do njegovog prestanka itd.). Dokaz za trenutnu prirodu početaka i prekida može se naći u njihovoj nekompatibilnosti sa trajnim i iterativnim adverbijalima:

27.

- a) *John **began** to mow the lawn for an hour.
- b) *John **began** to mow the lawn every hour.
- c) *John **finished** mowing the lawn for an hour.
- d) *John **stopped** mowing the lawn every hour.

Nasuprot tome, kontinuativni aspektualizatori mogu da se jave i sa trenutnim i trajnim adverbijalima:

28. The man **continued** to sing when I entered the room/for an hour.

Budući da se glagoli *continue* i *keep* odnose na procesnu fazu događaja njihovo tumačenje je isto i u prostom i u progresivnom aspektu, te se mogu smatrati aktivnostima. Svi aspektualni glagoli selektuju trajne događaje (npr. aktivnosti ili ostvarenja), iako se nekada pojavljuju i sa dostignućima, pa se u tom slučaju tip situacije pomera u iterativnu aktivnost (npr. *The cars started arriving at 2pm*).

T. Nađ (2010) u svojoj disertaciji pod nazivom *The Semantics of Aspectualizers in English* aspektualizatore deli u grupe u zavisnosti od toga da li oni označavaju početak, nastavljanje, prekid ili kraj situacije. Pristup ove autorke donekle je sličan postavkama A. Frid budući da obe polaze od pretpostavke da se događaj sastoji od tri faze i to od nastupa, nukleusa i kode. Prema tome, postoji povezanost između temporalne strukture događaja i aspektualnog glagola/aspektualizatora. To znači da se, na primer, dostignuća kao trenutni glagoli ne mogu segmentirati na nastup, nukleus i kodu. Oni označavaju prelazak iz jedne situacije u drugu, što svakako utiče na odnos prema aspektualnim glagolima, tj. povezivanje dostignuća sa aspektualnim glagolima najčešće dovodi do ponavljanja trenutnih situacija.

U okviru potpoglavlja 2.1. dat je prikaz relevantnih teorijskih stavova koji imaju semantički pristup problematici fazne konstrukcije u engleskom jeziku. U narednom potpoglavlju biće predstavljene sintaksičke teorije koje su se u literaturi bavile pitanjem fazne konstrukcije.

2.2. Razmatranje sintaksičke teorije u pogledu fazne konstrukcije u engleskom jeziku

Najvažnija sintaksička stavka vezana za aspektualizatore kako u engleskom, tako i u srpskom jeziku je glagolski aspekt. Drugim rečima, i aspektualni glagol, kao i glagol u komplementu imaju međusobno nezavisne aspekte. U engleskom jeziku glagolski vid jasno je gramatikalizovan u glagolskoj frazi (progresivni / neprogresivni oblik i perfekatski / neperfekatski oblik), a u srpskom jeziku vidiska značenja obeležena su na leksičkom nivou (Novakov 2005a: 24). Gramatički vid izražen je morfološki ili na nivou gramatičke kategorije, a leksički glagolski vid izražen je na nivou lekseme i zasniva se na samom značenju reči, iako se pored toga on može izraziti i na sintaksičkom nivou uz pomoć adverbijala, direktnog objekta, subjekta, fraznih glagola, katenativnih konstrukcija, dekomponovanih predikata itd. (Lazović 2012: 12).

Perfektivna situacija označava celinu situacije, a ne njen svršetak. Treba napomenuti da perfektivne situacije nisu uvek telične. Takve su na primer semelfaktivne situacije (engleski: jump, kick, knock) koje su atelične, ali predstavljaju situaciju kao celinu. K. Smit smatra da su semelfaktivne situacije atelična dostignuća jer su dinamične i imaju jednu fazu (Smith 1997: 29-30), dok ih Rotstajn definiše kao minimalne intervale aktivnosti koji sačinjavaju celu situaciju, odnosno kao telične predikate koji imaju svoje homonime u vidu aktivnosti (Rothstein 2004: 29, 185). Perfektivnost ne podrazumeva dostizanje cilja i ne zavisi od trajanja radnje. Perfektivnost karakteriše celina situacije (Lazović 2012: 27-28).

Funkcija imperfektivnog vida nije samo da označi da određena situacija traje, već da predstavi situaciju kao strukturu koja može imati segmente i razvoj, može težiti cilju, ali se on neće ostvariti, jer imperfektivnost ne podrazumeva završetak situacije (Lazović 2011a: 57). Ako

je telična situacija u engleskom jeziku predstavljena u imperfektivnom vidu, ona uključuje i završni segment, međutim, imperfektivni vid naglašava strukturu te situacije i time isključuje taj završni segment, tj. ne definiše da li je cilj dostignut. To znači da upotreba progresivnog oblika u engleskom jeziku govori da cilj nije ostvaren, ali to nikako ne mora da znači da cilj ne postoji. Imperfektivni vid neutrališe dostizanje cilja, ali ne i samo značenje cilja, tako da ne dolazi do modifikacije distinktivnog obeležja [+cilj] u [-cilj]. Cilj i dalje postoji, samo nije dostignut (Novakov 2016b: 398). Glagoli koji imaju obeležje +cilj i +trajanje u engleskom jeziku mogu se upotrebiti u progresivnom obliku i tada označavaju proces koji teži cilju, ali se ne naznačava da je taj cilj i dostignut, tj. cilj je neutralizovan. A. Frid smatra da se počeci ili završeci mogu zamisliti kao događaji koji traju ograničeno vreme, oni se obično smatraju trenutnim situacijama koje su najčešće nekompatibilne sa progresivom. Ako se jave u progresivu, ta forma može da označi da se početak ili završetak približava (Freed 1979: 149). Progresivni oblik podrazumeva odbacivanje tačke kulminacije¹⁰ sa eventualnosti i fokusiranje na jednu fazu procesa ili događaja (de Swart 1999: 112).

Na taj način situacija koja teži cilju razgrađuje se i predstavlja kao proces, pri čemu se fokusira središnji deo situacije pre dostizanja cilja, a sam cilj je zanemaren i ostavljen samo kao mogućnost. Pojedine konstrukcije sa aspektualnim glagolima mogu se naći u progresivnom obliku:

29.

- a) They **are beginning** to worry.
- b) *She **was finishing** counting.
- c) She **finished** counting.

Progresivni oblik moguć je ukoliko konstrukcija sadrži infinitiv (*to worry*) kao u primeru 29a, dok primeri 29b i 29c ukazuju na činjenicu da dva sadašnja participa (*finishing counting*) obično ne mogu da stoje neposredno jedan iza drugog, pa je u tom slučaju progresivni oblik isključen, ali neprogresivni nije (*finished counting*) (Novakov 2005a: 117).

¹⁰ Tačka kulminacije (engleski termin: *culmination point* / *set terminal point*) je zapravo telična tačka u literaturi kod S. Rotstajn (2004).

Neki autori (O'Brien 2012: 41-42) aspektualne glagole dele u dve kategorije: glagoli tipa *finish*¹¹ i glagoli tipa *stop*¹². U te dve grupe dalje ubrajaju i ostale aspektualizatore u zavisnosti od toga da li njihova morfologija može biti imperfektivna:

Finish-type verbs: *begin, start, finish, resume, continue*.

Stop-type verbs: *stop, keep, cease*.

Prema ovoj vrsti interpretacije, aspektualni glagoli koji pripadaju prvoj grupi mogu da imaju imperfektivni oblik, dok to nije slučaj sa glagolima iz druge grupe:

30.

a. John **was beginning** to read the book (when the phone rang).

b. John **was starting** to read the book (when the phone rang).

c. John **was finishing** reading the book (when the phone rang).

d. John **was resuming** reading the book (when the phone rang).

e. *John **was stopping** reading the book (when the phone rang).

f. *John **was keeping** reading the book (when the phone rang).

g. *John **was ceasing** reading the book (when the phone rang).

Iako se u komplementaciji aspektualnog glagola *stop* javljaju imperfektivni predikati, sam aspektualni glagol ne može da bude u progresivnom aspektu (primer 30e). Negramatičnost te rečenice objašnjava se mehanizmom koji onemogućava dupliranje perfektivnih oblika¹³, tj. prisustvo dva glagola iste morfologije (O'Brien 2012: 43).

Tradicionalno progresivni vid definisan je u pogledu svojih temporalnih karakteristika a to su: trajanje, neograničenost i dinamičnost. Prema tome, adverbijali koji se odnose na tačke u vremenu ograničene su na perfektivni vid i ukazuju na početnu ili završnu granicu događaja, dok

¹¹ finish-type verbs

¹² stop-type verbs

¹³ PF-level doubl-ing filter.

im progresivni vid omogućuje da predstave situaciju kao neograničenu, bez krajnjih tačaka, tj. ograničava ih da se odnose na tačke koje su unutar ili deo događaja (Binnick 2006a: 250).

31.

- a) At noon, Susan ran out of the room.
- b) At noon, Susan won the marathon.
- c) At noon, Susan was running out of the room / was winning the marathon.

Osnovno značenje imperfektivnog vida je da predstavi situaciju kao strukturu koja može imati segmente i razvoj (aktivnosti i ostvarenja) i može da teži cilju ali ne podrazumeva završetak situacije (neomeđene telične situacije ili imperfektivna ostvarenja). Ako se dostignuće upotrebi u imperfektivnom vidu naglašava se trajanje i struktura pripremne aktivnosti nakon koje će uslediti trenutno ostvarenje cilja (Lazović 2012: 135-136).

Za dublje proučavanje teličnih situacija u imperfektivnom vidu, neophodno je uvođenje i distinktivnog obeležja [+omeđenost] koje je karakteristika klauza i precizira da li je cilj dostignut. Imperfektivni glagolski oblici pripadaju neomeđenim situacijama (engleski termin: unbounded situations) jer ne dostižu cilj, a perfektivni glagolski oblici mogu biti omeđene (engleski termin: bounded situations) ili neomeđene situacije (unbounded) u zavisnosti od toga da li se u njima cilj ostvaruje ili ne (Lazović 2012: 135). Povezivanje perfektivnosti i omeđenosti omogućava i da se preciznije sagleda povezanost između gramatičkog i leksičkog aspekta, posebno kada se radi o pojmu teličnosti. U relevantnoj literaturi teličnost se najčešće određuje kao postojanje cilja, težnja glagolske situacije ka završnoj tački, što ne mora značiti da je ta tačka, cilj koji postoji i dostignut. Tako se stvara prostor za uvođenje dva parametra, teličnosti (postojanje cilja) i perfektivnosti (dostizanje cilja), te za njihovo ukrštanje. Moguće kombinacije ova dva parametra u okviru glagolske situacije jesu:

- a) Perfektivno + telično: cilj postoji i naznačeno je da je dostignut;
- b) Imperfektivno + telično: cilj postoji, ali nije naznačeno da li je on dostignut;
- c) Perfektivno + netelično: cilj ne postoji, pa se ni ne naznačava da je dostignut;

d) Imperfektivno + netelično: cilj ne postoji, pa se ne može ni naznačiti da je dostignut.
(Novakov 2016b: 399)

S. Rotstajn (2016: 361) se takođe bavi ovim distinkcijama i ističe kako treba da se napravi razlika između perfektivnosti i teličnosti. Telični predikat je predikat koji ukazuje na događaj sa jedinstvenom, prepoznatljivom krajnjom tačkom, dok ako je predikat ateličan, karakteristike krajnje tačke nisu precizirane. Telični perfektivni predikat označava da je krajnja tačka dostignuta i da se događaj ne može produžiti niti nastaviti, i zbog toga je primer 32a negramatičan. Ukoliko se radi o ateličnom perfektivnom predikatu, kao u primeru 32b, krajnja tačka je kontekstualno definisana, pa nam ta promena u kontekstu dozvoljava da preformulišemo nešto što smo računali kao jedan događaj i dodelimo mu drugačiju krajnju tačku.

32.

a. *John built a house and he is still building it.

b. John worked (for several hours) and he is still working.

Treba napomenuti da Vendlerovi sintaksički testovi nisu funkcionalni za utvrđivanje razlike između imperfektivnih ostvarenja i imperfektivnih dostignuća s obzirom na to da se ovi testovi odnose isključivo na perfektivne oblike:

a) How long did it take to V?

b) in x time

c) As soon as one Vs, one has Ved

d) If one stops Ving, one did V

Engleski jezik dozvoljava kombinovanje neteličnog glagola sa perfektivnim vidom, dok to nije slučaj u srpskom jeziku. I pored razlike u glagolskom vidu, sadejstvo aspekta i teličnosti omogućava prenošenje iste bazične poruke u oba jezika – odsustvo cilja uz omeđenost (engleski

jezik) ili neomeđenost (srpski jezik) jer nepostojanje cilja neutralizuje omeđenost situacije (Novakov 2016b: 401).

U teoriji K. Smit (1997) interakcija aspektualnih klasa (aspekta situacije) sa opozicijom perfektivno/imperfektivno (tačkom gledišta) proizilazi jer glagolski vid uključuje ili isključuje jednu ili obe granice, dok se različiti tipovi eventualnosti razlikuju po teličnosti. Na primer, progresivni oblik izuzima granice situaciji, dok ih perfektivni oblik podrazumeva i događaj predstavlja kao celinu. Ova autorka koristi *dvokomponentnu teoriju aspekta* (engleski termin: two-component theory of aspect) u analizi sličnosti i različitosti u aspektualnim sistemima jezika (Smith 1995, 1997). Pomenuta teorija podrazumeva međurelaciju između dve komponente: aspekta koji se odnosi na tačku gledišta, tj. *aspekta tačke gledišta* (engleski termin: viewpoint aspect) i *aspekta situacije* koji referiše o tipu glagolske situacije (engleski termin: situation aspect). Prva komponenta predstavlja gramatički aspekt jer se odnosi na opoziciju perfektivno/imperfektivno i obično je označen morfološkim sredstvima, afiksima ili posebnim oblicima. Druga komponenta se odnosi na leksički aspekt, tj. na tipove situacija koje su predstavljene glagolskim leksemama. Ove dve komponente međusobno se prožimaju i prenose informacije o temporalnim faktorima situacije.

Primeri koji slede ilustruju razliku između aspekta situacije i aspekta tačke gledišta. U prvom paru rečenica, vidaska razlika u primerima 33a i 33b tiče se aspekta situacije, tj. rečenica 33a predstavlja stanje, a 33b predstavlja ostvarenje. U drugom paru primera, aspektualna razlika tiče se aspekta tačke gledišta. Drugim rečima, primer 34a je imperfektivan, a primer 34b perfektivan. Oba primera su ostvarenja, te nema razlike u tipu situacije.

33.

- a) Mary loved John very much. (stanje)
- b) Mary built a house. (ostvarenje)

34.

- a) He lived in a hotel while he built/was building the house. (imperfektivna situacija)
- b) He built the house and then sold it for profit. (perfektivna situacija) (Rothstein 2004: 2)

U ovoj disertaciji podjednako je važan ne samo aspekt tačke gledišta, već i aspekt situacije. Aspekt situacije je bitan kada se proučava nefinitna klauza u dopuni sa kojom se aspektualni glagol pojavljuje. Postavlja se pitanje da li postoje vidska ograničenja u vezi sa glagolom u dopuni i kako aspektualne karakteristike glagola u dopuni doprinose značenju cele konstrukcije sa aspektualnim glagolom. Sa druge strane, aspekt tačke gledišta bitan je kada se proučava efekat koji aspektualni glagol ima na tumačenje rečenice. Kao što je već pomenuto, proučavanje glagolskog vida važno je kada se procenjuje prihvatljivost različitih tipova komplementa sa određenim aspektualizatorom. Ovo se podjednako odnosi na aspekt glagolskog izraza koji funkcioniše kao dopuna, ali i na sintaksičku formu komplementa. Tako, na primer, određeni autori tvrde da aspektualna analiza počiva na razlici između *to* infinitiva i *Ving* dopune koji u aspektualnim konstrukcijama ostvaruju različita značenja: opšte (generic), serijsko (serial), trajno (durative) i učestalo (iterative) (Freed 1979: 19). Opšta i serijska vidska značenja odnose se na sve slučajeve u kojim dolazi do ponavljanja (serije) istog događaja koji se dešava u različitim intervalima u toku jednog perioda. Trajna i učestala vidska značenja odnose se na jedan događaj koji se javlja u toku određenih intervala ali čije je trajanje produženo i neodređeno. Ukratko, opšte značenje odnosi se na događaje izražene raznim sintaksičkim formama koje se dešavaju iznova i iznova ili redovno, pri čemu nema implikacije na jedan takav događaj: *They own a house*. Serijski aspekt karakteriše ponavljanje serije sličnih događaja koji se dešavaju u toku jednog perioda: *He smokes a lot*. Trajni vid odnosi se na pojedinačne događaje čije trajanje nije određeno ali je primetna vremenska ekstenzija: *He is cleaing the house*. Učestali aspekt podrazumeva seriju trenutnih poddogađaja koji su deo jednog događaja: *She is sneezing* (Freed 1979: 19).

Aspekt glagola unutar komplementa fazne konstrukcije mora biti simultan sa glagolskim vremenom glavne rečenice. To znači da je gotovo nemoguće ostvariti kombinaciju aspektualizatora u sadašnjem trajnom vremenu i komplement u *Ving* formi zbog toga što se ne može u isto vreme biti u nukleusu aspektualnog događaja (tj. u procesu počinjanja, nastavljanja, zaustavljanja, završavanja) i izvesti događaj do kraja u dopuni:

35. *John **is beginning / starting** writing a novel. (Brinton 1988: 90)

Ukoliko je aspektualni glagol u prošlom vremenu, tada je inicijalna faza aspektualnog glagola završena i aspektualizator može da se odnosi na trajni aspekt događaja u komplementu

koji je u toku (Freed 1979: 150). Tumačenja dopunskih formi zavise i razlikuju se u pogledu temporalnih i netemporalnih vrednosti koje dodeljuju glagolu u okviru komplementa unutar fazne konstrukcije. Funkcija infinitiva je da izrazi spoljašnju tačku gledišta (engleski termin: exterior viewpoint) na početnu / središnju / završnu fazu jedne situacije ili serije događaja. Shodno tome, funkcija progresivne dopune je da omogući unutrašnju tačku gledišta (interior viewpoint) na početnu / središnju / završnu fazu jedne situacije ili serije događaja:

36.

- a) I **started** to walk towards the door. (Freed 1979: 77)
- b) The emptiness and silence **began** to get on his nerves. (Rericha 1987: 130)
- c) The engine **started** smoking. (Duffley 2006: 98)
- d) I **started** making telephone calls. (Rericha 1987: 131)

Razlikom u značenju nefinitne komplementacije bavio se veliki broj lingvista. A. Frid tvrdi da je distinkcija vidljiva u pogledu generičkog (serijskog) tumačenja koje proizilazi iz upotrebe infinitiva, dok sa druge strane trajno značenje nameće *Ving* klauza (Freed 1979: 74). Takva interpretacija *Ving* komplementa kom se dodeljuje određena „rastegljivost“ u vremenu podseća na progresivni aspekt kog odlikuje trajnost i/ili iterativnost i/ili habitualnost. A. Vježbicka smatra da izbor između ove dve vrste nefinitne dopune zavisi od toga da li govornik/pisac situaciju posmatra u pogledu konstantne mogućnosti za promenom ili u vidu očekivanja šta bi moglo sledeće da se dogodi (Wierzbicka 1988: 89). Drugim rečima, to znači da je *Ving* komplement ograničen na dinamične kontekste, dok je *to* infinitiv vezan za statične kontekste. A. Vježbicka tvrdi da *Ving* dopuna jednostavno označava simultanost kada se kombinuje sa temporalnim semantičkim tipovima, poput aktivnosti, procesa i stanja i da su takve dopune u okviru aspektualne konstrukcije uvek temporalne. U ovakvim konstrukcijama, simultanost se može manifestovati na tri načina u zavisnosti od etape na koju fazni glagol ukazuje:

- u slučaju početnih faznih glagola, trenutak koji izražava glavni glagol simultan je sa početkom vremenskog segmenta glagola u komplementu:

37. I **began** / **started** talking to her.

- kontinuativni fazni glagoli simultani su sa trenutkom izraženim glagolom u dopuni:

38. He **kept** / **continued** working.

- kod egresivnih faznih glagola trenutak izražen glavnim glagolom podudaran je sa krajnjim delom vremenskog segmenta označenog glagolom u komplementu:

39. I **stopped** / **finished** peeling potatoes (Wierzbicka 1988: 68).

L. Brinton tvrdi da su komplementi u formi *to* infinitiva perfektivni, a *Ving* dopune imperfektivne (Brinton 1988: 93). Zanimljivo je spomenuti da L. Brinton tvrdi kako je izbor nefinitne dopune tradicionalno imao stilsku odliku dok je razlika u značenju između participa i infinitiva bila gotovo nepostojeća, a ticala se samo stilske prikladnosti, ritma i eufonije. Međutim, ona smatra da razlika ipak postoji i da se infintivom izražava mogućnost ili neko opšte promatranje, dok se participom izraz konkretizuje i dobija se na njegovoj aktuelnosti i živopisnosti. Prema tumačenju A. Frid (1979), komplement u formi *to* infinitiva ukazuje na generično ili serijsko tumačenje (generic or serial reading), dok se dopuna u *Ving* formi odnosi na jednokratni, trajan događaj. U primeru 40a primerenija je upotreba *to* infinitiva budući da se nameće serijsko tumačenje. Iako je ovakvo tretiranje značenja komplementa u većini slučajeva ispravno, mogu se naći i primeri gde je situacija upravo obrnuta, odnosno, *to* infinitiv izražava trajan događaj, a *Ving* se odnosi na seriju događaja. U primeru 40b *to* infinitiv označava jednokratni događaj, a *Ving* seriju događaja (primer 40c) pri čemu se javlja habitualno tumačenje:

40.

a) I had hardly slept for two nights, but the excitement of the move plus my nervous energy kept me going. By the third day I **began** to feel / ?feeling drugged and every time I sat down I **started** to fall asleep / ?falling asleep. (Freed 1979: 75)

b) All of a sudden she **started** to run towards the car. (Duffley 2006: 93)

c) He **started** smoking when he was 13. (Duffley 2006: 93)

Razlika između *to* infinitiv i *Ving* konstrukcije u ovom smislu nije između situacija koje su sa jedne strane generične i serijske, a sa druge strane jednokratne i trajne. Ovde se, naime, radi o razlici u trajanju. Ne postoji očekivanje da će situacija izražena *to* infinitivom u dopuni trajati, dok je slučaj obrnut kada je *Ving* dopuna u pitanju. Neki autori ističu da *Ving* klauza označava trajanje, tj. događaj koji traje neko određeno vreme (Dixon 2005). Ipak, trajanje koje je izraženo *Ving* dopunom nije samo karakteristika ove konstrukcije same po sebi, već je to obeležje cele aspektualne konstrukcije, koje se aktivira umetanjem dopunske predikacije.

U ovom potpoglavlju prikazani su najvažniji teorijski stavovi koji se u okviru sintakse bave problematikom fazne konstrukcije u engleskom jeziku. Naredno poglavlje razmatra stavove iz relevantne srbističke literature koji u domenu semantike pružaju uvid u osobenosti fazne konstrukcije.

2.3. Semantički pristup problematici fazne konstrukcije u srpskom jeziku

M. Ivić u svom radu „*O upotrebi glagolskih vremena u zavisnoj rečenici – prezent u rečenici s veznikom da*” (1970) definiše fazne glagole kao posebnu semantičku klasu glagola u srpskom jeziku koji preciziraju određene faze u realizaciji onoga o čemu referiše sintaksičko-semantička dopuna. Pored toga, ona ukazuje na to da se fazni momenti mogu precizirati na dva načina: a) uz pomoć posebne leksičke jedinice; b) uz pomoć prefiksalne morfeme koje se vezuju za pojedine glagole. Prvo sredstvo je daleko rasprostranjenije nego drugo navedeno. U obzir se uzimaju samo konstrukcije mogućnosti koje se tiču zavisne strukture sa glagolima.

Stanojčić i Popović u *Gramatici srpskoga jezika* (1995) fazne ili aspektualne glagole svrstavaju u grupu nepotpunih glagola (tj. glagola nepotpunog značenja) važnih za formiranje rečenica i glagolskih konstrukcija uopšte. Ovi autori u fazne glagole ubrajaju glagole kao što su: *početi, počinjati; nastaviti, nastavljati; prestati, prestajati*. Njima se pokazuje faza realizacije glagolskog sadržaja, tj. da li se radi o početku, nastavku ili prestanku nekog događaja:

41. Ivan je počeo / nastavio / prestao pisati pismo.

Upotrebom faznog glagola u rečenici nastaje konstrukcija koja se zove složeni predikat. Takva konstrukcija je sastavljena od faznog dela predikata i dopunskog dela predikata. Fazni deo predikata čini fazni glagol u ličnom (finitnom) obliku, a dopunski deo kod složenog glagolskog predikata čini glagol punog značenja upotrebljen ili u obliku infinitiva ili u obliku prezenta (kongruentnog sa subjektom) sa veznikom *da* (Stanojčić i Popović 1995: 248).

SUBJEKAT	FAZNI DEO PREDIKATA	DOPUNSKI DEO PREDIKATA	PRAVI OBJEKAT
Imenica „Ivan“ u nominativu	Fazni glagol „početi“ u 3. l. jd. m. r.	Glagol „pisati“ u infinitivu	Imenica „pismo“ u akuzativu
•	•	•	•
•	•	•	•
•	•	•	•
Ivan	je počeo	pisati	pismo

Grafikon 2: Prikaz aspektualizovane rečenice „pisati“ (Stanojčić i Popović 1995: 249)

U *Gramatici srpskog jezika za strance* Mrazović i Vukadinović (2009: 191) tvrde da fazni glagoli označavaju početak, nastajanje i završetak radnje – akcionalnost – iskazane dopunskim samostalnim glagolom. Pored toga, oni su predstavili spisak faznih glagola zajedno sa njihovim značenjima, što se može videti u Tabeli 4:

Fazni glagol	Značenje faznog glagola
(o)krenuti	početi
nastaviti/nastavljati	ne prekinuti
poći	početi
početi/počinjati	učiniti početak
prekinuti/prekidati	nastaviti započeto
prestati/prestajati	prekinuti započeto
produžiti/produžavati	ne prekidati
stati	početi
uzeti	početi
započeti/započinjati	početi

Tabela 4: Spisak faznih glagola (Mrazović i Vukadinović 2009: 192)

Ovi autori navode podatak da su najfrekventniji fazni glagoli u srpskom jeziku: *početi*, *nastaviti* i *prestati* koji imaju isto značenje i kada se upotrebe kao samostalni glagoli. Ova grupa glagola fungira kao jedinstveno izražajno sredstvo za pojedine faze radnje. Mogu se utvrditi tri faze:

1. Početna faza (inchoativna akcionalnost) – *krenuti*, *okrenuti*, *poći*, *(za)početi* / *(započinjati)*, *stati*, *uzeti*
2. Faza neprekinutog toka radnje – *nastaviti* / *nastavljati*, *produžiti* / *produžavati*
3. Završna faza (finitivna akcionalnost) – *prekinuti* / *prekidati*, *prestati* / *prestajati*

Zanimljivo je spomenuti da su Mrazović i Vukadinović (2009: 196-197) vrlo jasno predstavili ne samo značenje svakog faznog glagola ponaosob, već i razliku u značenju između faznog i samostalnog glagola ukoliko postoji, kao i upotrebu u odgovarajućem kontekstu:

(o)krenuti

značenje: *početi*

42.

- a) Ona **je** u mislima **okrenula** grđiti prijatelja / da grđi prijatelja.
- b) On **je krenuo** hodati po sobi.
- c) Opet **je krenula** da se svađa sa susedom.

Samostalan glagol krenuti ima značenje 'poći', a *okrenuti* znači 'obrnuti':

43.

- a) Voz je krenuo na vreme.
- b) Okrenula je ključ u bravi i otvorila vrata.

nastaviti / nastavljati

značenje: *ne prekinuti / ne prekidati*

44.

- a) On **nastavi** lutati gradom.
- b) On **nastavi** da luta gradom.

Samostalni glagol nastavi ima isto značenje.

poći

značenje: *početi*

45. Ona **pođe** vikati na sve.

Samostalan glagol 'poći' znači 'krenuti nekud'.

46. On pođe kući.

početi / počinjati

značenje: 'učiniti početak'

47.

a) San me **je počeo** hvatati. San **je počeo** da me hvata.

b) **Počeo je** vikati / da viče.

Samostalan glagol ima isto značenje.

prestati / prestajati

značenje: 'prekinuti započeto'

48.

a) Zagrejali smo se i **prestali** drhtati/da drhtimo.

b) Naš prijatelj **je presta**o piti / da pije.

Samostalni glagol ima isto značenje kao i fazni.

stati

značenje: 'početi'

49. On odjednom **stade** lupati šakom o sto / da lupa šakom o sto.

Samostalan glagol znači 'zaustaviti se negde':

50. Auto **stade** / je stao pred kuću.

uzeti

značenje: 'početi'

51. I ona **uze** plakati na sav glas / da plače na sav glas.

Samostalan glagol ima značenje 'prihvati nešto':

52. Ona uze pero u ruke i poče pisati.

Piper i dr. u *Sintaksi savremenoga srpskog jezika* (2005: 313) takođe navode da osim faznih glagola koje smatramo tipičnim, postoje glagoli koji mogu biti upotrebljeni u ovoj funkciji iako njihovo osnovno značenje nije fazno: *stati, uzeti, krenuti, stupiti, obustaviti, pokrenuti, zaustaviti*. Primerima je ilustrovana njihova upotreba:

53.

- a) Ona **stade** plakati.
- b) Ona **uze** plakati.
- c) Oni **krenuše** da ga nagovaraju.

U kratkom izlaganju o faznim glagolima Piper i dr. ukazuju na to da ova grupa glagola ima značenjsku specifičnost da pripada klasi glagola sa obaveznom leksičko-semantičkom presupozicijom. Presupozicija je deo semantičke strukture jezičke jedinice koji se ne može poništiti negacijom:

54.

- a) On **je počeo** da pije. (Presupozicija: 'on nije pio')
- b) On **nije počeo** da pije. (Presupozicija: 'on nije pio')
- c) On **nastavlja** da pije. (Presupozicija: 'on je pio')
- d) On **ne nastavlja** da pije. (Presupozicija: 'on je pio')
- e) On **prestaje** da pije. (Presupozicija: 'on je pio')
- f) On **ne prestaje** da pije. (Presupozicija: 'on je pio') (Piper i dr. 2005: 313)

Ovde je moguće nadovezati se na teoriju A. Frid (Freed 1979) koja takođe u domenu pragmatike razmatra termine presupozicije i posledice (engleski termini: presupposition and consequence) i mišljenja je da se značenje aspektualnih glagola može lepo razgraničiti

upotrebom ovih pojmova. Presupozicija se odnosi na prethodnu inicijaciju događaja i predstavlja prethodno znanje govornika/pisca, dok se posledica vezuje za kasnije javljanje događaja.

Nešto potpunija podela faza i faznih glagola može se pronaći u savremenoj literaturi. Autorka M. Krstić (2016) u svojoj disertaciji *Leksički krnji glagoli i njihova upotreba u savremenom ruskom i srpskom jeziku* proučava glagole koji nemaju sposobnost samostalnog funkcionisanja te zahtevaju prisustvo punoznačnog glagola sa kojim u sprezi realizuju svoju ulogu i imaju sposobnost da izraze ne samo gramatičko značenje samostalnih reči, već i čitave konstrukcije. U nepunoznačne glagole ona svrstava i fazne glagole. Proučavane glagolske lekseme klasifikuje prema etapi o kojoj referišu u okviru aspektualne konstrukcije:

1. Počinjanje, nastajanje, pojavljivanje, rađanje, stvaranje izvesne radnje može se izraziti sledećim glagolima: *započeti / započinjati, krenuti / kretati* (u značenju ‘početi’), *otpočeti / otpočinjati, početi / počinjati, poći, stati* (u značenju ‘početi’), *uzeti / uzimati* (u značenju ‘početi’) itd.

2. Trajanje, nastavljanje, produžavanje određene radnje: *nastaviti / nastavljati, ostajati / ostati, produžiti / produžavati*;

3. Završetak, prekidanje, zaustavljanje, prestanak, kraj u trajanju neke radnje: *završiti / završavati, zaustaviti / zaustavljati, okončati, prekinuti / prekidati, prestati / prestajati, stati* i sl.

M. Krstić (2016: 145) u svom istraživanju pravi razliku između „pravih“ faznih glagola, koji iskazuju faznost, a čiji je broj ograničen, i višeznačnih „nepravih“ faznih glagola koji samo u nekom od svojih značenja mogu da ukazuju na faznost. Kod ovih glagola u određenim situacijama slabi osnovno značenje, a istupa fazno značenje.

„Pravi“ fazni glagoli: *početi / počinjati, nastaviti / nastavljati, završiti / završavati, prestati / prestajati* itd.

„Nepravi“ fazni glagoli: *uzeti, prihvatiti se, navaliti, dati se, uhvatiti se, ostati, okončati, zaustaviti, stati* itd.

Leksičko značenje „nepravih“ faznih glagola daleko je složenije od značenja „pravih“ faznih glagola s obzirom na to da određeni glagoli pored svog primarnog značenja ispoljavaju i

fazno značenje u određenim kontekstima, pa i u nekim dijalektima. Takav je, na primer, glagol *uzeti* u srpskom jeziku koji u spoju sa drugim glagolom ispoljava početno značenje:

55. Došla je sa posla i odmah **uzela** da sprema ručak.

Treba spomenuti da u literaturi ne postoji celovit spisak ovih glagola jer je njihova upotreba u domenu faznosti više odlika razgovornog nego standardnog jezika. Razlika između navedenih grupa faznih glagola leži u činjenici da „pravi“ fazni glagoli funkcionišu samo u spoju sa drugom samostalnom reči, te su zavisni i leksički potpuno nesamostalni, a njihova funkcija je isključivo u označavanju određene etape u toku neke radnje ili procesa. Nasuprot njima, „nepravi“ fazni glagoli leksički su samostalni, a samo u slučaju kada im slabi osnovno značenje postaju zavisni od nekog drugog glagola ili imenske reči.

Na kraju ovoga poglavlja treba istaći da se u literaturi u okviru srpskog jezika koja se bavi proučavanjem faznih glagola ni na koji način ne analizira tip glagolske situacije, kako faznog glagola tako i glagola u komplementu, te će o tome biti više reči u okviru analize korpusa.

2.4. Razmatranje sintaksičke teorije u pogledu fazne konstrukcije u srpskom jeziku

U engleskom jeziku faza se najčešće obeležava perifrastično, dok u srpskom postoji i dodatni način za izražavanje faznih značenja, a to je prefiksacija određenih glagola (Ivić 1970: 44). Ovi prefiksi su po pravilu nosioci distinkcije perfektivno / imperfektivno. Srpski jezik ima perfektivne forme glagola sa prefiksom koje se aspektualno tumače uporedo sa aspektualnim glagolima. Na primer, glagol *zaplakati* (*to cry*) u značenju *to start crying* u srpskom može se izraziti uz pomoć aspektualnog glagola *početi* – *početi plakati*. U srpskom jeziku prefiks je marker perfektivnog aspekta. Taj prefiks najčešće dodaje specifičnu informaciju vezanu za unutrašnju strukturu radnje označene tim glagolom. Prefiksi u srpskom jeziku pored glagolskog vida ponekad označavaju i tip glagolske situacije na leksičkom nivou (Milivojević 2007: 401). P. Novakov navodi da prefiksi u srpskom jeziku imaju dvostruku ulogu – menjaju tip glagolske situacije i posredno i glagolski vid. S obzirom na to da se povezivanje obeležja + / - cilj realizuje

još u leksikonu, nije neophodno uvođenje dodatnih morfoloških ili sintaksičkih sredstava. Drugim rečima, prefiksacija u srpskom jeziku ima i leksičku i gramatičku funkciju jer utiče i na glagolsku semantiku i glagolski vid, a povezanost između tipa glagolske situacije (tj. leksičkog značenja) i glagolskog vida (tj. gramatike) ostvaruje se preko distinktivnog obeležja cilj (Novakov 2005a: 85).

Ukoliko se uporedi odnos značenja konstrukcija tipa *završiti govoriti – reći*, gde oblik *završio je da govori* u sebi ne poseduje informaciju o dostizanju određenog rezultata u nekom procesu, dolazi se do zaključka da navedene konstrukcije *završio je da govori* i *rekao je* zapravo nemaju isto značenje. U relacijama *počeo je da govori – nastavio je da govori – završio je da govori* radi se o faznim odnosima, dok su na relaciji *govoriti – reći* u pitanju vidski odnosi. Odnos među glagolima *govoriti – odgovoriti – progovoriti* zasniva se na razlici u pogledu faza, tj. etapa na koje ukazuju. Međutim, razlika među njima nije vidske prirode jer oni ne obrazuju vidski par (Krstić 2016: 151).

Fazni glagoli mogu biti upotrebljeni sa različitim aspektom. Glagoli sa prefiksom u srpskom jeziku obično nemaju odgovarajući imperfektivni oblik, ali to se i očekuje budući da oni opisuju trenutnu fazu događaja. Može se uporediti odnos konstrukcija kao što su:

- *počeo je, nastavio je, završio je*
- *počinjao je, nastavljao je, završavao je*

U ovim analitičkim konstrukcijama semantička i vidska funkcija početnog, kontinualnog i završnog značenja uvodi se faznim glagolima. Primeri iz prve grupe ukazuju na situaciju / radnju koja je svršena, bez obzira na to da li je započeta, nastavljena ili završena. Osim toga, oni pokazuju određenu etapu u procesu te aktivnosti. Kada je reč o primerima iz druge grupe, tu je situacija drugačija jer konstrukcije ukazuju na periodično ponavljanje radnje, na njenu realizaciju u toku određenog vremenskog perioda ili postepeno ostvarenje. Suština obe grupe primera ogleda se u činjenici da određuju tačnu etapu realizacije date radnje, bez obzira na njihove međusobne razlike u glagolskom vidu.

Kada se fazni glagoli upotrebe u bezličnom obliku, oni nose potpuno drukčiju informaciju u poređenju sa ličnim formama. Lični oblici faznih glagola ukazuju na datu radnju koju obavlja čovek:

56. Sutra on **počinje** da radi.

Nasuprot tome, bezlični oblici faznih glagola označavaju nekontrolisane pojave i stihijske promene u prirodi, organizmu ili psihi čoveka:

57. U tom **se poče** smrkavati.

U srpskom jeziku razmatranje nefinitne komplementacije manje je zastupljeno nego što je to slučaj u engleskom jeziku. U srbistici samo infinitiv ima status komplementa, tako da paradigma nefinitne dopune nije toliko razgranata kao u engleskom jeziku. Zanimljivo je primetiti da se u odnosu na engleski jezik gde kao dopuna faznim glagolima postoje dve vrste nefinitne komplementacije, u srpskom jeziku postoji samo jedna, i to je infinitiv. Značajno je pomenuti istraživanje M. Ivić (1972) u kom ona proučava infinitiv u srpskom jeziku. Na poziciji dopune se pored infinitiva može naći *da*-klauza sa nemobilnim prezentom i/ili glagolska imenica. M. Ivić ističe da je najsadržajnije struktura u informacijskom smislu *da*+prezent klauza, pa zatim infinitiv, dok glagolske imenice predstavljaju komunikativno najskromnije jedinice (Ivić 1972: 120). U radu M. Ivić „*O upotrebi glagolskih vremena u zavisnoj rečenici – prezent u rečenici s veznikom da*“ (1970: 43-45) spominje se posebna semantička klasa glagola, a to su fazni glagoli, koji preciziraju određene faze u realizaciji onoga o čemu referiše data sintaksičko-semantička dopuna. U okviru srpskohrvatskih faznih glagola ističu se leksički oblici markirani po tome što isključuju konstrukciju sa glagolima u funkciji dopunske strukture (npr. *nastaje dan, nastaje svađa*, ali ne i **nastaje raditi, *nastaje da radi; postaje nestrpljiv, postaje sekretar, postaje dosadno*, ali ne i **postaje raditi ili *postaje da radi*), dok su sa druge strane ostali leksički predstavnici ove klase (početi – počinjati; prestati – prestajati; nastaviti – nastavljati; produžiti – produžavati) koji su nemarkirani u ovom pogledu. M. Ivić se u svom članku bavi samo drugom grupom faznih glagola i u obzir uzima samo njihove konstrukcione mogućnosti koje se tiču zavisne strukture sa glagolima. U zavisnoj strukturi se osim prezenta može pojaviti i infinitiv. U složenoj rečeničnoj strukturi sa upravnim faznim glagolom prezent zavisne rečenice dobija sintaksičko svojstvo nemobilnosti. Nemobilni prezent je nemarkirana forma ličnog glagolskog oblika koja svojim prisustvom označava da u određenom predikatskom obliku izostaje fenomen ovremenjavanja. Vreme radnje, kao i modalno određivanje povezuje se

isključivo sa faznim glagolom (npr. *počecu sutra da učim; počela bih sutra da učim* i sl.). Budući da fazni glagol referiše o jednom trenutku koji se tiče radnje izražene glagolom u zavisnoj klauzi, očito je da će temporalne relacije koje važe za datu situaciju važiti podjednako i za njeno fazno ograničavanje. Iz tog razloga je sasvim dovoljno da se u jednoj od dve prisutne glagolske lekseme realizuje temporalno odmeravanje koje će se podjednako odnositi na sve elemente u rečenici.

Prezent s veznikom *da* u funkciji dopune faznih glagola naporedo sa infinitivom nema samostalnu sintaksičku funkciju. On u sastavu složenog predikata služi samo za imenovanje radnje (Piper i dr. 2005: 352-353).

Infinitiv je u srpskom obliku neodređeni oblik jer nema kategorije lica, vremena i načina, kao ni kategorije gramatičkog roda ni broja. Njegovo glagolsko svojstvo ogleda se u semantici budući da označava radnju, stanje ili zbivanje, ali i u tome što čuva rekciju i vid glagola u osnovi. Sa druge strane, njegovo imeničko svojstvo odražava se u sintaksičkim pozicijama koje može da zauzme ukoliko se posmatra njegova funkcija u rečenici kao i mogućnosti da se u određenim situacijama zameni deverbativnom imenicom. Infinitiv ima službu dopune, a vrednost zavisne rečenice (Zvekić-Dušanović 2001: 26-28).

M. Stevanović (1979) u svojoj gramatici pod nazivom *Savremeni srpskohrvatski jezik II* tvrdi da se infinitiv upotrebljava (naporedo sa prezentom i veznikom *da*) i uz početno-svršene (inkohativne i ingresivne) glagole, tj. uz glagole koji znače početi neku radnju i manje ili više začeti u njeno vršenje, kao i uz glagole koji znače završiti ili prekinuti radnju (odnosno stanje ili zbivanje):

58.

- a) **Poče** se slatko *smejati*.
- b) On me **uze** ljubazno *drmati* za ramena.
- c) **Stade** od ljutine *čupati* brk.
- d) Mala... **nastavi** *pitati*.
- e) Zemlja je **stala** duboko *disati*.

f) Najednom zastade, **prekide pevati**, ali opet brzo **produži koračati**. (Stevanović 1979: 767-768)

Na sličan način, Mrazović i Vukadinović (2009) ističu da se infinitiv u srpskom jeziku, između ostalog, upotrebljava kao dopuna faznim glagolima:

59. San me **je počeo** hvatati.

U ovom slučaju može da se upotrebi i konstrukcija *da*+prezent umesto infinitiva kako u govornom tako i u pisanom jeziku:

60. Njegova snaga **je već počela** da malakše.

U pisanju kao i govoru izbegava se nagomilavanje dopuna istog oblika na bliskom odstojanju pa se infinitiv i *da*+prezent upotrebljavaju naizmenično:

61.

a) On je izjavio da sad može **početi** da radi.

b) On je izjavio da sad može da **počne** da radi.

62.

a) On će morati da **počne** raditi.

b) On će morati **početi** raditi. (Mrazović i Vukadinović 2009: 130-131)

U srpskom jeziku nefinitni oblici nemaju ekspliciran subjekat, međutim, on se u dopunskoj strukturi može izvesti na osnovu subjekta upravne strukture sa kojim mora biti koreferentan (Stanojčić i dr. 1989: 321)

Svršeni glagoli nikako ne mogu biti dopuna glagola koji znače početak, produžavanje, ili prestanak radnje, odnosno glagola semantičkog tipa: *početi*, *nastaviti*, *prestati*. Stevanović posebno naglašava da se u ovoj funkciji zaista ne upotrebljavaju svršeni glagoli, ali ne samo oni što označavaju jednu tačku u vremenu, nego ni svršeni glagoli koji pored svršenog trenutka kojim se ograničava vršenje u svome značenju sadrže i izvesno kraće ili duže trajanje radnje

(Stevanović 1979: 532-533). Glagolsku radnju koja se poima kao struktura (tj. deljiva u vremenskoj dimenziji) moguće je fazno segmentirati, dok onu koju shvatamo kao celinu (odnosno nedeljivu u vremenskoj dimenziji) nemoguće je fazno segmentirati, te se zbog toga fazni glagoli mogu kombinovati isključivo sa glagolima imperfektivnog vida.

Nezavisno od tipa dopune, vid glagola mora biti imperfektivan (npr. *počeo je da radi*, *počeo je raditi*; ali ne i **počeo je da uradi*, **počeo je uraditi*).

63. Ivan **je počeo** da prepisuje / **prepiše* zadatak. (Stanojčić i Popović 1995: 247-248)

Svi fazni glagoli kao dopunu imaju isključivo imperfektivne / nesvršene samostalne glagole:

64. **Počeo je / nastavio je / prestao je** da radi.

ali ne i:

65. **Počeo je / nastavio je / prestao je** da **uradi*. (Mrazović i Vukadinović 2009: 195-196)

Zanimljivo je spomenuti da je u srpskom jeziku jedan od najčešće korišćenih testova za utvrđivanje glagolskog vida onaj u kom se koriste konstrukcije sa faznim glagolima koje kao dopunski deo predikata zahtevaju glagol imperfektivnog vida (Mrazović i Vukadinović 2009: 83).

S obzirom na to da je ranije spomenuto da u srpskom jeziku postoje „pravi“ i „nepravi“ fazni glagoli, zanimljivo je napraviti distinkciju između dve navedene grupe u pogledu aspekta dopune. Naime, iako se „pravi“ fazni glagoli kombinuju samo sa imperfektivnim glagolima, to nije slučaj sa „nepravim“ faznim glagolima. Višeznačni glagoli koji se mogu upotrebljavati i u faznom značenju u komplementu mogu da imaju glagol kako svršenog, tako i nesvršenog vida (Krstić 2016: 147-148).

U svom radu „*Aspekatska vrednost predikacije s faznim/modalnim glagolom na primeru rečenice s temporalnom klauzom*“ I. Antić (2000) bavi se aspekatskim ponašanjem kompleksne predikacije sastavljene od semantički nepotpunog glagola (semikopulativnog) i drugog punoznačnog glagola. S tim u vezi, nameće se pitanje koji je glagolski aspekt od ova dva glagola sintaksičko-semantički relevantan za realizaciju određenog semantičkog tipa temporalne determinacije. Trebalo bi najpre precizirati koji se to glagoli smatraju semantički nepotpunim. U

ovom radu fokus je na grupu faznih glagola kao što su: *počinjati / početi, nastavljati / nastaviti, prestajati / prestati i završavati / završiti*. Sa jedne strane, lako je uočljiva morfema koja glagolskoj semantici faznog glagola dodeljuje obeležje perfektivnost / imperfektivnost, a sa druge strane, valja imati na umu da je bez obzira na aspekt faznog glagola, imperfektivnost punoznačnog glagola u dopuni obavezna. Ovakva sintaksičko-semantička obaveznost posledica je semantičkog obeležja faznosti realizovanog na leksičkom nivou glagolskom jedinicom. Predikacija sastavljena po ovakvom modelu se na nivou rečenice smatra funkcionalno jedinstvenom jedinicom, ali ona je kompleksna. Njenu formalnu kompleksnost čini sastav od dve jedinice, a semantička kompleksnost ogleda se u ulozi faznog glagola da u takvoj semantičkoj strukturi modifikuje semantiku punoznačnog glagola kao drugog elementa u pogledu faznosti. Stoga je fazni glagol nosilac aspekta predikacije, kao i svih ostalih relevantnih gramatičkih obeležja koja obuhvataju lice, broj, rod, vreme i način (Antonić 2000: 94-97).

U srpskom jeziku u proučavanjima glagolskog sistema teličnoj komponenti glagolskog značenja nije posvećena adekvatna pažnja, te se nisu ni razmatrale jednakosti između teličnosti i perfektivnosti, odnosno ateličnosti i imperfektivnosti. Novakov tvrdi da je teličnost obeležje koje je usko vezano za glagolski vid i smatra da su atelični glagoli po pravilu imperfektivni, dok su telični glagoli perfektivni jer naznačavaju da je postojeći cilj dostignut (2009b: 47-48). Sa ovim mišljenjem slažu se i Stanojević i Ašić (2006: 260). Oni smatraju da je teličnost povezana sa svršenim glagolskim vidom u srpskom jeziku. Pored toga, da bi označili ostvarenje kao tip glagolske situacije, oni koriste izraz *trajno svršeni događaj*, dok dostignuće tretiraju kao *trenutno svršeni događaj*. U atelične glagolske situacije ubrajaju stanja i aktivnosti i tvrde da se u srpskom jeziku ove eventualnosti ne mogu povezati sa nesvršenim glagolima. Stanja i aktivnosti, pored ateličnosti, karakteriše homogenost i nedinamičnost. Homogenost podrazumeva odvijanje radnje koja se sastoji od istih segmenata, te nema prirodnu ivičnu tačku, već samo teče u vremenu. Trenutnosvršene i trajnosvršene događaje, osim teličnosti, odlikuje dinamičnost i heterogenost. Teličnost i heterogenost podrazumevaju postojanje prirodne krajnje tačke koja je i ograničenje nakon kojeg eventualnost prestaje da se odvija jer nastaje određena promena i situacija u tom slučaju ne može da se nastavi (Stanojević i Ašić 2006: 27-29).

Teličnost se u novijoj literaturi na srpskom jeziku pominje kod Pipera i dr. (2005: 803-812). Prema rečima ovih autora, teličnost pripada kategorijalnom kompleksu kauzalnosti. Oni su

mišljenja da je ciljno značenje veoma složeno te da je takođe povezano sa nekim drugim kategorijalnim značenjima poput značenja agentivnosti, animatnosti, uslova, uzroka, modalnosti i vremena. Pojam cilja ima strukturu X želi Y, pri čemu je entitet X živo biće, tj. svesni agens. Dakle, teličnost obuhvata svesnog vršioca radnje koji ima želju za dostizanjem cilja uz hronološki tok segmenata date situacije. Međutim, Novakov (2016a) ukazuje na to da bez obzira na intencionalnost subjekta, njegovu svesnost ili animatnost cilj može da postoji ukoliko je posledica okolnosti date situacije:

66.

- a) Grom je pogodio antenu na krovu kuće.
- b) Vetar je razbio prozor. (Novakov 2016a: 37)

Može se konstatovati da se za kategoriju teličnosti vezuju slični stavovi, izuzev tumačenja koja imaju Piper i dr. jer ih ne vezuju za vidsko značenje. Teličnost se, dakle, veže za kategoriju aspekta u srpskom jeziku i postojanje nekakve krajnje tačke, tj. ograničenja u odvijanju radnje označene glagolskom leksemom ili pak glagolskom sintagmom.

2.5. Kontrastivno razmatranje teorije u pogledu fazne konstrukcije

U okviru kontrastivnih istraživanja jezika, neophodno je spomenuti *Gramatiku engleskog jezika* autorke Radmile Đorđević (2007) koja u svojoj dvojezičnoj studiji pruža veoma obiman prikaz nefinitne komplementacije kroz primere iz engleskog i srpskog jezika. Pored prikaza tipova nefinitnih struktura kao i njihovih formalnih realizacija, u ovoj gramatici može se naći i odgovarajuća konteksutalizacija pomenutih komplemenata koja je dalje propraćena upotrebnim i značenjskim faktorima.

Iako se može smatrati univerzitetskim priručnikom, ova gramatika je posebno korisna jer objedinjuje i engleski i srpski jezik. Za potrebe ovog istraživanja značajna su poglavlja koja se tiču aspektualnih glagola i nefinitnih dopuna. R. Đorđević glagole deli prema značenju na aspektualne koji označavaju:

- počinjanje (*begin*)
- trajanje (*work*)
- završavanje radnje (*stop*)
- procesivne glagole koji su slični aspektualnim. U njih ubraja: *begin, cease, continue, start*.

Budući da aspektualni glagoli prihvataju infinitiv i gerund, ova dva oblika mogu da stoje u nekim funkcijama u alternaciji – nekada je razlika među njima neznatna. Infinitivom se prenosi značenje neke naročite prilike, neka namera, određeni trenutak, i on nema apstraktne konotacije. Gerundom se prenosi opštije značenje, značenje pasivnog stava i navike i on odražava apstraktni pojam radnje. Pojava infinitiva i gerunda zavisi i od aspekta leksičkih glagola. Sa ingresivima infinitiv ima značenje rezultata, a gerund nagoveštava napredovanje radnje. Postoje razlike u upotrebi između infinitiva i gerunda u kombinaciji sa nekim glagolima i u nekim kontekstima pojavljuje se samo infinitiv, ali ne i gerund, a i obratno. Razlike u značenju pokazuju sledeći primeri:

begin + *to* infinitive:

67. Don't **begin** to cry. (Nemoj početi da plačeš.) – nenamerna radnja.

begin + *Ving*:

68. I **began** studying law. (Započeo sam studije prava.) – namerna radnja.

Glagol *stop* pokazuje najveća odstupanja od značenja kada se alternira komplement. R. Đorđević ovu pojavu objašnjava činjenicom da je samo gerund komplement, objekt glagola *stop*, a prefiks infinitiva ima značenje *in order to*, a to je adverbijalni infinitiv:

stop + *to* infinitive:

69. They **stopped** to talk. (Zastali su da razgovaraju.).

stop + *Ving*:

70. They **stopped** talking. (Prestali su da razgovaraju.).

U ovom potpoglavlju prikazana je gramatika koja je zasnovana na kontrastivnim istraživanjima engleskog i srpskog jezika. Značajan doprinos ove gramatike je i u bogaćenju teorije prevođenja ukazivanjem na razlike u značenju oba tipa engleskih nefinitnih dopuna unutar aspektualne konstrukcije sa glagolom *stop* koje zahtevaju nalaženje adekvatnih prevodilačkih obrazaca u srpskom jeziku. U narednom poglavlju biće više reči o savremenim tendencijama u okviru proučavanja fazne konstrukcije u engleskom i srpskom jeziku.

3. Savremene tendencije u proučavanju fazne konstrukcije

Ovo poglavlje obuhvata teorijska i praktična proučavanja u dosadašnjoj literaturi sa fokusom na savremena istraživanja i doprinose u okviru razmatranja faznih konstrukcija sa nefinitnom dopunom. Metodom kontekstualizacije ilustrovaće se sve pojave koje su do sada zabeležene uvidom u literaturu.

3.1. Konstrukcije sa početnim faznim glagolima

Izdvajanjem početnog značenja u interpretaciji situacije ukazuje se na trenutak u kom je situacija formalno započeta: do tog trenutka situacija se nije odvijala, a od tog trenutka ona se odvija. Treba naglasiti da se u fazne konstrukcije u okviru ovog istraživanja ubrajaju one koje čine engleski aspektualni glagoli *begin* i *start*, a koji u svom komplementu sadrže nefinitnu dopunu *to* infinitiv i/ili *Ving*.

3.1.1. Leksičko značenje početnih faznih glagola *begin* i *start*

A. Frid (Freed 1979) je dala doprinos u osvetljavanju razlika između ova dva naizgled sinonimna aspektualna glagola. Kako bi ih što bolje opisala, poslužila se pragmatičkim terminima – presupozicija (presupposition) i posledica (consequence). Presupozicija se odnosi na prethodnu inicijaciju događaja, dok se posledica vezuje za kasnije javljanje događaja. Iako ova dva glagola imaju slične presupozicije (podrazumevaju inicijaciju događaja), oni se razlikuju u odnosu na posledicu. Glagol *begin* uvek označava nastanak događaja, dok glagol *start* ipak ne mora označiti da je radnja ili događaj zaista i započet. U tom smislu, sa glagolom *begin* nemoguće je poništiti početak radnje:

71.

a) ?She **began** to sneeze but then she didn't sneeze.

b) She **started** to sneeze but then she didn't sneeze.

c) Henry **began** to sneeze but quickly regained his composure after sneezing only once (Freed 1979: 72)

Pored presupozicije i posledice, A. Frid navodi da se razlika između ova dva glagola ogleda i u temporalnosti. Ona tvrdi da se glagol *start* odnosi na nastup događaja, dok se *begin* odnosi na prvi temporalni segment nukleusa. Nastup ili pripremna faza događaja je fragment u vremenu koji prethodi inicijaciji događaja. Nukleus događaja je vremenski segment koji obuhvata trajanje samog događaja bez ukazivanja na njegov početak, tok ili kraj. To je period tokom kog se određena aktivnost odigrava. Fazni glagol *start* odnosi se na nastup događaja, stoga je moguće poništiti događaj koji ovaj glagol označava. Ipak, ovakva situacija nije moguća sa glagolom *begin* s obzirom na to da se *begin* odnosi na deo nukleusa. U slučaju kada ova dva glagola, *start* i *begin*, u dopuni imaju nefinitni *Ving* komplement kog karakteriše imperfektivnost, nijedan od pomenutih faznih glagola ne dozvoljava poništenje radnje u komplementu.

72. *She **began** / **started** sneezing / working, but then she didn't sneeze / work. (Nagy 2008: 70)

A. Frid tvrdi da se u okviru jednog dela njenog korpusa od preko 200 primera kojeg su sačinjavale rečenice sa aspektualnim konstrukcijama *begin* + *to* infinitiv nije našao nijedan slučaj u kom je aktivnost poništena pre nego što je počela. Sa mišljenjem ove autorke slaže se i T. Igan čiji se korpus sastojao od 450 rečenica i njegov cilj bio je da ispita tačnost tvrdnje A. Frid (Egan 2010: 256). T. Igan ukazuje na to da se u slučaju aspektualne konstrukcije *start* + *to* infinitiv radnja može ponišiti, tj. do njene realizacije ne mora doći, što nije slučaj kada je u pitanju konstrukcija *begin* + *to* infinitiv:

73.

a) As he disappears behind a safety curtain of blue smoke he **starts** to say something, but he coughs on the smoke.

b) She **started** to bristle, but then she looked at him and saw that his smile was open and good-humoured. (Egan 2008: 258)

Iz ovakve razlike između glagola *begin* i *start*, T. Igan zaključuje da se konstrukcija *start + to* infinitiv koristi ukoliko govornik/pisac želi da stavi naglasak na početnu tačku situacije ne uzimajući u obzir njen potencijalni nastavak.

U primerima 74a i 74b primetne su određene razlike u značenju. Prva rečenica sa *Ving* dopunom označava da se aktivnost dogodila. Sa druge strane, takve implikacije nema u primeru 74b gde se u dopuni javlja *to* infinitiv. Značenje početka u primeru 74b odnosi se na iniciranje same pripreme događaja, a ne na početak događaja učenja (Hindsill 2007: 42):

74.

a) Lillian **started** studying for exams last week.

b) Lillian **started** to study, but decided to go to a movie instead.

U srpskom jeziku, početna faza u trajanju neke radnje može da bude iskazana morfološkim ili sintaksičkim sredstvima. Kao morfološko sredstvo upotrebljavaju se derivacioni prefiksi kao što su: *za-* (*zapevati, zavikati, zaroniti*), ili *po-* (*potrčati, poleteti, pozvoniti*). Od sintaksičkih sredstava, najčešće se koristi nepunoznačni fazni glagol *početi*. Među leksičko-gramatičkim sredstvima za izražavanje početnog značenja izdvajaju se glagoli tipa *početi / počinjati* kao i njegove tvorenice *započeti / započinjati, otpočeti / otpočinjati*. Za ove glagole specifična je gotovo neograničena spojivost sa leksičko-semantičkim i gramatičkim klasama glagola kao i velika učestalost konstrukcija u kojima funkcionišu kao nosioci početnog značenja. Pored ovih glagola koji su početni u užem smislu, mogu se nabrojati još neki glagoli koji pored početnog imaju i druga značenja i ograničene su spojivosti: *stati, krenuti, prihvatiti se, latiti se, pristupiti, uzeti, udariti, dati se, povesti, zapodenuti, zametnuti*.

U tvorbeno sredstva za izražavanje početnosti u srpskom jeziku spadaju prefiksi:

za- (*zapevati, zagristi, zaseći, zahladiti*)

po- (*potrčati, pomisliti, pocrveneti, pomiriti*)

raz- (*razboleti se, razljutiti se, raznežiti se*)

pro- (*progovoriti, prodisati, procvetati*)

uz- (*uzburkati se, uskomešati se, ustalasati*) (Ivanović 2012: 49)

Prefiksanim početnim glagolima fokusira se trenutak nastanka situacije, dok se u konstrukcijama sa faznim glagolima obično može utvrditi sama situacija i određeni interval u kom se uočava početak te situacije.

3.1.2. Tip glagolske situacije faznih glagola *begin* i *start*

Aspektualni glagoli *start* i *begin* ponašaju se kao dostignuća. Ukoliko upotrebimo mernu frazu *za x vremena (in x time)* primetićemo da se to vreme odnosi na interval koji vodi do početka dostignuća, a ne na opseg trajanja događaja:

75.

- a) John **started** writing the letter in a few minutes.
- b) It took John two hours to **start** writing the letter. \neq ¹⁴ John **was starting** to write the letter in those two hours.

Ukoliko se upotrebi adverbijal *x vremena (for x time)* u rečenici sa aspektualnim glagolom *start*, dobija se značenje koje nije prihvatljivo. Međutim, *for a few minutes* može da se odnosi na glagolski događaj u dopuni (*writing the letter*) koji je trajan, pri čemu se stiče utisak da je Džon pisao pismo nekoliko minuta sa implikacijom da je nakon tih nekoliko minuta prestao, pre nego što se događaj završio:

76.

- a) John **started** writing the letter for a few minutes.
- b) ?John spent a few minutes **starting** to write the letter.
- c) John **started** writing the letter at 2pm. – ceo događaj počinjanja desio se u dva sata.

¹⁴ U daljem radu ovom oznakom ukazuje se na nejednakost značenja.

Primeri 76b i 76c ukazuju na to da je *start* trenutni događaj, tj. dostignuće. Aspektualizator *start* je u tom slučaju vezan za obrazac koji se sastoji samo od telične tačke ili faze kulminacije.

Svi aspektualni glagoli nameću ograničenje kada je reč o adverbijalima za vreme u dopuni. Adverbijali koji izražavaju tačno vreme (engleski termin: point-time adverbials) vezuju se isključivo za aspektualni glagol, a ne za glagol u dopuni:

77. It **began** raining at noon.

Adverbijal *at noon* se vezuje za *begin*, a ne za glagol u okviru komplementa – *raining*. Prema tome, ova dva procesa – počinjanje i padanje kiše ne smatraju se neodvojivim u vremenu (Brinton 1988: 72).

Fazni glagoli *start* i *begin* u nekim kontekstima se javljaju u progresivnom obliku. Ovakva interpretacija događaja moguća je ukoliko se uobičajene trenutne granice događaja zapravo predstave kao takve koje traju neko vreme:

78.

a) John **was starting** to write the letter, but couldn't think of a witty opening line.

b) John **was starting** to dig the garden bed, when he was called away unexpectedly.

Kada je reč o imperfektivnim dostignućima, ona su kao i imperfektivna ostvarenja neomeđene telične situacije. S obzirom na to da imperfektivna dostignuća imaju obeležje [+trajanje] neki lingvisti smatraju da se dostignuća upotrebljena u progresivnom obliku pretvaraju u ostvarenja jer im prethodi pripremna aktivnost koju inicira upotreba progresiva (Verkuyl 1989, Smith 1997, Rothstein 2004). Dostignuće može da se pojavi u trajnom obliku sadašnjeg vremena u engleskom jeziku i tada se uočavaju pripremne, odvojive faze događaja. To znači da ovaj tip situacije može da uključuje i pripremne faze kao i trenutne promene stanja (Smith 1997: 181). Ono što označava trajanje ovakve situacije vezano je za pripremnu aktivnost koja se dešava pre

samog dostignuća, što nije slučaj sa ostvarenjima koja predstavljaju semantičku celinu sa pripremnom aktivnošću. M. Lazović smatra da imperfektivna dostignuća ne sadrže u sebi pripremnu aktivnost pre dostizanja cilja kao što je to slučaj sa imperfektivnim ostvarenjima. U ostvarenjima je pripreмна aktivnost deo značenja glagola, tj. leksički je izražena, dok kod dostignuća ona nije deo značenja glagola već je kontekstualno definisana, te se progresivna dostignuća ne mogu tretirati kao deo neke veće situacije (Lazović 2011a: 63-65):

79.

a) Dr Meredith made some notes in an hour. =¹⁵ Dr Meredith was making some notes during that hour.

b) I left the drawing room with an empty teapot in my hand in an hour. ≠ I was leaving the drawing room with an empty teapot in my hand during that hour.

Imperfektivna ostvarenja i imperfektivna dostignuća jesu neomeđene telične situacije s tim da upotreba imperfektivnog vida kod ostvarenja naglašava trajanje dok dostignuća ne traju sama po sebi već traje pripreмна aktivnost koja nije deo značenja samih dostignuća, kao što je to slučaj sa ostvarenjima (Lazović 2011a: 123)

Dostignuće u imperfektivnom vidu dobija karakteristike trajne situacije koja ne teži cilju ili označava iterativnu situaciju koja podrazumeva teorijski beskonačno ponavljanje dostignuća kao trenutne situacije koja na taj način dobija atelično značenje. Sa druge strane, ostvarenja upotrebljena u imperfektivnom vidu podrazumevaju modifikaciju samo jednog distinktivnog obeležja [+cilj] u [-cilj] što rezultira modifikacijom tipa glagolske situacije iz ostvarenja u aktivnost.

Za dostignuća u progresivnom vidu (ili imperfektivnom vidu u srpskom jeziku) opisan je samo deo faze procesa pri čemu se pristupa sekundarnom nivou reprezentacije i eksplicira se otvoreno dostignuće (engleski termin: opened-up achievement) (Mellor 1995). Prema tome, isto tumačenje je primenjivo za progresivni i imperfektivni vid, nezavisno od tipa situacije rečenice – događaj u progresivu i imperfektivnom vidu fokusira procesnu fazu. Faza kulminacije je trenutna

¹⁵ U daljem radu ovom oznakom ukazuje se na jednakost značenja.

faza i o njoj ne može da se referiše uz pomoć progresivnog vida, jer progresiv uvek selektuje procesnu fazu u događajnom obrascu.

U srpskom, glagol *početi* (*start / begin*) ponaša se kao dostignuće, dok njegov imperfektivni parnjak *počinjati* nameće iterativno značenje kada se pojavi sa imenicom u množini i u nekim kontekstima može da se odnosi na unutrašnju strukturu dostignuća.

80.

- a) U dva sata **počeo je** da piše pismo.
- b) At two o'clock he **started** (perfective) to write letter.
- c) At two o'clock he **started** to write the letter.

81.

- a) U dva sata **počinjao je** da piše pismo.
- b) At two o'clock he **started** (imperfective) to write letter.
- c) At two o'clock he **started** to write the letter.

82.

- a) *On **je počeo** da priča o tome 10 minuta.
- b) He 10 minutes **started** (perfective) to talk about it.
- c) *He **started** talking about it for 10 minutes.

83.

- a) On **je počinjao** da priča o tome 10 minuta.
- b) He 10 minutes **started** (imperfective) to talk about it.

c) He **was starting** to talk about it for 10 minutes.

84.

a) On **je počeo** da priča o tome za 10 minuta.

b) He across 10 minutes **started** (perfective) to talk about it.

c) He **started** talking about it in 10 minutes. – vreme koje prethodi događaju

85.

a) On **je počinjao** da priča o tome za 10 minuta.

b) He across 10 minutes **started** (imperfective) to talk about it.

c) He **was starting** to talk about it in 10 minutes. – nakon deset minuta on je bio u procesu počinjanja razgovora na tu temu

U rečenicama koje slede glagol *begin* u progresivu izražava situacije u kojima početak procesa tek treba da se desi:

86.

a) He **was beginning** to play soccer.

b) He **was beginning** to learn Spanish.

c) He **was finally beginning** to build a house.

Pored toga, progresivni oblik glagola *begin* izražava vremenski odnos preklapanja sa eventualnošću opisanom u susednoj klauzi:

87.

a) John **was beginning** to run, when the rain started.

b) He **was beginning** to paint the walls in his kitchen, when the doorbell rang.

When-klauze u rečenicama 87a i 87b opisuju eventualnosti koje se poklapaju sa nameravanim početkom, a ne sa procesom glagola iz dopune.

Sa jedne strane, *begin* signalizira početnu tačku procesa opisanog u dopuni, a sa druge strane progresivni oblik glagola *begin* modifikuje situaciju izraženu glagolom *begin* kao predstojeću, tj. kao takvu koja tek treba da se desi (Damova and Bergler 2000: 3-4).

U novijoj lingvističkoj literaturi na srpskom jeziku autorka M. Ivanović (2012) ukazuje na pojavu kada se u aspektualnoj konstrukciji nađe upravni glagol u svom imperfektivnom obliku, tj. glagol *počinjati*, on može da izrazi:

- početak situacije kao interval u kome se pojavljuju njena prva obeležja:

88. Nikad se ne zna kako će živeti čovek koji tek **počinje** da diše.

- početak učestale/iterativne situacije:

89.

a) U stvari, obično **bih počinjao** hvatati onu neprimetnu senku koja upozori dan da je počeo da stari.

b) Sa približavanjem početka radnog vremena Kancelarija se sve više punila službenicima, **počinjali bi** se zatim pripremati za rad ili bi se, neki od njih, sakupljali u manje grupice.

c) **Počinjao sam** da se zaljubljujem, i tako prestajao da budem merodavan za ocenjivanje nečega što mi se dopadalo. (Ivanović 2012: 85-86)

3.1.3. Fazni glagoli *begin* i *start* i njihova nefinitna komplementacija

U ovome potpoglavlju biće analizirani aspektualni glagoli *begin* i *start* i njihova komplementacija u nefinitnoj *to* infinitiv i *Ving* klauzi. Posebna pažnja poklanja se semantičkom

značenju i funkciji koja se dodeljuje aspektualnim konstrukcijama: *begin + to infinitiv*; *begin + Ving*; *start + to infinitiv*; *start + Ving*.

Značenje koje je izraženo aspektualnim glagolima *begin* i *start* i njihovim dopunama (*to infinitiv* i *Ving*) rezultat je razumevanja aspektualne konstrukcije kao celine. Aspektualni glagol ne određuje semantičko značenje aspektualne konstrukcije u celosti, već značenje aspektualne komplementacije proističe iz uključenosti semantičkog značenja i funkcije aspektualizatora u značenje konstrukcije kao jedinstvene celine (Nagy 2010: 93).

Aspektualne konstrukcije *begin + to infinitiv*; *begin + Ving*; *start + to infinitiv*; *start + Ving* imaju sopstveno značenje koje je samo delimično uslovljeno i određeno značenjima aspektualizatora *start* i *begin*. Iako ova dva aspektualna glagola imaju uticaj na značenje celokupne konstrukcije u velikoj meri, ipak je značenje aspektualne konstrukcije kao celine kompleksnije nego značenje određeno semantičkim okvirom ovih glagola.

U konstrukcijama *begin + to infinitiv* i *start + to infinitiv*, *to infinitiv* izražava spoljašnju tačku gledišta na početnu fazu glagola u komplementu. Aspektualna konstrukcija sa *to infinitiv* komplementom može da izrazi spošljašnju tačku gledišta u odnosu na jedan događaj ili seriju događaja:

90.

a) I **started** / **began** to walk towards the door. (Freed 1979: 77)

b) The emptiness and silence **began** to get on his nerves. (Rericha 1987: 130)

To infinitiv se često pojavljuje sa glagolima stanja, predikatima sa značenjem uobičajenosti ili habitualnosti i glagolima koji opisuju mentalna stanja:

91.

a) Edward **began** to miss his friends.

b) Man **is beginning** to understand himself better.

Za razliku od *to* infinitiva, *Ving* konstrukcija izražava unutrašnju tačku gledišta gde se događaj izražen komplementom može posmatrati iznutra. Nefinitni komplement *Ving* nameće glagolu tačku gledišta po kojoj se cela početna faza posmatra iznutra. U primerima koji slede događaj u komplementu može da označava jedan događaj, ili seriju događaja:

92.

a) The engine **started** / **began** smoking. (Duffley 2006: 98)

b) I **started** making telephone calls. (Rericha 1987: 131)

Trajanje izraženo *Ving* konstrukcijom nakon aspektualnih glagola *begin* i *start* može biti označeno ponavljanjem kratkotrajnih procesa ili učestalim ponavljanjem događaja u okviru određenog vremenskog perioda:

93. As soon as we sat down, three hoods leaned into our booth and **began** making vulgar cracks. (Rericha 1987: 131)

Događaj izražen *Ving* konstrukcijom nakon aspektualizatora *begin* i *start* može čak biti u potpunosti realizovan u svojoj inicijalnoj fazi. U primeru 94 primetno je da je inicijalna faza čitanja izvedena do kraja.

94. I **started** reading a section called “Tests and viruses” and was astonished to discover that... (Rericha 1987: 131)

U rečenicama koje slede, obe *Ving* konstrukcije označavaju iniciranje situacije u dopuni. U svim navedenim primerima situacija u komplementu traje. Ukoliko je značenje kontinuativno, događaj u komplementu ima određeno trajanje, a ukoliko je značenje iterativno, situacija se dešava nekoliko puta. Primeri 95a i 95b opisuju jednokratne situacije skijanja i plesanja koje se odvijaju i traju. Sa druge strane, u primerima 95c i 95d situacije se ponavljaju (Egan 2008: 261-262):

95.

- a) A little boy came out of the woods opposite and **began** skiing down the slope towards the road.
- b) He came out from refreshments, and we were all bored to death, waiting to go round again, flings his cape round his shoulder, took his helmet off, and **started** dancing down the road, throwing flower petals about.
- c) Then they **began** following my daughter and she was forced to leave the country as well.
- d) When she was 15 Mandy **started** taking the pill.
- e) Things **began** fitting damnably into place.
- f) Erm I **started** losing my hair at twenty nine.

Početak navike ili serije događaja može se izraziti uz pomoć aspektualne konstrukcije sa početnim glagolima, te se ovde govori o značenjima uobičajenosti / habitualnosti ili učestalosti (Verkuyl 1999: 81):

96.

- a) For years Mary **started** to sneeze during the spring.
- b) For weeks and weeks Mary **began** looking into dictionaries.

Iako je učestalost / iterativnost važna karakteristika semantičke strukture fazne konstrukcije *start* + *Ving*, ipak ne predstavlja nepromenljivu odliku. Prema tome, ova konstrukcija može da označava i jednokratne događaje, a ne samo niz događaja:

97. If you entertain any real hopes of seeing your next birthday, I suggest you **start** talking. Now! (Kaleta 2014: 121)

U srpskom jeziku u okviru aspektualne konstrukcije sa početnim značenjem, u dopuni se može naći imperfektivni glagol u obliku infinitiva, ili, češće konstrukcija *da*+prezent, potom imenska reč u obliku akuzativa bez predloga ili instrumentala sa predlogom *sa*. Što se tiče upotrebe sa glagolskom dopunom, zastupljeni su glagoli najraznovrsnijih leksičko-semantičkih klasa. Postojanje vidskih parova omogućava da se uz pomoć ovih konstrukcija izrazi evolutivna početna faza, odnosno početak početne faze situacije i pojave prvih naznaka situacije. U primerima koji slede, početak situacije posmatra se kao interval, a ne kao tačka na situacionoj osi:

98.

a) Ne znajući zašto, **počinjao je** da joj veruje.

b) On **počinje** da se sprema: pegla pantalone, oblači majicu i proverava da li se očešljao.
(Ivanović 2012: 83-84)

Glagol *stati* upotrebljava se gotovo isključivo sa glagolima u obliku infinitiva ili konstrukcije *da*+prezent:

99. On očajno pođe od jedne do druge vrećice, **stade** da ih cepa ostrim pokretima i da oslobađa snove. (Ivanović 2012: 94)

Aspektualna konstrukcija koju sačinjava glagol *stati* i komplement podudarna je konstrukciji sa glagolom *početi* kada je posredi upotreba sa različitim tipovima situacija i izražavanje početnog značenja.

100.

a) U tom trenutku vetar **stade** da duva.

b) Ona **je** ponovo **stala** da se trese. (Ivanović 2012: 95)

3.1.4. Tip glagolske situacije komplementa početnih glagola *begin* i *start*

Aspektualni glagoli, kao trenutna dostignuća, jasno opisuju granice događaja koji traju. Ove granice najčešće opisuju trenutne promene stanja i u tom smislu aspektualni glagoli beleže promene stanja. Analizom aspektualnih glagola, može se zaključiti da glagolski vid nije jedino sredstvo kojim se deo nekog događaja može eksplicitno opisati (Mellor 1995: 140).

Aspektualni glagoli kao što su *start* ili *begin* odnose se na određene granice njihovih komplementa. Na primer, *John started laughing* opisuje inicijalnu faznu granicu tipa glagolske situacije aktivnost: *John laughed*. Prema tome, na inicijalnu granicu unutrašnje strukture događaja može se ukazivati aspektualnim glagolom *start* / *begin* (početi):

101. John **started** to write a book.

U zavisnosti od svoje leksičke semantike, aspektualni glagoli selektuju određeni tip glagolske situacije ili eventualnosti kao svoju dopunu. Dopune glagola *begin* i *start* trebalo bi da budu trajne eventualnosti. Ostvarenja, aktivnosti, stanja pomerena u aktivnosti, kao i dostignuća koja su iterativna mogu da budu komplementi faznim glagolima. Karakteristika koju svi oni imaju je to što izražavaju određeno trajanje (Freed 1979: 83; MacDonald 2010: 496):

102.

- a) The children **started** / **began** dancing around the room imitating animals. – aktivnost u dopuni
- b) Bill **began** / **started** painting the room last night. – ostvarenje u dopuni
- c) They finally **began** / **started** to reach their destination after 14 hours of driving. – dostignuće u dopuni
- d) She **began** / **started** to hate him for his selfishness. – stanje u dopuni
- e) She **began** / **started** to sneeze because she caught a cold. – semelfaktivna situacija u dopuni

U engleskom jeziku ostvarenja i aktivnosti mogu biti dopune faznim glagolima:

103.

a) John **began** to read the book / to drink a bottle of wine.

b) John **began** to run (from the police) / to drink beer.

U primeru 103a ostvarenje u dopuni omogućava tumačenje tog događaja kao jednog jedinog. Prema tome, ta rečenica može da ima nastavak koji bi referisao o mogućem završetku situacije:

c) John **began** to read the book / to drink a bottle of wine... but then he was interrupted after the first page / first sip...and didn't finish.

U primerima koji slede, aspektualni glagoli *began* i *start* označavaju početak ostvarenja, koji je nagovešten glagolom *bake* i imenicom u jednini, nebrojivom imenicom i specifikovanom imenicom u množini. Poslednja imenica unosi nejasnoću jer sa glagolom *begin* moguće je samo simultano, a ne sukcesivno tumačenje *to bake two cakes* (Brinton 1988: 85):

104. Sam **began** to bake / baking (a cake / the bread / ?two cakes).

U prvom slučaju sa nespecificovanim argumentom u množini sa dopunom u *to* infinitiv formi, *begin* označava početak serije, dok *Ving* forma ukazuje na iterativnu situaciju.

105. Sam **began** to bake / baking (bread / cakes).

Indirektne prezentacije ostvarenja javljaju se u rečenicama koje predstavljaju ulaz u procesne faze ostvarenja:

106. They **began** to walk to school.

A. Frid tvrdi da su stanja i dostignuća često neprihvatljiva u ovim konstrukcijama zbog svoje temporalne strukture (Freed 1979: 83):

107.

- a) *We **started** owning a house. (stanje)
- b) *The baby **began** to have a cold. (stanje)
- c) *She **began** to remember the date. (dostignuće)

Neki autori (npr. Verkuyl 1989) čak tvrde da aspektualni glagoli ne mogu da imaju stanje u dopuni kao i to da glagoli *start / begin* unutar svog komplementa imaju samo aktivnost ili ostvarenje:

108.

- a) *She **began / started** loving him.
- b) *She **began / started** recognizing him. (Verkuyl 1989: 48)

Istina je da neka stanja ne mogu da se pojave kao dopuna faznih glagola jer se odupiru pomeranju u drugi tip situacije i na taj način zadržavaju svoj prvobitni status:

109.

- a) *John **began** to possess property.
- b) *John **began** to seem tired.
- c) *John **began** to weigh 100 lbs.
- d) *The bottle **began** to contain wine.
- e) *The proposition **began** to entail the other one.
- f) *John **began** to know the solution.

Stanja u komplementu u ovim primerima negramatična su i u progresivnom obliku:

110.

- a) *John is possessing property.

- b) *John is seeming tired.
- c) *John is weighing 100 lbs.
- d) *The bottle is containing wine.
- e) *The proposition is entailing the other one.
- f) *John is knowing the answer.

Fazni glagoli čiji je fokus na početnoj tački događaja nisu kompatibilni sa stanjima, s obzirom na to da ova grupa glagola podrazumeva promenu stanja kao tipa glagolske situacije u komplementu. Kada se pojave sa stanjima, rečenica se tumači kao promena stanja:

111. She **began** to be angry.

Ono što reguliše pojavu stanja na mestu komplementa faznih glagola jeste mogućnost pomeranja stanja u događaj. Dž. Makdonald navodi da to zavisi i od tipa stanja, da li se radi o trajnom (engleski termin: permanent) ili privremenom stanju (engleski termin: transitory). Drugim rečima, stanja u tom slučaju nisu stanja jer su pomerena (coerced) (MacDonald 2010: 495):

112.

- a) John **began** to think about the issue.
- b) John **began** to understand the problem.
- c) The snow **began** to cover the hill.
- d) John **began** to wonder about his life.
- e) John **began** to have a problem with his radiator.

Kada osoba počne da misli o nečemu, odvija se mentalni proces (primer 112a); kada sneg počne da prekriva brdo, to znači da sneg pada i postepeno ga pokriva. Zanimljivo je napomenuti da ovi glagoli stanja koji se pojavljuju kao komplementi aspektualnim glagolima zapravo mogu da imaju i progresivni aspekt:

113.

- a) John is thinking about the issue.
- b) John is understanding the problem.
- c) The snow is covering the hill.
- d) John is wondering about his life.
- e) John is having a problem with his radiator.

Ingresivni aspektualizatori mogu da imaju stanje u dopuni, pri čemu *Ving* forma nagoveštava aktivno tumačenje, ili privremenu prirodu stanja.

114. Mary **started** to live / living at home last December.

O'Brajen (2012: 38) stativne predikate deli na dve vrste. Prvi tip opisuje svojstva koja pojedinac ima tokom nekog perioda (engleski termin: stage-level predicate), dok drugi tip označava svojstva koja pojedinac ima generalno (engleski termin: individual-level predicate). S tim u vezi, samo prvi tip (primeri 115c i 115d) može da se nađe na poziciji komplementa jer podrazumeva da je stanje prolaznog karaktera, a to se dalje podudara sa hipotezom da se imperfektivni oblici nalaze u dopuni aspektualizatora.

115.

- a) *John **began** knowing French.
- b) *John **started** being American.
- c) John **started** liking fish.
- d) John **started** being afraid of snakes.

Kada se glagol kognicije *think* pojavi uz fazni glagol *start / begin*, on može da ima i dinamično značenje, a ne samo statično. Glagol *think* u tom slučaju znači - '*use one's mind actively to consider sth, to form connected ideas, to try to solve problems*'. U stativnom

značenju, glagol *think* bi imao značenje - ‘*to have a particular opinion about something*’, a to nije slučaj u primeru koji sledi:

116. Recently, she **had started** thinking the future was hopeless and that she was no longer able to look after her husband and daughter properly.

A. Frid smatra da se glagol *worry* može tumačiti dvoznačno, tj. kao stanje ili aktivnost, u zavisnosti od konteksta:

117.

a) Barbara worries all the time; *She **started** to worry at 4:00. – worry – stanje

b) Barbara was worrying about you; you were very late; She **started** to worry at 4:00. – worry – aktivnost (Freed 1979: 58).

Ingresivni aspektualizator ređe se pojavljuje sa dostignućem, koje u isto vreme i počne i završi se, pa je gotovo nemoguće fokusirati se na početak i odvojiti ga od ostatka situacije. Međutim, ukoliko se dostignuće može ponavljati, onda je u kombinaciji sa aspektualizatorom omogućeno pojavljivanje jer aspektualni glagoli *begin / start* ukazuju na početak iterativne situacije.

118. She **began** to guess / guessing. (Brinton 1988: 85)

Prema tome, neke trenutne eventualnosti, kao što su semelfaktivne rečenice ili dostignuća, mogu da imaju dva moguća tumačenja. Pre svega, semelfaktivi opisuju pojedinačnu pojavu trenutne eventualnosti ili proces iterativne (učestale) pojave trenutne eventualnosti. U tom smislu, glagoli kao što su: *kick, sneeze, jump, blink* ili *win, see, spot, arrive* mogu da se tumače kao pojedinačna pojava, ali u određenom kontekstu može da dođe do pomeranja tipa eventualnosti. Ukoliko se uz glagol *begin* u dopuni nađu trenutne situacije, dolazi do tipološkog pomeranja njihove prototipske klase u proces koji traje:

119.

a) John **began** jumping.

b) John **began** to understand what it was.

Rečenica 119a opisuje početak procesa neprestanog, učestalog skakanja, dok rečenica 119b prikazuje početak stanja koje podrazumeva svesnost. Aspektualni glagol *begin* u primerima 119a i 119b vrši/nameće pomeranje trenutnog glagola u komplementaciji u proces.

Ovo je suprotno dostignućima koji omogućavaju samo iterativnu interpretaciju.

120.

a) John **began** to take his lunch to work.

b) John **began** to miss a note.

c) John **began** to lock the door.

Oni zapravo samo u slučaju iteracije mogu da budu dopuna faznim glagolima. Rečenica u primeru 120a može se nastaviti na sledeći način:

121. John **began** to take his lunch to work... since it was cheaper than buying.

Time se jasnije pokazuje iterativno tumačenje. Da bi se dokazalo da se radi o iteraciji, u toj istoj rečenici može biti prikazan drugačiji sled događaja, tj. rečenica se može završiti značenjem koje ukazuje na jednu konkretnu situaciju:

122. *John **began** to take his lunch to work... but I tripped him, so he dropped it.

Ukoliko se ovom aspektualnom konstrukcijom referiše o jednom događaju, cela rečenica postaje značenjski neprihvatljiva budući da se kombinacijom aspektualizatora i komplementa označava učestalost koja traje određeni period (MacDonald 2010: 502).

Nekada se aspektualni glagoli *begin* i *start* ne kombinuju sa dostignućima jer je blokiran pristup njihovoj unutrašnjoj strukturi. To su obično ona dostignuća čiji je oblik u progresivnom vidu negramatičan. To ukazuje da postoje dostignuća za koja je teško naći kontekst u kom bi unutrašnja struktura događaja mogla biti eksplicitno opisana.

123.

- a) *John **started** to notice the pen.
- b) ?John **started** to realize what the answer was.
- c) *John **began** to become an architect.
- d) *John **began** to recognize the man.
- e) *John **began** to arrive.
- f) *John **began** to have a glass of wine.

Kada je pristup unutrašnjoj strukturi dostignuća u komplementu dostupan, tada je i fokus ka inicijalnoj i procesnoj fazi događaja moguć. Sa subjektom ili objektom u množini, dostignuća na poziciji komplementa kompatibilna su sa faznim glagolima. Razlog tome leži u činjenici što imeničke fraze u množini nameću iterativno tumačenje i u tom slučaju dostignuća se pomera u iterativnu aktivnost (događaj koji traje) i u skladu sa tim, aspektualni glagol jasno opisuje relevantnu granicu te iterativne aktivnosti:

124.

- a) The taxis **started** to arrive.
- b) At last the climbers **started** to reach the summit. (one by one)
- c) John **started** to notice the pens hidden in different parts of the room.

Treba napomenuti da se situacija ponavlja za svaki subjekat/objekat pa se u tom slučaju nikako ne podrazumeva trajanje situacije označene trenutnim glagolom dostignuća, već se stiče utisak da situacija traje jer se vrši par puta.

3.2. Konstrukcije sa kontinualnim faznim glagolima

U fokusu ovog potpoglavlja su aspektualne konstrukcije sa kontinualnim faznim glagolima koji izražavaju središnju fazu situacije. Ta faza odvijanja situacije predstavlja interval

na situacionoj osi koji je sa jedne strane ograničen trenutkom početka situacije, a sa druge strane momentom završetka situacije. Početna i završna faza događaja označavaju smenu situacija, dok središnja faza ukazuje na etapu odvijanja situacije u kojoj ne dolazi do promene, odnosno, isticanjem ove faze naglašava se razvoj jedne situacije. Kontinualni fazni glagoli izražavaju ovu fazu situacije.

3.2.1. Leksičko značenje kontinualnih faznih glagola *continue*, *keep*, *keep on*, *go on* i *resume*

U okviru razmatranja leksike kontinualnih faznih glagola, A. Frid (1979) tvrdi da se aspektualni glagol *continue* odnosi na nukleus situacije, a L. Brinton ističe kako ovaj glagol izražava nastavak nukleusa situacije (Brinton 1985: 167).

Kontinuativni aspektualni glagoli ukazuju na dvoznačnost iz razloga što mogu da sugerišu da se radi o nastavku ili prekidu situacije, a to ilustruju primeri koji slede:

125. John **continued** to write...

a) ... when he found his favourite pen.

b) ... although he couldn't almost hold the pen. (Engerer 2007: 10)

A. Frid poredi značenje aspektualnih glagola *continue* i *keep*. Ona tvrdi da se razlika ogleda u različitim presupozicijama i posledicama koje ovi glagoli označavaju. Sa jedne strane, *continue* u svojoj presupoziciji nagoveštava da se događaj već desio, a sa druge strane, to je zapravo posledica glagola *keep*. U primerima se može primetiti da *keep* ne podrazumeva da se lupanje vrata dešavalo ranije, dok *continue* to podrazumeva:

126.

a) Someone **kept** slamming the door all night.

b) Someone **continued** slamming the door all night. (Freed 1979: 98)

Prilikom poređenja aspektualnih glagola *keep* i *continue*, može se zaključiti da *keep* ne podrazumeva prethodno iniciranje događaja kog imenuje glagol u komplementu, dok to nije slučaj sa glagolom *continue*:

127.

- a) She **kept** coughing during her speech although she hadn't coughed before.
- b) She **continued** coughing during her speech *although she hadn't coughed before. (Glad 2016: 151)

Iako A. Frid tvrdi da aspektualizator *keep* ne može da se odnosi na nastavak događaja koji je prekinut, u literaturi se mogu naći primeri koji dokazuju suprotno:

128.

- a) If they stop now, *they **won't keep** working later. (Freed 1979: 95)
- b) We can **keep** reading later, this diary is amazing. (Glad 2016: 78)

P. Dafli navodi da je glavna funkcija aspektualizatora *keep* da izrazi neprekinutu aktivnost. Pored toga, ovaj glagol se koristi da bi se označila radnja koja se neprekidno odvija:

129.

- a) I turned back a while, but he **kept** walking.
- b) I **keep** forgetting it's December. (Duffley 2006: 100)

T. Nađ smatra da je pojam iteracije izražen ovom aspektualnom konstrukcijom povezan sa osećajem nemogućnosti oslobađanja navike. U ovom primeru, aspektualni glagol *keep* ne može se zameniti glagolom *continue* jer on ne ukazuje na nemoćnost subjekta da se reši neke navike (Nagy 2010: 132).

B. Kapel upoređuje glagole *keep* i *keep on* i iako su oni u rečnicima definisani kao sinonimi, ipak postoji neznatna razlika u njihovom značenju. On beleži sledeća značenja glagola

keep on: *istrajati, nastaviti, ne odustati (persevere, carry on, not give up, continue)* i tvrdi da je značenje glagola *keep on* potpuno leksičko, dok glagol *keep* ima nepotpuno značenje. Ovo uverenje potkrepljuje činjenicom da glagol *keep on* može da se pojavi u rečenici samostalno, dok to nije slučaj sa glagolom *keep* koji zavisi od drugog glagola u dopuni:

130.

a) I think after the initial check's been made it's important to **keep on** (*keep) and maintain a check on it.

b) She sits down again in the total dark and asks me to please **keep on** (*keep) and so I do. (Cappelle 1999: 291)

Pored toga, F. Palmer ističe kako je značenje iteracije jače kada se u rečenici nađe aspektualni glagol *keep on*, za razliku od glagola *keep* (Palmer 2009: 28).

Tvrdnja da je iteracija/učestalost aspektualna odlika faznog glagola *keep*, ali ne i glagola *continue*, diskutabilna je na osnovu primera koje F. Palmer (2009: 28) daje u kojima se često jedan glagol može zameniti drugim glagolom bez promene kada je ova karakteristika u pitanju. Može se pronaći veliki broj primera u kojima glagol *continue* označava ponavljanje određene situacije pri čemu se jasno vidi da iterativnost ipak nije značenjska komponenta samo glagola *keep*:

131. I will never forget him and **will continue** to enjoy watching Jaws over and over again. (Franceschi 2015: 40).

Aspektualizator *continue* se najčešće odnosi na situaciju koja je već u toku, dok to nije slučaj sa glagolom *keep*:

132.

a) Please **continue** talking to us about your experiences.

b) Please **keep** talking to us about your experiences.

Nekada su aspektualizatori *continue* i *keep* zamenljivi bez razlike u značenju:

133.

- a) I advised Ann to be quiet but she **continued** to talk.
- b) I advised Ann to be quiet but she **kept** talking.

U prvoj rečenici postoje naznake da je En već pričala kada je neko posavetovao da ćuti, dok u drugoj rečenici takve implikacije nema.

Jasna razlika u značenju vidi se u primerima koji slede, budući da fazni glagol *continue* sugeriše da je En i ranije bila bolesna, dok *keep* označava da je bolest počela nakon lečenja. (Palmer 2009: 25-27):

134.

- a) After the treatment, Ann **continued** to feel ill.
- b) After the treatment, Ann **kept** feeling ill.

Fazni glagol *continue* označava nastavak događaja ili stanja koji su već u toku, dok to nije slučaj sa glagolom *keep*. Premda oba glagola podrazumevaju progresivnost, *continue* ima značenje nastavka progresivnosti.

Aspektualni glagol *resume* podrazumeva ne samo prethodno javljanje događaja, već i njegov prekid. Pored toga, u poređenju sa aspektualizatorom *keep* koji ne podrazumeva prethodnu inicijaciju događaja, A. Frid navodi da je *resume* drugačiji budući da on označava prekid događaja, odnosno, prethodnu inicijaciju pa potom prestanak događaja u komplementu. *Resume* ne podrazumeva celovitost / kompletnost događaja u dopuni, s obzirom na to da samo oni događaji koji nisu završeni mogu biti nastavljeni (resumed).

U literaturi se najčešće navodi da su aspektualizatori *keep on* i *go on* sinonimi. Činjenica da se *go on* odnosi na jednokratani događaj predstavlja jedinu razliku između ova dva glagola:

135. Everything will be overshadowed by these events but we intend to **go on** making the week work as well as we can. (Nagy 2010: 146-147)

Za izražavanje središnje faze u srpskom jeziku mogu da se koriste analitička sredstva i to:

- a) leksička – prilozi: *i dalje, još, još uvek*
- b) leksičko-gramatička – glagoli: *nastaviti / nastavljati, ne prestati / ne prestajati, ne prekinuti / ne prekidati*

Osim toga, glagoli čija je osnovna funkcija izražavanje završne faze situacije uz upotrebu negacije mogu da izražavaju središnju fazu. Upravo se takvim negiranjem završetka situacije zapravo označava da data situacija još uvek traje. Skoro svi glagoli kojima se izražava završna faza mogu da izražavaju središnju fazu ukoliko se upotrebi negacija. Ovde spadaju glagoli kao što su: *ne završavati (se) / ne završiti (se), ne okončavati (se) / ne okončati (se), ne ostavljati / ne ostaviti, ne prekidati (se) / ne prekinuti (se), ne prestajati / ne prestati, ne svršavati (se) / ne svršiti (se)*:

136. Po ceo dan **ne prestaje** da glođe drvce. (Ivanović 2012: 127)

3.2.2. Tip glagolske situacije faznih glagola *continue, keep, keep on, go on, resume*

D. Dauti (Dowty 1979) klasifikuje aspektualni glagol *continue* kao aktivnost, a sa tim se slažu i A. Frid (1979), L. Brinton (1985), i P. Novakov (2005a). Aspektualizator *continue* može da bude i dostignuće (i na taj način odnosi se nastavak započetog događaja) ali može da bude i aktivnost (označavajući da je u toku trajni događaj). Tumačenje tipa situacije glagola *continue* zavisi od upotrebljenog adverbijala i konteksta. Prema tome, *continue* se pojavljuje sa adverbijalima koji se kombinuju ne samo sa dostignućima, već i sa aktivnostima.

137.

- a) *John **continued** writing the letter in a few minutes.
- b) In a few minutes, John **continued** writing the letter. (dostignuće, resumed after some minutes)

c) John **continued** writing the letter for a few minutes. (aktivnost, trajni događaj koji je u toku)

U primerima koji slede, *continue* je dostignuće budući da se u primeru 138a označava vreme koje je prethodilo nastavku događaja pisanja pisma, a u primeru 138b preciziran je sam trenutak kada je Džon nastavio da piše pismo:

138.

a) It took John an hour to **continue** writing the letter.

b) John **continued** writing the letter at 2pm.

Aspektualizator *continue* se ipak češće pojavljuje kao dostignuće iako može da se odnosi i na ponovno javljanje (resumption) događaja ali i na kontinuiranu prirodu događaja koji je u toku.

139. John **continued** writing the letter for a few minutes. (u ovom primeru, aspektualni glagol *continue* je aktivnost)

Ovaj primer može da znači da je Džon opet počeo da piše pismo nekoliko minuta, a zatim da je stao, ili da je pismo već pisao pa da je stopirao za par minuta.

U literaturi ne postoje polemike o tipu situacije aspektualnih glagola *resume*, *keep*, *keep on* i *go on*. Međutim, ukoliko se primene testovi za određivanje tipa situacije, može se primetiti da se i aspektualizator *resume* ponaša kao dostignuće i kao aktivnost u zavisnosti od upotrebljenog adverbijala u rečenici:

140.

a) She **resumed** sipping her tea at 5 o'clock. – dostignuće

b) She **resumed** sipping her tea for 5 minutes. – aktivnost

Tri preostala aspektualizatora – *keep*, *keep on*, *go on* – predstavljaju aktivnosti:

141.

- a) I don't like those watches that **keep** beeping for hours.
- b) She **kept on** asking me questions for months.
- c) We don't want to **go on** living here for the rest of our lives.

U srpskom jeziku, glagol *nastaviti* je dostignuće budući da se radi o perfektivnom glagolu:

142. On **je nastavio** da radi za 5 sati.

3.2.3. Fazni glagoli *continue*, *keep*, *keep on*, *go on*, *resume* i njihova nefinitna komplementacija

Aspektualizator *continue* u dopuni može imati *to* infinitiv i *Ving*. A. Frid smatra da je razlika u komplementaciji aspektualnog glagola *continue* u tome što *to* infinitiv označava generično ili serijsko značenje, dok *Ving* nagoveštava trajanje jednog događaja.

Da li *continue* ima kontinuativno ili iterativno značenje zavisi isključivo od tipa glagolske situacije u dopuni. Kada se u dopuni nađe stanje, aktivnost ili ostvarenje, značenje je kontinuativno, međutim ukoliko se u komplementaciji nađe dostignuće / serija, značenje je iterativno (Brinton 1991: 87):

143.

- a) She **continues** to own a large car.
- b) He **continued** to walk / walking.
- c) Tree limbs **continued** to break / breaking.
- d) Bill **continued** to gamble / gambling for years.

L. Brinton smatra da je razlika u komplementaciji između *to* infinitiva i *Ving* u vidskim okvirima: *to* infinitiv ukazuje na perfektivno tumačenje, a *Ving* imperfektivno. Ovu pojavu objašnjava učestalijom pojavom stanja i navika sa *to* infinitivom budući da se oni tumače perfektivno u engleskom jeziku. To, ipak, ne znači da javljanje *Ving* konstrukcija sa stanjima i navikama nije moguće. U takvim slučajevima jednostavno dolazi do pomeranja gde stanja poprimaju dinamičnije tumačenje, a navike se pomeraju od serijskih i uobičajenih do neserijskih tumačenja u vidu jednog događaja (Brinton 1991: 87).

Fazna konstrukcija *continue* + *Ving* uglavnom u dopuni sadrži agentivne glagole koji se odnose ili na događaje koji se dešavaju u jednom vremenskom periodu ili su to procesi koji se ponavljaju. Konstrukcija *continue* + *Ving* ima funkciju da imperfektivizuje, sličnu onoj koju ima progresivna konstrukcija, te prema tome predstavlja događaj u komplementu kao nešto što se dešava/traje u određeno vreme.

Aspektualni glagoli *keep*, *keep on*, *go on* i *resume* veoma su sintaksički slični s obzirom na to da gotovo svi nabrojani glagoli u dopuni imaju *Ving*, izuzev *go on* koji može imati oba tipa nefinitne komplementacije. Semantički gledano, ove konstrukcije mogu da se odnose na nastavak nukleusa događaja, ali i samog događaja, pa u tom smislu, one deluju međusobno zamenljive.

Aspektualni glagol *go on* naglašava trajanje radnje kada se u dopuni nalazi *Ving* konstrukcija. Može da se odnosi na jedan događaj koji traje, ili na seriju pojava koju čini jedan veći događaj:

144.

a) Darling, I wasn't completely asleep when you drove me home. I heard all those beautiful things you said to me. I kept quiet because I wanted you to **go on** talking. It was so beautiful to hear you say those words.

b) Hari moved towards the door. "I will **go on** working in my shop until you get the premises, then." I've got the premises already," Emily said and then she saw the surprised look on Hari's face. (Nagy 2010: 139)

L. Brinton smatra da se sa iterativnim aktivnostima označava ponavljanje aktivnosti u toj jednoj prilici kada se unutar dopune nalazi *Ving* klauza, a kada je upotrebljen *to* infinitiv, onda se radi o ponavljanju aktivnosti u različitim prilikama (Brinton 1988: 88). Ipak, T. Igan se ne slaže sa ovim tvrdnjama pri čemu navodi da se na osnovu analize korpusa koju je sproveo nije dokazalo da postoji jasna razlika u tipu dopune. Štaviše, primeri sugerišu potpuno suprotno kada je o ponavljanju situacije reč:

145.

- a) She did not hear him and vigorously **continued** splashing.
- b) Add the cocoa mixture and the egg yolks, in alternate spoonfuls, and **continue** beating until smooth and creamy.
- c) Kate couldn't make up her mind all through dinner whether Ace was playing a deep game with her or had decided that as she was available, so to speak, he intended to **continue** making love to her.
- d) Despite his retirement as chairman, Mr Jackson **will continue** attending the monthly history society meetings in Witham Hall. (Egan 2008: 186)

Fazne konstrukcije *keep* + *Ving* i *keep on* + *Ving* u fokusu mogu da imaju trajnu prirodu jednog događaja (primeri 146a, 146b) ili seriju događaja koji su deo neke šire pojave (primeri 146c, 146d):

146.

- a) I didn't want to touch him and I hoped Ma would do it but she **kept** looking at the kid's clothes piled on the floor and the pool of water by them and didn't make any move to.
- b) The country will not change until it re-examines itself and discovers what it really means by freedom. In the meantime, generations **keep** being born, bitterness is increased by incompetence, pride, and folly, and the world shrinks around us.

c) He saw the surprise in her face, and laughed as though it were the funniest expression he had ever seen. He **kept on** laughing until she started laughing with him.

d) He wanted the police to notice him, to suspect him. She was going to **keep on** scheming, poking, prodding, suggesting, and dictating until the cops got up enough interest in him to go back to their old neighbourhood and ask questions. (Nagy 2010: 138)

Aspektualna konstrukcija *keep Ving* se od ostalih kontinuativnih aspektualizatora razlikuje po prethodnoj inicijaciji događaja s obzirom na to da je taj glagol podrazumeva, dok to nije slučaj sa aspektualizatorom *continue* o čemu svedoče primeri koji slede:

147.

a) She **kept** coughing during her speech although she hadn't coughed before.

b) She **continued** coughing during her speech *although she hadn't coughed before.
(Glad 2016: 151)

U srpskom jeziku, fazni glagol *nastaviti / nastavljati* u dopuni može da ima konstrukcije u obliku *da*+prezent, infinitiv, imenicu u obliku akuzativa bez predloga ili instrumentala sa predlogom *sa*:

148.

a) Kiša **je nastavljala** da pada.

b) EU **nastavlja** raditi na rešavanju statusa Kosova.

3.2.4. Tip glagolske situacije komplementa kontinualnih faznih glagola *continue*, *keep*, *keep on*, *go on*, *resume*

Aspektualizator *continue* u okviru fazne konstrukcije u svom komplementu može da sadrži aktivnosti ili događaj koji se može tumačiti kao aktivnost. Ukoliko se u dopuni ne nalazi aktivnost, ovaj aspektualni glagol može da izazove vidsko pomeranje.

149. The team **continued** winning (again and again).

Kada je dopuna telična ili kada sadrži prepozicionu frazu, kao u primerima koji slede, *continue* ima sposobnost da se ograniči na procesni deo događaja:

150.

a) John **continued** building the house (for several weeks before he decided he was stopping).

b) John **continued** walking to the store even when it started to rain, but when the thunder started he decided to turn around (and never reached the store).

U oba ova primera nastavlja se procesni deo događaja. Ni u jednom primeru nema naznake da je finalno stanje dostignuto, tj. da je završena gradnja kuće ili da je Džon stigao do prodavnice (Glad 2016: 124).

Značenje kontinuativnih aspektualizatora zavisi od tipa glagolske situacije u dopuni. Njihovo značenje je kontinuativno ako je u dopuni stanje, aktivnost ili ostvarenje, dok je njihovo značenje iterativno, ako se u dopuni nađe dostignuće.

151.

a) I **continued** to paint / painting the picture / two pictures.

b) I **kept** painting *the / ?a picture.

Continue može da se javi sa jednim ostvarenjem, dok *keep* ne može jer ne podrazumeva da prethodno iniciranje radnje.

152.

- a) I **kept** painting pictures to pass the time.
- b) I **continued** to paint / painting pictures to pass the time.
- c) ?The tree limb **continued** to break / breaking.
- d) Tree limbs **continued** to break / breaking. (Brinton 1988: 87)

Iako se glagoli *keep* i *continue* ne pojavljuju često sa dostignućima, kada se to desi, značenje celokupne konstrukcije rezultira iterativnošću:

153.

- a) Someone **kept** slamming door all night.
- b) Someone **continued** slamming the door all night.

Razlika između ove dve rečenice je što je u slučaju primera 153b pretpostavka da je neko i ranije lupao vratima, dok sa rečenicom u primeru 153a to nije slučaj:

154. Someone had been slamming the door earlier.

Obe rečenice se svakako mogu protumačiti u smislu:

155.

- a) Someone slammed the door repeatedly all night.
- b) The door slammed repeatedly all night. (Freed 1979: 90-91)

Glagol *keep* ne može da ima u dopuni ostvarenje koje se odnosi na jedan događaj. Drugim rečima, događaj koji je komplement glagolu *keep* mora da bude u pluralu:

156.

- a) Linda **kept** reviewing articles about Goytisoló. (Linda reviewed a series of articles)

b) ?Linda **kept** reviewing an article about Goytisoló. (Linda reviewed the same article several times)

c) *Linda **kept** reviewing the article about Goytisoló. (ne može da se tumači kao ostvarenje jer ima značenje: Linda kept going over the article about Goytisoló)

Međutim, H. Glad je mišljenja da su u primerima 156b i 156c unutar dopune ostvarenja i da takve rečenice nisu negramatične (Glad 2016: 76).

Za razliku od glagola *keep*, *continue* može da se pojavi sa ostvarenjem u jednini i množini:

157.

a) Linda **continued** reviewing articles about Goytisoló. (=Linda reviewed a series of articles about Goytisoló)

b) Linda **continued** reviewing an article about Goytisoló.

c) Linda **continued** reviewing the article about Goytisoló.

U primerima 157b i 157c tip situacije u dopuni je ostvarenje.

Glagol *keep* svojim dopunama dodeljuje trajno ili iterativno značenje. Ukoliko je u dopuni aktivnost, tada cela konstrukcija ima trajno značenje. Sa druge strane, ukoliko se u dopuni nađe ostvarenje ili dostignuće u kombinaciji sa imenicom u pluralu, tada se glagol *keep* odnosi na celu učestalu aktivnost.

158. The guests **kept** arriving. – subjekat je u pluralu sa glagolom *keep* i dostignućem

Kada se uporede aspektualne konstrukcije sa glagolom *keep* i različitim tipovima situacija glagola u dopuni, stiče se utisak da *keep* omogućava dva tumačenja pri čemu su oba nastavak aktivnosti (*continued activity*). Takva dva različita tumačenja *keep Ving* javljaju se zbog različitih vidskih karakteristika predikata u dopuni. U slučaju a) događaj u dopuni je

teličan, pa je u pitanju iterativno tumačenje. U slučaju b) javlja se kontinuativno tumačenje koje podrazumeva nastavljanje događaja (continuative reading) pa je događaj u dopuni ateličan.

159.

- a) Mary **kept** winning (again and again).
- b) John **kept** running (for another ten minutes).

H. Glad tvrdi da se aspektualni glagol *keep* kombinuje sa aktivnostima koje su dinamične, trajne i atelične i on ima sposobnost da izazove vidsko pomeranje kada se kombinuje sa predikatima koji nisu inherentne aktivnosti. Prema tome, u primeru 159a trenutani i teličan događaj pobeđivanja se ponavlja stvarajući seriju koja je trajna i atelična. U primeru 159b događaj trčanja je trajan i ateličan (Glad 2016). Glagol *keep* može da pomeri telični predikat u atelični obuhvatajući ceo događaj, ali ne može da obuhvati unutrašnji deo teličnog događaja. Sa druge strane, aspektualizator *continue* može da pristupi unutrašnjem delu teličnog događaja.

S obzirom na to da se *keep* kombinuje sa aktivnostima, ili događajima koji mogu da se tumače kao aktivnosti, nije očekivano da se *keep* pojavi uz glagole stanja.

160.

- a) *He **kept** being intelligent.
- b) *She **kept** knowing the answer.

Međutim, u nekim kontekstima, pojavljivanje sa stanjima je moguće jer se radi o privremenom i prolaznom stanju, pa prema tome ova rečenica znači da je on bio ljubazan s vremena na vreme, a ne da je on bio ljubazna osoba:

161. John **kept** being polite.

Dakle, moguće je pojavljivanje sa glagolom *keep* samo ukoliko stanja mogu da poprime aktivno tumačenje, tj. kada iz +stativnog pređu u +dinamično.

Kada se uz aspektualni glagol *keep* nađe aktivnost sa ograničenom putanjom dolazi do vidskog pomeranja u formi iteracije i kontinuativno-iterativnog tumačenja:

162.

a) Mary **kept** pushing the cart to the store (again and again).

b) Mary **kept** pushing the cart to the store, but she never reached the store.

Kao što se iz ovih primera vidi, dostizanje krajnje tačke može biti poništeno (primer 162b). U primeru 162b naglasak je na samoj radnji u komplementaciji budući da rezultat ili ishodište radnje nije dostignuto. U tom smislu, takva rečenica ima samo kontinuativno tumačenje (Glad 2016: 111-112).

U primerima koji slede, u dopuni se javlja objekat koji precizira krajnju tačku događaja i stoga predstavlja izvor teličnosti. Teličnost nije definisana glagolom, već je rezultat semantičke implikacije. U literaturi se navodi da ostvarenja ne mogu da budu komplementi aspektualnom glagolu *keep*, osim ukoliko im se ne dodeli iterativno tumačenje, i u tom slučaju marginalno su prihvatljivi (Freed 1979: 91, Brinton 1988: 87-88):

163.

a) Mary **kept** reading the book (again and again).

b) Mary **kept** reading the book, but she never finished it.

Trebalo bi da ostvarenja u komplementaciji dovode do kontinuativno-iterativnog tumačenja, međutim, u ova dva primera postoje dve varijante. U primeru 163a ceo događaj, uključujući i dostizanje finalnog stanja se ponavlja iznova i iznova ima kontinuativno-iterativnu interpretaciju, dok se u primeru 163b ne primećuje nikakav rezultat, te stoga ima kontinuativno tumačenje. Dakle, u primeru 163a serija događaja čitanja se nastavlja, pri čemu svaka serija podrazumeva kraj čitanja knjige. U primeru 163b atelični događaj čitanja se nastavlja, bez implikacije o dostizanju finalnog stanja svršetka čitanja knjige (Glad 2016: 108).

Rečenica 164b je primer da se krajnje stanje može poništiti. Aspektualizator *keep* u ovom slučaju ima kontinuativno značenje. Ovo sugerše da predikat modifikovan prepozicionom frazom može da bude pomeren putem mehanizma iteracije ili uklanjanjem reference na postizanje finalnog stanja pri čemu nastaje kontinuativno-iterativno ili kontinuativno tumačenje (Glad 2016: 112).

164.

- a) Mary **kept** pushing the cart to the store (again and again).
- b) Mary **kept** pushing the cart to the store, but she never reached the store.

Kada se u aspektualnoj konstrukciji sa glagolom *keep* nađe dostignuće u komplementu, dolazi do pomeranja glagolskog vida u smislu iteracije celog događaja što dovodi do kontinuativno-iterativnog tumačenja cele rečenice jer se ceo događaj, uključujući i dostizanje finalnog stanja, ponavlja iznova i iznova:

165.

- a) Mary **kept** defusing the bomb (again and again).
- b) Mary **kept** entering the room (again and again).
- c) Mary **kept** arriving (again and again).
- d) Mary **kept** giving the dog a bone (again and again).
- e) The vase **kept** breaking (again and again).

Glagoli iz semelfaktivne klase kompatibilni su sa obe vrste tumačenja. Primer 166a ilustruje kontinuativno tumačenje budući da se radi o ateličnom glagolu *jump*. Primer 166b prikazuje nastavak iteracije trenutne aktivnosti. Ovde se trenutni događaj u dopuni pomerio u aktivnost putem iteracije i zato ima kontinuativno-iterativnu interpretaciju (Glad 2016: 113):

166.

- a) The children **kept** jumping for another 10 minutes.

b) Mary **kept** jumping each time she saw me.

Uz aspektuali glagol *keep on* mogu da se jave sve četiri Vendlerove klase (Cappelle 1999: 300):

167.

a) It may be, in addition, that it was necessary for Charles Dickens to **keep on** working in order to prove that his father was truly an “insolvent” person. – aktivnost

b) A SIDS baby (...) may not be able to arouse and just **keeps on** going into coma. – ostvarenje

c) Yes and we **kept on** bumping into the crew. – dostignuće

d) I always s'posed people had to **keep on** being married once they'd begun, but Milty says no, there's ways of stopping if you can't agree. – stanje

B. Kapel tvrdi da su u 95% slučajeva *keep* i *keep on* su gotovo zamenjivi, na primer: *They kept (on) singing*. Ova činjenica zamagljuje važnu razliku u značenju između *keep* i *keep on*. Oni kodiraju isto aspektno značenje, ali *keep* ima to značenje samo u kombinaciji sa dopunom u *Ving* formi, dok *keep on* to značenje ima samostalno. Drugim rečima, *keep* i *keep on* imaju različitu vrstu značenja: nepotpuno značenje nasuprot punom leksičkom značenju. Na sintaksičkom nivou, ova razlika odgovara podeli na pomoćni glagol naspram statusa nezavisnog glagola (Cappelle 1999: 301).

B. Kapel smatra da ukoliko glagol *keep* u dopuni ima ostvarenje, doći će do semantičkog „sudara“ u okviru jedne glagolske fraze jer *keep* nosi značenje konstantnosti i postojanosti, dok ostvarenje podrazumeva prelazak iz jednog stanja u drugo (*paint the car* – od auta koji nije ofarban do ofarbanog auta; *go into coma* – od svesnog do nesvesnog stanja). Teško je uklopiti konstantnost i promenu, osim ukoliko *Ving* fraza u dopuni ne predstavlja seriju promena. U tom slučaju bi iteracija tranzicije mogla ostati konstantna. Prema tome, rečenica *She kept painting the car* jeste gramatična ukoliko označava farbanje auta u više navrata. Ipak, rečenica u kojoj osoba

pada u komu iznova i iznova nema smisla što otežava zamenu aspektualnog glagola *keep on* sa glagolom *keep*:

168. ?A SIDS baby (...) may not be able to arouse and just **keeps** going into coma.
(Cappelle 1999: 300)

Aspektualni glagol *resume* najčešće se pojavljuje sa aktivnostima u dopuni zbog njihovih trajnih ili neograničenih temporalnih karakteristika. Dostignuća se ne pojavljuju u svojstvu dopune glagola *resume* iz razloga što ona ne imenuju događaje koji nemaju trajanje niti određene vremenske granice:

169.

- a) *He **resumed** catching the dog.
- b) *We **resumed** identifying the photograph.

Sa druge strane, očekivano je da bi se ostvarenja u tom slučaju mogla javiti u svojstvu dopune glagola *resume* budući da predstavljaju događaje koji su temporalno ograničeni sa svoje leve i desne strane i prema tome mogu se smatrati perfektivnim. Međutim, to nije slučaj:

170.

- a) ?My father **resumed** painting the portrait.
- b) ?Barbara **resumed** writing her dissertation.

Moguće objašnjenje za ove rečenice je to da je ostvarenje u dopuni prekinuto (interrupted) i kao takvo nalazi se u vremenskom segmentu trajanja (ongoing). U tom smislu nastaje „sudar“ (clash) sa perfektivnom karakteristikom glagola *resume*.

Zanimljivo je da se glagol *resume* ne pojavljuje sa argumentima u događaju za koje se ne može smatrati da su namerno izvršeni:

171.

- a) *Susan's teeth **resumed** decaying.

b) *The old man **resumed** recovering from his illness.

Rečenica 171a je neprihvatljiva zbog odsustva intencionalnosti (namere) u stvaranju karijesa na zubima. Aspektualni glagoli kao što su *start* ili *continue* mogu da se jave uz dopunu ovog značenja:

172.

a) Susan's teeth **started** decaying.

b) Susan's teeth **continued** decaying.

A. Frid smatra da su u dopuni dostignuća koja nisu prihvatljiva uz glagol *resume*, dok D. Dauti ove glagole u komplementu tumači kao ostvarenja (Dowty 1979). Međutim, A. Frid ipak tvrdi da rečenice nisu prihvatljive ne zbog tipa situacije u dopuni, već zbog odsustva intencionalnosti kao nužnog preduslova za smislenost rečenice (Freed 1979: 103). Prema tome, može se reći da glagol *resume* uključuje semantičku karakteristiku intencionalnosti sa kojom selektuje moguće argumente. Kao takav, on selektuje aktivnosti, a ne bilo koji tip situacije.

3.3. Konstrukcije sa završnim faznim glagolima

U okviru konstrukcija sa završnim faznim glagolima nalaze se aspektualizatori čija značenja mogu da ukazuju na određenu vrstu završetka situacije. U prvom redu tu je značenje dostizanja unutrašnje granice ili postizanja predviđenog rezultata. Pored toga, tu su situacije koje nisu usmerene ni na kakav rezultat, već se završavaju ili prekidom ili u trenutku kada iz nekog razloga dođe do nemogućnosti njihovog daljeg vršenja. Završni fazni glagoli u engleskom jeziku koje razmatramo jesu: *finish*, *stop*, *quit* i *cease*.

3.3.1. Leksičko značenje završnih faznih glagola *finish*, *stop*, *quit* i *cease*

Tri aspektualna glagola *stop*, *quit* i *cease* odnose se na nukleus događaja i označavaju prekid eventualnosti koja je u toku. Ono što predstavlja razliku među ovim glagolima je priroda

prekida situacije – to da li je prekid nameran i konačan, ili je kratkoročan. U mnogim kontekstima, ova tri glagola upotrebljavaju se kao sinonimi, iako postoje semantičke razlike među njima. Aspektualizator *finish* odnosi se ili na poslednji segment nukleusa, ili na kodu događaja imenovanog u komplementu i označava celovitost radnje. Pored semantički označenog prestanka odvijanja neke radnje, fazni glagol *finish* sadrži teličnost kao značenjsku komponentu. Ipak, kod glagola *stop* teličnost nije deo osnovnog značenja. S obzirom na to da se označava prestanak određene glagolske radnje, upućuje se i na njenu procesualnost aktuelnu do onoga trenutka na koji se glagol *stop* i odnosi.

U rečenicama koje slede jasno je da imaju gotovo isto značenje, tj. ukazuju na vreme kada je rad okončan:

173.

a) The men **stopped** working at midday.

b) The men **finished** working at midday:

Međutim, postoji semantička razlika koja je uočljiva. Sa aspektualnim glagolom *stop*, rečenica može da sugerise da su radnici započeli štrajk ili da su prekinuli rad usled nekih problema, dok glagol *finish* daje jasnu naznaku da su radili sve do kraja radnog vremena. Prema tome, postoje dve vrste okončanja radnje: uz glagol *stop*, okončanje je iznenadno i namerno, dok glagol *finish* ukazuje na kraj aktivnosti ili stanja. *Stop* jednostavno izražava okončanje, dok *finish* nosi vidsku karakteristiku celovitosti radnje i njenog završetka/okončanja (Palmer 2009: 28-29).

Ukoliko se aspektualni glagol *finish* uporedi sa glagolom *quit*, uočava se posledica koju aspektualizator *quit* označava, a koja sugerise da je događaj ranije okončan:

174.

a) George **quit** working on the project.

b) George **finished** working on the project.

A. Frid tvrdi da glagol *cease* pretpostavlja prethodno javljanje događaja u dopuni, a kao posledicu ima potpuni prekid tog događaja. U primerima koji slede može se videti da je rečenicama 175a i 175b presupozicija rečenica 175c, a posledica rečenica 175d:

175.

- a) As the state's scare tactics became progressively more outrageous, we simply **ceased** worrying about being fired.
- b) As the state's scare tactics became progressively more outrageous, we simply **ceased** to worry about being fired.
- c) We were worrying about being fired before (or until) the state's scare tactics became outrageous.
- d) We are no longer worrying about being fired. (Freed 1979: 120-121)

S obzirom na to da aspektualizatori *stop* i *cease* označavaju prekid događaja u komplementu, A. Frid smatra da se taj prekid razlikuje jer je u slučaju glagola *cease* on konačan, a to ipak ne mora da bude slučaj sa glagolom *stop*:

176.

- a) ?We **ceased** discussing the case until some new information could be obtained.
- b) We **stopped** discussing the case until some new information could be obtained. (Freed 1979: 121)

Pored toga, značajna je karakteristika aspektualnog glagola *cease* da ne mora da podrazumeva volju subjekta:

177. He **ceased** breathing. (Nagy 2010: 151)

Ako se uporede aspektualizatori *stop* i *quit* u pogledu značenja prestanka neke radnje, najočiglednija razlika uočava se kada je u dopuni značenje iterativnosti.

178.

- a) Chantal **stopped** eating peanut butter when she went back to France.
- b) Chantal **quit** eating peanut butter when she went back to France.
- c) Chantal **stopped** eating when the phone rang.
- d) ?Chantal **quit** eating when the phone rang.

Budući da aspektualni glagol *quit* u primeru 178d nameće značenje trajnog završetka događaja aktivnosti u dopuni, ova rečenica je markirana kao smisljeno problematična. Međutim rečenica 178b prihvatljiva je jer se radi se o prestanku neke uobičajene navike i ta navika može biti dugoročna jer *quit* nameće takvo značenje:

179. Chantal **quit** eating peanut butter when she went back to France because she became allergic to peanuts.

U primeru koji sledi postoji prekid događaja koji predstavlja naviku i može da se odnosi na nešto što je trenutno:

180. Chantal **stopped** eating peanut butter when she went back to France because she could not find it there.

Razlika između aspektualizatora *stop* i *quit* postoji i kada je reč o animatnosti subjekta. Dok glagol *stop* selektuje i animatni i neanimatni subjekat, to nije slučaj sa glagolom *quit*. Pored toga, semantičke karakteristike glagola *quit* podrazumevaju intencionalnost.

181.

- a) *The sun **quit** shining.
- b) The sun **stopped** shining. (Freed 1979: 113-114)

3.3.2. Tip glagolske situacije faznih glagola *finish*, *stop*, *quit* i *cease*

Koristeći iste sintaksičke testove za ispitivanje tipa situacije kao što je to bio slučaj sa početnim glagolima *start* / *begin*, može se dokazati da je glagol *finish* takođe dostignuće:

182.

- a) John **finished** writing the letter in a few minutes. (vreme koje prethodi događaju završavanja, tj. finalne / završne faze događaja pisanja)
- b) It took John a few minutes to **finish** writing the letter.

Aspektualizator *finish* tumači se kao dostignuće koje se odnosi na fazu kulminacije ostvarenja u dopuni (u ovom slučaju označenog glagolom *write*). Ukoliko se merna fraza *za x vremena* odnosi na vreme koje vodi do završetka događaja, onda postoji implikacija da se vreme tog perioda označenog adverbijalom odnosi na deo procesa pisanja pisma. Vreme označeno tim adverbijalom odnosi se na kasniji deo događaja pisanja (jer se završava kompletiranjem pisma). Ceo ovaj period može da se smatra kao deo događaja završavanja, tj. kasniji deo događaja pisanja pisma.

Deo obrasca koji je eksplicitno opisan predstavlja deo procesne faze ostvarenja glagola *write* koji vodi do i uključuje fazu kulminacije. Stoga je završni deo događaja pisanja pisma taj koji je eksplicitno opisan.

183.

- a) John **finished** writing the letter in two hours. = Džon je pisao pismo u toku ta dva sata
 ≠ Džon je završavao pisanje pisma u toku ta dva sata, ali je završavao pisanje u poslednjem delu tog perioda
- b) John **finished** writing the letter at 2pm. = ceo događaj završavanja desio se u dva sata

U srpskom jeziku fazni glagol *završiti* (*finish*) takođe se tretira kao dostignuće, dok se uz pomoć imperfektivnog oblika ovoga glagola (*završavati*) može odnositi na unutrašnju strukturu dostignuća u nekim kontekstima. Adverbijal *u x vremena* (*at x time*) ukazuje na to da je ovaj

aspektualni glagol u svom perfektivnom obliku dostignuće. Imperfektivni oblik *završavati* odnosi se na unutrašnji deo događaja završavanja na koji upućuje ovaj trenutni adverbijal.

184.

- a) U dva sata **završio je** pisanje pisma.
- b) At 2 o'clock he **finished** (perfective) to write letter.
- c) At 2 o'clock he **finished** writing the letter.

185.

- a) U dva sata **završavao je** pisanje pisma.
- b) At 2 o'clock he **finished** (imperfective) to write letter.
- c) At 2 o'clock he **was finishing** writing the letter.

186.

- a) *Deset minuta **je završio** da priča o tome.
- b) He 10 minutes **finished** (perfective) to talk about it.
- c) He **finished** talking about it for 10 minutes.

187.

- a) Deset minuta **je završavao** sa pričanjem o tome.
- b) He 10 minutes **finished** (imperfective) to talk about it.
- c) He **was finishing** talking about it for ten minutes. (odnosi se na unutrašnju strukturu kulminacije)

188.

- a) **Završio je** sa pričanjem o tome za deset minuta.
- b) He across 10 minutes **finished** (perfective) to talk about it.
- c) He **finished** talking about it in 10 minutes. (period koji je prethodio događaju)

189.

- a) **Završavao je** sa pričanjem o tome za deset minuta.
- b) He across 10 minutes **finished** (imperfective) to talk about it.
- c) He **was finishing** to talk about it in 10 minutes.

Aspektualizator *stop* je dostignuće, kao i glagol *finish*:

190.

- a) It took John a few minutes to **stop** writing the letter.
- b) ?John spent a few minutes **stopping** writing the letter.
- c) John **stopped** writing the letter in two hours. \neq John was stopping writing the letter in those two hours.
- d) John **stopped** writing the letter at 2pm. = ceo događaj prestajanja desio se u dva sata (Mellor 1995: 149)

Iako je adverbijal *x vremena* (*for x time*) najčešće nekompatibilan sa dostignućima, u određenim kontekstima on može da ima potpuno drugačiju referencu. Vremenski opseg ove merne fraze u tom slučaju obuhvata posledično stanje koje prati fazu kulminacije:

191.

- a) *John noticed the painting for five minutes.
- b) John left the room for five minutes.

c) The Sheriff jailed Robin Hood for four years.

d) John arrived at the hotel for two weeks.

e) John stopped writing the letter for five minutes. = John resumed writing the letter after those five minutes.

Postoji naznaka da će se događaj nastaviti (resume) u slučaju kada je adverbijal *x vremena* upotrebljen. Neka dostignuća mogu da označe situacije koje traju, pa čak i biti upotrebljene uz adverbijale koji označavaju vremenski opseg (*for x time*) koji se inače koriste uz aktivnosti i ostvarenja. U tom slučaju, adverbijal se ne odnosi na glagol dostignuća, nego na posledicu koja nastaje kao rezultat glagola dostignuća.

Uz pomoć istih sintaksičkih testova, može se proveriti tip situacije aspektualnih glagola *cease* i *quit* koji se ponašaju kao dostignuća:

192.

a) It finally **ceased** to rain at 5 in the morning.

b) I **quit** dancing three years ago because my 'friends' made fun of me during ballet class.

U srpskom jeziku glagol *prekinuti* ponaša se kao dostignuće:

193. Košarkaš **je** zbog povrede **prekinuo** sa treninzima u martu. = ceo događaj desio se u martu

3.3.3. Fazni glagoli *finish*, *stop*, *quit*, *cease* i njihova nefinitna komplementacija

Aspektualni glagol *finish* u svojoj komplementaciji može da ima *to* infinitiv i *Ving* klauzu, iako A. Vježbicka tvrdi da se infinitiv ne pojavljuje u svojstvu dopune zbog toga što označava budući događaj (Wierzbicka 1988).

194.

a) Stephen and Paul **finished** cleaning the outside.

b) When she **finished** to cook the fish, she took out rice from the pot, and when she **had finished** to take out the rice from the pot, she took off the meat from the fish.

Upotreba *Ving* dopune dodatno potkrepljuje ideju aktivnosti koja se na kraju završava i vodi do novog stanja:

195. I **finished** running the race in great time too, 1 hour and 43 minutes for 13 miles.

Sa druge strane, dopuna u formi *to* infinitiva ne daje mogućnost sagledavanja situacije iznutra, već ističe situaciju kao celinu koja se koncipira kao jedna kompaktna pojava čije trajanje nije bitno. Aspektualne konstrukcije sa glagolom *finish* i *to* infinitiv klauzom obično se pojavljuju u kontekstima gde se želi uputiti na seriju događaja, kao što je slučaj u primeru 194b (Franceschi 2015: 142).

Leksičko značenje aspektualizatora *finish* podrazumeva završavanje finalnog dela procesa. Ako se događaj koji se završava izrazi *Ving* dopunom, to znači da je on priveden kraju. Prema tome, *finish* označava konačan prestanak i svršetak komplementskog događaja:

196. After many months of working and worrying, she **finished** writing her autobiography. (Duffley 1999: 324)

Glagol *stop* u svojoj dopuni može imati oba tipa nefinitne komplementacije – *to* infinitiv i *Ving*. Međutim, važno je spomenuti karakteristiku nekompatibilnosti aspektualnog glagola *stop* sa *to* infinitiv komplementom. Glagol u ovako specifičnom sintaksičkom kontekstu ne označava aspekatsku vrednost u odnosu na stanje, aktivnost ili događaj izražen komplementskom klauzom:

197. On the way out, she **stopped** to speak to Georgette.

U ovom primeru ne postoji semantička relacija između zaustavljanja (*stopping*) i razgovaranja (*speaking*). Partikula *to* izražava cilj i može se zameniti sinonimnom frazom *in order to* bez promene značenja rečenice:

198. On the way out, she **stopped** in order to speak to Georgette. (Franceschi 2015: 132-133)

Sa određenim engleskim glagolima jedan tip nefinitne klauze ostvaruje se kao dopunska konstrukcija, dok se sa drugim tipom ostvaruje kao adjunkt. Da bi se ova pojava bolje objasnila, glagol *stop* može da posluži kao dobar primer. Ukoliko ovaj glagol u dopuni ima *Ving* klauzu, on ima dopunski karakter pa se u prevodu može javiti dopunska klauza kojom se označava prestanak aktivnosti koja je u toku:

199. After the first semester, he **stopped** going to classes.

Ukoliko se, međutim, glagol *stop* pojavi sa infinitivom u komplementu, tada se realizuje ciljani adjunkt koji ima značenje namere i tumači se kao zasebna glagolska situacija koja nije strukturno vezana za glagolski sadržaj koji se odnosi na glagol *stop*. Iz tog razloga se u prevodu pojavljuju ekvivalentne adjunktne konstrukcije, a ne dopunske, kod kojih se namera direktno izražava:

200.

a) She returned and **stopped** to look at the map.

b) Vрати se i zastade zagledavši se u mapu. (Karavesović 2015: 114).

Aspektualni glagol *stop* ima leksičko značenje blokiranja ili ometanja napretka neke radnje ili procesa, a komplement ima funkciju direktnog objekta da označi radnju koja je zaustavljena (that which is stopped). Prema tome, lako je objasniti semantičko dejstvo prekida koje ova aspektualna konstrukcija proizvodi. Kao što A. Frid ističe, ova vrsta prekida može da se smatra privremenom:

201. We **stopped** discussing the case until some new information could be obtained. (Freed 1979: 121)

Uz aspektualni glagol *cease* javljaju se oba tipa nefinitne komplementacije u engleskom jeziku. Obe konstrukcije su semantički veoma slične s obzirom na to da se odnose na krajnju fazu događaja u dopuni i obeležavaju njen prekid. T. Nađ, ipak, tvrdi da postoje suptilne razlike između ove dve konstrukcije (Nagy 2010: 150). Ova autorka navodi da se razlika u aspektualnim konstrukcijama *cease + to* infinitiv i *cease + Ving* ogleda u trajnom prekidu situacije, tj. u trenutnom prekidu (Nagy 2010: 153). Uvidom u literaturu došlo se do zaključka da ovakva podela ipak nije utemeljena jer se pojavljuju primeri u kojima se jasno vidi da aspektualna konstrukcija sa komplementom u *Ving* formi može da označi trajni prekid situacije:

202.

- a) Last Friday the big island's second largest sugar plantation, Mauna Kea Agribusiness, announced that it would **cease** farming sugarcane.
- b) They **had** just **ceased** being lovers with no explanation from either side being voiced.

Aspektualna konstrukcija *cease + Ving* ponekad označava seriju kraćih događaja koji se dešavaju jedan za drugim u okviru jednog vremenskog intervala:

203.

- a) The Angelus bells **ceased** ringing and, the spell broken, Judith shook off her doubts.
- b) 'Cease firing. All units **cease** firing. Torpedoes to self-destruct. Acknowledge.

Kada je komplement faznog glagola *cease* u *Ving* formi, u tom slučaju može da označi događaje koji se ponavljaju u toku jednog vremenskog perioda:

204.

- a) The departments in question have been informed, in writing, to **cease** making payments in the above circumstances (...).
- b) People **ceased** trying to understand the psychology of the horse, and cruel methods of training were used based on force and pain.

Iako za konstrukciju *cease + ing* nije karakteristično da se odnosi na jedan događaj, u literaturi se mogu naći takvi primeri:

205.

a) He **ceased** talking. Miriam raised her head and looked at him.

b) Hristian stepped in and called on both Seb and Boz to **cease** fighting. (Kaleta 2014: 132)

Zanimljivo je da aspektualna konstrukcija *cease + Ving* uglavnom označava trajni prekid, iako se u literaturi mogu naći i primeri privremenog prekida situacije:

206.

a) The Britons observed that everyday at midday the two (rival) emperors would take their meat, and on both sides they would **cease** fighting till all had finished eating.

b) Following his daughter's death, Hugo **ceased** writing for several years. When he took up his pen again, it was as if he had assumed the annihilating impact of that wave. (Kaleta 2014: 133)

A. Kaleta zaključuje da razlika između konstrukcija *cease + to* infinitiv i *cease + Ving* u pogledu trajnog i privremenog prekida situacije nije empirijske potvrđena (Kaleta 2014: 133).

S obzirom na to da aspektualizator *quit* svojim leksičkim značenjem definiše prekidanje neke aktivnosti, a *Ving* dopuna označava upravo tu aktivnost koja je prekinuta, može se očekivati da aspektualna konstrukcija *quit + Ving* označava konačan prekid (definitive cessation):

207. Now Eileen really would have to settle down to love, honor and obey and she'd have to **quit** drinking.

Iako A. Frid navodi da komplement glagola *quit* označava neku uobičajenu aktivnost ili seriju događaja (Freed 1979: 113), mogu se pronaći primeri koji ne potvrđuju ovaj stav:

208. Leaning forward in her chair, Gran nearsightedly scrutinized Dan's face. "How's Sally like rubbin' agin that thar little ticklebrush ye're a-raising?" "Quit ragging him, Gran," Rod protested. (Duffley 1999: 325)

Treba napomenuti da je istina da postoji tendencija upotrebe aspektualizatora *quit* kada se govori o prekidanju neke navike (npr. *quit smoking*).

3.3.4. Tip glagolske situacije komplementa završnih faznih glagola *finish*, *stop*, *quit* i *cease*

Aspektualizator *finish* se pojavljuje sa eventualnostima koje su dinamične i telične. Prema tome, on se pojavljuje sa ostvarenjima, dok sa aktivnostima mogućnost pojavljivanja zavisi od toga da li im se kontekstualno može pripisati teličnost. U kombinaciji sa aktivnostima, nameće im se telično značenje (Lazović 2012: 69). *Finish* nema tendenciju pojavljivanja sa predikatima koje karakteriše obeležje [-faze].

Sintaksički test za utvrđivanje teličnosti ukazuje na to da uz aspektualni glagol *finish* mogu da se pojave samo telični predikati:

209.

a) *John **finished** driving a car.

b) John **finished** writing a letter.

To, ipak nije uvek slučaj:

c) *John **finished** dropping cups / dying.

Opšta pretpostavka da je predikat teličan ako se pojavi u dopuni glagola *finish* ne znači da je predikat ateličan ako se ne pojavljuje u ovoj poziciji (Borik 2002: 16)

Glagoli i adverbijali koji ukazuju na završetak (*finish*, *in an hour*) razlikuju se od glagola koji obeležavaju prestanak radnje i adverbijala koji označavaju trajanje (*stop*, *for an hour*).

Telične glagolske fraze kompatibilne su sa završetkom, dok je pojava sa mernom frazom *for an hour* upitna i predstavlja markiran primer.

210.

- a) Mary walked to school in an hour. (telična situacija)
- b) Mary **finished** walking to school. (telična situacija)
- c) ?Mary walked in the park in an hour. (atelična situacija)
- d) ?Mary **finished** walking in the park. (atelična situacija)

Eksplicitno omeđene aktivnosti mogu da se pojave sa glagolima koji izražavaju završetak radnje (completive verbs), kao što je to slučaj sa teličnim rečenicama. Primer koji sledi ilustruje omeđenu aktivnost i glagol *finish* (Smith 2009: 65-66):

211. Mary **finished** playing her violin for an hour.

A. Frid smatra da su svi komplementi aspektualnog glagola *finish* ostvarenja ili omeđene aktivnosti, tj. događaji sa jasnim temporalnim granicama (Freed 1979: 131):

212.

Maurice **finished** framing the painting this morning. – ostvarenje

Barry **finished** running at half past seven. – omeđena aktivnost

Može se zaključiti da glagol *finish* ima uticaj na događaje koji imaju određene krajnje tačke. Zbog toga se mnoge aktivnosti ne javljaju kao dopuna glagola *finish*, a u slučaju kada se jave, postaju omeđene aktivnosti.

213.

- a) Barry **finished** running at ten past seven. – ova rečenica je prihvatljiva jer se odnosi na određeni omeđeni događaj trčanja

b) ?Ann just **finished** breathing. – ova rečenica je obeležena kao prihvatljiva u određenom smislu. Disanje kao aktivnost je homogena i svi temporalni delovi su joj jednaki. Međutim, ukoliko se disanje shvati kao serija vežbi koja se odradi za određeni vremenski period pa se na taj način od te aktivnosti stvara omeđena aktivnost.

Aspektualizator *finish* uspešno selektuje ostvarenja kao svoje komplemente. Ovaj glagol eksplicitno opisuje fazu kulminacije svoje dopune, s obzirom na to da *finish* jasno opisuje kraj događaja u toku njegovog završetka. Ovo ograničenje je potkrepljeno primerima koji ga ilustruju:

214.

a) Susan **finished** framing the painting this morning.

b) John **finished** writing the letter.

Ipak, *finish* nije kompatibilan sa stanjem u svojoj komplementaciji, s obzirom na to da ovaj aspektualizator nameće značenje završetka/ispunjenosti. Sa druge strane, stanje se može prekinuti bez uticaja volje i to najbolje odslkava fazni glagoli *stop*:

215.

a) *I **finished** loving him.

b) I **stopped** loving him. (Franceschi 2015: 149)

U literaturi se navodi da aspektualni glagol *finish* nikada u svojoj dopuni ne sadrži dostignuće jer je trenutno i ne može se završiti (Lazović 2012: 69). Ipak, *finish* je marginalno prihvatljiv sa dostignućima i eksplicitno opisuje fazu kulminacije unutrašnje strukture:

216.

a) ?John **finished** reaching the summit.

b) ?John **finished** entering the shop.

c) ?John **finished** breaking the glass. (Mellor 1995: 127-128)

Dostignuća ne mogu da budu dopuna nijednom od navedenih glagola s obzirom na to da se ona završavaju čim počnu, ne mogu da budu zaustavljena (ili prekinuta), a budući da glagol *finish* zahteva da u svojoj dopuni ima eventualnost koja podrazumeva trajanje, blokirano je pojavljivanje takvih dopuna sa glagolom *finish* (Rothstein 2004: 27-28):

217.

a) *The critic **stopped** / **finished** noticing the picture.

b) *The guest **stopped** / **finished** arriving.

c) *We **finished** reaching the top.

d) *He **finished** winning the race.

D. Dauti ističe da su dostignuća poput glagola *find* prihvatljiva u ulozi komplementa ovih aspektualnih glagola ako postoji jasno definisana procedura vezana za dostignuće. Kao primer navodi situaciju u kojoj bibliotekar može da kaže svom pomoćniku (Dowty 1979):

218.

a) **Have** you **finished** finding those books?

b) Why **have** you **stopped** finding those books?

S obzirom na to da je *finish* dostignuće, T. Nađ smatra da često dolazi do pomeranja tipa situacije u aspektualnoj konstrukciji sa glagolom *finish* budući da se radi o trenutnom glagolu u dopuni:

219. Rebecca bought the book only when she **finished** signing her name on the credit card.

U ovom primeru temporalna faza glagola *finish* preklapa se sa fazom konstrukcije u komplementu s obzirom na to da se završio događaj u dopuni koji je trenutno (Nagy 2010: 177).

220.

- a) She **finished** reading her book. (she was reading it then she finished)
- b) She **finished** reading comic books. (= she was reading some, then she finished) (\neq she used to read them and then she quit)
- c) A League of Their Own is left heartbroken when she **finished** making movies... because she keeps falling in love with her leading men.

Rečenica 220a odnosi se na jedan događaj koji je trajao neko vreme. Primer 220b ne može da se tumači habitualno; ovde je takođe reč o jednom događaju, tj. jednoj situaciji. Iako dosta retko, *finish* takođe može da izrazi završetak situacije koja je uobičajena ili koja se ponavlja. U rečenici 220c snimanje filma doživljava se kao uobičajena aktivnost koja se odigravala u više navrata i u tom slučaju upotreba aspektualizatora *finish* je prihvatljiva jer pravljenje filmova predstavlja određeni cilj ili rezultirajuće stanje (Nagy 2010: 177-178).

Uz aspektualni glagol *stop* javljaju se stanja i aktivnosti. Ukoliko se ovaj glagol upotrebi u kombinaciji sa ostvarenjem, označava se ateličnost jer se radnja koja teži cilju prekinula, te se cilj nije ostvario. Aspektualni glagol *stop* može da ima teličnu glagolsku dopunu, ali u tom slučaju ne podrazumeva se svršetak radnje:

221.

- a) Mary walked to school in an hour. (telična situacija)
- b) Mary **stopped** walking to school. (atelična situacija)
- c) Mary walked in the park for an hour. (atelična situacija)
- d) Mary **stopped** walking in the park for an hour. (atelična situacija) (Smith 1997: 43)

Kada je reč o dostignućima, ona se ne javljaju uz ovaj glagol iz razloga što su trenutna pa se ne mogu prekinuti (Lazović 2012: 69).

Uz glagol *stop* može da se javi aktivnost u dopuni i budući da je svaki segment aktivnosti jednak, bilo koji deo može da odslika kvalitet celog događaja:

222. Kay **stopped** laughing at him.

Ova rečenica kao posledicu ima: *Kay laughed at him*. Dakle, iako je aktivnost zaustavljena, može se reći da se ona desila. U tim slučajevima, razlika između prekida događaja i njegovog završetka zapravo i nije puno velika budući da je kvalitet događaja isti u toku svakog vremenskog intervala. To, međutim, nije slučaj sa ostvarenjima. Kada se u dopuni nađe ostvarenje, jasno je izražena obustava aktivnosti:

223. Ellen **stopped** writing the letter.

Ova rečenica kao posledicu ima: *Ellen wrote part of the letter*. Sve dok ostvarenje nije dostiglo fazu kulminacije, ono može da se prekine i taj prekid može da se opiše faznim glagolom *stop*:

224. John **stopped** writing the letter, started it again the next day and finished it by noon.

Kada se u dopuni aspektualizatora *stop* nađe stanje, tada dolazi do pomeranja tipa glagolske situacije u aktivnost:

225.

a) Marjorie, you must **stop** seeing things in terms of --; like a play!

b) Telling himself to **stop** being stupid, he settled back and concentrated instead on his fellow passenger. (Nagy 2010: 172)

226.

a) **Stop** being a fool, being naughty, being a workalcoholic.

b) **?Stop** being ill, being eight feet long, being loved.

Primeri 226a i 226b bez glagola *stop* pripadaju stanju stvari, navikama ili postavci stvari. Uzimajući u obzir uzroke bolesti, *stop being ill* ne predstavlja validnu konstrukciju jer osoba

nema kontrolu nad bolešću. U značenju voleti nekoga ili biti voljen nema kontrole agensa, to se jednostavno dešava, kao što se dešava i prepoznavanje nečega (Verkuyl 1989: 48).

U slučajevima kada se unutar komplementa faznog glagola *stop* nađe semelfaktivni glagol, dolazi do pomeranja tipa situacije, i rečenica se tumači kao višedogađajna aktivnost:

227. I **stopped** knocking.

Kao što je već napomenuto, aspektualizator *stop* ne sadrži dostignuće u dopuni. Ovo pravilo važi i za glagol *quit*. Razlog tome leži u činjenici da dostignuće nema trajanje, pa se prema tome ono ne može zaustaviti ili prekinuti budući da događaj ne može da se okonča na pola:

228.

- a) *She **stopped** recognizing him.
- b) *His students **stopped** realizing what he meant.
- c) *His students **quit** realizing what he meant.

U ovim primerima glagol *realize* zapravo označava mentalno stanje, a ima karakteristike dostignuća, tj. beleži se trenutna promena mentalnog stanja. Dostignuća su trenutne telične situacije koje nemaju unutrašnju strukturu jer se sastoje iz samo jedne faze koja podrazumeva trenutno dostizanje cilja.

Međutim, u slučaju da se u dopuni ovih glagola nađe dostignuće *to identify a picture* – ta je konstrukcija moguća samo ukoliko se objekat pluralizuje:

229.

- a) After 10 years as an informer, the man **stopped** identifying pictures for the FBI.
- b) After 10 years as an informer, the man **quit** identifying pictures for the FBI. (Freed 1979: 115)

Pored dostignuća, koja se veoma retko nalaze u komplementu aspektualnog glagola *quit*, stanja takođe nemaju tendenciju da se pojave na ovoj poziciji. Retki su primeri koji se navode u literaturi:

230. Cher ignored Sonny's attempt to apologise for their years of bickering. Sonny, who is Mayor of Palm Springs in California, said: "I shouted out to her but she walked past without even looking. I think you could consider that a brush off." The battling couple have frequently traded insults in books and through magazine interviews. Sonny said: "She has to **quit** living in the past." (Nagy 2010: 172)

Aktivnosti su tip glagolske situacije koji se najčešće nalazi u svojstvu dopune glagola *quit*:

231. He **quit** teaching after five years.

Aspektualni glagol *cease* najčešće u svojoj dopuni ima dinamičan glagol koji je po tipu situacije aktivnost:

232.

- a) He **ceased** talking. Miriam raised her head and looked at him.
- b) Hristian stepped in and called on both Seb and Boz to **cease** fighting.

A. Kaleta tvrdi da fazni glagol *cease* uglavnom u dopuni ima glagol *to be*, pri čemu se cela konstrukcija odnosi na prestanak dugotrajnog stanja:

233.

- a) I **had ceased** to be a member of the top class Infants and now entered the Boys School, which at that time catered for seven to fourteen year old (...)
- b) When parents **ceased** to be available, primitive man could well have felt the loss, and the need to transfer the dependence elsewhere. (Kaleta 2014: 131)

Veoma se retko dešava da ovaj aspektualni glagol ima dostignuće u svom komplementu. U tom slučaju, dolazi do pomeranja tipa situacije u dopuni u aktivnost:

234. The snow never **ceased** falling, and I knew too much of the Dakota blizzard...

U okviru ovog poglavlja dat je prikaz savremenih teorija proučavanja fazne konstrukcije uz odgovarajuće rečenične primere. Obuhvaćene su konstrukcije sa početnim, kontinualnim i završnim faznim glagolima. Razmatralo se leksičko značenje faznih glagola koji su predmet ovog istraživanja, potom tip glagolske situacije svakog aspektualizatora, tip nefinitne dopune kao i tip glagolske situacije određenog komplementa unutar aspektualne konstrukcije. Ono što treba posebno naglasiti jeste postojanje nesrazmerno većeg obima teorijskih studija na engleskom jeziku, te je njihov dominantan udeo u prikazu savremenih tendencija u proučavanju fazne konstrukcije u ovom poglavlju u odnosu na srpski jezik upravo posledica te pojave.

4. Metodologija istraživanja

Predmet istraživanja ove studije su fazni glagoli koji su upravni elementi složenih konstrukcija u kojima se u funkciji dopune nalazi nefinitna klauza. Najpre će se posmatrati upravni element, potom nefinitni komplement, i najzad, potrebno je objasniti i sagledati semantičko-sintaksičko sadejstvo te dve komponente unutar rečenice u međujezičkoj kontrastivnoj perspektivi. Neki od ciljeva istraživanja koji su značajni biće navedeni jer treba da rasvetle određene teorijske nedoumice.

Pre svega, cilj je da se odrede svi tipovi glagolskih situacija koji se mogu naći u okviru komplementa faznog glagola. Polazi se od pretpostavke da situaciju u dopuni odlikuje trajanje da bi fazni glagol mogao da uputi na određenu etapu takvog događaja, tj. na određeni vremenski segment događaja označenog glagolom u komplementaciji. Uzeće se u razmatranje i ograničenja koja fazni glagol nameće svom komplementu. Potom, biće učinjen pokušaj da se sagleda mogućnost promene tipa glagolske situacije u komplementu, tj. izvršiće se uvid u okolnosti pod kojim dolazi do pomeranja tipa situacije.

U vezi sa prethodno navedenim ciljem, potrebno je analizirati učestalost tipa glagolskih situacija (eventualnosti) u okviru nefinitne komplementacije aspektualnog glagola. Analiza se oslanja na podelu glagolskih situacija koja se pominje u literaturi kod K. Smit (Smith 1995, 1997), a koja počiva na Vendlerovoj klasifikaciji (1967). Pored toga, utvrdiće se najčešći oblik glagolske situacije u komplementu.

Kada je reč o fazama glagolske radnje u komplementu, nameće se i pitanje da li se aspektualni glagoli isključivo odnose na segmente unutar date glagolske situacije, budući da L. Brinton (1985: 167) tvrdi da se proučavana grupa glagola isključivo odnosi na etape unutar neke situacije u komplementu, a ne na situaciju kao celinu. Ova pojava biće osvetljena kao i mogućnost dejstva faznog glagola na celokupnu radnju u dopuni.

Važan cilj u domenu kontrastivne perspektive je poređenje aspekta komplementa faznog glagola s obzirom na to da su dopune upravnih faznih glagola u srpskom jeziku po pravilu imperfektivne, a postavlja se pitanje da li je takav sistem prisutan u engleskom jeziku i da li ima odstupanja.

Poslednja stavka tiče se prirode sadejstva semantike faznog glagola i semantike glagolske komplementacije s obzirom na to da je hipoteza ove disertacije da semantička vrednost konstrukcije nije rezultat samo semantičke vrednosti glavnog glagola već interakcije glavnog glagola sa konstrukcijom u komplementu u složenoj rečenici.

Činjenica je da ovakve aspektualne konstrukcije postoje u oba proučavana jezika i da se prema tome mogu utvrditi ne samo njihove specifičnosti, već i sličnosti i razlike. Zastupljenost ovih konstrukcija i mogućnost poređenja sistema dva jezika čine solidnu bazu proučavanja u kontrastivnoj perspektivi.

4.1. Fazni glagoli kao posebna leksička klasa

Kao što je već navedeno, aspektualni glagoli, ili fazni glagoli kako se oni nazivaju u srpskom jeziku prisutni su u oba proučavana jezika. Ipak, za potrebe ovog istraživanja trebalo je izolovati i srpsku leksičku klasu faznih glagola. Najpre je izvršen uvid u validnost klase engleskih aspektualnih glagola koja se može pronaći u studiji L. Brinton (1988) *The Development of English Aspectual Systems* budući da se radi o najopsežnijem spisku glagola koji je predstavljen u teorijskom delu ovog rada. Trebalo bi ovde spomenuti da je utemeljenost pomenute klase glagola takođe potvrđena i u studiji B. Levin (1993) *English Verb Classes and Alternations* koja u svom priručniku ispituje aspektualne glagole. Primarni cilj ove analize ne predstavlja diskusija o karakteristikama aspektualnih glagola koje bi ih eventualno svrstale u grupu pomoćnih glagola, već formiranje klasifikacije zasnovane na različitim tipovima konstrukcija koje ovi glagoli (ne) prihvataju.

Oslanjajući se na klasifikaciju aspektualnih glagola koja je predstavljena u literaturi kod L. Brinton i B. Levin, a potom i kontekstualizaciju date klase glagola u savremenom engleskom jeziku, pristupa se pretrazi dvojezičnih rečnika u cilju uspostavljanja takve klase i u srpskom jeziku. Da bi se ova klasa glagola mogla koristiti kao polazna tačka u okviru istraživanja trebalo je izvršiti proveru navedenih glagola da bi se utvrdilo postojanje leksičkih ekvivalenata u srpskom jeziku. U tu svrhu korišćena su dva relevantna leksikografska izvora, u ovom slučaju, dva dvojezična englesko-srpska (tj. englesko-hrvatska) rečnika:

1. VELIKI ENGLESKO-HRVATSKI RJEČNIK

Bujas, Željko. 2005. Nakladni zavod Globus, Zagreb. (Četvrto izdanje)

2. OXFORD ENGLISH-SERBIAN STUDENT'S DICTIONARY (englesko-srpski rečnik sa srpsko-engleskim indeksom)

2006. Oxford: Oxford University Press.

Skraćenice kojima se u daljem tekstu obeležavaju rečnici su sledeće:

VEHR: *Veliki englesko-hrvatski rječnik*

OESSD: *Oxford English-Serbian Student's Dictionary*

Nakon uvida u prisutnost leksičkih ekvivalenata u konsultovanim rečnicima, izvršena je dalja provera prisutnosti pomenutih ekvivalenata u korpusu sastavljenom od književnih rečeničnih situacija sa aspektualnim glagolima. Osnovni parametar za izdvajanje rečenica koje su ušle u sastav korpusa bio je složeni predikat sa faznim glagolom i nefinitnim komplementom.

4.2. Metodološka provera jezičke građe: leksički nivo

U prvoj metodološkoj fazi istraživanja ispitano je postojanje leksičkih ekvivalenata engleskih aspektualnih glagola u srpskom jeziku, a potom je izvršena provera u konsultovanim dvojezičnim rečnicima o upotrebi takvih glagola u sklopu aspektualnih konstrukcija, a zatim su utvrđena značenja i u jednojezičnim rečnicima engleskog, tj. srpskog jezika. Dva engleska rečnika koja su korišćena u ove svrhe, a predstavljaju elektronske izvore jesu:

1. CAMBRIDGE DICTIONARY

Preuzeto sa: <https://dictionary.cambridge.org/>

2. OXFORD DICTIONARY

Preuzeto sa: <https://en.oxforddictionaries.com/>

U okviru srpskog jezika konsultovana su dva rečnika i to:

1. REČNIK SRPSKOHRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

uređivački odbor: Mihailo Stevanović i dr., drugo fototipsko izdanje u 6 knjiga. 1990. Novi Sad.

2. REČNIK SRPSKOGA JEZIKA

izradili Milica Vujanić i dr., redigovao i uredio Miroslav Nikolić. 2007. Novi Sad.

Sledeće skraćenice su zasnovane na naslovima rečnika i biće korišćene dosledno u daljem tekstu ovog istraživanja:

CD: *Cambridge Dictionary*

OD: *Oxford Dictionary*

RSKJ: *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*

RSJ: *Rečnik srpskoga jezika*

Na taj način je pretpostavka o postojanju leksičkih prevodnih ekvivalenata engleskih aspektualnih glagola u srpskom jeziku i potvrđena, s obzirom na to se u relevantnim rečničkim definicijama može uočiti podudarnost, kao što se vidi i u primerima preuzetih definicija:

• **start**² *vt & vi*

1. (za)početi

2. pokrenuti (VEHR: 857)

• **start**¹ [I,T]

start (sth /to do sth/ doing sth) – početi – to begin doing sth:

235. After waiting for an hour, the customers **started** to complain.

236. She **started** playing the piano when she was six. (OESSD: 793)

• **begin** *vt & vi*

1. dati se na

2. započeti (VEHR: 82)

• **begin** [I,T]

begin (sth /to do sth/ doing sth) – počinjati – to start doing sth; to do the first part of sth:

237. We **began** writing to each other in 1980.

238. The carpet **is beginning** to look dirty. (OESSD: 74)

Slično je i sa glagolima iz neke druge aspektualne klase, kao što je na primer glagol *finish*:

• **finish** *vt & vi*

1. svršiti

2. dovršiti (VEHR: 316)

• **finish** [I,T]

finish (sth/doing sth) – završavati – to complete sth or reach the end of sth:

239. Have you **finished** typing that letter? (OESSD: 316)

Provera podataka u leksikografskim izvorima pokazala je da aspektualni glagoli u engleskom jeziku imaju sličnosti sa faznim glagolima u srpskom jeziku. Naime, ovde se ne radi samo o leksičkoj, već i o strukturno-upotrebnoj sličnosti u posmatranim jezicima. Ipak, treba spomenuti da se u ovoj fazi istraživanja nametnuo zaključak da pojedini engleski aspektualni glagoli, poput *start* i *begin*, imaju gotovo identične prevodne ekvivalente u srpskom jeziku. Ipak,

to nije slučaj samo sa pomenutim glagolima, već se pored njih mogu navesti i glagoli *continue*, *keep*, *keep on*, *go on*, koji takođe u srpskom jeziku u okviru leksičkog unosa imaju istovetnu glagolsku leksemu.

Da bi se sistematično ispitalo, a potom i opisalo ponašanje aspektualnih glagola, trebalo bi odrediti odgovarajući kontekst koji će ispuniti potrebe analize jezika. U tom smislu, biće ponuđen i osvrt na opis konteksta koji navodi T. Prčić (1997: 28), a koji predstavlja *optimalan kontekst*. To je kontekst koji daje dovoljno podataka što je u najvećem broju slučajeva rečenica, kao deo teksta. Prema tome, u ovome istraživanju termin „jezički kontekst“ označavaće ovako definisan optimalni kontekst. Ova definicija predstavlja vrlo značajan metodološki pojam analize budući da služi kao smernica za sledeću fazu istraživanja koja podrazumeva proveru konstrukcija sa aspektualnim glagolima na kontrastivnom rečeničnom korpusu primera.

4.3. Izvori i struktura rečeničnog korpusa: sintaksički nivo

U cilju analiziranja semantičkih i sintaksičkih odlika konstrukcija sa aspektualnim tj. faznim glagolima potrebno je pažnju preusmeriti na sintaksički plan. Drugim rečima, da bi se ispitale i opisale lingvističke karakteristike ovih konstrukcija u engleskom i srpskom jeziku, građu je potrebno prebaciti sa leksičkog na sintaksički plan i prikupljene leksičke jedinice posmatrati u optimalnom kontekstu. To podrazumeva formiranje paralelnog rečeničnog korpusa sastavljenog od jezičke građe za oba posmatrana jezika.

U prethodnim fazama metodološke provere građe uspostavljeni su leksički prevodni ekvivalenti faznih glagola u srpskom jeziku na osnovu klase aspektualnih glagola u engleskom jeziku. Preciznije, identifikovani su funkcionalno ekvivalentni upravni glagoli. Za potrebe ovog istraživanja rečenični korpus sastavljen je uz pomoć dva književna dela, tj. dva savremena američka romana. Treba napomenuti da je pretraga bila usmerena ka odabranoj grupi glagola i njihovoj kontekstualizaciji te su posmatrani isključivo aspektualni glagoli u engleskom jeziku koji sadrže nefinitnu komplementaciju (*to* infinitive i *Ving*), iako se u oba posmatrana jezika u dopuni mogu naći imenske i predložko-padežne dopune.

Odabrani korpus se sastoji od tekstualne građe iz dva američka romana Stivena Kinga koji pripadaju žanru misterije i horora:

1. Stephen King (1998). *Bag of Bones*. London: Hodder&Stoughton. (529 strana)
2. Stephen King (2001). *Black House*. London: Harper Collins Publishers. (625 strana)

Ukupno su pretražene 1154 strane teksta i izdvojeno je 587 primera.

U sastavu srpskog dela korpusa nalaze su se prevodi dva romana Stivena Kinga:

1. Stiven King (2010). *Vreća kostiju*. Beograd: Vulkan izdavaštvo. (430 strana)
2. Stiven King (2003). *Crna kuća*. Beograd: Editor. (529 strana)

Ukupno je pretraženo 959 strana teksta i izdvojeno 393 primera rečenica.

Da bi se omogućila lakša pratljivost teksta, u daljem radu korišćiće se skraćenice zasnovane na naslovima književnih dela:

- **BOB** (*Bag of Bones*)
- **BH** (*Black House*)
- **VK** (*Vreća kostiju*)
- **CK** (*Crna kuća*)

Engleski deo korpusa	Broj strana	Broj primera
<i>Bag of bones</i>	529	288
<i>Black House</i>	625	299
	Ukupan broj strana: 1154	Ukupan broj primera: 587

Tabela 5: Tabela pregled korpusa na engleskom jeziku

Srpski deo korpusa	Broj strana	Broj primera
<i>Vreća kostiju</i>	430	187
<i>Crna kuća</i>	529	206
	Ukupan broj strana: 959	Ukupan broj primera: 393

Tabela 6: Tabela pregled korpusa na srpskom jeziku

5. Analiza korpusa

Ovo istraživanje pripada vrsti kontrastivnih jezičkih proučavanja s obzirom na to da se analiziraju jezičke pojave u dva jezika – engleskom kao izvornom i srpskom kao ciljnom jeziku. U svrhu kontrastiranja dela sistema dva jezika primenjen je pristup deskriptivne, korpusne, analitičke i sinhronne jednosmerne kontrastivne analize struktura u engleskom jeziku sa prevodnim strukturama u srpskom jeziku. Odabrana je metoda kontrastivne analize jer omogućuje sistemsko poređenje jezika uz pomoć kog se dolazi do eksplicitnih identičnosti, sličnosti, kontrasta i razlike među proučavanim jezicima. U okviru analize građe primenjuje se kontrastivni pristup poređenja prevodnih ekvivalenata, odnosno, onih prevodnih struktura u ciljnom jeziku koje značenjski i strukturno korespondiraju izvornom jezičkom sadržaju koji je identifikovan u korpusu. Proučavanje prevodnih ekvivalenata predstavlja jedan od načina otkrivanja sličnosti i razlika među jezicima. Kontrastivna analiza podrazumeva postojanje zajedničkih obeležja, tj. opštih jezičkih odlika. (Đorđević 1987:3). Naše polazište je pretpostavka da engleski aspektualni glagoli imaju svoje ekvivalente u srpskom jeziku i da se oni realizuju kao sistemske karakteristike jezičke strukture. Najpre se pronalaze zajednička obeležja glagola u oba jezika, a zatim se istražuju i opisuju sličnosti i razlike.

U okviru ovog istraživanja sprovodi se kvalitativna i kvantitativna analiza radi temeljnije obrade tematike. Kvantitativna analiza obuhvata brojcane i statističke podatke kao što su: broj rečeničnih primera, frekventnost pojedinačnih glagola i konstrukcija itd. Pod kvantitativnom obradom podrazumeva se utvrđivanje broja ekscerpiranih primera iz korpusa, a nakon dobijenih kvantitativnih podataka mogu se utvrditi određene zakonitosti ili tendencije vezane za proučavane pojave. Građa će se zatim podvrgnuti kvalitativnoj analizi baziranoj na teorijskim postavkama predočenim u pregledu vladajućih stavova iz literature i tako će se utvrditi strukturni i semantički stepen poklapanja proučavanih jezičkih realizacija. Kvalitativna analiza pruža dublji uvid u građu i sistematizaciju formalnih teorijskih zaključaka istraživanja.

U okviru ove studije posmatra se jedanaest aspektualnih glagola u engleskom jeziku i definiše se njihov sistemski i lingvistički status. Potom se oni porede (kontrastiraju) sa faznim glagolima u srpskom jeziku na leksičkom nivou kako bi se utvrdilo da li su oni semantički i funkcionalno ekvivalentni. Posmatrani glagoli podeljeni su u zavisnosti od toga na koju fazu događaja u komplementu se odnose pa se prema tome izdvajaju početni (ingresivni), kontinualni

i završni (egresivni) fazni glagoli. Prvoj grupi pripadaju glagoli *begin* i *start*; u drugu grupu spadaju fazni glagoli *continue*, *keep*, *keep on*, *go on* i *resume*; pripadnici treće grupe su glagoli: *finish*, *stop*, *quit* i *cease*. Ova podela se oslanja na klasifikaciju L. Brinton. Treba naglasiti da je za potrebe ove studije fokus samo na onim glagolima koji imaju nefinitnu komplementaciju, te je stoga i broj glagola koji ispunjavaju ovaj uslov redukovan u odnosu na prvobitnu relevantnu podelu. Pored toga, određeni fazni glagoli uvršteni u podelu L. Brinton vrlo su nefrekventni te je njihovo odsustvo u pretraženom korpusu uticalo na to da se oni ne uzmu u razmatranje usled nemogućnosti analize njihovih pojava realizacija. Neki od pomenutih glagola su: *break out Ving*, *burst out Ving*, *recommence Ving*, *persist in Ving*, *lie Ving*, *sit Ving*, *stay Ving*, *desist (from) Ving*, *forsake Ving*, *cut out Ving*, *lay off Ving*, *leave off Ving*, *break off Ving*, *knock off Ving*, *be wont to V*, *be given to Ving* itd¹⁶.

5.1. Poređenje (kontrastiranje) faznih glagola na leksičkom nivou

Da bi se utvrdilo da li su fazni glagoli semantički i funkcionalno ekvivalentni u engleskom i srpskom jeziku, potrebno je pristupiti postupku kontrastiranja posmatranih glagola prema klasi kojoj pripadaju i utvrditi prototipe ovih glagola. U fokusu je upravni glagol i u tom smislu, značajan doprinos predstavljaće definicije iz konsultovanih jednojezičnih rečnika.

5.1.1. Poređenje (kontrastiranje) početnih faznih glagola na leksičkom nivou

Prvu grupu faznih glagola početnog značenja čine dva glagola u engleskom jeziku, a to su: *start* i *begin*, glagolske lekseme sa najvećim brojem zabeleženih primera u korpusu (*begin*: 254 primera, *start* 152 primera). Kada se konsultuje jednojezični rečnik engleskog jezika, primetno je da su definicije ova dva glagola gotovo identične. Iako polemike o razlikama u značenju pomenuta dva glagola u literaturi postoje već dugi niz godina, problem ipak nije do

¹⁶ S obzirom na to da su nabrojani glagoli netipični aspektualizatori u engleskom jeziku, oni nisu predmet analize ove studije.

kraja rešen. S obzirom na to da za potrebe ovog istraživanja ta distinkcija nije presudna u teorijskim i praktičnim razmatranjima biće navedene obe definicije glagola *start* i *begin* u onom obliku u kom su zatečene u konsultovanim rečnicima:

• **start**

- to begin doing something

240. [+ *Ving*] They **started** building the house in January.

241. [+ *to infinitive*] I'd just **started** to write a letter when the phone rang.

• **begin**

- to start to do something

242. [+ *Ving*] Jane **has** just **begun** learning to drive.

243. [+ *to infinitive*] After waiting for half an hour she **was beginning** to get angry.

Kao što se iz rečničkih definicija vidi, ova dva aspektualna glagola u komplementaciji mogu da imaju dva tipa nefinitne dopune, a to su *to infinitiv* i *Ving* klauza. Glavna funkcija aspektualnih glagola *start* i *begin* jeste označavanje inicijalne ili početne faze u okviru temporalne strukture eventualnosti u dopuni. Primeri iz korpusa to i potvrđuju:

244.

a) Ebbie **starts** to pedal slowly away, in a direction that will take him farther from Queer Street (under his breath he mutters *dune coon*, another charming term he has learned from his father), and the other two boys follow him. (BH, 124)

b) Ebi **počinje** polako da vozi bajs dalje, u pravcu koji ga udaljava od ulice Kvir (i mrmrlja **ebeni ganci*, još jedan šarmantan izraz koji je naučio od oca), a ostala dvojica ga prate. (CK, 110)

245.

a) For a moment I thought it was over, mostly just a false alarm, and then I **began** to cry. (BOB, 151)

b) Na trenutak sam pomislio da je gotovo, da je to bila lažna uzbuna, ali **sam** onda **počeo** da plačem. (VK, 195)

U srpskom jeziku u početne glagole u užem smislu ubraja se glagol *početi* (*počinjati*), ali i njegovi prefiksni oblici *započeti* (*započinjati*) i *otpočeti* (*otpočinjati*). Glagoli *započeti* i *otpočeti* predstavljaju tvorbene i semantičke tvorenice glagola *početi* od kojeg se ne razlikuju po značenju. U literaturi se navodi podatak da ih karakteriše manja frekventnost i ograničena spojivost (Ivanović 2012: 91).

246.

a) The women from the kitchen **have begun** to circulate through the tables with big black garbage bags, for soon they must retire to their domain to prepare the evening's great feast of potato salad, mashed potatoes, creamed potatoes, baked beans, Jell-O salad, marshmallow salad, and whipped-cream salad, plus of course more mighty strawberry shortcake! (BH, 156)

b) Žene iz kuhinje **započele su** kruženje između stolova sa velikim crnim kesama za otpatke, jer će uskoro morati da se povuku u svoje carstvo da pripreme veliku večernju gozbu koja će se sastojati od krompir salate, pire krompira, prebranca, žele-salate, salate od mušmula i salate sa pavlakom, i, naravno, još kolača od jagoda! (CK, 136)

247.

a) Things are going to **start** happening soon, and they may happen fast. (BH, 60)

b) Događaji će uskoro **otpočeti**, možda brže nego što očekujemo. (CK, 53)

Osnovno značenje faznog glagola *početi* odnosi se na označavanje početne faze određene situacije, tj. glagolske radnje. U dvovalentnoj upotrebi ovoga glagola osim imenske reči u obliku akuzativa bez predloga ili instrumentala sa predlogom *sa* istupa imperfektivni glagol u obliku infinitiva ili konstrukcija *da*+prezent u funkciji druge valentnosti.

U *Rečniku srpskohrvatskoga književnog jezika* glagol *početi* definisan je na sledeći način:

• **pòčeti**, pòčnēm svrš.

1. a. načiniti, napraviti početak, započeti:

247. **Počne** nabrajati Švejku čitav niz raznih zločina, počevši od veleizdaje.

b. započeti što novo, drugo:

248. Odjednom čitač **poče** glasom padati.

249. San me **je počeo** hvatati. (RSKJ, 828)

• **zapòčeti**, zàpočnēm svrš.

učiniti početak, otpočeti:

250. Odred **je započeo** djelatnost prikupljanjem oružja. (RSKJ, 195)

• **otpòčeti**, òtpočnēm svrš.

početi, započeti:

251. Crvena armija **otpočela [je]** novu ofanzivu. (RSKJ, 260)

Primetno je iz rečničkih definicija da glagoli *započeti* i *otpočeti* u svojoj komplementaciji imaju imenske reči, dok glagol *početi* ima infinitiv ili konstrukciju *da*+prezent i u tom smislu cela aspektualna konstrukcija ekvivalentna je posmatranoj strukturi u engleskom jeziku koju čini fazni glagol i nefinitna dopuna, što su u ovom slučaju početni glagoli *start / begin + to* infinitiv ili *Ving*.

Engleski i srpski jezik pokazuju određenu podudarnost u sastavu i funkcionisanju konstrukcija sa faznim glagolima u užem smislu. Leksički ekvivalenti engleskih faznih glagola *start* i *begin* su glagoli *početi* / *počinjati* u srpskom jeziku i oni predstavljaju prototipske predstavnike početne grupe aspektualnih glagola. Ovi glagoli podudarni su ne samo po svojoj semantici, već i po frekventnosti. Korpus to potvrđuje budući da se glagol *početi* javlja kao prevodni ekvivalent glagola *start* u 103 rečenice, a u 152 rečenice ekvivalent je glagola *begin*. U srpskom jeziku primetna je formalna raznolikost komplementa početnih faznih glagola (infinitiv / *da*+prezent, akuzativ / instrumental sa predlogom *sa*) u odnosu na engleski jezik.

5.1.2. Poređenje (kontrastiranje) kontinualnih faznih glagola na leksičkom nivou

Ova grupa glagola ne upućuje na središnji deo komplementske predikacije, već ukazuje da eventualnost označena dopunskom konstrukcijom traje. Klasom kontinualnih faznih glagola obuhvaćeno je ukupno pet glagola čija je frekventnost potvrđena korpusom. To su glagoli: *continue*, *keep*, *keep on*, *go on* i *resume*. Najučestaliji glagol u okviru korpusa jeste fazni glagol *keep* sa ukupno 55 rečeničnih primera, potom sledi glagol *continue* sa 40 pojava realizacija, dok je mnogo manji broj primera zabeležen za glagole *keep on* (10 primera), *go on* (9 primera) i *resume* (6 primera). Njihova značenja su u velikoj meri sinonimna, što potvrđuju i definicije iz rečnika:

• **continue**

1. to keep happening, existing, or doing something, or to cause something or someone to do this:

252. [+ *to* infinitive] It's said that as the boat went down the band **continued** to play.

253. [+ *Ving*] If she **continues** drinking like that, I'll have to carry her home.

2. to start to do something again after a pause:

254. [+ *Ving*] He paused for a moment to listen and then **continued** eating. (CD)

• **keep**

to continue doing something without stopping, or to do it repeatedly:

255. He **keeps** trying to distract me.

256. I **kept** hoping that he'd phone me. (CD)

• **keep on**

to continue doing something without stopping, or to do it repeatedly:

257. I **keep on** thinking I've seen her before somewhere. (CD)

• **go on**

to continue:

258. [+ *Ving*] We really can't **go on** living like this – we'll have to find a bigger house. (CD)

• **resume**

begin again or continue after a pause or interruption:

259. [+ *Ving*] He stopped to take a sip of water and then **resumed** speaking. (CD)

Pored toga što je evidentno da svih pet glagola imaju značenje nastavka određene situacije, dva glagola mogu da označavaju i da je određena radnja iznova započeta nakon određene pauze ili prekida, a to su fazni glagoli *continue* i *resume*:

260.

a) But for that brief flicker of an old no trespassing sign completely unaware of the black house he one day will have to enter, Jack concentrates again on the page and **continues** reading *Bleak House*. (BH, 188)

b) Džek Sojer, koji i pored te kratke vizije starog znaka zabranjen prolaz ostaje potpuno nesvestan postojanja crne kuće u koju će jednog dana morati da uđe, ponovo se usredsređuje na stranicu i **nastavlja** da čita Sivi dom. (CK, 163)

261.

a) My heart stopped, then **resumed** racing. (BOB, 317)

b) Srce mi je stalo, pa **nastavilo** da bije. (VK, 412)

U srpskom jeziku središnja faza izražava se imperfektivnim glagolima jer je ova faza usko povezana sa značenjem nezavršenosti i nedostizanja granice. U okviru rečeničnog korpusa na srpskom jeziku središnja faza izražava se prilogom *i dalje*, kao i određenim glagolima, kao što je glagol *nastaviti (nastavljati)*. U osnovi značenja ovog glagola jeste izražavanje kontinualnosti, međutim, paralelno sa središnjom etapom situacije, ovaj glagol može da označava i ponovni početak prekinute radnje zbog čega je ponekad vrlo teško odlučiti o kom je tačno značenju reč, ukoliko se pojavi van konteksta. Ova pojava je zabeležena i kod engleskih glagola *continue* i *resume*. Pored glagola *nastaviti*, na središnju fazu situacije ukazuju i glagoli *ne prestajati (ne prestati)*, *ne prekidati (ne prekinuti)* uz pomoć kojih se izražava značenje završetka situacije uz obaveznu upotrebu negacije.

262.

a) Trailing behind the other two men, Jack thinks of Tyler Marshall's Brewers cap and where he found it—that world he has spent more than half his life denying, and his return to which this morning **continues** to send shocks through his system. (BH, 259)

b) Vukući se za njima dvojicom, Džek razmišlja o kapi Tajlera Maršala i o tome gde ju je našao – o svetu koga je pola života poricao, i povratku koji ovog jutra **ne prestaje** da ga potresa. (CK, 221)

263.

a) Jo could have come in and told me she'd seen Lon Chaney Junior dancing with the queen, doing the Werewolves of London, and I probably would have said 'Uhhuh, honey, that's nice' as I **went on** proofing copy. (BOB, 133)

b) Džo je mogla da uđe i kaže mi da je videla Lon Čejni Džuniora kako igra sa kraljicom u Londonu, a ja bih joj verovatno rekao „Da, da, dušo, to je divno“ **ne prekidajući** da proverava rukopis. (VK, 173)

Premda se pominje završetak situacije u ovim primerima, negiranjem se ukazuje na to da je određena situacija i dalje u toku. S obzirom na to da središnja faza označava situaciju koja je započeta, ali nije završena, takva središnja etapu može se definisati kao „ne prestati”.

Frekventni leksički ekvivalent različitih engleskih kontinualnih glagola u srpskom jeziku jeste glagol *nastaviti*.

• **nàstaviti**, svr.

produžiti neku radnju, vršenje nečega (obično posle prekida) (RSJ, 794);

ponovo se prihvatiti čega, produžiti s čim (posle završetka ranije faze, posle izvesnog prekida i sl.) (RSKJ, 629)

Primeri iz rečeničnog korpusa potvrđuju da se ovaj glagol može upotrebiti kao prevodni ekvivalent svih posmatranih glagola u engleskom jeziku u okviru središnje faze i stoga predstavlja prototip kontinualne grupe faznih glagola.

264.

a) Things happened during that week, but until I met Max Devore on The Street the following Friday — the seventeenth of July, it would have been — the most important thing was that I **continued** to work on a novel which would, if finished, be called *My Childhood Friend*. (BOB, 166)

b) Svašta se dešavalo te nedelje, ali dok nisam sreo Maksa Devora na Ulici, sledećeg petka, sedamnaestog jula, najvažnija stvar je bila činjenica da **sam nastavio** da radim na knjizi koja bi se, kada završim, zvala Moj prijatelj iz detinjstva. (VK, 214)

265.

a) But you might have two, and you'll almost certainly have one if you **keep** doing the thing that makes them. (BOB, 132)

b) Ali možete da dobijete dve, a skoro sigurno ćete imati jednu ako **nastavite** da radite ono što ih pravi. (VK, 172)

266.

a) You don't just say, I'm lost and I don't know how to get back—you **keep on** going in the same direction. (BH, 283)

b) Umesto da samo kažete: izgubila sam se, i ne zna kako da se vratim – **nastavite** da idete u istom pravcu. (CK, 242)

267.

a) On my left, Romeo Bissonette chuckled. In the corner, the world's oldest F-111 pilot only **went on** muttering into his Stenomask. (BOB, 152)

b) Levo od mene se zakikotao Romeo Bisonet. U uglu **je** najstariji borbeni pilot samo **nastavio** da mrmlja u stenomasku. (VK, 197)

268.

a) He **has resumed** muttering, and barely looks up when Sophie and Jack approach. (BH, 450)

b) **Nastavio je** da mrmlja, i jedva diže pogled kada su mu se Sofi i Džek približili. (CK, 383)

5.1.3. Poređenje (kontrastiranje) završnih faznih glagola na leksičkom nivou

Značenje završetka situacije može da se izrazi na dva načina. U prvom slučaju situacija je završena postizanjem određenog rezultata na koji je usmerena. Za izražavanje završetka situacije može da se upotrebi glagol *finish*. Druga vrsta situacije je ona u kojoj nema rezultata jer nije usmerena ka cilju, već se takva situacija završava ili prekidom ili usled nemogućnosti daljeg vršenja date radnje. Ovakvo fazno značenje najčešće je izraženo glagolima *stop*, *quit* i *cease*. U korpusu je u klasi završnih faznih glagola najfrekventniji glagol *stop* sa 44 rečeničnih primera, potom sledi glagol *finish* (6 primera), zatim *quit* (7 primera) i najzad glagol *cease* (6 primera). Da bi se razjasnile nedoumice i otklonile nejasnoće u vezi sa značenjem ovih glagola, izvršen je uvid u rečničke definicije:

• **finish**

to complete something or come to the end of an activity:

269. [+ *Ving*] **Have** you **finished** reading that magazine? (CD)

• **stop**

1. cease to perform a specified action or have a specified experience.

270. She **stopped** giggling.

After a moment, he stopped coughing and laid back on the pillows, breathing heavily.

2. abandon a specified practice or habit.

271. I've **stopped** eating meat. (OD)

- **quit**

to stop doing something or leave a job or a place:

272. [+ *Ving*] I'm going to **quit** smoking. (CD)

- **cease**

to stop something:

273. [+ *to* infinitive] Workplace nurseries **will cease** to be liable for tax. (CD)

U engleskom jeziku fazni glagol *finish* označava poslednju etapu određene situacije, tj. njen završetak ili izvršenje radnje do kraja. Kao što A. Frid (1979: 139) tvrdi, fazni glagol *finish* označava i konačan prekid i završetak događaja u komplementu:

274.

a) By the time I'd **finished** dressing, my fresh shirt was already feeling wilted under the arms; it was as hot that morning as it had been for the last week, maybe even hotter. (BOB, 257)

b) Kada **sam završio** sa oblačenjem, moja čista košulja je već bila vlažna ispod pazuha; tog jutra je bilo toplo kao i tokom cele prošle nedelje, možda i toplije. (VK, 335)

Okončanje situacije, tj. završetak usled dostizanja unutrašnje granice u srpskom jeziku izražava se glagolom *završiti* (*završavati*).

- **završiti**, završim svrš.

privesti kraju, dovesti do kraja, okončati (RSKJ, 88)

Međutim, za razliku od engleskog jezika u kom se u nefinitnoj dopuni glagola *finish* nalazi klauza *Ving*, u srpskom jeziku vrlo često se nakon glagola *završiti* javlja imenska dopuna

u padežnom obliku instrumentala sa predlogom *sa*, ili imenica u akuzativu koja označava objekat radnje na čiji se završetak ukazuje:

275.

a) By the time Wendell Green **finishes** congratulating himself, Jack has had a bellyful of his specious, smarmy affability. (BH, 413)

b) U trenutku kada Vendel Grin **završava** sa čestitanjem sebi, Džeku je već muka od njegove lažne, ljigave humanosti. (CK, 352)

276.

a) And when he **has finished** telling the whole story, telling it at least as well as he can, the world, this world, will have been transformed, for one person in it besides himself will know everything that happened. (BH, 510)

b) A kada **bude završio** priču, celu priču, ispričanu onoliko dobro koliko bude umeo, ceo ovaj svet će biti izmenjen, jer će još jedna osoba osim njega znati šta se sve zbilo. (CK, 434)

Najučestaliji glagol u grupi završnih aspektualizatora jeste glagol *stop*. Prema rečničkoj definiciji ovoga glagola, on može da znači: *stati, zaustaviti se, prestati* (OESSD, 801). Među tim značenjima moguće je uvideti da prestanak određene radnje može biti privremen, što predstavlja veliku razliku u poređenju sa značenjem glagola *cease* i *quit* koji ukazuju na konačan kraj/prestanak:

277.

a) My heartbeat was back to normal, the sweat was drying on my skin, and the mosquitoes **had stopped** whining in my ears. (BOB, 60)

b) Srce mi je ponovo normalno kucalo, znoj se osušio, a komarci **su prestali** da mi zuje u ušima. (VK, 78)

U srpskom jeziku se kao prevodni ekvivalent glagola *stop*, *quit* i *cease* najčešće pojavljuje glagol *prestati*. U kvantitativnom smislu, 34 rečenična primera iz korpusa sadrže ovaj glagol kao prevod faznog glagola *stop*, dok je u manjem broju zastupljen kao prevod glagola *quit* (3 primera) i *cease* (4 primera) budući da je i njihova prisutnost u korpusu manjeg obima.

prèstati, svr.

1. prekinuti, završiti kakvu aktivnost, rad, zanimanje, izaći iz kakvog stanja:

278. **Prestao je** da diše. (RSJ, 1025)

279.

a) “**Stop** talking like that!” Rebecca shouts.”You’re not fooling me!” (BH, 164)

b) „**Prestanite** tako da govorite!“ viče Rebeka. „Mene nećete prevariti!“ (CK, 142)

280.

a) He **quits** trying to interrupt and simply listens, frowning down at the note he has written to himself as he does so. (BH, 194)

b) **Prestaje** sa pokušajima da ga prekine i samo sluša, namršteno zureći u belešku koju je zapisao. (CK, 167)

281.

a) The black specks **have ceased** moving, and that's good. (BH, 475)

b) Crne tačkice **su prestale** da se kreću, i to je dobro. (CK, 403)

Osim glagola *prestati* koji je naučestaliji prevodni ekvivalent završnih faznih glagola, u pet primera pojavljuje se i glagol *prekinuti*:

prèkinuti, svr.

3. prestati nešto činiti (RSJ, 1012)

282.

a) My version of her voice was usually calm and collected; this time it was shrill. **Stop** dithering and go on! (BOB, 142)

b) Moja verzija njenog glasa je obično bila mirna i sabrana; ovog puta je to bio vrisak. **Prekini** da oklevaš i počni! (VK, 184)

Kao i posmatrani engleski glagoli iz ove klase, i glagoli *prestat* i *prekinuti* mogu se upotrebljavati i sa glagolskom dopunom u obliku infinitiva ili konstrukcije *da+prezent* da bi označili prekid situacije.

Engleski i srpski jezik pokazuju određeni stepen sličnosti u izražavanju završne faze događaja uz određene razlike pre svega na formalnom planu. Primetno je da engleski ima veliki broj glagola za izražavanje završne faze da bi se obuhvatile sve nijanse značenja, međutim korpus pokazuje da se u srpskom jeziku najčešće rukovodimo manjim brojem glagolskih leksema koje su dovoljno opšte da „pokriju“ sve specifičnosti izvorne reči u engleskom jeziku.

Fazni glagol	Broj primera u engleskom jeziku	Prevodni ekvivalent upravnog glagola	Broj primera u srpskom jeziku
BEGIN	254	početi započeti	152 2
START	152	početi započeti otpočeti	103 1 1
CONTINUE	40	nastaviti	29
KEEP	59	nastaviti ne prestat	14 3

KEEP ON	9	nastaviti	4
GO ON	9	nastaviti ne prekinuti	7 1
RESUME	6	nastaviti	6
FINISH	6	završiti	3
STOP	44	prestati	34
QUIT	7	prestati	3
CEASE	6	prestati	4

Tabela 7: Tabelarni pregled prevodnih ekvivalenata engleskih faznih glagola

5.2. Analiza aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima na semantičko-sintaksičkom nivou u engleskom jeziku

Cilj ovog poglavlja jeste da ponudi kvalitativni i kvantitativni prikaz rečeničnog korpusa. Iako su u prethodnim poglavljima izneta teorijska razmatranja koja su zastupljena u relevantnoj literaturi, potrebno je praktično potvrditi i/ili dopuniti dosadašnja saznanja na osnovu prikupljene rečenične građe. Značajno bi bilo ukazati na određeni broj primera iz korpusa koji su gramatični, ali markirani, pa shodno tome do sada nisu zabeleženi u literaturi, a ipak predstavljaju jezičke obrasce koji se koriste u savremenom engleskom jeziku i čije je tumačenje predmet analize ovog istraživanja.

5.2.1. Parametri za tumačenje korpusa na engleskom jeziku

Prilikom analize korpusa primenjuju se teorijske postavke K. Smit (Smith 1995, 1997) budući da je njen pristup primarno semantički, što znači da teorijski pristup koji ona promovise nosi niži stepen gramatičke rigidnosti. Klasifikacija koju ova autorka predlaže bazira se na dva

tipa aspekta koji se međusobno prožimaju. Pored *aspekta situacije (situation aspect)* koji je u velikoj meri u literaturi zastupljen i slično tumačen, tu je gramatički aspekt, ili u teoriji K. Smit *aspekt tačke gledišta (viewpoint aspect)*. Prvi aspekt je leksičke prirode i odnosi se na tipove situacija, prema Vendlerovoj podeli (1967). Drugi aspekt se u dosadašnjoj literaturi mahom posmatra u okvirima gramatike i obuhvata opoziciju perfektivno i imperfektivno. Dominantno shvatanje perfektivnog i imperfektivnog aspekta odnosi se na značenja celine (perfektivnost) ili strukture (imperfektivnost) (Comrie 1976: 3). U skladu sa pristupom K. Smit, ključna semantička razlika između načina posmatranja situacije jeste u meri u kojoj situaciju čine vidljivom. Perfektivni način sagledava situaciju spolja kao celinu uključujući njenu početnu i završnu tačku, dok imperfektivni način situaciju posmatra iznutra ne uključujući ivične tačke. Završna tačka teličnih situacija obuhvaćena je perfektivnim vidom, dok to nije slučaj sa ateličnim situacijama, kao što su stanja i aktivnosti, jer je one ne podrazumevaju. Sa stanovišta informacije, perfektivni način posmatranja je zatvoren, što znači da situacije predstavlja kao završene sa početnom i krajnjom tačkom, a imperfektivni je otvoren jer situacije predstavlja kao nezavršene, bez početne i krajnje tačke.

5.2.2. Značenje perfektivnosti i imperfektivnosti faznog glagola u engleskom jeziku

U cilju utvrđivanja aspektualnog značenja rečenice, K. Smit koristi nekoliko semantičkih testova, koji će biti primenjeni prilikom analize korpusa. Veznici i pitanja ukazuju na to da li se radi o otvorenoj ili zatvorenoj situaciji (*open / closed situation*). Temporalne klauze takođe služe kao dijagnostički kontekst.

Testovi sa veznicima (*and, but*) bazirani su na kompatibilnosti dve tvrdnje. Otvorene situacije korespondiraju sa tvrdnjom da se situacija nastavlja ili da je okončana bez/pre završetka (ukoliko je situacija telična):

283.

a) I set off north, wondering what, exactly, Jo might have written... for by then I **was starting** to believe... but I didn't actually start. (BOB, 180)

b) I set off north, wondering what, exactly, Jo might have written... for by then I **was starting** to believe... and I am still starting.

284.

a) I thought the three of us were on the TR until this was over... and I **was starting** to have an idea... but I didn't actually start. (BOB, 249)

b) I thought the three of us were on the TR until this was over... and I **was starting** to have an idea... and I am still starting.

U ovim primerima, veznici ukazuju na to da situacija nije završena jer imperfektivna tačka gledišta označava da završna ivična tačka nije obuhvaćena.

Sa druge strane, perfektivni način posmatranja nije kompatibilan sa tvrdnjama o nastavku ili nezavršenosti radnje:

285.

a) Then Petra English, an orderly from Asphodel, wandered over and they **started** talking motorcycles... *but they didn't actually start. (BH, 122)

b) Then Petra English, an orderly from Asphodel, wandered over and they **started** talking motorcycles... *and they are still starting.

286.

a) He had tossed the book to the far end of the table, opened the wine, poured a glass for his host and one for himself, and **started** cooking... *but he didn't actually start. (BH, 184)

b) He had tossed the book to the far end of the table, opened the wine, poured a glass for his host and one for himself, and **started** cooking... *and he's still starting.

Nemogućnost povezivanja ovih radnji pokazuje da perfektnost obuhvata završnu tačku situacije (Smith 1997: 64).

Rečenice sa temporalnom klauzom pružaju informacije o semantičkim svojstvima aspekta tačke gledišta. One predstavljaju situacije u temporalnom odnosu koji zavisi od toga da li su situacije predstavljene sa krajnjim tačkama ili bez njih. Klauze sa temporalnim odrednicama *before* i *after* predstavljaju dijagnostički kontekst da bi se utvrdilo da li su krajnje tačke situacije semantički vidljive u rečenici. Pored ovih vrsta klauza, tu je i *when*-klauza. Situacije koje su predstavljene mogu da budu simultane ili da se preklapaju, ili da se dešavaju jedna za drugom. To sve zavisi od aspekta tačke gledišta i tipa situacije. Temporalna klauza predstavlja trenutan događaj, dok se glavne klauze razlikuju po trajanju i načinu posmatranja situacije:

287.

a) She **was starting** to weep again when the bell rang. (BOB, 194)

b) She **started** to weep again when the bell rang.

U primeru 287a, radnja upravne klauze bila je u toku za vreme događaja prikazanog u okviru zavisne klauze. To pokazuje da imperfektivni aspekt ne uključuje krajnje tačke. U primeru 287b događaj u glavnoj klauzi počeo je ili se desio za vreme drugog događaja.

Postavlja se pitanje da li ivična tačka koju podrazumevaju perfektnive rečenice označava prekid ili završetak situacije. Tumačenje rečenice zavisi od tipa situacije. Aktivnosti ukazuju na prekid (*John stopped swimming*), dok ostvarenja označavaju završetak situacije (*John finished writing an email*).

288.

a) *John wrote an email, but he didn't finish writing it.

b) *John fixed the clock, but he didn't finish fixing it.

c) *John opened the window, but he didn't get it open.

Vežnici su kontradiktorni u ovim primerima i pokazuju da se završetak ne može poništiti. Prema tome, perfektni način posmatranja ostvarenja semantički povlači završetak situacije.

5.2.3. Perfektivnost ili imperfektivnost komplementa u okviru aspektualne konstrukcije sa faznim glagolom u engleskom jeziku

S obzirom na to da su dopune upravnih faznih glagola u srpskom jeziku imperfektivne po pravilu, nameće se pitanje da li je to slučaj i u engleskom jeziku. Prema dominantnim tvrdnjama tradicionalne gramatike, stavovi su prilično jednoobrazni. L. Brinton (1988: 93) tvrdi da su komplementi aspektualnih glagola u formi *to* infinitiva perfektivni, a *Ving* dopune imperfektivne. Prema shvatanju B. Komrija (1976), particip naglašava strukturu ili proces događaja, te je particip prezenta imperfektivnog aspekta, dok infinitiv sagledava događaj kao celinu, pa ga karakteriše perfektivni aspekt. Ipak, u savremenijim studijama, ne potvrđuje se takav stav. Fukuda ukazuje na to da komplementi aspektualnih glagola nemaju gramatički aspekt (2008: 14). Dopune aspektualnih glagola ne kodiraju vreme (tense), ni gramatički aspekt, bilo da je u pitanju progresivni ili perfektivni vid:

289.

a. *He **began** [being running down the road].

b. *He **began** [to have finished his homework].

U skladu sa tumačenjem aspekta tačke gledišta sa stanovišta informacije, pretpostavka je da su dopune u okviru aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima otvorene situacije, tj. imperfektivne, što se može objasniti uz pomoć glagola stanja na poziciji komplementa. K. Smit ističe razliku između stativnih predikata u zavisnosti od toga da li se oni odnose na generalna svojstva (engleski termin: individual-level predicate) ili svojstva koja su prisutna periodično (engleski termin: stage-level predicate). Predikati koji ukazuju na relativno stalne karakteristike kao što su *be a beaver*, *be extinct* odnose se na pojedinca uopšte, dok predikati tipa *be available*, *be angry* obeležavaju privremena svojstva (engleski termin: transitory properties) (Smith 1997: 33). Određen broj stativnih glagola ne pruža mogućnost tumačenja datog stanja kao trenutnog ili periodičnog, tj. karakterističnog za neki period. O’Brajen (2012) daje primer jednog stanja koje zaista može da bude samo trenutno. Zamislimo da Frenk, koji je izvorni govornik francuskog jezika, izgubi sposobnost govora usled afazije. Iako mu se govor na momente vrati, takve faze traju veoma kratko, tako da se može reći da on ne pokazuje znanje svog maternjeg jezika, pa je i primer koji sledi neadekvatan:

290. *Today, Frank is knowing French. (O'Brien 2012: 38)

Uprkos datom kontekstu gde je Frenkovo (ne)znanje francuskog jezika trenutno stanje, ova rečenica nije prihvatljiva jer se poznavanje jezika tretira kao inherentna osobina čoveka koja je neodvojiva od pojedinca i ne može se vremenski segmentirati.

Još neka stanja potvrđuju ovo pravilo. Džon je, na primer, uspeo da se odrekne američkog državljanstva, a potom se predomislio i povratio ga. Zatim je taj postupak ponovio nekoliko puta. Čak i u takvom slučaju, primer koji sledi nije ispravan:

291. *John is being American. (O'Brien 2012: 39)

O'Brajen (2012: 39) tvrdi da je razlog za neprihvatljivost ove dve rečenice gramatička i semantička nekompatibilnost stanja (koje označava opšta svojstva) sa imperfektivnim aspektom. Imperfektivni aspekt sagledava samo jedan deo intervala neke situacije, a predikati koji definišu svojstva koje pojedinac ima generalno ne traju u intervalima već su inherentna odlika entiteta te se ne mogu odvojiti. Dakle, takvo stanje podrazumeva da svojstvo traje tokom celog kontekstualno relevantnog intervala. Zbog toga je imperfektivnost ovih oblika nemoguća. To potvrđuju i konstrukcije sa aspektualnim glagolima:

292.

- a) *John **began** knowing French.
- b) *John **kept** knowing French.
- c) *John **continued** knowing French.
- d) *John **stopped** being American.
- e) *John **finished** being American.

S obzirom na to da aspektualni glagol označava početak, kraj ili nastavak neke situacije, to podrazumeva da se on odnosi na određenu fazu događaja. Ipak, stanja koja ukazuju na opšta svojstva ne dozvoljavaju pristup svojoj unutrašnjoj strukturi, te je moguće zaključiti da je označavanje početka/nastavka/kraja takvih situacija nemoguće.

5.2.4. Teličnost konstrukcija sa početnim faznim glagolima u engleskom jeziku

U anglističkoj literaturi teličnost je karakteristika situacija koje teže cilju i imaju prirodni završetak, dok je ateličnost karakteristika situacija koje ne teže cilju i nemaju kraj (Comrie 1976: 44, Declerck 1979: 761, Rothstein 2004: 1, Novakov 2005a: 115, Milivojević 2007: 398). Teličnost je karakteristika glagolske fraze i status glagolske fraze u pogledu teličnosti zavisice od interakcije značenja glagola sa ostalim elementima u toj frazi (Rothstein 2004: 4). K. Smit na sličan način definiše obeležje teličnosti. Ovu semantičku kategoriju ona vezuje za događaje i tvrdi da su događaji usmereni ka cilju koji je sastavni deo događaja i čini njegovu prirodnu krajnju tačku. Atelični događaji su procesi koji imaju proizvoljnu (arbitrary) krajnju tačku i mogu da prestanu ili da se nastave u bilo kom momentu (Smith 1997: 19).

U sledećim primerima u okviru aspektualnih konstrukcija nalazi se atelična glagolska fraza unutar komplementa:

293.

a) He had tossed the book to the far end of the table, opened the wine, poured a glass for his host and one for himself, and **started** cooking. (BH, 184)

b) How long did it take to start cooking?

c) He had tossed the book to the far end of the table, opened the wine, poured a glass for his host and one for himself, and **started** cooking in an hour.

Sintaksička potvrda teličnosti zasniva se na pojmu završetka (completion) koji podrazumeva interakciju trajanja i promene stanja. Sa druge strane, ateličnim glagolskim frazama ne odgovaraju forme koje izražavaju završetak. Pojam završetka je svojstven teličnom događaju i podrazumeva se, ali nije relevantan za ateličan događaj. Glagol *take* kompatibilan je sa teličnim događajem, dok je glagol *spend* karakterističan za ateličnu situaciju:

294.

a) It took me an hour to write a letter. (telična situacija)

b) ?It took me an hour to listen to music. (atelična situacija)

c) ?I spent an hour writing the letter.

d) I spent an hour listening to music.

295.

a) It's no surprise she finally **started** to shout. (BH, 409)

b) How long did it take to start to shout?

c) It's no surprise she finally **started** to shout in five minutes.

d) It took her five minutes to start shouting.

296.

a) I reached for the light inside the door, and then, somewhere in the blackness of the house, a child **began** to sob. (BOB, 58)

b) How long did it take to start to sob?

c) I reached for the light inside the door, and then, somewhere in the blackness of the house, a child **began** to sob in five minutes.

S obzirom na to da je upravni glagol u okviru aspektualne konstrukcije perfektivan i teličan (primer 296), on nameće teličnost celoj konstrukciji, iako je evidentno da je situacija u dopuni atelična. Dijagnostički testovi potvrđuju teličnost.

Na odsustvo teličnosti određene situacije može da utiče neograničena količina brojivog pojma, tj. nebrojiva imenica ili imenica u množini u komplementu. U tom slučaju ostvarenja, nespecificovani objekat u pluralu neutrališe dostizanje cilja, te glagolski izraz u dopuni označava tipičnu aktivnost sa implikacijom ponavljanja:

297.

a) John put down his sandwich, wiped his fingers, and then **began** to tick off points. (BOB, 160)

b) How long did it take to begin to tick off points?

c) John put down his sandwich, wiped his fingers, and then **began** to tick off points in five minutes.

298.

a) Kiddies, once upon a time there was a goose that flew back to the little unincorporated township where it had lived as a downy gosling. It **began** laying lovely golden eggs, and the townsfolk all gathered around to marvel and receive their share. (BOB, 202)

b) How long did it take to begin laying lovely golden eggs?

c) It **began** laying lovely golden eggs... in 5 minutes, and the townsfolk all gathered around to marvel and receive their share.

299.

a) I'd **started** buying regional magazines like *Down East* and always began at the back, where the real-estate ads were. (BOB, 221)

b) How long did it take to start buying regional magazines?

c) I'd **started** buying regional magazines in five minutes.

U primerima koji slede javlja se glagol koji je inherentno ateličan, ali postaje teličan u kombinaciji sa predloškom frazom koja označava cilj. Predlozi koji iskazuju lokaciju ili mesto gde se nešto nalazi (lokacioni predlozi) su: *above, at, behind, below, beside, between, in, in front of, inside, near, on, outside, under* i slični predlozi. Sa druge strane, predlozi koji označavaju pravac kretanja (direkcionalni predlozi) su: *across, along, around, away from, down, from, into, off, onto, out of, over, past, through, to, towards, up, via* i drugi slični predlozi (Milivojević 2016c: 185). Ovi primeri u dopunskoj konstrukciji imaju telične događaje jer predlog označava usmerenost kretanja ka cilju:

300.

- a) With no Uzi to hand, I **began** to dogpaddle to my house. They paced me along The Street, he rolling in his whisper-quiet wheelchair, she walking beside him as solemn as a nun and pausing every now and then to pick up a likely-looking rock. (BOB, 187)
- b) How long did it take to begin to dogpaddle?
- c) With no Uzi to hand, I **began** to dogpaddle to my house in five minutes.
- d) I dogpaddled to my house in five minutes.

301.

- a) I **began** to swim in to the shore, wanting to get to where I could stand up. (BOB, 243)
- b) How long did it take to begin to swim?
- c) I **began** to swim in to the shore in five minutes.
- d) I swam in to the shore in five minutes.

302.

- a) One morning as he emerged from his bedroom and **began** to go down to fix breakfast, a single red feather, a plume smaller than a baby's finger, seemed to float out of the slanted ceiling at the top of the stairs. (BH, 85)
- b) I **began** to go down to fix breakfast in five minutes.
- c) I went down in five minutes.

Aspektualizatori modifikuju glagolsku frazu i utiču na semantičko obeležje teličnosti. U komplementu konstrukcije sa aspektualnim glagolima može se naći i trenutni telični glagol. Najčešće ovakve kombinacije vode ka negramatičnosti rečenice, međutim, one samo podležu drugačijoj interpretaciji. Iako je pristup unutrašnjoj strukturi takvog događaja onemogućen, početni fazni glagol može da ukazuje na uvodne ili pripremne faze nekog događaja:

303.

- a) 'We can have us a sane bachelor evening before the Sons and Daughters of East Malden **start** arriving. I'm pouring you a drink as soon as I get off the telephone.' (BOB, 33)
- b) It took them an hour **to start arriving**.
- c) It took them an hour **to arrive**.

U primeru 303a subjekat upravne klauze je u množini i zbog toga je interpretacija događaja u komplementu iterativna, budući da se cela situacija ponavlja, jer obuhvata pojedinačan dolazak svake osobe. Prema tome, događaj u dopuni postaje trajan jer postoji implikacija sukcesivnog odvijanja iste situacije.

304.

- a) I **started** to notice her legs, and the way her uniform pulled against her hip when she turned, and she noticed me noticing. (BOB, 51)
- b) It took me an hour **to start to notice** her legs.
- c) It took me an hour **to notice** her legs.

Prema navodima iz literature (Mellor 1995: 127, Nagy 2010: 95), rečenica 304a je gramatična jer je imenička fraza na poziciji objekta u množini, te se nameće iterativno tumačenje, a ukoliko bi objekat bio u jednini, to bi rezultiralo negramatičnošću rečenice:

- d) *I **started** to notice her leg.

Međutim, nove informacije zasnovane na korpusu ovog istraživanja ukazuju da primer rečenice u kojoj postoji objekatska fraza u jednini ili množini nije pitanje isključivo množine kao takve, već gramatičke markiranosti jednine ili množine gde je markirana (marginalna) verzija neprihvatljiva. Postavlja se pitanje šta je nemarkirana množina, a šta markirana jednina. To je kada čovek ima dve noge ili dve ruke, a primećuje se samo jedna. Prirodno je primetiti obe noge istovremeno i zbog toga je oblik jednine markiran jer odstupa od očekivanog:

- 305. ?I **started** to notice her leg.

Prema tome, ovakvu rečenicu ne treba označiti kao negramatičnu, već kao neprihvatljivu ukoliko nema dodatnog konteksta. Ukoliko postoji informacija koja bi konkretizovala šta se desilo, rečenica bi bila prihvatljiva kao što je to slučaj sa primerima koji slede u kojima je kontekstualni okvir sintaksički formalizovan. Međutim, s obzirom na to da se klauzom dodaje određena situacija koja je vanjezička, to spada u domen vanjezičkog znanja o svetu.

306.

- a) After two hours of walking, I **started** to notice her leg because she was dragging it.¹⁷
- b) I **started** to notice her leg every time I see her.
- c) I **started** to notice her leg every time she would kick a ball.

U konsultovanoj anglističkoj literaturi (Mellor 1995: 127) navodi se da je trenutni telični glagol *realize* u komplementu nekompatibilan sa aspektualizatorima *start* i *begin*:

307. *John **started/began** to realize what the answer was.

Ipak, prema prikupljenom korpusu primera, a nasuprot utemeljenom shvatanju u literaturi ovakva aspektualna konstrukcija u engleskom jeziku nije u potpunosti negramatična, te će se smatrati markiranim primerom jer se prema Vendlerovoj podeli glagol *realize* tretira kao dostignuće, ali i kao ostvarenje:

308. I lay on the ground, waiting for the hammer to fall, and when thirty seconds or so passed and no hammer *did* fall, I **began** to realize it had just been some jet-jockey from the Brunswick Naval Air Station, too eager to wait until he was out over the Atlantic before going to Mach 1. (BH, 41)

U nekim slučajevima dolazi do neutralisanja teličnosti na nivou cele rečenice. U teorijskom delu predstavljene su relevantne postavke A. Frid (Freed 1979: 71) i T. Igana (Egan

¹⁷ Treba naglasiti da i dalje ostaje pitanje primera kao što su: *I started to notice her nose*, gde je *her nose* isto tako nemarkiran kao i *her legs*, budući da čovek prirodno ima jedan nos ali dve noge. Očito da kompleksna priroda ovog problema uključuje ne samo sintaksičko-semantički interfejs, već i gramatičku markiranost, ali i pragmatičko i vanjezičko znanje, što prevazilazi obim ovog istraživanja.

2010: 256) koji su na većem jezičkom uzorku ustanovili da se u slučaju aspektualne konstrukcije *start + to* infinitiv radnja može ponišiti, tj. do njene realizacije ne mora doći, ali kada je u pitanju konstrukcija *begin + to* infinitiv, ne postoji mogućnost poništenja. A. Frid smatra da konstrukcija *begin + to* infinitiv upućuje na početni segment nukleusa događaja, a *start + to* infinitiv na nastup događaja. U tom slučaju, struktura sa aspektualnim glagolom *start* ukazuje na to da se posle početka taj početak može prekinuti bez ulaženja u samu situaciju, dok struktura sa aspektualizatorom *begin* podrazumeva ulazak u nukleus. Ipak, u okviru rečeničnog korpusa ovog istraživanja, postoje primeri koji ne potvrđuju mišljenje iz relevantne literature. Naime, u obe navedene konstrukcije može da dođe do neutralisanja značenja cilja:

309.

a) I **started** to leave, then had an idea. (BOB, 84)

b) He went back to his car, **started** to swing in, then stopped with one hairy arm hung over the top of the open door. (BOB, 105)

c) I did, and when her hat **started** to fall off I caught it and jammed it back on her head. (BOB, 227)

d) Is he dead? I **started** to ask, then rephrased. It wasn't the way the question was expressed on the TR. 'Did he pass?' (BOB, 240)

e) Jack slows the pickup to a crawl, **begins** to say something, and decides to wait. (BH, 103)

Iako su početni aspektualni glagoli telični i odlikuje ih odsustvo trajanja, u korpusu se javljaju primeri u kojima je upravni glagol u imperfektivnom obliku. To znači da imperfektivni aspektualni glagol fokusira pripremne faze događaja, pri čemu nema informacije o tome da li se događaj zapravo desio:

310.

a) She **was starting** to weep again. (BOB, 194)

b) She **was starting** to weep again and is still starting.

c) She **was starting** to weep again, when she was called away unexpectedly.

311.

a) I sat down at the IBM, hit the RETURN key a couple of times, and **was beginning** to write myself a next-note at the bottom of the page I'd been working on when the phone interrupted me. (BOB, 149)

b) I **was beginning** to write myself a next-note at the bottom of the page, but I couldn't make a good job of it.

312.

a) It **was starting** to get through to her now. Her eyes were big, and ready to fill with tears. (BOB, 68)

b) It **was starting** to get through to her now but in the end it didn't actually start.

Početni glagoli samo označavaju proces koji prethodi događaju označenim glagolom u dopuni. U primerima u kojima je predstavljena mogućnost nastavka situacije, jasno je da se događaji nisu desili. Drugim rečima, imperfektivnost ovde ne znači ateličnost, jer imperfektivni glagoli mogu da podrazumevaju cilj, samo što se on ne ostvaruje.

5.2.5. Tipovi glagolskih situacija u komplementu početnih faznih glagola u engleskom jeziku

U ovom potpoglavlju analiziraju se tipovi glagolskih situacija u komplementu aspektualne konstrukcije sa početnim faznim glagolima *start* i *begin*. Pretpostavka je da se u ulozi komplementa najčešće nalaze aktivnosti i ostvarenja budući da aspektualizatori selektuju trajne događaje, tj. situacije sa obeležjem [+trajanje]. Pored primarne podele početnih

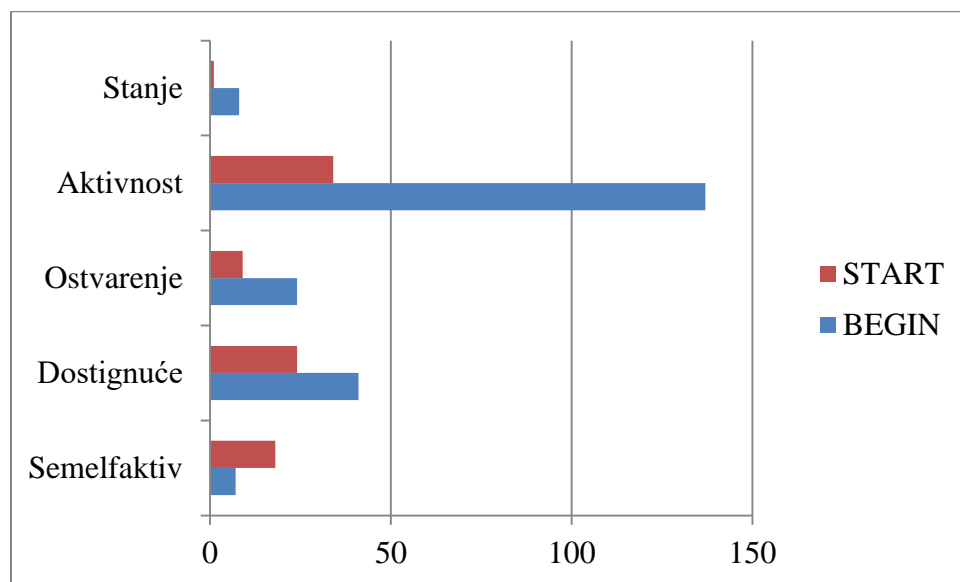
aspektualizatora na dva glagola *start* i *begin*, izvršena je još jedna klasifikacija koja se tiče tipa nefinitne dopune – *to* infinitiv ili *Ving*. Tabele 8 i 9 prikazuju zastupljenost tipova glagolskih situacija:

Tip glagolske situacije	START		BEGIN	
	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>
Stanje	18	2	8	
Aktivnost	24	39	137	38
Ostvarenje	9	9	24	2
Dostignuće	34	13	41	1
Semelfaktiv	1	2	7	
Ukupno	86	65	217	41

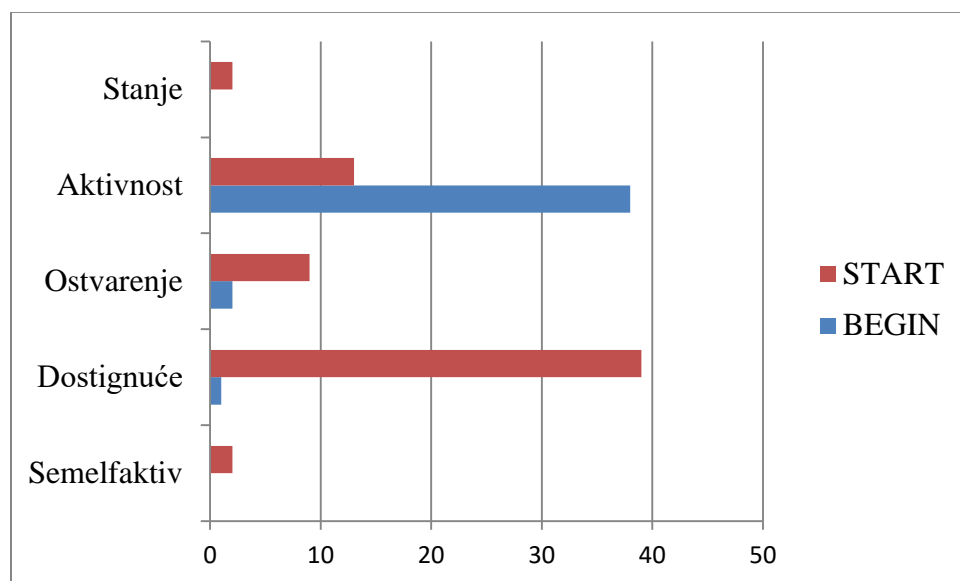
Tabela 8: Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *start* i *begin*

Tip glagolske situacije	START		BEGIN	
	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>
Stanje	12%	1,3%	3%	0%
Aktivnost	16%	26%	53%	15%
Ostvarenje	6%	6%	9%	0,7%
Dostignuće	22%	9%	16%	0,4%
Semelfaktiv	0,6%	1,3%	3%	0%
Ukupno	56,6%	42,6%	84%	16,1%

Tabela 9: Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *start* i *begin*

Grafikon 3: Prikaz tipova glagolskih situacija u *to* infinitiv komplementu sa aspektualnim glagolima *start* i *begin*

Grafikon 4: Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu u *Ving* formi sa aspektualnim glagolima *start* i *begin*

U konsultovanoj literaturi (Nagy 2010: 107) navodi se podatak da je veći broj aktivnosti kao tipa glagolske situacije u *to* infinitiv komplementu aspektualnog glagola *start* nego što je to slučaj u okviru konstrukcije *begin* + *to* infinitiv. Ova konstatacija ima svoju empirijsku potporu s obzirom na to da je potkrepljena izuzetno opsežnim brojem rečeničnih primera na engleskom jeziku¹⁸. Ipak, korpus sačinjen za potrebe ovog istraživanja, iako skromnijeg obima, ne potvrđuje saznanja do kojih su došli lingvisti baveći se ovom problematikom. Drugim rečima, kao što se može videti u Tabelama 8 i 9¹⁹, u komplementu aspektualne konstrukcije sa glagolom *begin* najveći broj aktivnosti javlja se u *to* infinitiv obliku:

313.

a) I reached for the light inside the door, and then, somewhere in the blackness of the house, a child **began** to sob. (BOB, 58)

b) Now the kid's mouth **began** to tremble, and her eyes filled up right on schedule. She **began** to weep. (BOB, 68)

¹⁸ Statistički podaci bazirani na primerima iz Britanskog nacionalnog korpusa.

¹⁹ str. 154-155

c) I brought it in, plonked it on the dining-room table, and **began** to work on my current stupid little book. (BOB, 223)

d) Burny's lips move: he is still smiling, if you can call that rictus a smile, but he **has begun** to whisper. (BH, 26)

Prema prikupljenom korpusu primera, aktivnost kao tip situacije najdominantnija je na poziciji dopune i u skladu sa tim predstavlja prototipski akcionsart. To su situacije čija je struktura homogena i svi temporalni segmenti su jednaki te aspektualni glagol *begin* leksikalizuje inicijalni segment radnje. Glagoli u komplementu koji se najčešće pojavljuju u ovom korpusu, a koji predstavljaju aktivnosti su: *run, sprint, jog, fly, move, speak, moan, whisper, cry, weep, sob, wail, groan, laugh, shiver, tremble* itd. Iako je broj primera u kojima je komplement aspektualnog glagola *begin* u formi *to* infinitiva drastično veći nego što je to slučaj sa *Ving* formom trebalo bi napomenuti da se neki glagoli, kao što je recimo glagol *cry*, pojavljuju u aspektualnoj konstrukciji sa glagolom *begin* u oba nefinitna oblika, ali bez veće razlike u značenju celokupne konstrukcije:

314.

a) Then Andy does something that amazes Morty and convinces him that this isn't a joke, and probably not just a mistake, either: Andy Railsback **begins** to cry. (BH, 309)

b) Standing with her back to them, Susan "Bear Girl" Osgood faces the great works of Western philosophy and **begins** to cry silently. (BH, 475)

c) Then, Enid reluctantly told Fred, Judy Marshall **had begun** crying. (BH, 128)

U značajno manjem broju primera, ali nikako manje važan, jeste glagol *start*. Njegova funkcija je identična onoj koju glagol *begin* obavlja u okviru aspektualne konstrukcije sa dopunom koja je po tipu situacija aktivnost, a to je označavanje početne faze radnje. U komplementu ovog glagola prednjači *Ving* dopuna. Glagoli koji predstavljaju aktivnosti u komplementu aspektualizatora *start* su: *walk, run, fly, pedal, roll, talk, yell, shout, scream, pant, weep, chant* itd.

315.

a) All through this my dreams of Sara Laughs were going on — not every night but every second or third night, with me never thinking of them in the daytime. I did my crosswords, I bought myself an acoustic steel guitar and **started** learning how to play it (I was never going to be invited to tour with Patty Loveless or Alan Jackson, however), I scanned each day's bloated obituaries in the *Derry News* for names that I knew. (BOB, 36)

b) We **started** talking about books as we pedalled side by side ever deeper into nowhere, and there came a point where I was spotting her one or two mornings a week in the weight room. (BOB, 51)

c) I **started** walking in that direction, aware of cows mooing and sheep blatting from the exhibition barns — the Fair's version of my childhood Hi-Ho Dairy-O. (BOB, 226)

d) "Then **start** walkin'! And no more smart goddamn remarks!" (BH, 546)

e) Ty **starts** to walk. (BH, 546)

f) And at that moment I could see Lance in his face. I **started** to cry. I said, "I won't unless you make me." (127)

g) When I asked Ki what she did with them, she **started** crying and said Allamagoosalum took them. (BOB, 251)

Sledeći frekventan tip situacije u komplementu aspektualnih glagola *start* i *begin* jeste dostignuće. S obzirom na to da je ovaj tip akcionsarta trenutnan, u većini primera veoma je teško opisati određeni deo nekog događaja. Kada je subjekat ili objekat u množini dolazi do iterativnog značenja glagola u dopuni, tj. stvara se novo značenje glagola koje uključuje prvobitno značenje ali dolazi do formiranja nove strukture sa vidskim karakteristikama potpuno različite klase. U tom slučaju, dostignuće se pomera u iterativnu aktivnost i početni aspektualizatori opisuju inicijalnu granicu tog učestalog ateličnog procesa. Zanimljivo je spomenuti da je dominantna forma komplementa u okviru aspektualne konstrukcije sa glagolima *start* i *begin to infinitiv*.

316.

a) By the time these bad things **started** to happen in French Landing, I had pretty much forgotten about Faraway. (BH, 286)

b) The angled spaces before the shops are empty of the cars and pickup trucks that will **begin** to appear, first by ones and twos, then in a mannerly little stream, an hour or two later. (BH, 7-8)

c) Sometimes when Fred speaks to her, she doesn't respond, simply stares off into space, eyes wide, lips moving slightly, hands kneading together (cuts and scratches **have begun** to show up on the backs of them, even though she keeps her nails cropped sensibly short). (BH, 40)

d) 'We can have us a sane bachelor evening before the Sons and Daughters of East Malden **start** arriving. I'm pouring you a drink as soon as I get off the telephone.' (BOB, 33)

e) Then he would turn and **begin** throwing nasty fastballs, many of them within kissing distance of the batters' chins. (BH, 215)

f) When you **start** finding out unexpected things about a loved one who's been dead awhile, it rocks you. Take it from me, it does. (BOB, 176)

Glagoli koji predstavljaju dostignuća na poziciji komplementa, a preuzeti su iz korpusa jesu sledeći: *notice, happen, understand, appear, arrive, leave, fall, throw, get up, realize, lose, pick up, break up* itd. Međutim, treba spomenuti i jednu grupu glagola koji se u literaturi nazivaju *degree achievements* (Dowty 1979, Rothstein 2004). To je vrsta događaja koji uključuje skaliranu promenu (engleski termin: *scalar change*). Ta skala ima konačnu završnu tačku koju unutrašnji argument može, a i ne mora da dostigne. Ovaj tip situacije čine glagoli kao što su: *fade, cool, widen, melt, dry, rise* itd. Aspektualizator i u ovom slučaju označava početak promene nekog kvaliteta na skali:

317.

- a) It was weeping, a child's weeping, but I hadn't a clue as to where it was coming from. Then it **began** to fade. (BOB, 58)
- b) I bent over and kissed her cheek, which **had** finally **begun** to cool. (BOB, 285)
- c) Where light falls on him, his skin **starts** to melt. (BH, 471)
- d) A flailing hand, maybe. I could also see my tracks there, both coming and going. They **had** already **begun** to dry. (BOB, 312)

Postoji i određeni broj primera u kojima se na poziciji komplementa nalazi dostignuće koje se oduprlo pomeranju tipa situacije u aktivnost i zadržalo svoj prvobitni status. Drugim rečima, u tim rečenicama ni subjekat ni objekat nisu u množini da bi se postiglo značenje iteracije, a pored toga, glagol u komplementu karakteriše odsustvo trajanja.

318.

- a) I **started** to leave, then had an idea. (BOB, 84)
- b) *Is he dead?* I **started** to ask, then rephrased. It wasn't the way the question was expressed on the TR. 'Did he pass?' (BOB, 240)
- c) Mattie **started** to get up. I put my hand on her arm. 'Let me?' (BOB, 270)
- d) I lay on the ground, waiting for the hammer to fall, and when thirty seconds or so passed and no hammer *did* fall, I **began** to realize it had just been some jet-jockey from the Brunswick Naval Air Station, too eager to wait until he was out over the Atlantic before going to Mach 1. (BOB, 41)
- e) He **starts** to get up, and that is when someone—something—begins to knock, very softly, on the glass upper half of the door. (BH, 489)
- f) Jack slows the pickup to a crawl, **begins** to say something, and decides to wait. (BH, 103)

g) Surprised by her decisiveness, Jack stands up and **begins** to say something polite and meaningless. Tansy waves him toward the door. (BH, 368)

Prema shvatanju K. Smit, rečenice koje označavaju početak radnje mogu da ukazuju na uvodne ili pripremne faze nekog trenutnog događaja, te se usled toga smatraju gramatičnim, ali markiranim primerima:

319.

a) ?The bomb **started** to explode. (trenutnost)

b) ?The balloon **started** to burst.

Primer 319a je semantički prihvatljiviji s obzirom na mogućnost prskanja fitilja bombe neposredno pre očekivane eksplozije. Drugim rečima, ukazuje se na uvodni deo događaja, a ne na nukleus.

Prilikom analize korpusa rečeničnih primera, očekivao se veći broj ostvarenja na poziciji komplementa aspektualnih glagola, međutim, u Tabelama 8 i 9²⁰ može se primetiti da je učestalost pojavljivanja ostvarenja slabija iako predstavljaju adekvatan tip situacije budući da fazni glagol selektuje inicijalnu etapu događaja koji je teličan, trajan i ima heterogenu strukturu. Ostvarenja se u nešto većem broju javljaju u aspektualnoj konstrukciji sa glagolom *begin*:

320.

a) Tyler relaxes, smiling, and **starts** putting on his sneakers. (BH, 51)

b) "I'd better **start** pourin' a pitcher of Kingsland." (BH, 374)

U primeru 321a prefiksadni glagol u dopuni ukazuje na to da se situacija ponavlja u istom pravcu kao i situacija osnovnog glagola sve dok se ne ponovi u potpunosti, sa izmenama ili bez

²⁰ str. 154-155

njih. Glagol sa prefiksom ima obeležje +cilj koje zadržava budući da se uz njega nalazi specifikovan objekat:

321.

a) The old-timers sat along one canvas wall in folding chairs, waving to other old-timers when they went pooting by in their rusty old-timer cars (all certified old-timers own either Fords or Chevys, so I'm well on my way in that regard), swapping their undershirts for flannels as the days began to cool toward cider season and spud-digging, watching the township **start** to rebuild itself around them. (BOB, 320)

b) 'What about friends?' Frank asked, at last **beginning** to eat his strawberry shortcake. 'You've got friends you see, don't you?' (BOB, 52)

c) As the field expanded beyond his ability to keep up, expanded to the point where it **began** to define the world, he bought the talent he needed to keep growing. (BOB, 74)

d) I sat down at the IBM, hit the RETURN key a couple of times, and **was beginning** to write myself a next-note at the bottom of the page I'd been working on when the phone interrupted me. (BOB, 149)

U primeru 321d situaciju počinjanja prekida neki drugi događaj. Osoba je bila u procesu počinjanja pisanja poruke kada je prekinuo telefon koji je zazvonio. Tu se radi o jednoj situaciji i nasuprot dostignućima, ovde ne dolazi do iteracije značenja glagola u komplementu, iako su ostvarenja telična. Aspektualni glagol može da selektuje ostvarenje i da ih segmentuje do momenta dostizanja faze kulminacije.

Manje zastupljen tip glagolske situacije u dopuni aspektualne konstrukcije sa glagolima *start* i *begin* jeste stanje. U literaturi se navodi podatak da su stanja češća u komplementu glagola *begin* u odnosu na glagol *start* (Nagy 2010: 109). Uzrok tome je semantika glagola *begin* koji je kompatibilan sa kognitivnim glagolima, dok se uz glagol *start* najčešće pojavljuju dinamični glagoli. U korpusu, stanje kao tip glagolske situacije u komplementu aspektualnog glagola zastupljenije je uz glagol *start*, što je suprotno tvrdnji iz relevantne literature. Treba napomenuti

da nije pronađen nijedan rečenični primer konstrukcije *begin + Ving* u kojoj je na poziciji komplementa zabeleženo stanje kao tip eventualnosti.

Kognitivni glagol *think* često se javlja kao komplement aspektualnih glagola *start* i *begin*, međutim, on ne samo da predstavlja stanje, već i aktivnost. Kada se radi o aktivnosti, on označava mentalni proces u koji se ulaže energija:

322.

a) He **is starting** to think again. (BH, 133)

b) I mean, before I wound up here and finally **started** to think a little bit. (BH, 284)

U slučaju kada glagol *think* predstavlja stanje, tada podrazumeva mišljenje o nečemu. U primeru koji sledi, ukazuje se na početnu fazu stanja:

c) No amount of washing will take the smell of that sweat out of these clothes, and when he **begins** to think of it as ‘murder-sweat,’ he burns the clothes to get shed of it. (BOB, 310)

Glagoli koji opisuju čulno opažanje mogu da se svrstaju i u aktivnosti, ali i u stanje u zavisnosti od toga da li je agens vršilac radnje ili se radi o postojanju nekog kvaliteta. Glagoli percepcije koji se pojavljuju u ovom korpusu jesu: *smell*, *feel* i *taste*. U prva tri primerima javlja se aktivnost u komplementu, dok je u poslednjem primeru iz ove grupe u dopuni stanje jer se radi o karakteristici nečega, a ne o radnji.

323.

a) There was the snap of 22s from the shooting gallery, the snoring moo of someone’s prize cow... and now I **began** to smell the aromas I have associated with county fairs since I was a boy: sweet fried dough, grilled onions and peppers, cotton candy, manure, hay. (BOB, 225)

b) My head **starts** feeling like it wants to explode. (BH, 380)

c) I think perhaps I **started** to feel a little bad then, was too preoccupied to notice it. (BOB, 180)

d) Can't be helped. Just as, if you publish too much, there are readers who'll say, 'Phew, I've had enough of this guy for awhile, it's all **starting** to taste like beans.' (BOB, 24)

Ingresivni aspektualizatori često u komplementu imaju predikate sa značenjem habitualnosti ili glagole koji opisuju mentalna stanja te se može reći da aspektualni glagoli u tom slučaju imaju funkciju promene stanja:

324.

a) Even with all the Territories weirdness thrown in, it's still a case, and it's not the first one you've ever been on where everything suddenly **started** to seem too big. (BH, 461)

b) At the bar itself, no one at all except for these two guys—one slim, cool, and blind, the other fat, sweaty, and **starting** to be pissed off. (BH, 468)

c) I **was beginning** to have my doubts, Mousie. (BH, 391)

d) Any time I **started** to doubt, all I had to do was touch the back of my head. (BOB, 195)

e) There was only a tall man with a sweaty face and a tape-recorder under his arm standing in the doorway of a bare room... but that was when I first **began** to really believe that I wasn't alone in Sara Laughs. (BOB, 85)

Trenutne eventualnosti, kao što su to semelfaktivne rečenice, najmanje su zastupljene na poziciji komplementa aspektualnih glagola *start* i *begin*. Poznato je da uz ingresivne aspektualizatore dolazi do tipološkog pomeranja klase semelfaktivnih glagola u dopuni u proces koji traje. Tipični semelfaktivni glagoli u korpusu su: *knock*, *nod*, *pat*, *pound*, *jump*, *frown* i *hammer*:

325.

a) He starts to get up, and that is when someone—something—**begins** to knock, very softly, on the glass upper half of the door. (BH, 489)

- b) Gorg stretches its black and rustling neck until its black beak is actually in the cup of her ear. It begins to whisper, and eventually Tansy Freneau **begins** to nod. (BH, 313)
- c) A woodpecker **began** to hammer for grubs. A chipmunk bumbled through some underbrush on my left. (BOB, 41)
- d) Jack can sense the men he came with—men who have risked their lives and sanity for him—**beginning** to frown. (BH, 597)

U ovim rečenicama (primer 325) u komplementu se nalazi višedogađajna aktivnost jer se unutrašnja struktura događaja usled uticaja aspektualizatora sastoji od više poddogađaja.

5.2.6. Teličnost konstrukcija sa kontinualnim faznim glagolima u engleskom jeziku

Kontinualni aspektualni glagoli označavaju nastavak situacije unutar komplementa bez obzira na to da li ona traje ili se nastavlja. U primeru 326a događaj u komplementskoj klauzi traje. Tu se zapravo ne radi o jednom ulasku u sobu koji se nastavlja, već o seriji takvih događaja. U primeru 326c, sa druge strane, događaj u dopuni se nastavlja s obzirom na to da je glagol *run* trajan i ateličan i prema tome, aspektualni glagol *keep* ne izaziva promenu akcionsarta, već samo drugačiju interpretaciju celokupnog događaja. U oba navedena primera engleska konstrukcija *keep + Ving* ukazuje na trajnu i ateličnu situaciju, bez obzira na aspektualne karakteristike predikata u dopuni.

326.

- a) She **kept** entering the room.
- b) She **continued** entering the room.
- c) She **kept** running.
- d) She **continued** running.
- e) She **resumed** running.

Za razliku od ingresivnih aspektualizatora koji su telični, većina glagola iz ove grupe je atelična (*keep, keep on, go on*). Izuzetak su aspektualni glagoli *continue* i *resume* koji, u zavisnosti od konteksta, mogu da predstavljaju aktivnosti ili dostignuća, te su u skladu sa tim atelični, tj. telični. Oni nameću značenje (a)teličnosti celoj aspektualnoj konstrukciji, bez obzira na karakteristike glagola u dopuni. U primerima preuzetim iz korpusa utvrđeno je da je aspektualizator *continue* ateličan, kao i cela aspektualna konstrukcija i to mogu da dokažu i Vendlerovi testovi sa mernom frazom *for X time / *in X time / *at X time*:

327.

- a) Trees **had continued** to fall in the dripping woods for at least an hour after the rain stopped. (BOB, 320)
- b) Outside, the storm **continued** cranking up... for two hours (BOB, 37)
- c) *Outside, the storm **continued** cranking up... at two o'clock.
- d) He **continues** giving orders even as he beats her. (BOB, 309)
- e) He **continues** giving orders... for five minutes... even as he beats her.
- f) *He **continues** giving orders... at five o'clock... even as he beats her.

Aspektualni glagol *resume* kompatibilan je sa oba adverbijala²¹ u zavisnosti od konteksta, te u skladu sa tim i dodeljuje (a)telično značenje celoj konstrukciji. U prvoj grupi primera *resume* je ateličan budući da je situacija nastavljanja simultana sa drugom situacijom.

328.

- a) I **resumed** reading while Mattie went to work scrubbing her few cooking tools. (BOB, 117)
- b) I **resumed** reading... for an hour... while Mattie went to work scrubbing her few cooking tools.

²¹ for X time / in X time

U ovoj grupi primera, aspektualizator *resume* je teličan, s obzirom na to da postoji jasno naznačen početak radnje:

329.

- a) My heart stopped, then **resumed** racing. (BOB, 317)
- b) My heart stopped, then **resumed** racing... in a few seconds.

Ipak, u nekim slučajevima veoma je teško utvrditi teličnost na minimalnom rečeničnom kontekstu s obzirom na to da su obe merne fraze prihvatljive u datom kontekstu i ne dovode u pitanje gramatičnost rečenice:

330.

- a) The old bitch and the even older bastard **resumed** pacing me, but they saw where I was headed and the laughter stopped. (BOB, 189)
- b) The old bitch and the even older bastard **resumed** pacing me... for a couple of minutes, but they saw where I was headed and the laughter stopped.
- c) The old bitch and the even older bastard **resumed** pacing me... in a couple of minutes, but they saw where I was headed and the laughter stopped.

Preostala tri kontinualna aspektualizatora *keep*, *keep on* i *go on* predstavljaju aktivnosti, pa ih shodno tome karakteriše ateličnost. Primeri iz korpusa to potvrđuju:

331.

- a) Are we going to drive back to Norway Valley, or would you like to sit here and **keep** lying to me... for the rest of your life? (BH, 97)
- b) *Are we going to drive back to Norway Valley, or would you like to sit here and **keep** lying to me... in five minutes?

332.

a) A giant named Mouse had strolled smirking up to Bobby Dulac and **kept on** strolling... for two hours, jumbo belly to six-pack belly, until Bobby was backed up against a filing cabinet, whereupon the giant Mouse had mysteriously inquired, in a cloud of beer and marijuana, whether Bobby had ever dipped into the works of a gentleman named Jacques Derrida. (BH, 13)

b) *A giant named Mouse had strolled smirking up to Bobby Dulac and **kept on** strolling... in five minutes, jumbo belly to six-pack belly, until Bobby was backed up against a filing cabinet, whereupon the giant Mouse had mysteriously inquired, in a cloud of beer and marijuana, whether Bobby had ever dipped into the works of a gentleman named Jacques Derrida.

333.

a) He **went on** writing poetry for another twenty years, and when someone asked him why he'd quit fiction he said he couldn't understand why he had trucked with it so long in the first place. (BOB, 329)

b) *He **went on** writing poetry... at 5 o'clock, and when someone asked him why he'd quit fiction he said he couldn't understand why he had trucked with it so long in the first place.

Može se izvesti zaključak da je ateličnost kontinualnih aspektualnih glagola potvrđena analizom korpusa, kao i to da glagoli *continue* i *resume* mogu označavati kako telične, tako i atelične situacije.

5.2.7. Tipovi glagolskih situacija u komplementu kontinualnih faznih glagola u engleskom jeziku

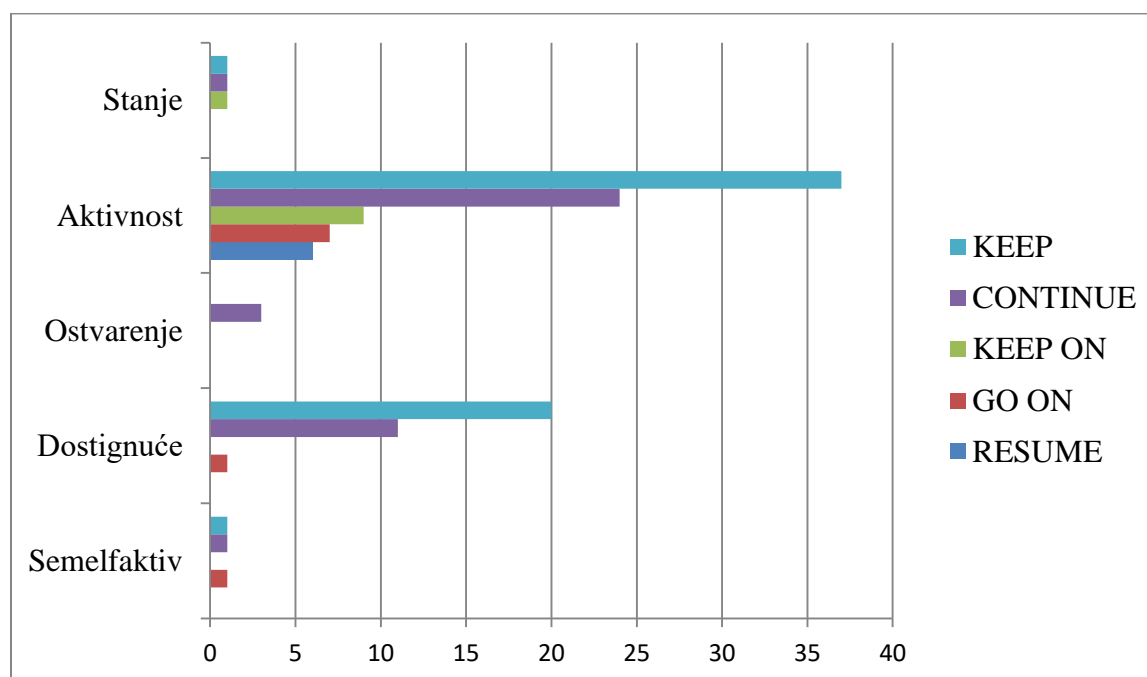
Grupu kontinualnih aspektualizatora čini pet glagola čiji će komplementi biti analizirani u pogledu tipa glagolske situacije. Treba napomenuti da glagoli *keep*, *keep on*, *go on* i *resume* vezuju dopunu u *Ving* formi, dok se glagol *continue* pojavljuje sa oba tipa nefinitog komplementa. S obzirom na to da kontinualizacija podrazumeva kretanje kroz vreme, pretpostavka je da događaj treba da bude dinamičan i trajan da bi mogao da se nastavi. Pored toga, ako se događaj nastavlja, ne može da podrazumeva promenu stanja. Naprotiv, događaj se nastavlja na isti način. U skladu sa tim, događaj je ateličan. Drugim rečima, događaj treba da bude dinamičan, trajan i ateličan da bi mogao da se nastavi, a ovo su obeležja aktivnosti kao tipa glagolske situacije. Aktivnost se, dakle, smatra prototipskim akcionsartom u komplementu kontinualnih faznih glagola. U Tabeli 10 nalazi se prikaz tipova situacija u komplementu kontinualnih aspektualizatora.

Tip glagolske situacije	KEEP	CONTINUE		KEEP ON	GO ON	RESUME
	<i>Ving</i>	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>
Stanje	1	1	/	1	/	/
Aktivnost	37	21	3	9	7	6
Ostvarenje	/	3	/	/	/	/
Dostignuće	20	10	1	/	1	/
Semelfaktiv	1	1	/	/	1	/
Ukupno	59	36	4	10	9	6

Tabela 10: Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *keep*, *continue*, *keep on*, *go on* i *resume*

Tip glagolske situacije	KEEP	CONTINUE		KEEP ON	GO ON	RESUME
	<i>Ving</i>	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>
Stanje	1,7%	2,5%	0%	10%	0%	0%
Aktivnost	59,3%	52,5%	7,5%	90%	77,8%	100%
Ostvarenje	3,4%	7,5%	0%	0%	0%	0%
Dostignuće	33,9%	25%	2,5%	0%	11,1%	0%
Semelfaktiv	1,7%	2,5%	0%	0%	11,1%	0%

Tabela 11: Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *keep*, *continue*, *keep on*, *go on* i *resume*

Grafikon 5: Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *keep*, *continue*, *keep on*, *go on* i *resume*

Analizom korpusne građe utvrđeno je da najučestaliju aspektualnu strukturu u domenu kontinualnih faznih glagola čini kombinacija aspektualizatora *keep* i nefinitne dopune. Rečnični primeri sistematizovani su i grupisani u zavisnosti od kategorije kojoj pripadaju, tj. podela se zasniva na tipu glagolske situacije unutar komplementa. Usled različitih obeležja glagolskih situacija u dopuni, javljaju se i dva značenja ove konstrukcije, a to su:

- kontinuativno tumačenje
- kontinuativno-iterativno značenje

Prva vrsta značenja podrazumeva nastavak procesnog dela situacije unutar komplementa i karakteristična je za aktivnosti i „pomerena“ stanja (atelične situacije), dok se druga vrsta značenja odnosi na iteraciju kompletnog događaja u dopuni koji se nastavlja i takva vrsta značenja proizilazi iz međuodnosa ostvarenja i/ili dostignuća i aspektualizatora *keep* (telične situacije).

U najvećem broju slučajeva u komplementu aspektualnog glagola *keep* nalazi se trajan i ateličan događaj, tj. aktivnost. S obzirom na to da je i aspektualni glagol ateličan, kao i sama dopuna, može da konstatovati da je i cela aspektualna konstrukcija atelična i označava kontinuativnost:

334.

- a) Probably I just picked that up from Jo — the way her nerves seemed all strung up, the way she **kept** looking over my shoulder at the house even while she was hugging me — but it seemed like something else. (BOB, 219)
- b) Are we going to drive back to Norway Valley, or would you like to sit here and **keep** lying to me? (BH, 97)
- c) Danny **keeps** staring into his eyes, almost hoping for an excuse to truss him in handcuffs and roast him in the back seat of his car. (BH, 252)
- d) “This Dark Tower you **keep** talking about. That’s the fort.” (BH, 444)

Drugi najučestaliji tip glagolske situacije na poziciji komplementa jeste dostignuće. U takvoj aspektualnoj konstrukciji dolazi do iteracije celog događaja i formiranja kontinuativno-iterativne interpretacije rečenice jer se celokupan događaj, uključujući i dostizanje finalnog stanja ili kulminacije ponavlja:

335.

a) She asked him to stop—it was annoying, sappy—and when he **kept** forgetting (on purpose, she suspected), she dropped him like a rock. (BH, 121)

b) I **kept** remembering our visit to a fertility doc after we'd been trying to make a baby for almost two years with no success. (BOB, 132)

c) 'The linoleum keeps bubbling up in the kitchen, the showerhead **keeps** falling into the tub, and the whole damn rig cants to the east these days, but I could have been the six-million-dollar woman.' (BOB, 124)

d) I **kept** noticing how the sounds from the lake seemed to make it most of the way up the hill and then just kind of... quit. (BOB, 219)

Glagoli iz semelfaktivne klase slični su aktivnostima u pogledu teličnosti budući da ih karakteriše odsustvo cilja. U tom smislu, njihovo pojavljivanje u aspektualnoj konstrukciji sa glagolom *keep* nije neočekivano, premda je u okviru korpusa pronađen jedan rečenični primer:

336. John Henry **keeps** pounding while Sonny picks up speed and squints at the road ahead, trying to figure out what is going on. (BH, 399)

Ovaj primer ilustruje kontinuativno tumačenje s obzirom na to da glagol u komplementu ima obeležje [-teličnost].

U kontekstu aspektualne konstrukcije sa glagolom *keep* stanje se može javiti na poziciji dopune samo ukoliko poprimi vidsku karakteristiku druge klase. Drugim rečima, mehanizmom „pomerjenja“ situacije, stativni glagol pod uticajem aspektualizatora postaje dinamičan. Ova aspektualna konstrukcija ima kontinuativno tumačenje:

337. As soon as you started talking about it, I had this feeling it sounded kinda familiar. It **kept** hanging at the back of my mind, but it wouldn't come out. (BH, 376)

Analizom aspektualne konstrukcije sa glagolom *continue* i nefinitnom dopunom došlo se do saznanja da je aktivnost prototipski akcionsart na poziciji komplementa. Cela konstrukcija ima kontinuativno značenje:

338.

a) Things happened during that week, but until I met Max Devore on The Street the following Friday — the seventeenth of July, it would have been — the most important thing was that I **continued** to work on a novel which would, if finished, be called *My Childhood Friend*. (BOB, 166)

b) Behind me there was a frenzied snap and crackle of wet bushes as Jo and whatever she was holding back **continued** to struggle. (BOB, 311)

c) And Jack **continues** to smile gently, arms placidly crossed, seeming to gaze everywhere and nowhere at once. (BH, 328)

Aspektualizator *continue* utiče na to da se proces unutar događaja nastavi. Međutim, šta se dešava ako se u njegovom komplementu nađe dostignuće s obzirom na to da rečnični primeri iz korpusa pokazuju da je njihovo pojavljivanje sasvim moguće. Budući da su trenutna, dostignuća nemaju procesni deo. U tom slučaju, *continue* izaziva iteraciju teličnog događaja pri čemu nastaje serija koja ne podrazumeva dostizanje finalnog stanja:

339.

a) Trees **had continued** to fall in the dripping woods for at least an hour after the rain stopped. (BOB, 320)

b) Trailing behind the other two men, Jack thinks of Tyler Marshall's Brewers cap and where he found it—that world he has spent more than half his life denying, and his return to which this morning **continues** to send shocks through his system. (BH, 259)

I u slučaju semelfektivnih glagola u komplementu dolazi do učestalosti događaja:

340. The belts continue to run; the whips **continue** to pop; the occasional screaming dot tumbles (or jumps) from the rust-ragged south side of the building. (BH, 599)

U prikazanim teorijskim razmatranjima navedeno je da je pojavljivanje aspektualizatora *continue* moguće sa privremenim stanjima koja mogu da imaju aktivno tumačenje. To znači da aspektualizator izaziva pomeranje tipa situacije iz stanja u aktivnost. Korpus sadrži najmanji broj primera koji odslikavaju ovu pojavu:

341. And he'd **continue** to be one of the chief supporters... if, that was, Lindy Briggs played ball. (BOB, 193)

S obzirom na skroman broj realizacija aspektualizatora *keep on*, *go on* i *resume*, može se zaključiti pregledom korpusa da sva tri glagola imaju aktivnost kao prototipsku klasu glagolske situacije u komplementu i prema tome, cela konstrukcija ima kontinuativno tumačenje:

342.

a) The one truck that rolls along **keeps on** rolling, on its way to Centralia. (BH, 254)

b) He wants to do one thing only: drive up Highway 93 to Judy Marshall's lookout point and **keep on** going, through Arden and into the parking lot, past the hospital doors, past the barriers of Dr. Spiegleman and Warden Jane Bond, until he can find himself once again in the life-giving presence of Judy Marshall herself. (BH, 369)

c) On my left, Romeo Bissonette chuckled. In the corner, the world's oldest F-111 pilot only **went on** muttering into his Stenomask. (BOB, 152)

d) If undisturbed, I **might have gone on** writing until I simply melted into a sweaty pile of goo on the deck. (BOB, 206)

e) He **has resumed** muttering, and barely looks up when Sophie and Jack approach. (BH, 450)

f) I scattered the circle of fruit and vegetable magnets with my palm, spread the letters, and **resumed** pacing. (BOB, 107)

Na kraju ovog potpoglavlja, može se izvesti zaključak da je aktivnost najučestaliji tip glagolske situacije unutar komplementa kontinualnih faznih glagola u engleskom jeziku.

5.2.8. Teličnost konstrukcija sa završnim faznim glagolima u engleskom jeziku

Završnu grupu aspektualizatora čine četiri glagola: *finish*, *stop*, *quit* i *cease*. Prema tipu glagolske situacije, oni predstavljaju dostignuća. S obzirom na to da su dostignuća trenutni događaji, njihova interpretacija moguća je uz pitanje koliko je prošlo vremena pre nego što se desio određeni događaj, a ne koliko je događaj trajao:

343.

a) How long did it take before John finished/stopped reading War and Peace?

b) *How long did it take before John finished / stopped recognizing Mary? (Rothstein 2004: 23)

Treba razmotriti na koji način celokupne aspektualne konstrukcije utiču na teličnost s obzirom na to da neki od njih označavaju dostizanje cilja, a neki prekid radnje. Aspektualizator *finish* podrazumeva potpuni završetak situacije u komplementu, tj. dovođenje događaja do kraja, čak i ako se radi o ateličnom događaju, a to dokazuje i primer iz korpusa:

344.

a) 'Sure and I'm a half-drunk Irishman who just **finished** listenin to the granddaddy of all ghost stories on Christmas night,' he said. 'I believe all of it, you silly git.' (BOB, 325)

b) How long did it take before a half-drunk Irishman **finished** listenin to the granddaddy of all ghost stories on Christmas night?

c) It took two hours before a half-drunk Irishman **finished** listenin to the granddaddy of all ghost stories on Christmas night.

Ukoliko se u komplementu glagola *finish* nađe telična situacija, aspektualizator opisuje fazu kulminacije unutrašnje strukture događaja. Telične glagolske fraze kompatibilne su sa značenjem završetka:

345.

a) And when he **has finished** telling the whole story, telling it at least as well as he can, the world, this world, will have been transformed, for one person in it besides himself will know everything that happened. (BH, 510)

b) He **has finished** telling the whole story in five minutes.

Aspektualni glagol *stop* podrazumeva prekid radnje označene glagolom u komplementu. Ukoliko se u dopuni nalazi trajna situacija čiji je svaki segment jednak, bilo koji deo tog događaja odslikava kvalitet celine, te se može prekinuti u bilo kom trenutku:

346.

a) “**Stop** talking like that!” Rebecca shouts.”You’re not fooling me!” (BH, 164)

b) “Stop it,” Fred tells himself. “**Stop** being an old woman.” (BH, 137)

Ograničena je pojava aspektualizatora *stop* uz trenutne glagole u dopuni jer se oni zbog svoje semantike ne mogu prekinuti. Samo ukoliko trenutni događaji postanu serija, tada je moguće prekinuti niz dešavanja:

347. In the woods the trees **had stopped** falling, but the wind still blew. (BOB, 322)

Aspektualni glagoli *quit* i *cease* označavaju konačne prestanke događaja, te nameću ateličnost celoj konstrukciji. Ovde treba naglasiti da ateličnost nije definisana upravnim faznim glagolom, već je rezultat semantičke implikacije:

348.

- a) He **quits** trying to interrupt and simply listens, frowning down at the note he has written to himself as he does so. (BH, 194)
- b) Proving that Mom isn't a nun **quit** working around the time *Kramer vs. Kramer* came out in the movie theaters. (BOB, 147)
- c) The black specks **have ceased** moving, and that's good. (BH, 475)
- d) Time **may have ceased** to exist for the Sawyer Gang, but for Ty Marshall it has become an agonizing presence. (BH, 586)

Na osnovu navedenih primera može se zaključiti da se uz pomoć aspektualnog glagola *finish* uvodi teličnost celoj konstrukciji, a glagolima *stop*, *quit* i *cease* ateličnost.

5.2.9. Tipovi glagolskih situacija u komplementu završnih faznih glagola u engleskom jeziku

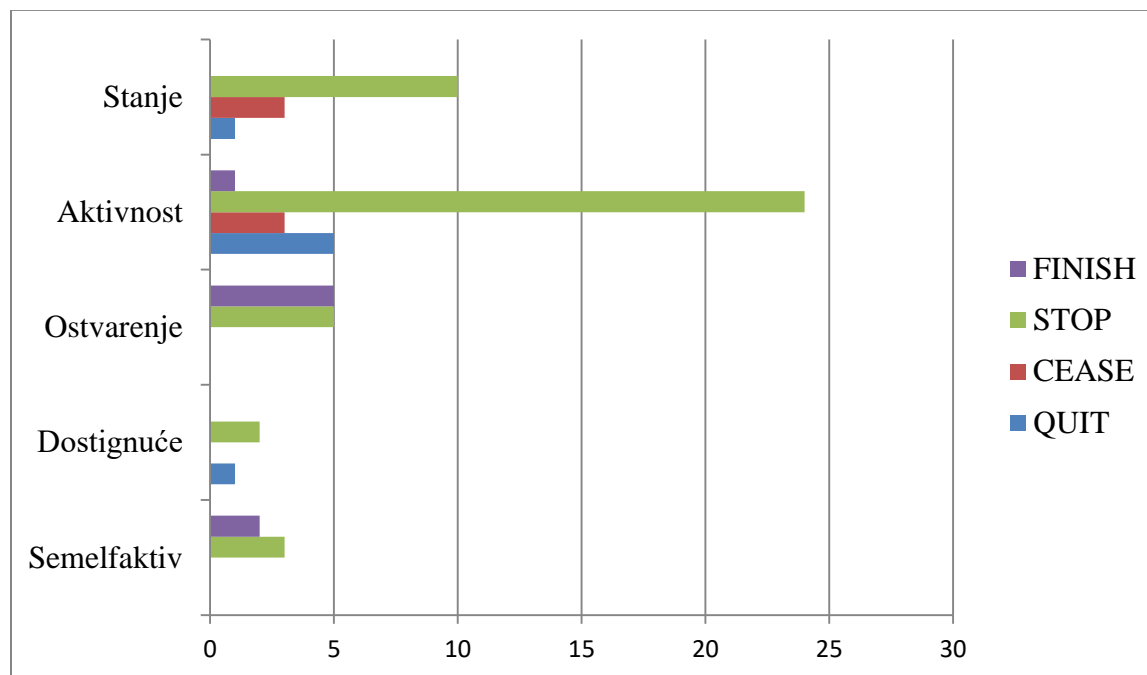
Aspektualne konstrukcije glagola *finish*, *stop* i *quit* imaju nefinitnu *Ving* dopunu, dok su u slučaju glagola *cease* prihvatljiva oba nefinitna komplementa. U Tabeli 12 dat je prikaz tipova eventualnosti u okviru dopune završnih aspektualnih glagola. Najveći broj realizacija ostvaruje glagol *stop*, ali se može primetiti da se uz njega pojavljuju gotovo svi tipovi situacija. Najučestaliji tip je aktivnost budući da je na poziciji komplementa u više od polovine prikupljenih rečeničnih primera. U drastično manjem broju javljaju se aspektualne konstrukcije sa glagolima *finish*, *cease* i *quit* u kojima se kao prototipski tip situacije u dopuni takođe izdvaja aktivnost.

Tip glagolske situacije	FINISH	STOP	CEASE		QUIT
	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>
Stanje	/	10	3	/	1
Aktivnost	1	25	1	2	5
Ostvarenje	5	4	/	/	/
Dostignuće	/	2	/	/	1
Semelfaktiv	/	3	/	/	/
Ukupno	6	44	4	2	7

Tabela 12: Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *finish*, *stop*, *cease* i *quit*

Tip glagolske situacije	FINISH	STOP	CEASE		QUIT
	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>	<i>to</i> infinitiv	<i>Ving</i>	<i>Ving</i>
Stanje	0%	22,7%	50%	0%	14,3%
Aktivnost	16,7%	56,8%	16,7%	33,3%	71,4%
Ostvarenje	83,3%	9,09%	0%	0%	0%
Dostignuće	0%	4,5%	0%	0%	14,3%
Semelfaktiv	0%	6,8	0%	0%	0%

Tabela 13: Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *finish*, *stop*, *cease* i *quit*

Grafikon 6: Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *finish*, *stop*, *cease* i *quit*

U okviru prikupljene građe samo šest rečenica sadrži aspektualne konstrukcije sa glagolom *finish*. U pet slučajeva, u dopuni ovoga glagola nalazi se ostvarenje, pri čemu se ovaj aspektualni glagol odnosi na fazu kulminacije tog događaja. On zapravo eksplicitno opisuje završetak i potpunost događaja:

349.

a) By the time he's **finished** cleaning up, almost two hours have passed and the only obvious scar is the scratched-out rectangle of wallpaper where the Irish travel poster hung. (BH, 138)

b) If I called Mattie up and said Pack a couple of bags, you and Ki are going to spend a week at Disney World, Mattie would assume I was joking, then tell me to hurry up and **finish** getting dressed so I'd be at the airport when John's plane landed. (BOB, 257)

c) As I walked down to the kitchen to get the knife, I thought about climbing in with her after I **had finished** cutting my wrist in the hotter water of the basin. (BOB, 285)

Iako se ovaj aspektualni glagol ne pojavljuje često sa aktivnostima, u korpusu se izdvojio jedan primer gde aspektualizator *finish* leksikalizuje završni segment jedne trajne atelične radnje.

350. ‘Sure and I’m a half-drunk Irishman who just **finished** listenin to the granddaddy of all ghost stories on Christmas night,’ he said. ‘I believe all of it, you silly git.’ (BOB, 325)

Prototipski tip eventualnosti u komplementu aspektualnog glagola *stop* jeste aktivnost pri čemu se označava da je situacija prekinuta, te da cilj nije dostignut. Takva radnja se može prekinuti u bilo kom trenutku s obzirom na to da je karakteriše homogena struktura. To znači da kada se aktivnost prekine, svaki segment odslikava isto značenje kao i sama glagolska situacija:

351.

a) The snake-girls **stopped** dancing and watched, too, slipping their arms around each other and drawing together for comfort. (BOB, 230)

b) I was losing her. Then, as we came out onto the top step, she abruptly **stopped** struggling. (BOB, 277)

c) Henry has come to a halt. Each, in a different way, shocked by his use of the forbidden word, Pete and Rebecca have also **stopped** moving. (BH, 151)

d) “**Stop** talking like that!” Rebecca shouts.”You’re not fooling me!” (BH, 164)

Treba napomenuti da se u nekim rečenicama uz upotrebu negacije aspektualnog glagola može postići potpuno drugačije značenje. Aspektualizator *stop* nagoveštava prekid radnje, međutim, negiranjem aspektualnog glagola označava se naglašeno trajanje date situacije:

352.

a) They have raced after the boy and brought him back, but he **won’t stop**²² yelling, he’s yelling to beat the band, yelling to wake the dead, and if they can hear the Methodists

²² gramatička negacija

singing ‘How I Love to Tell the Story’ over here, then they may be able to hear the yowling nigger over there. (BOB, 309)

b) The blue car (it turned out to be a 1987 Ford registered to Mrs. Sonia Belliveau of Auburn and reported stolen the day before) had pulled over onto the shoulder and had **never**²³ really **stopped** rolling. (BOB, 272)

U korpusu se javljaju primeri u kojima se u aspektualnoj konstrukciji sa glagolom *stop* nalazi stanje, ali to podrazumeva svesnu volju agensa koji to stanje može da prekine jer ima kontrolu nad situacijom. Stanja nemaju segmente, ali se ipak tok situacije može prekinuti pri čemu svaki deo odražava kvalitet celokupne situacije:

353.

a) Everything happens for a reason, concealed though the reason may be; loosen up and relax long enough to **stop** being a jive-ass turkey, and the reason might come out of hiding. (BH, 94)

b) “Stop it,” Fred tells himself. “**Stop** being an old woman.” (BH, 137)

c) You have to **stop** thinking of him as Speedy, Jack tells himself. (BH, 439)

Iako glagol *stop* ne podrazumeva primarno završetak situacije, u manjem broju primera pojavljuje se sa teličnim glagolskim frazama i nameće značenje prekida. Ukoliko se telične situacije prekinu, narušava se tok cele situacije. U tim rečenicama objekat ili subjekat su u množini, bilo da je reč o ostvarenju ili dostignuću i dolazi do rekategorizacije tipa glagolske situacije u dopuni u aktivnost s obzirom na to da aspektualni glagol nameće značenje prestanka serije događaja:

²³ leksička negacija

354.

a) Thomas Hardy, who supposedly said that the most brilliantly drawn character in a novel is but a bag of bones, **stopped** writing novels himself after finishing *Jude the Obscure* and while he was at the height of his narrative genius. (BOB, 329)

b) In the woods the trees **had stopped** falling, but the wind still blew. (BOB, 322)

c) With the worst of the noise gone I could hear the TV cackling away in the kitchen. I went down, killed it, then froze with my hand still on the OFF button, looking at Jo's annoying waggy-cat clock. Its tail had finally **stopped** switching, and its big plastic eyes lay on the floor. (BOB, 244)

U slučajevima kada se sa ateličnim semelfaktivom javlja fazni glagol *stop*, dolazi do pomeranja tipa situacije, i rečenicu tumačimo kao višedogađajnu aktivnost:

355.

a) Dit looks her in the eye, and for a second she **stops** jumping around to stand flat-footed on the ground and give him a little come-hither gesture with the fingers of both hands. (BH, 261)

b) Bobby Dulac looks sideways, **stops** drumming a pencil on the tabletop, and says, "Well, hoo-ray for Hollywood". (BH, 174)

U teorijskim razmatranjima za aspektualni glagol *cease* vezuju se samo aktivnosti i stanja kao tip glagolske situacije u dopuni. Uvidom u rečenični korpus mogu se potvrditi uvaženi stavovi iz literature budući da se i u građi prikupljenoj za potrebe ovog istraživanja nalaze aspektualne konstrukcije sa glagolom *cease* i dva pomenuta tipa situacija u komplementu.

356.

a) If you **cease** to be amusing, we can always kill you and eat you. (BOB, 192)

b) For us, though, the bee, which continues to drift contentedly about the rear of the horror chamber, **has ceased** to be a welcome distraction and has been absorbed into the surrounding mystery. (BH, 36)

Samo jedna rečenica ima glagol u dopuni koji predstavlja dostignuće, međutim, s obzirom na to da je objekat u pluralu, situacija se pomerila u aktivnost:

357. Now to business. M. offers you a very simple deal: if you promise to **cease** asking questions about him, and if you promise to cease all legal maneuvering — if you promise to let him rest in peace, so to speak then Mr. Devore promises to cease efforts to gain custody of his granddaughter. (BOB, 197-198)

Gotovo identično objašnjenje važi i za aspektualni glagol *quit* s obzirom na to da se u njegovoj dopuni nalaze aktivnosti kao prototipski akcionsart:

358.

a) “You get busy now, hear me? Y’all **quit** whinin’ and cryin’ and slackin’ off. Y’all pick up yo’ guts from wherever you left ‘em and *get busy!*” (BH, 192)

b) The kid **quit** playing his guitar; the juggler began catching his Indian clubs and dropping them swiftly onto the grass in a line. (BOB, 215)

Stanje (u primeru 359a) i dostignuće (u primeru 359b) prihvatljivi su u komplementu aspektualnog glagola *quit* pod uslovom da se rekatégorizuju u aktivnosti:

359.

a) “Oh, **quit** being such a turkey,” she says. “Other one.” (BOB, 306)

b) ‘It’s why I wouldn’t take any of his money, and by last October he’d **quit** asking. (BOB, 127)

Na kraju ovog potpoglavlja može se izvesti zaključak da je analizom rečenične građe utvrđen najučestaliji tip glagolske situacije unutar komplementa završnih faznih glagola u engleskom jeziku, a to je aktivnost.

5.3. Analiza aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima na semantičko-sintaksičkom nivou u srpskom jeziku

Kvalitativna analiza u srpskom jeziku bavi se isključivo potencijalom konstrukcije koju formiraju zavisne strukture sa faznim glagolima. Takve strukture čini fazni (aspektualni) glagol i dopunski deo predikata. Upravi deo izražava fazni glagol u ličnom obliku, dok se u komplementu nalazi glagol punog značenja u formi infinitiva ili *da*+prezenta. Prema tome, za izražavanje početnog značenja u korpusu se izdvajaju leksičko-gramatička sredstva i to fazni glagoli tipa *početi* / *počinjati* koji funkcionišu u okviru aspektualnih konstrukcija gde u funkciji dopune istupa imperfektivni glagol u obliku infinitiva ili konstrukcija *da*+prezent. Za izražavanje središnje faze u rečeničnom korpusu izdvajaju se glagolske lekseme *nastaviti* / *nastavljati*, kao i glagoli koji izražavaju značenje završetka situacije uz upotrebu negacije: *ne prestati* / *ne prestajati* i *ne prekinuti* / *ne prekidati*. Fazno značenje završetka situacije izraženo je uz pomoć glagola *prestati* / *prestajati* koji ne ukazuju na dostizanje granice ili postizanje nekog rezultata, već prekid kao način završetka situacije. Treba napomenuti da u srpskom jeziku fazni glagol *završiti* / *završavati* ističe definitivnu okončanost situacije fokusirajući se na završnu fazu ili na momenat završetka, međutim, uz njega se najčešće javlja deverbativna imenica (npr. *završiti sa radom* / *završiti sa učenjem* / *završiti sa studiranjem*), pa u tom slučaju takva konstrukcija ne predstavlja predmet interesovanja ove analize budući da je ovde pažnja usmerena na komplementaciju u formi infinitiva, odnosno *da*-prezenta.

5.3.1. Parametri za tumačenje korpusa na srpskom jeziku

S obzirom na to da je teličnost veoma važno semantičko distinktivno obeležje aspektualnog značenja, ovaj deo analize ispituje prisustvo ili odsustvo teličnosti glagolskih situacija. U okviru analize rečeničnih primera na srpskom jeziku, biće korišćeni testovi koje je P. Novakov predstavio (2005a: 27-30):

360.

- a) Koliko dugo je neko V / Koliko vremena je neko V? (atelične situacije)
- b) Za koliko vremena je neko V? (telične situacije)

361.

- a) Koliko vremena je plivala? (aktivnost)
- b) Koliko vremena je volela? (stanje)
- c) *Koliko vremena je nacrtala krug? (ostvarenje)
- d) *Koliko vremena je stigla na vrh? (dostignuće)

362.

- a) Za koliko vremena je plivala? (aktivnost)
- b) Za koliko vremena je volela? (stanje)
- c) Za koliko vremena je nacrtala krug? (ostvarenje)
- d) Za koliko vremena je stigla na vrh? (dostignuće)

Pored ovih testova, koriste se i testovi sa mernim frazama: (tokom) X vremena i za X vremena. Prvi test sa priloškim izrazom može da se primeni na stanja i aktivnosti, a drugi na ostvarenja i dostignuća:

363.

- a) Plivala je dva sata.
- b) Volela je dve godine.
- c) *Nacrtala je krug dva sata.
- d) *Stigla je na vrh dva sata.

364.

- a) *Plivala je za dva sata.
- b) *Volela je za dve godine.
- c) Nacrtala je krug za dva sata.
- d) Stigla je na vrh za dva sata.

U srpskom jeziku teličnost zavisi od samog glagola, a ne od drugih elemenata. Povezivanje obeležja [cilj] sa glagolskim vidom ostvaruje se još u leksikonu, te nije neophodno uvesti dodatna morfološka ili sintaksička sredstva. Semantičko obeležje teličnosti važno je za razlikovanje glagolskog vida u srpskom jeziku budući da su telični glagoli perfektivni, a atelični imperfektivni. S obzirom na to da je u srpskom jeziku glagolski vid oblikovan na morfološkom nivou, to situacije čini omeđenim ili neomeđenim na leksičkom nivou. U vezi sa tim nameće se pitanje kako se ta pojava reflektuje na izražavanje teličnosti budući da svi perfektivni glagoli pored omeđenosti označavaju cilj kom teže.

U srpskom jeziku glagoli se mogu podeliti na četiri osnovna tipa glagolskih situacija na osnovu testova koji određuju postojanje obeležja stativnosti, trajanja i cilja, ali treba naglasiti da glagolske lekseme mogu imati i sekundarna semantička obeležja, kao što su iterativnost, deminutivnost, pejorativnost, inhoativnost itd. (Novakov 2005a: 50-58). Tip situacije može se odrediti na nivou lekseme, a sintaksičkom modifikacijom ne menja se tip, već se samo unose neka dodatna značenja. Ukoliko se primene testovi za ispitivanje glagolskog vida, može se zaključiti da se aktivnosti i stanja javljaju samo u imperfektivnom vidu, a ostvarenja i dostignuća

u perfektivnom vidu (Novakov 2005a: 82-83). Cilj predstavlja obeležje na osnovu kojeg se stanja i aktivnosti mogu razlikovati od ostvarenja i dostignuća. Prema tome, situacija koja teži cilju perfektivna je jer predstavlja celinu, dok je situacija koja ne teži cilju imperfektivna budući da se može predstaviti kao temporalna struktura.

U relevantnoj literaturi na srpskom jeziku potvrđeno je da se jedino imperfektivni glagoli javljaju uz fazne glagole (Ivić 1970: 44), a to se dodatno može objasniti i ulogom ograničenja. Naime, s obzirom na to da fazni glagol *početi* ukazuje na početak glagolske radnje, imperfektivni glagol izražava dalji tok i odvijanje te situacije putanjom bez ograničenja. Sa druge strane, ukoliko bi se u komplementu faznog glagola javio perfektivni glagol, on bi označavao ograničenje na osi putanje. U engleskom jeziku moguće je kombinovanje ateličnog glagola sa perfektivnim vidom, dok u srpskom jeziku to nije slučaj.

U analizi rečeničnih primera biće ispitano prisustvo ili odsustvo obeležja [cilj] u okviru komplementa faznih glagola. S obzirom na to da dopunu faznih glagola odlikuje imperfektivni vid, nameće se zaključak da se isključivo stanja i aktivnosti mogu pojaviti na poziciji komplementa u okviru aspektualne konstrukcije sa faznim glagolima. U engleskom jeziku je moguće prisustvo svih tipova glagolskih situacija, dok je nešto drugačiji slučaj u srpskom jeziku.

5.3.2. Značenje perfektivnosti i imperfektivnosti faznog glagola u srpskom jeziku

Fazni glagoli mogu biti upotrebljeni sa različitim aspektom. Kada je glagol *početi* u perfektivnom obliku, tada označava početak glagolske situacije:

365.

a) U tom trenutku sam na njegovom licu videla Lensa. **Počela sam** da plačem. Rekla sam, „Neću, ako me ne naterate.” (VK, 164)

b) U pitanju je bila Ki. **Počela sam** da brinem za Ki sve vreme dok je sa njim... sa njima. (VK, 165)

c) Konačno sam parkirao i isključio motor. Izašao sam, otišao iza kola i **počeo** da čupam svu travu koja je dodirivala Šerijev usijani auspuh. (VK, 69)

Kada se fazni glagol *početi* javi u imperfektivnom obliku, on označava interval u okviru početka situacije kada se pojavljuju prva obeležja tog događaja (primeri 366):

366.

a) Spidi ga na trenutak nemo posmatra, pa umesto odgovora ponovo **počinje** da svira onu živu melodiju. (CK, 165)

b) Sledeći po redu **počinje** da se dernja istog trenutka kada se Deni nagnuo do prozora. (CK, 215)

Ukoliko se temporalna klauza upotrebi kao dijagnostički test za ispitivanje imperfektivnosti faznog glagola, proces u određenom vremenskom momentu može biti prekinut drugom radnjom, kao u primeru 367. Ovde se radi o samom početku radnje, odnosno o prvim naznakama situacije:

367. Sledeći po redu **počinje** da se dernja istog trenutka **kada** se Deni nagnuo do prozora. (CK, 215)

Vidski par *nastaviti / nastavljati* izražava središnju fazu situacije. Perfektivni glagol može da označava ponovno započinjanje prekinute situacije nakon određenog intervala od tačke prekida (primer 368a), ali i značenje središnje faze (primeri 368b i 368c):

368.

a) Osam i petanest. Dovoljno vremena da stignem po Džona na vreme. Vratio sam se telefonskom imeniku i **nastavio** da pretumbavam stranice. (VK, 334)

b) Levo od mene se zakikotao Romeo Bisonet. U uglu **je** najstariji borbeni pilot samo **nastavio** da mrmlja u stenomasku. (VK, 197)

c) Stara kučka i još starije kopile **su nastavili** da hodaju naporedo sa mnom, ali su prestali da se smeju kad su shvatili kuda sam se uputio. (VK, 245)

Imperfektivni oblik glagola *nastaviti* naglašava strukturu situacije čiji je tok simultan sa nekom drugom radnjom:

369. Soni se bori da ga ne obori talas olakšanja i umora. Dok se izvija i **nastavlja** da puca u tamu iza stabala, i Nosonja mu stavlja ruku na rame i naređuje mu da prestane. (CK, 341)

Imperfektivni završni glagol *prestajati* može da označava prestanak aktuelne (primeri 370a i 370b) ili učestale situacije (primeri 370c i 370d) (učestala situacija koja se ponavljala u prošlosti prestaje da se dešava):

370.

a) Za nas, međutim, ta pčela, koja nastavlja da spokojno lebdi po zadnjem delu odaje užasa, **prestaje** da bude dobrodošla promena i utapa se u sveprisutnu misteriju. (CK, 33)

b) Izbrojivši stotinu i pedeset stepenika, **prestaje** da broji. (CK, 466)

c) Bobi Dilak okreće glavu, **prestaje** da kucka olovkom po stolu i progovara: „Živeo nam Holivud. (CK, 151)

d) Dit hvata njen pogled, i ona na trenutak **prestaje** da skače okolo, raskrečeno staje i poziva ga prstima obe ruke da je uhvati ako može. (CK, 223)

Iz ovih primera zaključuje se da se perfektivnim oblikom faznog glagola upućuje na početak / nastavak / završetak određene situacije unutar komplementa, dok imperfektivni oblik faznog glagola može da ukazuje na pojavu prvih obeležja situacije, simultanost sa nekom drugom situacijom ili postepeni prestanak situacije.

5.3.3. Perfektivnost ili imperfektivnost komplementa u okviru aspektualne konstrukcije sa faznim glagolom u srpskom jeziku

Test koji se najčešće koristi u srpskom jeziku kako bi se utvrdio glagolski vid jeste onaj koji podrazumeva upotrebu konstrukcija sa faznim glagolima (*početi / počinjati; nastaviti / nastavljati; prestati / prestajati* itd.) u kojima su u dopunskom delu predikata glagoli imperfektivnog vida. To je u skladu sa shvatanjem imperfektivnosti kao deljivosti i perfektivnosti kao nedeljivosti s obzirom na to da se ne može segmentirati nešto što se predstavi kao celina.

371.

- a) Uzela je papir i **počela** da ga cepa, pa se predomislila i umesto toga ga zavukla u bočni džep farmerki. (VK, 29)
- b) *Uzela je papir i **počela** da ga pocepa...

372.

- a) Drveće **je nastavilo** da se ruši u šumi koja se cedila najmanje još sat vremena pošto je kiša stala. (VK, 417)
- b) *Drveće **je nastavilo** da se sruši...

373.

- a) Izbrojivši stotinu i pedeset stepenika, **prestaje** da broji. (CK, 466)
- b) *Izbrojivši stotinu i pedeset stepenika, **prestaje** da izbroji.

Treba dodati da je ovaj test gotovo jedini dijagnostički kontekst u kom se može odrediti glagolski vid dvovidskih glagola²⁴ u formi infinitiva, a takođe je jednako indikativan i kada se radi o konstrukcijama *da*+prezent:

374.

- a) Deniju Čedi srce **počinje** brže da tuče, i oseća kako mu se steže sfinkter. (CK, 216)
- b) Huver Dalrimpl, sedamdesetogodišnji starac sa sedom jarećom bradicom i grudima širokim kao bačva, raskoračuje se ispred Pem i **počinje** da traži svoja neotuđiva prava. (CK, 218)
- c) Zgledali smo se i nasmejali. Džon nas je pogledao sažaljivo, uzdahnuo, podigao sendvič i ponovo **počeo** da jede. (VK, 209)

Ukoliko bi se unutar komplementa faznog glagola u srpskom jeziku javio glagol sa prefiksom, to bi dovelo do negramatičnosti rečenice. Test sa upravnim faznim glagolima i imperfektivnim predikatom u dopuni pokazuje da su glagoli sa prefiksom svršenog vida:

375.

- a) Posle nekog vremena **smo počeli** da pričamo, šalimo se, a onda smo se onako gledali, znate kako, oni pogledi koji malkice predugo traju. (VK, 67)
- b) Posle nekog vremena **smo počeli** da *ispričamo...

376.

- a) Ima nečeg čudno utešnog u razgovoru sa advokatom čiji je taksimetar **počeo** da otkucava; kada pređete magičnu tačku u kojoj advokat postaje Vaš advokat. (VK, 141)
- b) Ima nečeg čudno utešnog u razgovoru sa advokatom čiji je taksimetar **počeo** da *otkuca...

²⁴ Dvovidski glagoli su glagoli koji istim oblikom označavaju i nesvršeni i svršeni proces u zavisnosti od upotrebe u rečenici (Mrazović i Vukadinović 2009: 84).

Sa druge strane, glagoli unutar komplementa sa prefiksom i sufiksom ukazuju da je glagolska situacija predstavljena kao struktura, bez obzira na to koje je značenje prefiksa. Prema tome, oni izražavaju imperfektivnu eventualnost i ponašaju se gotovo identično kao glagoli bez prefiksa/sufiksa:

377.

- a) Ali čim je podigao glavu, ljudi pritiskaju sirene i **počinju** da mu dovikuju. (CK, 217)
- b) Ali čim je podigao glavu, ljudi pritiskaju sirene i **počinju** da mu *doviču.
- c) Ali čim je podigao glavu, ljudi pritiskaju sirene i **počinju** da mu viču.

378.

- a) Osam i petanest. Dovoljno vremena da stignem po Džona na vreme. Vratio sam se telefonskom imeniku i **nastavio** da pretumbavam stranice. (VK, 334)
- b) *Vratio sam se telefonskom imeniku i **nastavio** da pretumbam stranice.
- c) Vratio sam se telefonskom imeniku i nastavio da tumbam stranice.

S obzirom na to da ove rečenice označavaju i učestalost, imperfektivne glagolske lekseme ne ukazuju samo na dostizanje cilja, već i na ponavljanje dostignutog cilja, ali bez završnog segmenta koji bi mogao da označi kraj ponavljanja. Ono što predstavljanje situacije kao strukture čini mogućim jeste upravo odsustvo graničnog segmenta.

5.3.4. Teličnost konstrukcija sa faznim glagolima u srpskom jeziku

Ovde se radi o složenom predikatu gde je uloga faznog glagola da modifikuje semantiku komplementskog sadržaja koja se odnosi na etapu odvijanja radnje. Fazni glagol je nosilac ne samo aspekta celokupne predikacije, već i svih ostalih značajnih gramatičkih obeležja poput lica, broja, roda, vremena i načina. Prema tome, u zavisnosti od aspekta upravnog glagola, zavisice i

tumačenje teličnosti na nivou složenog predikata. Distinktivno obeležje teličnosti, tj. postojanje krajnje tačke može se utvrditi ukoliko primenimo pitanja na srpskom jeziku ili priloške izraze na celu aspektualnu konstrukciju sa faznim glagolom:

379.

- a) Koliko dugo / Koliko vremena je neko V? (atelična situacija)
- b) Za koliko dugo / Za koliko vremena je neko V? (telična situacija)
- c) (tokom) X vremena (atelična situacija)
- d) za X vremena (telična situacija)

380.

- a) Bernijeve usne se pokreću: i dalje se osmehuje, ako taj grč može da se nazove osmehom, ali **je počeo** nešto da šapuće. (CK, 24)
- b) Za koliko vremena je počeo nešto da šapuće?
- c) Počeo je nešto da šapuće za dva sata.

381.

- a) Svašta se dešavalo te nedelje, ali dok nisam sreo Maksa Devora na Ulici, sledećeg petka, sedamnaestog jula, najvažnija stvar je bila činjenica da **sam nastavio** da radim na knjizi koja bi se, kada završim, zvala Moj prijatelj iz detinjstva. (VK, 214)
- b) Za koliko vremena je nastavio da radi na knjizi?
- c) Nastavio je da radi na knjizi za dva dana.

382.

- a) Džon **je naprasno prestao** da se smeje. (VK, 349)
- b) Za koliko vremena je prestao da se smeje?

c) Prestao je da se smeje za dva sata.

U ovim rečenicama upravni glagol je u perfektivnom aspektu i podrazumeva cilj kom teži. Treba napomenuti i da je imperfektivni aspekt u sprezi sa glagolskim vremenom i može se odnositi na sva tri temporalna domena, a upotreba perfektivnog vida ograničena je isključivo na prošlost i budućnost.

U srpskom jeziku se podrazumeva kombinacija imperfektivnog faznog glagola i ateličnosti, budući da se jezičkim sredstvima ne može naznačiti da je cilj dostignut čak i ako se uvede prisustvo direktnog objekta u komplementu:

383.

a) Ebi **počinje** polako da vozi bajs dalje, u pravcu koji ga udaljava od ulice Kvir (i mrmrlja **beni ganci*, još jedan šarmantan izraz koji je naučio od oca), a ostala dvojica ga prate. (CK, 110)

b) Koliko vremena Ebi počinje da vozi bajs?

c) Ebi počinje da vozi bajs pet minuta.

d) Za koliko vremena počinje da vozi bajs?

e) Ebi počinje polako da vozi bajs dalje za pet minuta.

U primerima (383a, 383b i 383c) dat je prikaz aspektualnih konstrukcija u kojima se izražava interval početka situacije koji je predstavljen kao struktura. Rečenice su podvrgnute testovima za ispitivanje postojanja obeležja [cilj] i utvrđeno je da su date situacije imperfektivne i atelične.

Ipak, ukoliko se u tim rečenicama primene merne fraze ili pitanja za ispitivanje teličnosti (383d i 383e), može se dobiti informacija o tome koliko vremena je proteklo do početka radnje, a ne podatak o trajanju situacije.

Da bi se proverila ispravnost testova, neophodno ih je primeniti i na preostala dva imperfektivna fazna glagola *nastavljati* i *prestajati*:

384.

- a) Njegove ruke u međuvremenu **nastavljaju** da istražuju stomak, koji je sada tvrd i prekriven čvorovima, za koje pretpostavlja da su ugrušci. (CK, 461)
- b) Koliko vremena njegove ruke nastavljaju da istražuju stomak?
- c) Njegove ruke nastavljaju da istražuju stomak pet minuta.
- d) Za koliko vremena njegove ruke nastavljaju da istražuju stomak?
- e) Njegove ruke nastavljaju da istražuju stomak za pet minuta.

385.

- a) Za nas, međutim, ta pčela, koja nastavlja da spokojno lebdi po zadnjem delu odaje užasa, **prestaje** da bude dobrodošla promena i utapa se u sveprisutnu misteriju. (CK, 33)
- b) Koliko vremena ta pčela prestaje da bude dobrodošla promena?
- c) Ta pčela prestaje da bude dobrodošla promena pet minuta.
- d) Za koliko vremena ta pčela prestaje da bude dobrodošla promena?
- e) Ta pčela prestaje da bude dobrodošla promena za pet minuta.

Iz ovih primera može se zaključiti da se u srpskom jeziku morfološkim oblikom glagola može iskazati ne samo gramatički aspekt, već i leksički.

5.3.5. Tipovi glagolskih situacija u komplementu početnih faznih glagola u srpskom jeziku

U ovom potpoglavlju analiziraće se tipovi glagolskih situacija na poziciji dopunskog dela predikata početnih faznih glagola. Ispitani su utemeljeni stavovi iz literature koji se odnose na obavezno prisustvo imperfektivnih glagola u komplementu faznih glagola i empirijski je

potvrđena njihova istinitost. U daljoj analizi korpusa utvrdiće se tip situacije glagola u komplementu imajući u vidu dosadašnja tumačenja relevantnih lingvista koji zaključuju da se aktivnosti i stanja javljaju u imperfektivnom, a ostvarenja i dostignuća u perfektivnom vidu u srpskom jeziku (Novakov 2005a: 82-83). S obzirom na to da je perfektivnost u srpskom jeziku povezana sa teličnošću, a imperfektivnost sa ateličnošću, ipak se navodi da u srpskom jeziku može da postoji kombinacija teličnog i imperfektivnog (Novakov 2009: 49). U tom slučaju, uz imperfektivni glagol cilj je sintaksički označen direktnim objektom, kao u primeru *pisati pismo*. Ipak, ne postoji naznaka o dostizanju cilja jer je glagol *pisati* imperfektivan. S tim u vezi, trebalo bi ispitati kako se uticaj objekta reflektuje na tumačenje tipa situacije glagola u dopuni. Ukoliko se uporedi situacija sa engleskim jezikom gde glagolski dodaci imaju presudan značaj u utvrđivanju teličnosti, pa potom i tipa glagolske situacije, u obzir treba uzeti i brojivost objekta. Ukoliko su dodaci brojivi, glagolskim sintagmama se označava telični događaj, a ukoliko nisu brojivi, označava se ateličnost (Smith 1997: 31). U srpskom jeziku, uticaj objekta na tip glagolske situacije ne postoji budući da je akcionsart određen već na leksičkom nivou, a glagolski vid se iskazuje formom glagola.

386.

- a) Ona ponovo **počinje** da peva refren Tajeve uspavanke, i on to ne može da podnese. (CK, 116)
- b) Peva refren Tajeve uspavanke pet minuta / *za pet minuta.
- c) Peva refrene Tajeve uspavanke pet minuta / *za pet minuta.

387.

- a) Spidi ga na trenutak nemo posmatra, pa umesto odgovora ponovo **počinje** da svira onu živu melodiju. (CK, 165)
- b) Svira onu živu melodiju pet minuta / *za pet minuta.
- c) Svira one žive melodije pet minuta / *za pet minuta.

388.

- a) Seo sam pred pisaću mašinu, napravio par proreda i **počeo** sebi da pišem podsetnik za sutra. Kakva kisela skalamerija je taj telefon. (VK, 192)
- b) Pišem podsetnik za sutra pet minuta / *za pet minuta.
- c) Pišem podsetnike za sutra pet minuta / *za pet minuta.

389.

- a) „Hteli ste da kažete da ste morali da uključite kasetofon,” rekla je i tada sam se setio kako je voda promenila boju kada me je dobro zakucala u potiljak. Od drečavo narandžastog do tamno crvenog. A onda **sam počeo** da pijem jezero. (VK, 339)
- b) Pijem jezero pet minuta / *za pet minuta.
- c) Pijem jezera pet minuta / *za pet minuta.

U navedenim primerima glagoli u komplementu su aktivnosti, a objekat u dopuni ne menja aktivnost u ostvarenje.

U kombinaciji sa glagolima stvaranja, kakvi su na primer glagoli *šiti*, *graditi*, *pisati*, *zidati* javlja se objekat koji nastaje kao produkt. Radnja označena glagolom odvija se do tačke stvaranja objekta. Uz fazne glagole ne javlja se perfektivni glagol koji bi ukazao na rezultat radnje, već imperfektivni oblik koji podrazumeva početak procesa:

390. Sutradan **ću početi** da gradim neki život ovde... da pokušam, barem. (VK, 98)

Poznato je da predlozi i priloške odredbe mogu da specifikuju cilj, budući da označavaju određenu dužinu. Ukoliko je putanja ograničena, događaj je teličan, a ako predlog ne ukazuje na postojanje ograničenja, događaj je ateličan. U korpusu se javlja nekoliko primera u kojima predlog označava pravac, te situacija u dopuni predstavlja aktivnost:

391.

- a) Pre nego što će tri policajca i Sojer **početi** da šuščaju prema ulazu u lokal, Vendel izviriše, diže fotoaparata i snima neznanca. (CK, 214)
- b) Šuščaju prema ulazu u lokal pet minuta / *za pet minuta.
- c) Ako neko prestane da šuška prema ulazu, on jeste šuškao prema ulazu.

392.

- a) Osećaj **je** tada **počeo** da se pomera prema zadnjem delu glave i slabi. (CK, 395)
- b) Pomera se prema zadnjem delu glave pet minuta / *za pet minuta.

393.

- a) **Počeo sam** da plivam ka obali, do mesta na kome bih mogao da ustanem. Rodžet Vitmor je počela da ispaljuje kamenice istog trenutka, prvo je bacala kamenje koje je rukom pridržavala na grudima, a onda one koje je nagomilala u Devorovo krilo. (VK, 243)
- b) Koliko dugo si plivao ka obali?
- c) Plivao sam ka obali dva sata / *za dva sata.

394.

- a) **Počeo sam** da pljuskam u tom pravcu rukama i nogama teškim kao olovo. (VK, 245)
- b) Pljuskam u tom pravcu dva sata / *za dva sata.

U ovim rečenicama izražena je usmerenost objekta prema cilju, a treba napomenuti da ne postoji informacija o tome da li se cilj dostiže.

Jedna grupa predikata izražava stepen te označava povećanje ili umanjenje nekog svojstva. S obzirom na to da oni upućuju na promene koje su postepene, određeni stepen ili cilj ne mora biti dostignut jer kod njih i ne postoji krajnja tačka budući da takvi procesi nemaju apsolutno homogenu strukturu. Ipak, ukoliko se primene testove za ispitivanje tipa situacije, dolazi se do zaključka da su predikati za izražavanje stepena u srpskom jeziku zapravo aktivnosti:

395.

- a) Pantalone **počinju** da mu se suše, i oseća se neobično smireno. (CK, 179)
- b) Koliko dugo mu se pantalone suše?
- c) Pantalone mu se suše dva sata / *za dva sata.

396.

- a) U jednom momentu se videlo samo nebo koje tamni (boja indiga **je počela** da se širi sa ivica kao ubrizgano mastilo), a u sledećem je tu svetlucala Venera, sjajna i nepomična. (VK, 71)
- b) Koliko dugo se boja indiga širi?

397.

- a) Pritisak u grudima **je počeo** da se smanjuje, ali je bol bio jasan kao dan. (VK, 235)
- b) Koliko dugo se pritisak smanjuje?

398.

- a) Nagnuo sam se i poljubio je u obraz koji **je konačno počeo** da se hladi. (VK, 372)
- b) Obraz se hladi pet minuta / *za pet minuta.

Glagoli perfektivnog vida, kao što su *doći*, *ući* i *stići* predstavljaju dostignuća prema tipu situacije budući da su trenutne radnje. U značenju ovih glagola postoji krajnja tačka koja ukazuje na izvršenost glagolske radnje. U aspektualnim konstrukcijama sa faznim glagola ovi glagoli se pojavljuju isključivo u svom imperfektivnom obliku i označavaju aktivnosti:

399.

- a) „Provešćemo razumno samačko veče pre nego što sinovi i kćeri istočnog Maldena **počnu** da stižu. Sipam ti piće čim spustim slušalicu.“ (VK, 44)
- b) Otišao je do kola, **počeo** da ulazi unutra, a onda zastao, prebacivši jednu dlakavu ruku preko otvorenih vrata. (VK, 136)
- c) Konačno **je počela** da dolazi sebi. „Žao mi je. Nisam tako plakala – stvarno plakala – otkad je Lens umro.“ (VK, 265)

Već je utvrđeno da prefiksacija i sufiksacija u srpskom jeziku utiče na tip situacije. Prefiksi i sufiksi predstavljaju glagolsku situaciju kao imperfektivnu, bez obzira na značenje prefiksa koje unosi u glagolsku semantiku, te se smatraju aktivnostima koje traju ili koje označavaju ponavljanje situacije. Zapravo, sufiksacija glagola sa prefiksom utiče na promenu tipa situacije i tim putem gradi aktivnosti:

400.

- a) Ima nečeg čudno utešnog u razgovoru sa advokatom čiji je taksimetar **počeo** da otkucava; kada pređete magičnu tačku u kojoj advokat postaje Vaš advokat. (VK, 141)
- b) Koliko vremena je taksimetar otkucavao?

401.

- a) „Šta si to radila, dušo?“ upitao sam i **počeo** da istražujem fioke radnog stola. (VK, 111)
- b) Istražujem fioke radnog stola pet minuta / *za pet minuta.

402.

- a) Ali čim je podigao glavu, ljudi pritiskaju sirene i **počinju** da mu dovikuju. (CK, 217)
b) Dovikuju mu pet minuta / *za pet minuta.

403.

- a) Vreća mu ovaj put spada pre nego što **je počeo** da je pridiže. (CK, 499-500)
b) Pridiže vreću dva minuta / *za dva minuta.

404.

- a) Trećeg jula 1998. sam ubacio dva kofera i lep-top u ševrolet, **počeo** da se isparkiravam, stao i ponovo ušao u kuću. (VK, 65)
b) Koliko vremena si se isparkiravao?

U aspektualnim konstrukcijama sa početnim faznim glagolima mogu se naći i stanja u dopuni, s obzirom na to da ona označavaju radnju koja traje duži ili kraći vremenski period. Budući da se sastoje od nediferenciranog intervala, pravilo je da je kvalitet situacije isti u bilo kom delu tog perioda. Glagoli stanja nekompatibilni su sa priložima kao što su *namerno*, *sporo*, *brzo*, *pažljivo* itd. jer ne podrazumevaju svesnu realizaciju određene situacije nego samo trajanje u vremenu.

405.

- a) Krenuo sam na sever, pitajući se šta je, tačno, Džon mogao da napiše... jer **sam** tada **počeo** da verujem kako je verovatno nešto napisala. (VK, 233)
b) Koliko vremena si verovao?
c) *Namerno / *pažljivo / *sporo verujem kako je verovatno nešto napisala.

406.

a) Mislim da **sam** tada **počeo** da se osećam pomalo loše, ali sam bio suviše zamišljen da bih to primetio. (VK, 233)

b) Koliko vremena se osećaš loše?

407.

a) U pitanju je bila Ki. **Počela sam** da brinem za Ki sve vreme dok je sa njim... sa njima. (VK, 165)

b) *Pažljivo brinem za Ki sve vreme.

408.

a) U stvari, **počeo sam** da se kajem što nisam otišao pet minuta ranije. (VK, 171)

b) Koliko vremena se kajesh?

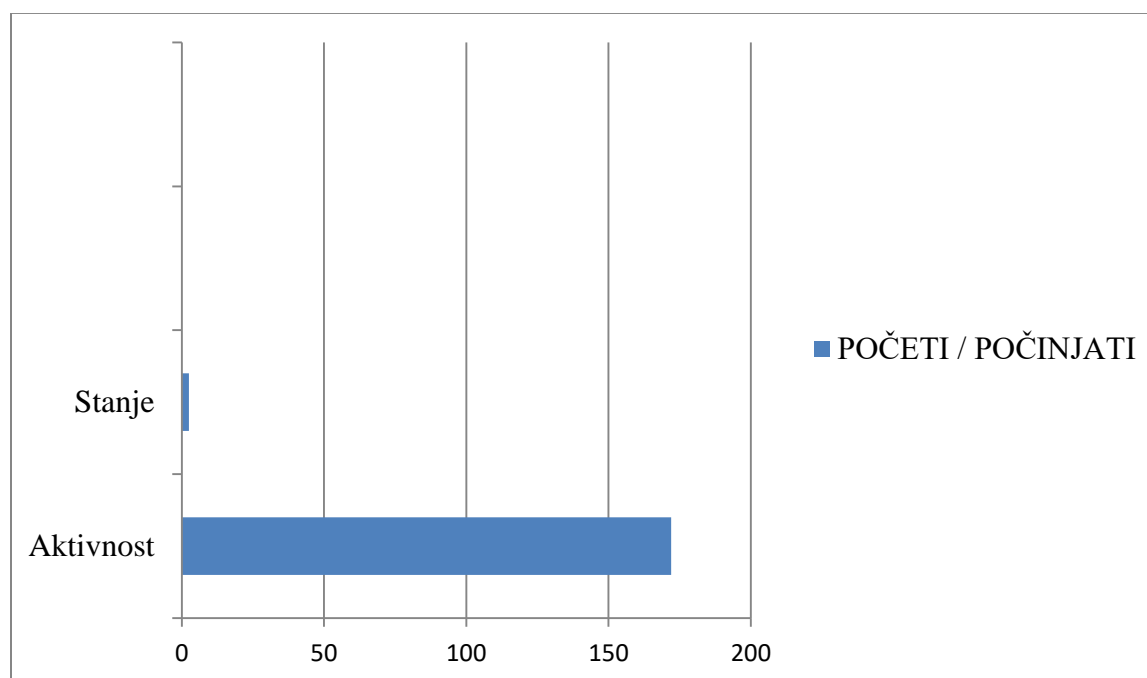
Analizom rečeničnih primera iz korpusa može se izvesti zaključak da je najučestaliji tip situacije u komplementu početnog faznog glagola aktivnost koja predstavlja i prototip dopune uz glagole *početi / počinjati*. U značajno manjem broju nalaze se stanja.

Tip glagolske situacije	POČETI / POČINJATI
Stanje	20
Aktivnost	272
Ukupno	292

Tabela 14: Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima *početi / počinjati*

Tip glagolske situacije	POČETI / POČINJATI
Stanje	6,8%
Aktivnost	93,2%
Ukupno	100%

Tabela 15: Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima *početi / počinjati*

Grafikon 7: Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima *početi / počinjati*

5.3.6. Tipovi glagolskih situacija u komplementu kontinualnih faznih glagola u srpskom jeziku

Analizom korpusa ustanovljeno je da postoje dva načina izražavanja središnje faze događaja u srpskom jeziku. Prvi način podrazumeva upotrebu glagola *nastaviti / nastavljati*, a

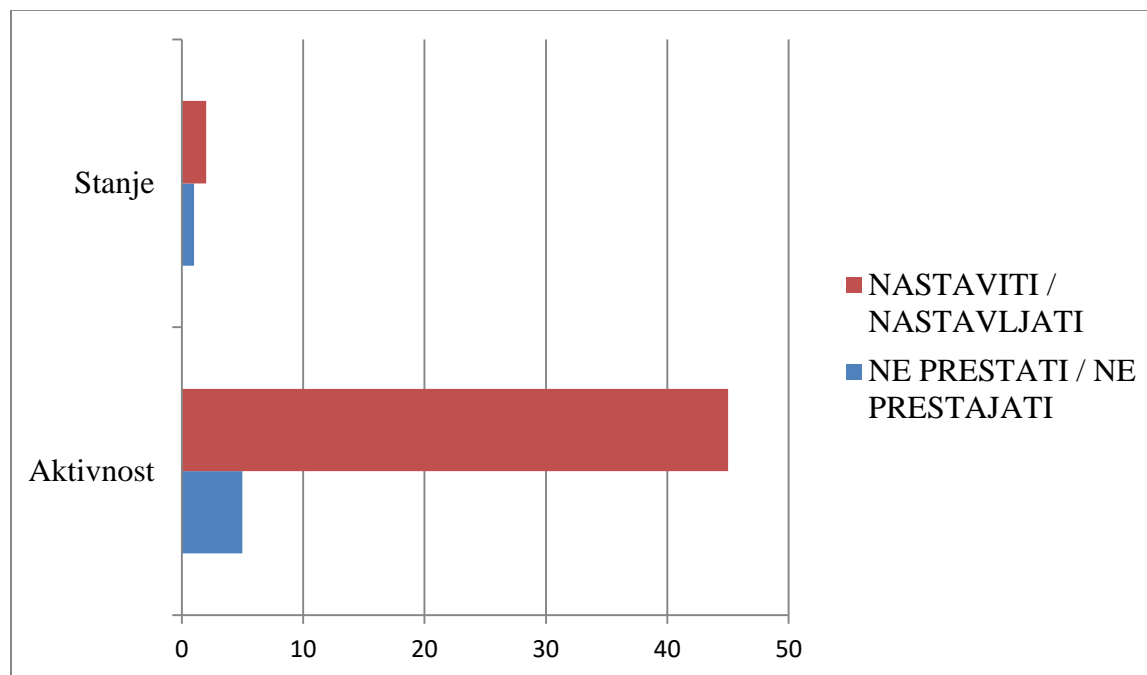
drugi način podrazumeva negaciju završetka situacije uz glagole *ne prestati / ne prestajati* te se time označava da data situacija još uvek traje. S obzirom na to da je središnja faza usko vezana sa značenjem nedostizanja određene granice, ili nezavršenosti situacije, u komplementu aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima *nastaviti / nastavljati* i *ne prestati / ne prestajati* najčešće se nalaze aktivnosti sa značenjem trajanja ili iterativnosti. U veoma malom broju ističu se stanja.

Tip glagolske situacije	NASTAVITI / NASTAVLJATI	NE PRESTATI / NE PRESTAJATI
Stanje	2	1
Aktivnost	45	5
Ukupno	47	6

Tabela 16: Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *nastaviti/nastavljati* i *ne prestati/ne prestajati*

Tip glagolske situacije	NASTAVITI / NASTAVLJATI	NE PRESTATI / NE PRESTAJATI
Stanje	4,2%	16,7%
Aktivnost	95,8%	83,3%
Ukupno	100%	100%

Tabela 17: Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima *nastaviti / nastavljati* i *ne prestati / ne prestajati*

Grafikon 8: Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa aspektualnim glagolima *nastaviti/nastavljati* i *ne prestati/ne prestajati*

U primerima koji slede, u komplementu faznog glagola nalaze se tipični glagoli koji predstavljaju aktivnosti, a u sprezi sa upravnim glagolom označavaju kontinuitivnost celokupne situacije:

409.

a) **Nastavio sam** da hodam. Prešao sam već više od pola puta. (VK, 72)

b) **Nastavio sam** da čitam dok se Meti zaposlila pranjem preostalih sudova. (VK, 151)

c) Za nas, međutim, ta pčela, koja **nastavlja** da spokojno lebdi po zadnjem delu odaje užasa, prestaje da bude dobrodošla promena i utapa se u sveprisutnu misteriju. (CK, 33)

d) Uzima viljušku i **nastavlja** da jede, sa Tajevom kapom koja mu čuči na glavi kao Spenkiju đaćka kapa u jednoj od starih epizoda *Naše družine*. (CK, 254)

Ukoliko se u predikaciji nađe objekat, to ne menja tip glagolske situacije, budući da je dopuna i dalje atelična, što se lako može proveriti uz pomoć dijagnostičkih testova. Celokupno značenje aspektualne konstrukcije podrazumeva kontinuativnost:

410.

a) Džek Sojer, koji i pored te kratke vizije starog znaka zabranjen prolaz ostaje potpuno nesvestan postojanja crne kuće u koju će jednog dana morati da uđe, ponovo se usredsređuje na stranicu i **nastavlja** da čita Sivi dom. (CK, 163)

b) Koliko vremena čita Sivi dom?

c) Čita Sivi dom dva sata.

411.

a) Molila se da Kajto ostane podalje, da **nastavi** da sporo puni svoju koficu i jede svaku treću šaku bobica. (VK, 399)

b) Sporo puni svoju koficu pet minuta.

412. **Nastavio je** da piše poeziju još dvadeset godina, a kada ga je neko pitao zašto je prestao da piše romane, rekao je da ne može da shvati zašto se uopšte petljao s tim toliko dugo. (VK, 428)

U primerima koji slede očituje se kontinuativno-iterativno značenje aspektualne konstrukcije sa glagolima *nastaviti* / *nastavljati* s obzirom na to da su ovi glagoli u svom osnovnom obliku telični. Pošto fazni glagoli imaju obaveznu imperfektivnu komplementaciju, teličnost glagola se gubi:

413.

a) Tada nije bila trudna, ne još. Džo odlazi na izlete na TR. Džo postavlja pitanja, zbog kojih se ljudi osećaju neprijatno, sudeći po Bilu Dinu... ali je bez obzira na to **nastavila** da ih postavlja. (VK, 268)

b) Mora da sam je proveravao bar dvanaest puta pre nego što sam otišao u krevet... a i tad **sam nastavio** da proveravam. (VK, 420)

c) Mahniti Mađar je pored toga i prilično pitom momak, koji **nastavlja** da se izvinjava kada naplaćuje kazne za saobraćajne prekršaje iako mu je Dejl više puta rekao da je to vrlo loša praksa, i za koga se zna da je započinjao ispitivanje svedoka neprikladnim frazama kao što je, recimo, Izvin'te na radoznalosti, ali me zanima... (CK, 185)

U slučaju kada se u komplementu kontinualnih glagola nađe stanje, označava se kontinuativnost cele konstrukcije:

414.

a) Džek, međutim, ima neveseo osećaj da će se Vendel Grin već nekako iskobeljati iz sadašnjih nedaća (CK, ne nekako, već *lažući*) i **nastaviti** da bude napast. (CK, 307)

b) I **nastaviće** da bude glavni sponzor... ako Lindi Brigs bude igrala kako on svira. (VK, 249)

Kada je reč o dopunama faznih glagola *ne prestati* i *ne prestajati*, interpretacija je gotovo istovetna kao što je to slučaj sa glagolima *nastaviti* / *nastavljati*:

415.

a) Ovo je zemlja iz davnine, kada su Džek i Kraljica B filmova pobjegli iz Kalifornije kao begunci kakvi i jesu bili postali. I **nisu prestali** da beže sve dok nisu stigli do druge obale, i mesta gde je Lili Kavano Sojer... (CK, 164)

b) Oni su jurili za dečakom i doveli ga nazad, ali on **nije prestajao** da viče, vikao je tako da bi nadjačao orkestar, vikao da digne mrtve i ako oni mogu da čuju metodiste koji

pevaju „Kako volim da pričam priču” ovde, onda oni možda mogu da čuju pomamljenog crnčića odavde. (VK, 402)

c) Bilo je zanimljivo raditi ga. I mislili ste da nikada **neće prestati** da bude zanimljivo. (CK, 245)

Treba samo napomenuti da je broj primera ovih konstrukcija u korpusu vrlo skroman i broj realizacija aktivnosti (primeri 415a i 415b) je nešto veći nego broj stanja (primer 415c).

5.3.7. Tipovi glagolskih situacija u komplementu završnih faznih glagola u srpskom jeziku

U okviru rečeničnog korpusa izdvojila su se dva završna fazna glagola, a to su: *prekinuti / prekidati* i *prestati / prestajati*. Da bi se izrazilo značenje prekida situacije koristi se vidski par *prekinuti / prekidati* i analizom primera ustanovljeno je da se upravnim glagolom upotrebljenim u formi imperativa izdaje naredba za prekid situacije koja je trenutno u toku. U komplementu tog faznog glagola nalaze se aktivnosti kao tip eventualnosti, te nije neophodan tabelarni i(li) grafički prikaz budući da se radi samo o jednom tipu glagolske situacije. Odsustvo stanja na poziciji komplementa može se objasniti činjenicom da agens nije u stanju da svojom voljom prekine neko stanje, npr.:

416.

a) ?Prekini da voliš.

b) ?Prekini da poseduješ.

c) ?Prekini da znaš.

417.

a) „Ti si to želela! **Prekini** da lažeš i priznaj! Ti si to želela!” (VK, 188)

b) Moja verzija njenog glasa je obično bila mirna i sabrana; ovog puta je to bio vrisak. **Prekini** da oklevaš i počni! (VK, 184)

c) „**Prekini** da je mučiš!“ viknuo sam u tamu. „Kogod da si, prestani da je mučiš!“ (VK, 305)

Iz primera se jasno vidi da je u pitanju prekid aktuelne situacije koja ima homogenu strukturu, te se može zaustaviti u bilo kom trenutku.

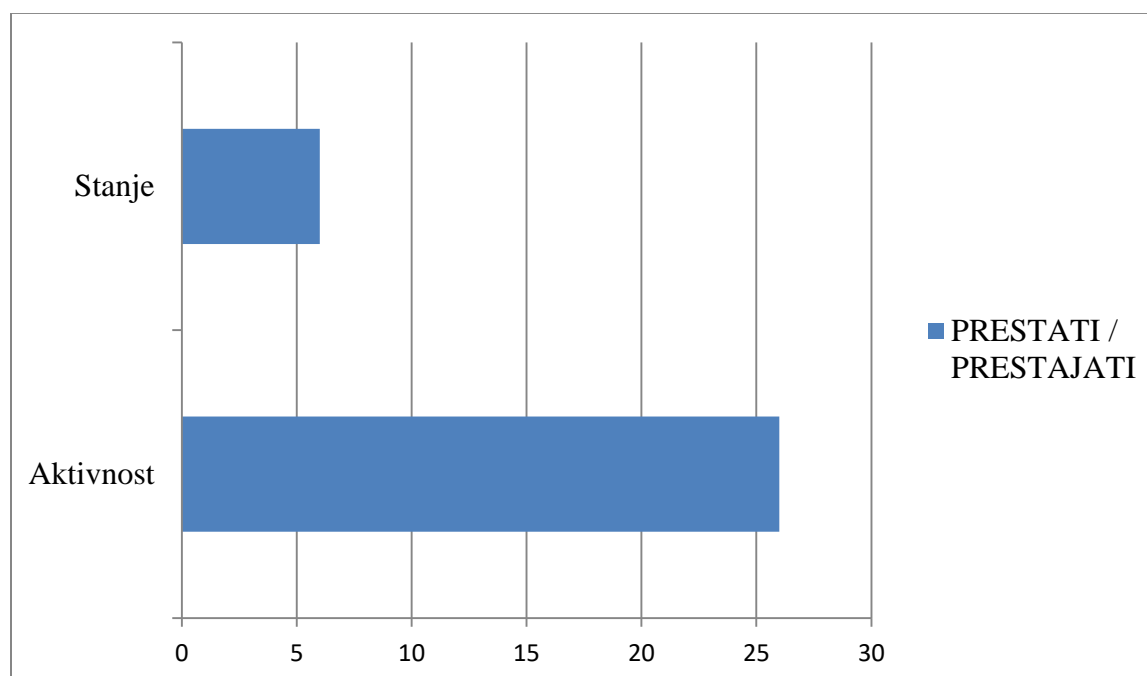
S obzirom na to da prema svojoj semantici fazni glagoli *prestati* / *prestajati* ne izražavaju rezultativnost kao recimo glagol *završiti*, ovaj vidski par odlikuje neograničena spojivost sa raznim klasama glagola. Aspektualne konstrukcije koje sadrže ovaj glagol označavaju završetak eventualnosti koje nemaju unutrašnju granicu, te se zapravo radi o nekakvom prekidu. Budući da se ovi fazni glagoli spajaju sa različitim leksičko-semantičkim grupama glagola u komplementu, analizom je utvrđeno da su najzastupljenije aktivnosti kao tip situacije, a potom treba spomenuti i stanja u primetno manjem broju realizacija na poziciji dopune.

Tip glagolske situacije	PRESTATI / PRESTAJATI
Stanje	6
Aktivnost	26
Ukupno	32

Tabela 18: Kvantitativni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima *prestati* / *prestajati*

Tip glagolske situacije	PRESTATI / PRESTAJATI
Stanje	18,75%
Aktivnost	81,25%
Ukupno	100%

Tabela 19: Procentualni prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima *prestati / prestajati*

Grafikon 9: Prikaz tipova glagolskih situacija u komplementu konstrukcija sa faznim glagolima *prestati / prestajati*

U primerima koji slede fazni glagol se odnosi na prekid aktuelne trajne aktivnosti u komplementu.

418.

a) Mladić **je prestao** da svira; žongler je počeo da hvata svoje indijanske palice i da ih brzo baca na travu. (VK, 279)

b) Džon je naprasno **presta**o da se smeje. (VK, 349)

c) Zmijolike devojke **su prestale** da plešu; i one su nas gledale, grleći jedna drugu i udobnije se nameštajući. (VK, 300)

Ovaj fazni glagol može da se pojavi i u primerima u kojima je situacija u komplementu iterativna, te označava prestanak učestale aktivnosti:

419.

a) U šumi **je** drveće **presta**lo da pada, ali je vetar još uvek duvao. (VK, 419)

b) Dit hvata njen pogled, i ona na trenutak **prestaje** da skače okolo, raskrečeno staje i poziva ga prstima obe ruke da je uhvati ako može. (CK, 223)

c) Bobi Dilak okreće glavu, **prestaje** da kucka olovkom po stolu i progovara: „Živeo nam Holivud. (CK, 151)

Faznim glagolom *prestat*i odnosno *prestajati* može da se označi i prekid nekog stanja:

420.

a) Odmorio sam se, glava **je prestala** da me boli (iako je čvor na potiljku i dalje ravnomerno pulsirao) i više nisam osećao ošamućenost i nedostatak ravnoteže. (VK, 246)

b) Za nas, međutim, ta pčela, koja nastavlja da spokojno lebdi po zadnjem delu odaje užasa, **prestaje** da bude dobrodošla promena i utapa se u sveprisutnu misteriju. (CK, 33)

c) Za sve postoji razlog, ma koliko bio skriven; opustiš li se dovoljno da **prestaneš** da budeš prevrtljivi ćuran, razlog će možda prestat*i* da se krije. (CK, 83)

U okviru petog poglavlja izvršena je analiza prikupljene rečenične građe u engleskom i srpskom jeziku koja je obuhvatala poređenje (kontrastiranje) faznih glagola na leksičkom nivou i analizu aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima na semantičko-sintaksičkom nivou. U narednom poglavlju biće više reči o zaljučcima koji su proistekli kao rezultat ovog istraživanja.

6. Zaključna razmatranja

Zadatak prikazanog istraživanja bio je da izoluje aspektualne konstrukcije sa faznim glagolima i da se prouči semantičko-sintaksički međuodnos konstituenata u okviru kompleksne predikacije u engleskom i srpskom jeziku. Opšti cilj studije bio je da se primenom kontrastivne analize opišu, a potom i objasne sličnosti i razlike među upoređivanim jezičkim sistemima. U okviru ovoga poglavlja biće pružen pregled rezultata dobijenih empirijskim putem uz pomoć kontrastivne analize, ali i teorijske implikacije dobijenih rezultata. U ovom delu biće predstavljene i dalje mogućnosti primene zaključaka prikazanog istraživanja ne samo u teorijskim, već i primenjenim granama lingvistike.

U sferi interesovanja ove studije su aspektualni glagoli u engleskom jeziku sa fokusom na konstrukcije sa nefinitnom glagolskom komplementacijom. Prema tome, u razmatranje je uzeto jedanaest aspektualizatora koji su podeljeni prema fazi koju označavaju. To su glagoli: *begin, start, continue, keep, keep on, go on, resume, finish, stop, quit* i *cease*. U odnosu na inventar posmatranih glagola u engleskom jeziku, u srpskom jeziku izdvojilo se pet konstrukcija koje su semantički i funkcionalno ekvivalentne. Upravne glagolske lekseme u ovim strukturama čine fazni glagoli: *početi / počinjati, nastaviti / nastavljati, ne prestati / ne prestajati, prestati / prestajati*, i *prekinuti / prekidati*. Iako je leksikon srpskog jezika bogat faznim glagolima i nudi veći izbor glagola u odnosu na broj predstavljenih u ovom istraživanju, osnovni parametar za izdvajanje rečenica koje su ušle u sastav prikupljene građe bio je složeni predikat kojeg čini fazni glagol i glagol u funkciji dopunske strukture. Upravo iz tog razloga postoji disproporcija u broju rečeničnih primera između izvornog jezika (588 rečenica) i ciljnog jezika (393 rečenice).

Da bi se rasvetlila određena pitanja koja do sada nisu bila postavljana u kontrastivnim okvirima, a koja su se nametnula u analizi aspektualnih konstrukcija sa faznim glagolima, primenjena je teorija K. Smit (1995, 1997). U aspektualna obeležja uključuje se gramatički aspekt glagolske fraze ili aspekt tačke gledišta, tj. opozicija perfektivnost / imperfektivnost, potom, leksički aspekt ili akcionsart, kao i teličnost ili ateličnost predikata. S obzirom na to da se glagolskom leksemom u srpskom jeziku kodiraju dve vrste aspektualnih informacija, odnosno, perfektivno / imperfektivno i tip glagolske situacije može se lako utvrditi da je imperfektivnost punoznačnog glagola u dopuni faznog glagola obavezna, što je i potvrđeno analizom korpusa. Međutim, trebalo je ispitati da li postoje vidska ograničenja glagola u dopuni u engleskom

jeziku. U relevantnoj kontrastivnoj literaturi navodi se da je imperfektivnost komplementske forme pravilo koje se poštuje u srpskom jeziku, ali da obeležje perfektivnost / imperfektivnost nije gramatikalizovano na isti način kao u srpskom, te u engleskom takvog ograničenja nema (Karavesović 2015: 46). Taj stav je prisutan i u relevantnoj anglističkoj literaturi uz konkretizovanje podele dopuna prema glagolskom vidu, te su dopune u obliku *to* infinitiva perfektivne, a *Ving* dopune imperfektivne (Freed 1979: 72-73, Brinton 1991: 87). Ipak, vodeći se stavovima K. Smit (Smith 1997: 100) i njenim shvatanjem perfektivnog vida kao zatvorenog, jer situacije predstavlja kao završene, nameće se ograničenje u pogledu dopune budući da aspektualni glagol ne može da segmentuje situaciju koja uključuje ivične tačke. U skladu sa tim, komplement aspektualne konstrukcije sa faznim glagolom mora da predstavlja otvorenu situaciju koja je nezavršena, bez ivičnih tačaka da bi se pristupilo njenoj unutrašnjoj strukturi. Trajanje kao obeležje ne predstavlja karakteristiku samog komplementa, već ono pod uticajem aspektualnog glagola dolazi do izražaja u celokupnoj kompoziciji. Poređenje aspekata tačke gledišta u domenu komplementa faznih glagola dovelo je do zaključka da su relevantna ograničenja validna ne samo u srpskom jeziku, već i u engleskom, odnosno u kontrastivnoj međujezičkoj perspektivi.

Predmetom ovog istraživanja obuhvaćeno je proučavanje međusobnog uticaja ili sadejstva teličnosti i perfektivnosti u konstrukcijama sa aspektualnim glagolima u posmatranim jezicima. Za analizu kategorije teličnosti korišćeni su sintaksički testovi Z. Vendlera (1957) i B. Komrija (1976), a shvatanju interakcije gramatičkog i leksičkog aspekta doprinela je teorija K. Smit (Smith 1995, 1997). Teličnost, kao semantička kategorija, ima ulogu u stvaranju aspektualnog značenja, ali različito se ispoljava u ovim jezicima na morfološkom, tj. sintaksičkom planu. U engleskom jeziku na određivanje teličnosti utiču i druge lekseme, te je vezana za sintaksički nivo jezika, dok u srpskom jeziku zavisi isključivo od samog glagola, odnosno, telični glagoli su perfektivni, a atelični imperfektivni. Sa druge strane, u engleskom jeziku interakcija formi koje izražavaju gramatički aspekt sa leksičkim aspektom i teličnošću sprovodi se na različite načine. U perfektivnom vidu mogu da se pojave i telični i atelični predikati. Ukoliko se radi o ateličnom perfektivnom predikatu, krajnja tačka je kontekstualno označena, te takva promena u kontekstu dozvoljava mogućnost preformulacije nečega što je tretirano kao jedan događaj i definisanje drugačije krajnje tačke. Telični predikat je predikat koji

ukazuje na događaj sa jedinstvenom, prepoznatljivom krajnjom tačkom, dok ako je predikat ateličan, karakteristike krajnje tačke nisu precizirane. Telični perfektivni događaj označava da je krajnja tačka dostignuta i da se događaj ne može produžiti, niti nastaviti. Prema tome, takav događaj ne može da se nađe na poziciji komplementa faznog glagola. Engleski jezik dozvoljava kombinovanje teličnog ili ateličnog glagola sa imperfektivnim vidom kada je posredi komplementacija fazne konstrukcije. Kod teličnih situacija u kombinaciji sa imperfektivnim aspektom potencijalni cilj nije realizovan, već je informacijski fokus usmeren ka nekoj od faza događaja koje prethode cilju, kao što su npr. pripremna ili središnja faza. Ova kombinacija spoja imperfektivnosti i teličnosti takođe može da rezultira iteracijom ili višekratnošću situacije. Tada se ne govori o neostvarenom cilju, nego o cilju koji je više puta ostvaren, te se predikatom izražava serija istovetnih situacija. Važno je napomenuti da iteraciju kao i višekratnost ne izaziva samostalno značenje glagola, već uticaj aspektualnog glagola na komplement. U srpskom jeziku povezanost između gramatičkog i leksičkog aspekta rezultira samo jednom mogućom kombinacijom komplementa koja podrazumeva imperfektivni vid sa odsustvom cilja.

Sledeći segment analize imao je za cilj da prikaže tipove glagolskih situacija koji se nalaze u komplementu faznog glagola. Polazna tačka ove studije je pretpostavka da se u okviru sintaksičko-semantičke dopune u engleskom i srpskom jeziku mogu identifikovati aktivnosti i ostvarenja kao najčešće, ili kao prototipske eventualnosti / glagolske situacije u konstrukciji sa faznim glagolima s obzirom na to da upravo njih karakteriše obeležje +trajanje. Utvrđeno je da su u engleskom jeziku moguće sve kombinacije između kategorija imperfektivnosti i tipova eventualnosti, međutim, u srpskom jeziku se već na nivou glagola enkodira opozicija perfektivno / imperfektivno, ali i tip glagolske situacije. Kada se ukrsti gramatička kategorija glagolskog vida i leksička kategorija koju predstavlja tip glagolske situacije proizilazi zaključak koji je empirijski potvrđen da u srpskom jeziku imperfektivnost karakteriše aktivnosti i stanja, a perfektivnost odlikuje ostvarenja i dostignuća. S tim u vezi nameće se i tvrdnja da je kontrast između imperfektivnosti i perfektivnosti baziran i na osnovu semantičkog obeležja [cilj].

Analizom paralelnog rečeničnog korpusa koji je sastavljen za potrebe ovog istraživanja, došlo se do zaključka da se u funkciji komplementa aspektualnih glagola u engleskom jeziku javljaju glagolske situacije kao što su ostvarenja, aktivnosti ili stanja koja su „pomerena“ u aktivnosti i/ili u iterativna dostignuća. Njihova zajednička karakteristika je trajanje. Sa druge

strane, stanja koja ne mogu biti „pomerena“, ne zauzimaju poziciju komplementa. Razlog tome leži u činjenici da postoji semantička i gramatička nekompatibilnost određenih vrsta stanja sa imperfektivnim aspektom. Stanja koja označavaju opšta svojstva ili upućuju na neodvojive odlike određenog entiteta podrazumevaju trajanje tokom celog kontekstualno relevantnog perioda. Imperfektivni način sagledavanja fokusira samo jedan deo intervala situacije, te je pristup unutrašnjoj strukturi eventualnosti onemogućen. Svi autori u relevantnoj anglističkoj literaturi saglasni su da „čista“ dostignuća ne mogu da se nađu na poziciji komplementa aspektualnog glagola, te se takva rečenica označava kao negramatična i neprihvatljiva. Načinjen je pokušaj da se dosadašnje postavke o ovom problemu povežu sa novim odrednicama koje ovo istraživanje uvodi i prema saznanjima do kojih se došlo na osnovu prikupljene jezičke građe, tačnije na osnovu specifičnih primera, rečenice u kojima se u komplementu aspektualne konstrukcije sa faznim glagolom nalazi dostignuće ne treba označavati kao negramatične, već su one zapravo neprihvatljive ukoliko nisu potkrepljene odgovarajućim dodatnim kontekstom koji bi konkretizovao prirodu situacije.

Na osnovu analize proučavanih konstrukcija sa faznim glagolima u srpskom jeziku i to sa posebnim osvrtom na tip glagolske situacije na poziciji komplementa faznih glagola došlo se do određenih saznanja na osnovu kojih se može izvesti zaključak. Budući da je prisustvo imperfektivnih glagola u komplementu faznih glagola još jednom potvrđeno i u ovom istraživanju, bilo je potrebno izvršiti dodatan uvid u tip glagolske situacije koji podleže imperfektivnom načinu sagledavanja. Primenom sintaksičkih testova, utvrđeno je da se aktivnosti i stanja javljaju u imperfektivnom, a ostvarenja i dostignuća u perfektivnom vidu u srpskom jeziku. Za razliku od engleskog jezika, u srpskom ne postoji uticaj objekta na tip glagolske situacije, jer je tip situacije određen već na leksičkom nivou. Objekat u srpskom jeziku može samo da utiče na sekundarna obeležja u okviru datog tipa glagolske situacije, unoseći obeležja poput iterativnosti koje je u ovoj studiji tretirano kao sekundarno jer ne menja sintaksičko ponašanje lekseme i ne stvara novi tip situacije. U srpskom jeziku, dakle, imperfektivna stanja i aktivnosti predstavljaju validne tipove situacija koji se nalaze na poziciji komplementa faznog glagola. Izneti empirijski rezultati do kojih se došlo primenom dvokomponentne teorije aspekta proističu iz sistemskih razlika između engleskog i srpskog jezika.

Iako su fazni glagoli mnogo puta proučavani na polju engleskog jezika i to u različitim disciplinama i modelima, potrebe za ovim istraživanjem postojale su s obzirom na to da je broj naučnih radova u srpskom jeziku značajno manji pogotovo u savremenim pristupima, posebno u teorijskim modelima više prostora poklonjeno je konstrukcijama koje se bave kretanjem, predlozima, kategorijama koje označavaju vreme i prostor, a drastično manje samoj fazi sa onim dimenzijama koje podrazumevaju njeno funkcionisanje u okviru kompleksne glagolske fraze. Pored toga, ne postoje obimnije kontrastivne studije koje se bave aspektualnim glagolima u srpskom u engleskom jeziku.

Na osnovu rezultata sprovedene analize u okviru ovog proučavanja pružen je doprinos dosadašnjim istraživanjima faznih konstrukcija u međujezičkoj kontrastivnoj perspektivi. Primene očekivanih rezultata jesu teorijske i praktične prirode. U teorijskom smislu, ova disertacija značajna je za bolje razumevanje faze, faznog glagola i aspekta uopšte u oba proučavana jezika. Pored toga, daje se doprinos za dodatna akademska istraživanja na polju aspekta i aspektologije naročito za srpski jezik s obzirom na to da je predmet ovoga rada u vrlo malom obimu proučavan. Značaj se ogleda i u teorijskim međujezičkim istraživanjima sa implikacijama za druge slovenske jezike, kao što je ruski jezik koji je na polju aspekta formalno, sinktaksički i funkcionalno srodan sa srpskim jezikom. Ova disertacija može da koristi i dodatnim korpusnim istraživanjima. Praktični doprinos disertacije je u tome što se rezultati mogu primeniti u nastavi stranog jezika, naročito na akademskom nivou za opšte bolje razumevanje sistemskog funkcionisanja aspekta ili faze u oba jezika. Ipak, imajući u vidu opseg ovog proučavanja i potencijalne pomake u rasvetljavanju ovakvih lingvističkih problema, i dalje ima prostora za nove doprinose i saznanja koja bi dodatno doprinela bogaćenju date predmetne tematike.

BIBLIOGRAFIJA

- Antonić, I. (2000). Aspekatska vrednost predikacije s faznim/modalnim glagolom na primeru rečenice s temporalnom klauzom. *Južnoslovenski filolog*, 56 (1–2), 93–101.
- Antonić, I. (2001). *Vremenska rečenica*. Sremski Karlovci, Novi Sad : Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Antonić, I. (2017). Temporalna kontinuiranost u Andrićevoj *Gospođici*. U: Tošović, B. (ured.) (2017). Andrićev projekat. Zbornik radova: *Andrićeva Gospođica. Andrićs Fräulein*. Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität. 573–589.
- Bach, E. (1981). On Time, Tense and Aspect: An Essay in English Metaphysics. In: Cole, P. (ed.) (1981). *Radical Pragmatics*. New York: Academic Press. 63–81.
- Bache, S. (1982). Aspect and Aktionsart: Towards a Semantic Distinction. *Journal of Linguistics*, 18, 57–72.
- Bertinetto, P. M. (1994). Statives, progressives and habituals: Analogies and divergences. *Linguistics*, 32, 391–423.
- Bertinetto, P. M. (2001). On a frequent misunderstanding in the temporal-aspectual domain: the ‘perfective-telic confusion. In: Cechetto, C. et al. (eds.) (2001). *Semantic Interfaces: Reference, Anaphora and Aspect*. Stanford: CSLI Publications. 177–210.
- Bertinetto, P. M.–Lenci, A. (2012). Habituality, Pluractionality, and Imperfectivity. In: Binnick, R. I. (ed.) (2012). *The Oxford Handbook of Tense and Aspect*. Oxford: Oxford University Press. 852–879.
- Bertucci, R.–Lunguinho, M. V. & Paraguassu, N. (2010). Bare plurals and achievements verbs: a case study of aspectual verbs. *Journal of Portuguese Linguistics*, 9-1, 117–137.
- Bertucci, R. (2015). Aspectual verbs: their complements and operations. In: Labeau, E. & Zhang, Q. (eds.) (2015). *Taming the TAME systems*. Birmingham: Brill | Rodopi. 101–122.
- Binnick, R. (1991). *Time and the Verb. A Guide to Tense and Aspect*. Oxford: Oxford University Press.
- Binnick, R. I. (2006). Used to and Habitual Aspect in English. *Style*, 40, 33–45.
- Binnick, R. I. (2008). Aspect and Aspectuality. In: Aarts, B. & McMahon, A. (eds.) (2008). *The Handbook of English Linguistics*. Malden, MA, USA: Blackwell Publishing. 244–268.

- Borik, O. (2002). *Aspect and Reference Time*. Utrecht: Landelijke Onderzoekschool Taalwetenschap.
- Borik, O.–Reinhart, T. (2004). Telicity and perfectivity: Two independent systems. In: Hunyadi, L. & Rakosi, G. (eds.) (2004). *Proceedings of LOLA 8 (Symposium on Logic and Language)*. Debrecen, Hungary. 13–34.
- Braginsky, P.–Rothstein, S. (2008). Vendlerian Classes and the Russian Aspectual System. *Journal of Slavic Linguistics*, 16/1, 3–55.
- Brinton, L. (1985). Verb Particles in English: Aspect or Aktionsart?. *Studia Linguistica*, 157–168.
- Brinton, L. (1987). The Aspectual Nature of States and Habits. *Folia Linguistica*, XXI/2–4, 195–214.
- Brinton, L. (1988). *The Development of English Aspectual Systems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brinton, L. (1991). The mass / count distinction and Aktionsart: the grammar of iteratives and habituais. In: Veters, C. & Wandevoghe, V. (eds.) (1991). *Belgian Journal of Linguistics* 6. Ghent: Ghent University. 47–69.
- Cappelle, B. (1999). Keep and Keep on compared. *Leuvense Bijdragen*, 88 (3–4), 289–304.
- Cappelle, B.–Declerck R. (2005). Spatial and temporal boundedness in English motion events. *Journal of Pragmatics*, 37 (6), 889–917
- Comrie, B. (1976). *Aspect: an Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Comrie, B. (2004). *Tense*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahl, Ö. (1981). On the Definition of the Telic-Atelic (Bounded-Nonbounded) Distinction. In: Tedeschi, P. & Zaenen, A. (eds.) (1981). *Tense and Aspect (Syntax and Semantics 14)*. New York: Academic Press. 79–90.
- Dahl, Ö. (1987). *Tense and Aspect Systems*. Oxford: Basil Blackwell.
- Damova, M.–Bergler S. (2000). The Aspectual Type Begin. *Conférence TALN*, 1–12.
- de Swart. H. (1998). Aspect shift and coercion. *Natural Language & Linguistic Theory*, 16, 347–385.
- de Swart, H.–Verkuyl, H. (1999). *Tense and Aspect in Sentence and Discourse*. Utrecht: Utrecht Institute of Linguistics.

- Declerck, R. (1979). Aspect and the Bounded/Unbounded Telic/ Atelic Distinction. In: van der Auwera, J. (ed.) (1979). *Linguistics 17*. The Hague: Mouton. 761–794.
- Declerck, R. (2007). Distinguishing between the aspectual categories ‘(a)telic’, ‘(im)perfective’ and ‘(non)bounded’. In: Zhang, J. & Sereno, J. (eds.) (2007). *Kansas Working Papers in Linguistics Vol. 29*. Kansas: University of Kansas Department of Linguistics. 48–64.
- Depraetere, I. (1995). On the Necessity of Distinguishing between (Un)Boundedness and (A)Telicity. *Linguistics and Philosophy*, 18, 1–19.
- Dixon, R. M. W. (2005). *A Semantic Approach to English Grammar*. Oxford: Oxford University Press
- Dowty, D. R. (1977). Toward a Semantic Analysis of Verb Aspect and the English ‘Imperfective’ Progressive. *Linguistics and Philosophy Vol. 1*, Issue 1, 45–77.
- Dowty, D. R. (1979). *Word Meaning and Montague Grammar: The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague’s PTQ*. Dordrecht: D. Reidel.
- Duffley, P. (1999). The use of the Infinitive and the –ing after verbs denoting the beginning, middle and end of an event. *Folia Linguistica*, 93, 295–331.
- Duffley, P. (2006). *The English Gerund-Participle. A Comparison with the Infinitive*. New York: Peter Lang Publishing.
- Đorđević, R. (1987). *Uvod u kontrastiranje jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Đorđević, R. (1997). *Gramatika engleskog jezika*. Beograd: Čigoja štampa.
- Ebenggaard, J. K. (2012). Construal operations of the English progressive Construction. In Thomas Fuyin L. (ed.) (2012). *Compendium of Cognitive Linguistics Research*. New York: Nova Science Publishers. 117–142.
- Egan, T. (2008). *Non-finite Complementation. A usage-based study of infinitive and –ing clauses in English*. Amsterdam, New York: Rodopi.
- Engelberg, S. (1999). “Punctuality” and Verb Semantics. *Working Papers in Linguistics*, 6.1, 127–140.
- Engerer, V. (2014). Phases in verbal semantics. In: Robering K., McGregor B. & Engerer V. (eds.) (2014). *Verbal semantics*. Berlin: Mouton de Gruyter. 227–260.

- Filip, H. (1999). *Aspect, Eventuality Types and Nominal Reference*. New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Flank, S. (1995). *Aspectualizers and Scope*. PhD dissertation. Harvard University.
- Franceschi, D. (2015). *Ingressive and Egressive Verbs in English: A Cognitive-Pragmatic Approach to Meaning*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Freed, A. (1979). *The Semantics of English Aspectual Complementation*. Dordrecht: D. Reidel.
- Fukuda, S. (2008). Aspectual Verbs and the Aspect Phrase Hypothesis. In: *San Diego Linguistic Papers*, 3, 11–31.
- Glad, H. (2016). *Keep V-ing. Aspectuality and event structure*. Doctoral dissertation. Växjö, Sweden: Linnaeus University Press.
- Hay, J.–Kennedy, C. & Levin, B. (1999). Scalar structure underlies telicity in Degree Achievements'. *Proceedings of SALT 9*. Ithaca, NY: Cornell Linguistics Circle Publications: 127–144.
- Hindsill, D. L. (2007). *It's a Process and an Event. Perspectives in Event Semantics*. Doctoral dissertation. Universiteit van Amsterdam.
- Hlebec, B. (1990). *Aspect, Phases and Tenses in English and Serbo–Croatian*. Grazer Linguistische Monographien 8. Graz: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Graz.
- Ivanović, M. (2012). *Izražavanje akcionalnosti u ukrajinskom i srpskom jeziku*. Doktorska disertacija. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet.
- Ivić, M. (1970). O upotrebi glagolskih vremena u zavisnoj rečenici – prezent u rečenici s veznikom da. U: Ivić, P. (ured.) (1970). *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku XIII/1*. Novi Sad: Matica srpska. 43–54.
- Ivić, M. (1972). Problematika srpskohrvatskog infinitiva. U: Ivić, P. (ured.) (1972). *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku XV/2*. Novi Sad: Matica srpska. 115–138.
- Ivić, M. (1983). *Lingvistički ogledi*. Beograd: Prosveta.
- Kaleta, A. (2014). *English sentential complementation. A usage-based approach*. Piotrków Trybunalski: Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie.

- Karavesović, D. (2015). *Nefinitni glagolski komplementi u engleskom i njihovi prevodni ekvivalenti u srpskom jeziku*. Doktorska disertacija. Kragujevac: Filološko-umetnički fakultet.
- Kearns, K. (2000). *Semantics*. UK, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Klajn, I. (2002). *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku*. Prvi deo – slaganje i prefiksacija. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva/Institut za srpski jezik SANU. Novi Sad: Matica srpska.
- Klajn, I. (2003). *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku*. Drugi deo – Sufiksacija i konverzija. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva/Institut za srpski jezik SANU. Novi Sad: Matica srpska.
- Krifka, M. (1998). The Origins of Telicity. In: Rothstein, S. (ed.) (1998). *Events and Grammar*. Dordrecht: Kluwer. 197–235.
- Krstić, M. (2016). *Leksički krnji glagoli i njihova upotreba u savremenom ruskom i srpskom jeziku*. Doktorska disertacija. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Lazović, M. (2006). The Infinitive as a verb complement in English, Serbian and Romanian. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu XXXI*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 281–326.
- Lazović, M. (2011a). Telične situacije i imperfektivni glagolski vid u engleskom i rumunskom jeziku. U: Novakov, P. (ured.) (2011). *Zbornik za jezike i književnosti, god. 1, br. 1*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 57–69.
- Lazović, M. (2011b). The Structure and Semantics of Accomplishments in English and Romanian. In: Đurić Paunović, I. & Marković, M. (eds.) (2011). *Proceedings of The First International Conference on English Studies, English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT)*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 221–237.
- Lazović, M. (2012a). *Teličnost i glagolski vid u engleskom i rumunskom jeziku u okviru prošlog vremena*. Doktorska disertacija. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Lazović, M. (2012b). Teličnost u engleskom i rumunskom jeziku. U: Novakov, P. (ured.) (2012). *Zbornik za jezike i književnosti, god. 2, br. 2*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 79–94.
- Lazović, M. (2014). The influence of prefixes on aspect and telicity in English, Romanian and Serbian. In: Đergović-Joksimović, Z. & Halupka-Rešetar, S. (eds.) (2014). *Proceedings*

- of The Second International Conference on English Studies, English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT). Novi Sad. 125–134.
- Levin, B. (1993). *English Verb Classes And Alternations: A Preliminary Investigation*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Levin, B. (2000). Aspect, Lexical Semantic Representation, and Argument Expression. *BLS 26: General Session and Parasession on Aspect*, 413–429.
- Lyons, J. (1968). *Introduction to Theoretical Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1978). *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MacDonald, J. E. (2009). Inner Aspect and Phases. In: Grohmann, K. (ed.) (2009). *Explorations of phase theory: Features and arguments*. Berlin: Mouton de Gruyter. 207–230.
- MacDonald, J. E. (2010). Variation, aspectual interpretation and phase verbs. In Novi Sad Generative syntax Workshop Proceedings, 7–25.
- Mellor, M. D. (1995). *Aspects of Aspectual Verbs in English and Russian*. Doctoral dissertation. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Milivojević, N. (2007). Telične partikule u engleskom i perfektivni prefiksi u srpskom jeziku – glagolski vid ili tip glagolske situacije?. *Godišnjak Filozofskog fakulteta br. 32*. Novi Sad. 397–407.
- Milivojević, N. (2016a). Nešto o spektru značenja konstrukcija intranzitivnog kretanja u engleskom i srpskom jeziku: pogled ka periferiji. U: Andrić, E. & Smiljanić, D. (ured.) (2016). *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu XLI-1*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 249–267.
- Milivojević, N. (2016b). Contrasting intransitive motion in English and Serbian: how do we build ‘sound’ events?. In: Stojičić, V. (2016). *Facta Universitatis: Series Linguistics and Literature, Vol. 14, No 2*. Niš: Univerzitet u Nišu. 147–159.
- Milivojević, N. (2016c). *Konstrukcioni idiomi u engleskom i srpskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Milivojević, N. (2017). O strukturi i klasifikaciji konstrukcija direktivnog kretanja sa glagolima stvaranja zvuka u srpskom jeziku. *Srpski jezik, XXII*, 587–608.

- Mišović-Luković, M. (2006). *Semantika i pragmatika iskaza: Markeri diskursa u engleskom jeziku*. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Mittwoch, A. (1991). In Defence of Vendler's Achievements. In: Veters, C. & Vandeweghe, W. (eds.) (1991). *Perspectives on Aspect and Aktionsart*. Brussels: University of Brussels. 71–85.
- Moen, M. (1987). *Tense, Aspect and Temporal Reference*. Doctoral Dissertation. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Mourelatos, A. P. D. (1978). Events, Processes and States. *Linguistics and Philosophy*, 2, 415–434.
- Mrazović, P. i Vukadinović, Z. (2009). *Gramatika srpskog jezika za strance*. Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Nagy, T. (2008). Begin and Start. Aspect and Complement Choice. *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 69–77.
- Nagy, T. (2009). Aspectual Coercion and the Complementation of Aspectualizers in English. *Acta Universitatis Sapientiae Philologica*, 229–240
- Nagy, T. (2010). *The Semantics of Aspectualizers in English*. Doctoral thesis. Debrecen: University of Debrecen.
- Novakov, P. (1988). Glagolski vid i engleski jezik u anglističkoj literaturi. U: Mrazović, P. (ured.) (1988). *Zbornik radova Instituta za strane jezike i književnosti*, serija C, sveska 9. Novi Sad: Filozofski fakultet: 170–180.
- Novakov, P. (1991). Aktionsart u engleskom i srpskohrvatskom jeziku – kontrastivna analiza. *IV Simpozijum Kontrastivna jezička istraživanja*, 286–292.
- Novakov, P. (1998). Jedna reinterpetacija kategorije glagolskog vida. U: Ivić, P. (ured.) (1998). *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku vol. 41/2*. Novi Sad: Matica srpska. 133–139.
- Novakov, P. (2005a). *Glagolski vid i tip glagolske situacije u engleskom i srpskom jeziku*. Novi Sad: Futura publikacije.
- Novakov, P. (2005b). *The English Verb System*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Novakov, P. (2006). *Pojmovnik strukturalne lingvistike (morfologija i sintaksa)*. Novi Sad: Zmaj.

- Novakov, P. (2009a). Dynamic-stative Distinction in English Verbs. U: Mladenović, A. (ured.) (2009). *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku LII/2*. Novi Sad: Matica srpska. 187–195.
- Novakov, P. (2009b). Vendlerova klasifikacija glagola u engleskom i srpskom jeziku. U: Ružić, V. & Šljukić, S. (ured.) (2009). *Godišnjak Filozofskog fakulteta 34/1*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 43–50.
- Novakov, P.–Lazović, M. (2009). Aspect and Boundedness in English and Romanian. *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 41–50.
- Novakov, P. (2016a). Granice značenja: glagolska semantika i glagolski vid. U: Mišić-Ilić, B. & Lopičić, V. (ured.) (2016). *Jezik književnost značenje. Jezička istraživanja*. Niš: Filozofski fakultet. 31–42.
- Novakov, P. (2016b). Teličnost i perfektivnost u engleskom i srpskom jeziku. U: Gudurić, S. & Stefanović, M. (ured.) (2016). *Jezici i kulture u vremenu i prostoru V*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 395–406.
- Novakov, P. (2017). Neke komponente engleskih teličnih struktura i njihovih srpskih ekvivalenata. U: Gudurić, S. & Radić-Bojanić, B. (ured.) (2017). *Jezici i kulture u vremenu i prostoru VI*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 107–118.
- O'Brien, C. H. (2012). *Complement Coercion and the Semantics of Aspectual Verbs*. Master thesis. Michigan: Michigan State University.
- Olsen, M. B. (1994). The semantics and pragmatics of lexical aspect features. *Studies in the Linguistic Sciences*, 24, 361–375.
- Palmer, F. R. (2009). Lexical aspect in English. In: Tsangalidis, T. (ed.) (2009). *Selected papers from the 18th ISTAL*. Thessaloniki: Monochromia Publishing. 19–33.
- Palmer, F. R. (1988). *The English verb*. London: Longman.
- Petrović, V. (1997). *Sintaksičke strukture kao komplementizatori*. Doktorska disertacija. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Piper, P. i dr (2005). *Sintaksa savremenoga srpskog jezika*. Beograd: Institut za srpski jezik SANU.
- Pulman, S. G. (1997). Aspectual shift as type coercion. *Transactions of the Philological Society*, 95, 279–317.

- Quirk, R. et al. (1985). *A Grammar of Contemporary English*. London: Longman.
- Ramchand, G. C. (2008). *Verb meaning and the lexicon. A first-phase syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rericha, V. (1987). Notes on infinitival and –ing participle complements of the verbs *begin* and *start*. *Philologica Pragensia*, 129–133.
- Rothstein, S. (2004). *Structuring Events: a Study in the Semantics of Lexical Aspect*. Malden, USA: Blackwell Publishing Ltd.
- Rothstein, S. (2008). Vendlerian classes and the Russian aspectual system. In: Franks, S & Connolly, R. (eds.) (2008). *Journal of Slavic Linguistics 16/1*. Bloomington: Slavica Publishers. 3–55.
- Rothstein, S. (2016). Aspect. In: Aloni, M. & Dekker, P. (eds.) (2016). *The Cambridge Handbook of Formal Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press. 342–368.
- Ružić, V. (2006). Dopunske rečenice u savremenom srpskom jeziku (I). U: Mladenović, A. (ured.) (2006). *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku XLIX/1*. Novi Sad: Matica srpska. 123–219.
- Schmid, H. J. (1996). Introspection and Computer Corpora. The Meaning and Complementation of Start and Begin. In: Zettersten, A & Pedersen, V. H. (eds). (1996). *Proceedings of the Seventh Symposium on Lexicography*. Tübingen: Max Niemeyer. 223–239.
- Smith, C. (1995). The Relation between Aspectual Viewpoint and Situation Type. Aspectual systems in universal grammar and in languages of the world . Paper presented at the Annual Meeting of the Linguistic Society of America. The University of Texas.
- Smith, C. (1997). *The parameter of aspect* (second edition). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Smith, C. (2009). Activities: States or Events? In: Meier, R. P., Aristar-Dry H, & Destruel E. (eds.) (2009). *Text, time, and context : selected papers of Carlota S. Smith*. Dordrecht, New York: Springer. 61–86.
- Stanojević, V.–Ašić T. (2006). *Semantika i pragmatika glagolskih vremena u francuskom jeziku*. Kragujevac: Filološko-umetnički fakultet.
- Stanojević, V. (2012). Perfektivnost i teličnost u srpskom sa osvrtom na situaciju u francuskom jeziku. *Naučni sastanak Slavista u Vukove dane*, 41/1, 141–155.

- Stanojčić, Ž.–Popović, Lj. (1995). *Gramatika srpskoga jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Stevanović, M. (1979). *Savremeni srpskohrvatski jezik II*. Beograd: Naučna knjiga.
- Stevanović, M. (1981). *Savremeni srpskohrvatski jezik I*. Beograd: Naučna knjiga.
- Topolińska, Z. (1985). Iz problematike slovenskog inhoativa. *Južnoslovenski filolog*, 41, 1–11.
- Vendler, Z. (1957). Verbs and Times. *Philosophical Review*, 56, 143–160.
- Vendler, Z. (1967). *Linguistics in philosophy*. London: Cornell University Press.
- Verkuyl, H. J. (1989). Aspectual Classes and Aspectual Composition. *Linguistics and Philosophy*, 12, 39–94.
- Verkuyl, H. J. (1999). *Aspectual Issues. Studies on Time and Quantity*. US: Center for the Study of Language and Information.
- Vilić, I. (2011). Teličnost kod glagola kretanja u francuskom i srpskom jeziku. U: Novakov, P. (ured.) (2011). *Zbornik za jezike i književnosti, god. 1, br. 1*. Novi Sad: Filozofski fakultet. 181–192.
- Vilić, I. (2016). *Teličnost kao distinktivno obeležje aspektualnog značenja u francuskom i srpskom jeziku*. Doktorska disertacija. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Walková, M. (2012). Dowty's aspectual tests: Standing the test of time but failing the test of aspect. *Poznań Studies in Contemporary Linguistics PsiCL*, Volume 48, 495–518.
- Walková, M. (2013). *The aspectual function of particles in phrasal verbs*. Doctoral dissertation. Groningen: University of Groningen.
- Wierzbicka, A. (1988). *The semantics of grammar*. Amsterdam - Philadelphia: Benjamins.
- Zvekić-Dušanović, D. (2001). Infinitiv u srpskom i mađarskom jeziku. U: Mladenović, A. (ured.) (2001). *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku XLIV/1-2*. Novi Sad: Matica srpska. 25–95.

Konsultovani rečnici:

CD: Cambridge Dictionary: Preuzeto sa: <https://dictionary.cambridge.org/>

OD: Oxford Dictionary: Preuzeto sa: <https://en.oxforddictionaries.com/>

OESSD: *Oxford English-Serbian Student's Dictionary*. (englesko-srpski rečnik sa srpsko-engleskim indeksom). (2006). Oxford: Oxford University Press.

RSKJ: *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika* (uređivački odbor: Mihailo Stevanović i dr.), drugo fototipsko izdanje u 6 knjiga. Novi Sad. 1990.

RSJ: *Rečnik srpskoga jezika* (izradili Milica Vujanić i dr., redigovao i uredio Miroslav Nikolić). Novi Sad. 2007.

VEHR: Bujas, Ž. (2005). *Veliki englesko-hrvatski rječnik*. Četvrto izdanje. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Izvori na osnovu kojih je sastavljen korpus:

Dela na engleskom jeziku:

BOB: Stephen King (1998). *Bag of Bones*. London: Hodder&Stoughton.

BH: Stephen King (2001). *Black House*. London: Harper Collins Publishers.

Dela na srpskom jeziku:

CK: Stiven King (2003). *Crna kuća*. Beograd: Editor

VK: Stiven King (2010). *Vreća kostiju*. Beograd: Vulkan izdavaštvo.

DODATAK 1: REČENIČNI KORPUS NA ENGLISKOM JEZIKU

Primeri preuzeti iz književnih dela *Bag of Bones* i *Black House*:

a) *Bag of Bones* (BOB) – 288 rečenica

1. I **started** to ask the assistant medical examiner what they were, but then I knew. (BOB, 10)
2. She took the paper, **started** to tear it up, then changed her mind and stuck it in the hip pocket of her jeans, instead. (BOB, 21)
3. I was tempted more than once to tell him I can't write two paragraphs without going into total mental and physical doglock — my heartbeat doubles, then triples, I get short of breath and then **start** to pant, my eyes feel like they're going to pop out of my head and hang there on my cheeks. (BOB, 23)
4. Can't be helped. Just as, if you publish too much, there are readers who'll say, 'Phew, I've had enough of this guy for awhile, it's all **starting** to taste like beans.' (BOB, 24)
5. 'We can have us a sane bachelor evening before the Sons and Daughters of East Malden **start** arriving. I'm pouring you a drink as soon as I get off the telephone.' (BOB, 33)
6. All through this my dreams of Sara Laughs were going on — not every night but every second or third night, with me never thinking of them in the daytime. I did my crosswords, I bought myself an acoustic steel guitar and **started** learning how to play it (I was never going to be invited to tour with Patty Loveless or Alan Jackson, however), I scanned each day's bloated obituaries in the *Derry News* for names that I knew. (BOB, 36)
7. On a day toward the end of that week, the weather finally **started** to break. I took advantage, going out for a cup of coffee and a mid-morning pastry at the little restaurant three doors down from the Rite Aid where Johanna did her last errand. (BOB, 41)
8. I had eight or nine months before Harold and Debra **started** really bugging me for the next novel. (BOB, 45)
9. On July 3rd of 1998, I threw two suitcases and my Powerbook in the trunk of my mid-sized Chevrolet, **started** to back down the driveway, then stopped and went into the house again. (BOB, 50)
10. I looked back for a few seconds, then **started** fiddling my spoon through the whipped cream on top of my shortcake. (BOB, 51)
11. After awhile we got talking, joking around, and then there **started** to be some of that eye-contact, you know the kind I'm talking about, looks that go on just a little too long. (BOB, 51)
12. I **started** to notice her legs, and the way her uniform pulled against her hip when she turned, and she noticed me noticing. (BOB, 51)
13. We **started** talking about books as we pedalled side by side ever deeper into nowhere, and there came a point where I was spotting her one or two mornings a week in the weight room. (BOB, BOB, 51)
14. At one moment there was only the fading sky (with indigo just **starting** to rise up from the edges like an infusion of ink), and at the next Venus was glowing there, bright and steady. (BOB, 55)
15. I **started** walking again. I was better than halfway down the driveway now. (BOB, 55)
16. Cutie-pie liked that. 'S'yo down!' she yelled, **starting** to laugh. 'S'yo down, you old Mattie, s'yo down!' (BOB, 65)
17. It **was starting** to get through to her now. Her eyes were big, and ready to fill with tears. (BOB, 68)
18. Tomorrow I would **start** putting together some sort of life down here... trying to, anyway. (BOB, 76)

19. I got up, went inside, and put the phone back in its charging cradle, realizing as I did that I was expecting it to ring again, expecting Devore to **start** spouting movie cliches: If you get in my way I'll and I'm warning you, friend, not to and Let me give you a piece of good advice before you. (BOB, 79)
20. I **started** to leave, then had an idea. (BOB, 84)
21. I moved on to the closet, where the temperature had to be at least a hundred and ten degrees, and in a cardboard box which Mrs. M. had marked GADGETS, I unearthed it — a Sanyo Memo-Scriber Debra Weinstock gave me at the conclusion of our work on the first of the Putnam books. It could be set to turn itself on when you **started** to talk; it dropped into its PAUSE mode when you stopped to think. (BOB, 84)
22. In Derry, Johanna Arlen Noonan **is** maybe **starting** to feel a little whoopsy in the morning. (BOB, 94)
23. She looked out a minute or two later when it **started** to hail and he still wasn't in. (BOB, 97)
24. Upstairs the telephone **started** ringing. (BOB, 102)
25. I went to the cellar door and touched the knob. I turned it... then let it go. I didn't want to look down there into the dark, didn't want to risk the chance that something might **start** thumping again. (BOB, 103)
26. He went back to his car, **started** to swing in, then stopped with one hairy arm hung over the top of the open door. (BOB, 105)
27. There's something oddly comforting about talking to a legal guy once the billable-hours clock **has started** running; you have passed the magical point at which *a* lawyer becomes *your* lawyer. (BOB, 109)
28. There you were, sitting out on your deck and minding your own business, watching the fireworks show. Out of the blue this grouchy old asshole calls you. **Starts** ranting. Didn't even give him your number, did you? (BOB, 112)
29. I had an idea she might **start** to wonder who was dragging whom after I pitched her on John Storrow, and was glad it was a discussion I wouldn't have to have with her on the phone. (BOB, 115)
30. She **started** to lean back against the counter with her glass of Kool-Aid, then thought better of it. (BOB, 118)
31. But she still had that set look, like a woman who expects to take some hard blows. Or perhaps for Mattie the blows had already **started** to fall. (BOB, 121)
32. And at that moment I could see Lance in his face. I **started** to cry. I said, "I won't unless you make me." (BOB, 127)
33. Her feelings about Rogette are the same, but Max Devore's **started** to make her nervous in some way I don't understand and she can't explain. (BOB, 127)
34. 'Then, in the spring, I **started** to get some extremely creepy, scary feelings.' (BOB, 128)
35. It was Ki. I **started** to worry about ICI all the time she was with him... with them. (BOB, 128)
36. 'That's why he **starts** saying "I prefer not to"?' (BOB, 130)
37. In fact I **had started** to wish I'd left five minutes sooner. (BOB, 132)
38. My underpants lay beside me in a little wet heap. I picked them up and **started** to put them on, only because I didn't want to swim back to shore with them in my hand. (BOB, 139)
39. That much I had written before the phone **started** ringing. (BOB, 150)
40. 'It's too early to **start** thinking like that,' I said at once, but I could tell by Mattie's face — shining more brightly than ever — that the damage was done. (BOB, 161)
41. When you **start** finding out unexpected things about a loved one who's been dead awhile, it rocks you. Take it from me, it does. (BOB, 176)
42. I think perhaps I **started** to feel a little bad then, was too preoccupied to notice it. (BOB, 180)
43. I set off north, wondering what, exactly, Jo might have written... for by then I **was starting** to believe she might have written something, after all. (BOB, 180)

44. I **started** to sink below the surface and fought my way back up, not swimming but only splashing wildly, expending nine times the energy I needed to stay afloat. (BOB, 187)
45. At last my lungs **started** to overcome my oxygen debt, and everything began to calm down. (BOB, 189)
46. When the pain **started** to fade a little, I soaked cotton balls with more peroxide and cleaned my other wounds. (BOB, 191)
47. She **was starting** to weep again. (BOB, 194)
48. Besides, tell me the truth — **aren't** you **starting** to feel that it might be time for a change of scenery? (BOB, 194)
49. She did, but came up with nothing. I told her to call me if something about that conversation did occur to her, or if she got lonely or scared, or if she **started** to feel worried about anything. (BOB, 195)
50. Any time I **started** to doubt, all I had to do was touch the back of my head. (BOB, 195)
51. It was a peculiar kind of writing... but it *was* writing. I could tell by the way I **was starting** to trance out. (BOB, 195)
52. I read this note over a second time, then a third. I **started** to put it on the table, then read it a fourth time. (BOB, 198)
53. A sense of surpassing oddness swept over me as I realized the source of Mattie's problems might be lying in a chapel filled with flowers at the same time The Friends of Kyra Devore were digesting their lunches and getting ready to **start** throwing the Frisbee around. (BOB, 202)
54. The new accounting business **was starting** to take hold, although he'd been scared for awhile (first I knew of it, of course). (BOB, 206)
55. She grabbed Strickland and **started** to run off, then stopped and looked over her shoulder at me. (BOB, 211)
56. And you know, I did **start** to feel something then that wasn't right. (BOB, 219)
57. I'd **started** buying regional magazines like *Down East* and always began at the back, where the real-estate ads were. (BOB, 221)
58. 'I think I understand. The ideas didn't belong in my head to begin with, but once that shit **starts** to creep in...' (BOB, 222)
59. I **started** walking in that direction, aware of cows mooing and sheep blating from the exhibition barns — the Fair's version of my childhood Hi-Ho Dairy-O. (BOB, 226)
60. I did, and when her hat **started** to fall off I caught it and jammed it back on her head. (BOB, 227)
61. Is he dead? I **started** to ask, then rephrased. It wasn't the way the question was expressed on the TR. 'Did he pass?' (BOB, 240)
62. 'No, that's just what he did not do. I asked Whitmore three times, but by the third I **was starting** to understand. There was method in his madness. (BOB, 247)
63. I thought the three of us were on the TR until this was over... and I **was starting** to have an idea of when that would be. (BOB, 249)
64. I stayed under as long as I could, until the air in my lungs **started** to feel like some hot bottled liquid, and then I broke the surface. (BOB, 250)
65. When I asked Ki what she did with them, she **started** crying and said Allamagoosalum took them. (BOB, 251)
66. But if I **started** talking, where would it stop? (BOB, 252)
67. 'You mean you had to turn on your tape-recorder,' she said, and now I remembered how the water had seemed to change color when she nailed me that really good one in the back of the head. From bright orange to dark scarlet it had gone. And then I'd **started** drinking the lake. (BOB, 260)
68. Mattie **started** to get up. I put my hand on her arm. 'Let me?'' (BOB, 270)
69. The shooter **started** to turn that way, and George raised his gun. 'Move and I'll kill you.' (BOB, 274)

70. Mattie and the others **had started** stacking picnic things beside the sink, but I'm almost positive that the stretch of Formica counter above the drawers had been clean and bare when I hurried after Kyra. (BOB, 276)
71. Ash sifts around him like black rain and the tears pour out of his eyes and as she struggles furiously beneath his hands, trying to free herself from his drowning grip, he tells himself It was an accident, just a terrible accident, I took her out in the lake because it was the only place I *could* take her, the only place left, and she panicked, she **started** to struggle, she was all wet and all slippery and I lost my good hold on her and then I lost any hold on her and then — (BOB, 296)
72. Faint, very faint, I could hear her shouting in frustration as I yanked the plug at the bottom of the tub and let the water **start** gurgling out. (BOB, 299)
73. The old-timers sat along one canvas wall in folding chairs, waving to other old-timers when they went pooting by in their rusty old-timer cars (all certified old-timers own either Fords or Chevys, so I'm well on my way in that regard), swapping their undershirts for flannels as the days began to cool toward cider season and spud-digging, watching the township **start** to rebuild itself around them. (BOB, 320)
74. I hadn't meant to tell Frank the bathtub part, but once I **started** talking, almost everything spilled out. (BOB, 323)
75. When we **started** trying to have a baby and I suggested the name Kia, how that must have scared her! And I never saw.' (BOB, 328)
76. Let's say he was down in the Prout's Neck part of the world visiting friends and **started** flirting with her at a clambake. (BOB, 328)
77. Any other questions, Frank? Because I'm really **starting** to fade. (BOB, 328)
78. 'Yes,' he said. 'Have you **started** writing again?' (BOB, 329)
79. 'When the story **starts** going sour, bring on the man with the gun.' Raymond Chandler said that, or something like it — close enough for government work, kemo sabe. (BOB, 329)
80. Johanna **began** to sprint across the parking lot toward the street. Others were doing the same all around her. (BOB, 10)
81. I put a cruciverbalist program on my Powerbook and **began** making my own crossword puzzles. (BOB, 26)
82. The voice doesn't answer. It knows I'm not afraid of Rebecca de Winter's housekeeper, she's just a character in an old book, nothing but a bag of bones. So I **begin** walking again. (BOB, 38)
83. I lay on the ground, waiting for the hammer to fall, and when thirty seconds or so passed and no hammer did fall, I **began** to realize it had just been some jet-jockey from the Brunswick Naval Air Station, too eager to wait until he was out over the Atlantic before going to Mach 1 (BOB, 41).
84. A woodpecker **began** to hammer for grubs. A chipmunk bumbled through some underbrush on my left. (BOB, 41)
85. If I did perchance **begin** to write again, and if the writing marched, I would meet Johanna right around page two hundred and fifty. (BOB, 50)
86. 'What about friends?' Frank asked, at last **beginning** to eat his strawberry shortcake. 'You've got friends you see, don't you?' (BOB, 52)
87. At last I parked and turned the engine off. I got out, walked to the rear of the car, lay down on my belly, and **began** pulling all of the grass which touched the Chevy's hot exhaust system. (BOB, 53)
88. I **began** walking again. I passed the big pine that Jo had once banged into in our Jeep, trying to back up the driveway. (BOB, 56)
89. I reached for the light inside the door, and then, somewhere in the blackness of the house, a child **began** to sob. (BOB, 58)
90. It was weeping, a child's weeping, but I hadn't a clue as to where it was coming from. Then it **began** to fade. (BOB, 58)

91. I pulled over to the shoulder, put the Chevy in PARK, and was out before the dust **had** even **begun** to settle. (BOB, 63)
92. The backup lights flared and the Jeep **began** reversing down the road at a good twenty miles an hour. (BOB, 64)
93. Her baseball cap fell off. I picked it up, **beginning** to feel very much like an outsider here. (BOB, 66)
94. Now the kid's mouth **began** to tremble, and her eyes filled up right on schedule. She **began** to weep. (BOB, 68)
95. As the field expanded beyond his ability to keep up, expanded to the point where it **began** to define the world, he bought the talent he needed to keep growing. (BOB, 74)
96. When I broke it and **began** asking questions, he would be in charge of the conversation... if we could be said to be having a conversation at that point. (BOB, 77)
97. There was only a tall man with a sweaty face and a tape-recorder under his arm standing in the doorway of a bare room... but that was when I first **began** to really believe that I wasn't alone in Sara Laughs. (BOB, 85)
98. 'What were you up to, hon?' I asked, then **began** to investigate her desk drawers. (BOB, 87)
99. Although Max Devore had left the TR in 1933, he'd kept a lively interest in the area where he'd grown up, subscribing to area newspapers and getting magazines such as *Down East* and the *Maine Times*. In the early eighties, he **had begun** to buy long columns of land just east of the Maine-New Hampshire border. God knew there had been plenty for sale; the paper companies which owned most of it had fallen into a recessionary pit, and many had become convinced that their New England holdings and operations would be the best place to **begin** retrenching. (BOB, 95)
100. Bill unfolded an arm and **began** to tick items off on the leathery fingers of his right hand. (BOB, 96)
101. But even then I suppose I knew he wasn't. He might have gotten some part of the story wrong — even the sharpest guys **begin** to lose the edge of their recollection by the time they turn eighty-five — but Max Devore wasn't much of a leg-puller. (BOB, 129-130)
102. But then Bartleby **begins** to question even work, the god of middle-class American males. (BOB, 130)
103. I **had begun** to speak in a loud, monotonously discursive voice about the bright figures I saw in the room — angels come to bear me away, my terrified mother was sure — and the last time my father took my temperature before the cold plunge, he said that the mercury on the old Johnson & Johnson rectal thermometer had stood at a hundred and six degrees. (BOB, 135)
104. As I found that velvety seam and **began** to stroke it open, she **began** to rub the back of my neck with her fingers. (BOB, 137)
105. I sat down at the IBM, hit the RETURN key a couple of times, and **was beginning** to write myself a next-note at the bottom of the page I'd been working on when the phone interrupted me. (BOB, 149)
106. He'd give her artificial respiration until she **began** to breathe again. (BOB, 151)
107. My mouth **began** to tremble. (BOB, 151)
108. A sound **began** to come out of me — a kind of muffled groaning. (BOB, 151)
109. For a moment I thought it was over, mostly just a false alarm, and then I **began** to cry. (BOB, 151)
110. John put down his sandwich, wiped his fingers, and then **began** to tick off points. (BOB, 160)
111. We looked at each other and laughed. John regarded us sadly, then sighed, picked up his sandwich, and **began** to eat again. (BOB, 161)
112. He **began** clearing up our litter, and once again I thought he looked both prissy and endearing at the same time, like Stan Laurel wearing an apron. (BOB, 161)
113. The moment I stepped through the door, Bunter's bell **began** to ring stridently. (BOB, 163)

114. 'It is if you have seven kids,' John said, and **began** howling with laughter. (BOB, 173)
115. He **began** to pump his gas, and the sound of the pump's motor was also very sharp. (BOB, 176)
116. Halfway through my talk with her, the fax **began** to print out xeroxed pages from Jo's appointment calendars. (BOB, 178)
117. The pressure in my chest **began** to ease, but it left an ache as real as rain. (BOB, 181)
118. Its many wheels rose and fell independent of one another and flashed in the declining sun, which **had begun** to take on a reddish cast. And as he came closer, I felt the sense of the man. (BOB, 182)
119. I **began** wading to my right — south, back toward my house. (BOB, 186)
120. I **began** to backpedal, afraid to turn and swim for it, afraid that she would throw a really big one the minute I did. (BOB, 186)
121. The first two rocks she threw after I **began** to swim seemed to be range-finders. (BOB, 186)
122. With no Uzi to hand, I **began** to dogpaddle to my house. They paced me along The Street, he rolling in his whisper-quiet wheelchair, she walking beside him as solemn as a nun and pausing every now and then to pick up a likely-looking rock. (BOB, 187)
123. I **began** to swim in to the shore, wanting to get to where I could stand up. Rogette Whitmore **began** to fire rocks at me immediately, first using the ones she' had lined up between her left arm and her midriff, then those she'd stockpiled in Devore's lap. (BOB, 187)
124. I sank, swallowed more water, and spat it out. I **began** pummelling the lake again and forced myself to stop. (BOB, 188)
125. I **began** to dogpaddle in that direction, my arms now as leaden as my feet. (BOB, 189)
126. At last my lungs started to overcome my oxygen debt, and everything **began** to calm down. (BOB, 189)
127. I **began** to shake. (BOB, 191)
128. I dialed the first three numbers fast, then **began** to slow down. (BOB, 191)
129. 'Nothing,' she said, then **began** to cry. 'Everything. I lost my job. Lindy fired me.' (BOB, 193)
130. My hands went to the magnets instead and again **began** moving them around, watching as words formed, broke apart, evolved. (BOB, 195)
131. 'Thanks,' I said, **beginning** to close the door. 'I'd tip you the price of a drink, but I left my wallet on the dresser.' (BOB, 197)
132. Kiddies, once upon a time there was a goose that flew back to the little unincorporated township where it had lived as a downy gosling. It **began** laying lovely golden eggs, and the townsfolk all gathered around to marvel and receive their share. (BOB, 202)
133. At last she **began** to get her control back. 'I'm sorry. I haven't cried like that — really, really cried — since Lance died.' (BOB, 205)
134. I went out to the kitchen to get a glass of cold water. As I was filling it, I heard the magnets on the fridge **begin** sliding around. (BOB, 208)
135. 'Who's this guy Strickland?' Mattie asked, smiling a little. She had **begun** to unwrap her hamburger. (BOB, 210)
136. I nodded, and Mattie **began** to pick up the trash and stuff it back into the take-out bag. (BOB, 212)
137. A party. He loved the idea. I **began** to feel rather small. (BOB, 213)
138. The kid quit playing his guitar; the juggler **began** catching his Indian clubs and dropping them swiftly onto the grass in a line. (BOB, 215)
139. I brought it in, plonked it on the dining-room table, and **began** to work on my current stupid little book. (BOB, 223)
140. John Shackelford **had begun** to remember his past, and the child whose only friend he, John, had been. Little neglected Ray Garraty. (BOB, 223)
141. There was the snap of 22s from the shooting gallery, the snoring moo of someone's prize cow... and now I **began** to smell the aromas I have associated with county fairs since I was a boy:

- sweet fried dough, grilled onions and peppers, cotton candy, manure, hay. I **began** to walk faster as the strum of guitars and thud of double basses grew louder. (BOB, 225)
142. 'Why is the lady wearing Mattie's dress?' Kyra asked me, and she **began** to tremble. (BOB, 227)
143. The crowd roared as if it were the funniest thing they'd ever heard, but Kyra **began** to cry. (BOB, 228)
144. On stage Son Tidwell had taken the band from E to G, someone **began** to bang a tambourine, and Sara went from 'Fishin Blues' to 'Dog My Cats' without a single pause. (BOB, 229)
145. I **began** to hurry back the way I had come, stroking Ki's head, still holding her face against my shirt. (BOB, 229)
146. I wrapped the dark blue ribbon from Ki's hat around my wrist, tucking one end underneath so it wouldn't come loose. Then I **began** to move forward. (BOB, 233)
147. I closed my eyes, **began** to drift away, and then a scream ripped through the house. It was as sharp as the neck of a broken bottle. I sat up with a yell, clutching at my chest. (BOB, 234)
148. 'Michael Noonan, what a sight for sore eyes you are!' she said, and **began** ringing up my purchases. 'I was awfully sorry to hear about Johanna. Got to get that right up front. Jo was a pet.' (BOB, 239)
149. The sliding door giving on the deck **began** to fly open and clap shut like something hooked to a pulley. (BOB, 243)
150. 'Oh, right.' No apology; he seemed too excited to think of such mundanities. I **began** to feel excited myself, and I didn't even know what the hell was going on. (BOB, 246)
151. 'I miss you, honey,' I said, and **began** to cry. (BOB, 253)
152. Go down nineteen. I turned to page nineteen of the telephone book, where the letter *F* was prominently showcased. I **began** to slip my finger down the first column and as it went, my excitement faded. (BOB, 255)
153. I stared at that for a moment. A realization **began** to dawn. It had nothing to do with the refrigerator messages. (BOB, 255)
154. Quarter past eight. Plenty of time for John. I turned back to the telephone book and **began** to riffle rapidly through it. (BOB, 256)
155. 'Frizzicate,' Kyra said, giggling. She **began** walking toward the trailer, where Mattie was just coming out. (BOB, 266)
156. The Frisbee came to her. She caught it, dropped it, stepped on it as if it were a hot red spot falling on a nightclub stage, and **began** to shake. (BOB, 268)
157. One of George's shots must have hit the gas-tank. The shooter **began** struggling to get out through the passenger window. (BOB, 272)
158. I went to the drawers in the kitchen and **began** yanking them open one by one, looking for strapping tape, looking for clothesline, looking for any damned thing. (BOB, 275)
159. She slid down its smooth white front to the floor. Then she **began** to wail — the most awful sounds of grief I have ever heard. (BOB, 276)
160. She swatted at me, trying to make me stop, then **began** to buck and kick in my arms again. (BOB, 277)
161. None of them responded and their stony faces didn't change, but the pickup **began** to roll slowly toward me. (BOB, 278)
162. I could just see the red bicycle reflectors marking my turn onto Forty-two when it **began** to hail — great big chunks of white ice that fell out of the sky, drummed on the roof like heavy fingers, and bounced off the hood... They **began** to heap in the gutter where my windshield wipers hid. (BOB, 279)
163. Thunder boomed constantly, and now the wind **began** to rise, rushing through the trees like a contentious voice. (BOB, 279)

164. Over our heads something huge crashed down on the roof, the lights flickered, and Ki **began** to weep again. (BOB, 281)
165. ‘No, honey,’ I said, and **began** to walk with her. ‘No, honey, no, Ki, don’t. Don’t, honey, don’t.’ (BOB, 281)
166. At last her tears **began** to taper off. (BOB, 282)
167. ‘Who’s here?’ she asked. She **had begun** to shiver. ‘Who’s here ‘sides us?’ (BOB, 282)
168. I used another one to dry her hair as best I could. During all of this, she never let go of the stuffed dog, which **was now beginning** to bleed stuffing from its seams. (BOB, 283)
169. ‘I guess not,’ I said. I **began** to cry. I held her on my lap, wiping away the tears with the backs of my hands. (BOB, 284)
170. I bent over and kissed her cheek, which **had finally begun** to cool. (BOB, 285)
171. I went into the bathroom and **began** filling the tub, as I had once filled it in my sleep. (BOB, 285)
172. Then the thunder boomed, the lights flickered, and the rain **began** to pour down again, driven by the wind. (BOB, 285)
173. I **began** to leaf through the manuscript, my skin crawling. (BOB, 287)
174. When your efforts to replicate the smooth curves of the Palmer Method alphabet on the blackboard **began** to flag and waver, she would put her large competent hand over yours and help you. (BOB, 288)
175. A wind **began** to blow — a cold one — and was quickly joined and whirled into a cyclone by one which was warmer, almost hot. (BOB, 290)
176. Then things **began** to happen and I’d forgotten. (BOB, 291)
177. So Fred Dean, hero that he was, set off on the run toward the smoke-blackened horizon, where bright ribbons of orange **had already begun** to shine through. (BOB, 294)
178. Ash **had begun** to sift down from the sky. (BOB, 294)
179. Her hair is the shade her brother’s will remain until it finally **begins** to go gray in the impossibly distant summer of 1998, a year she will never see unless someone gets her out of this hell. (BOB, 295)
180. Daddy, she cries, but to him, not me. Daddy! and she hugs him, unmindful of the soot smearing her white silk dress and her chubby face as he kisses her and more soot **begins** to fall and the loons beat their way in toward shore, seeming to weep in shrill lamentation. (BOB, 295)
181. He takes her deeper and she **begins** to scream. (BOB, 296)
182. These are people with no electricity, no phones, no County Rescue Unit, no one to rely upon but each other and a God some of them **have already begun** to mistrust. (BOB, 302)
183. He was aging in front of me, the lines drawing themselves deeper and deeper into his face; he was becoming the man who had knocked me into the lake because he couldn’t bear to be crossed. And as he grew older he **began** to fade. (BOB, 303)
184. Later on, by five or so, things **would begin** to pick up again, and from six to sunset the broad path along the lake would be thronged. (BOB, 304)
185. Harry Auster yanks her hair back, tears her dress off one shoulder, and **begins** to sucker on her neck. (BOB, 306)
186. Sara shrieked and then **began** to spin. (BOB, 308)
187. Something elemental and grotesquely inhuman **began** to form out of the maelstrom. (BOB, 308-309)
188. ‘Run, honey!’ Sara cries. ‘Run away and get — ‘Jared clamps his hands around her throat and **begins** choking. (BOB, 309)
189. Behind them Sara Tidwell **has begun** to rattle deep in her chest and throat like the sight of the boy’s clenching hand, these sounds will haunt Draper Finney until his final dive into Eades Quarry. (BOB, 310)

190. No amount of washing will take the smell of that sweat out of these clothes, and when he **begins** to think of it as ‘murder-sweat,’ he burns the clothes to get shed of it. (BOB, 310)
191. The boy’s thrashing **begins** to ease, the kicking feet **begin** to slow down, the eyes looking up into Harry’s eyes are taking on a curiously dreamy look, and still that brown arm sticks straight up, still the hand opens and closes, opens and closes. (BOB, 310)
192. And as if it were a prayer that something is now answering, the boy’s locked elbow **begins** to bend and his arm **begins** to sag; the fingers **begin** to close again into a fist and then stop. (BOB, 310-311)
193. And still a kind of stinking terror, not so different from the smell of putrescence which had come out of the ground, seemed to sweat out of the air; Kyra’s name **began** to beat in my head, *Ki-Ki, Ki-Ki, Ki-Ki*, like the call of some exotic tropical bird. I started up the railroad-tie steps to the house, and although I was exhausted, by the time I was halfway up I **had begun** to run. (BOB, 312)
194. A flailing hand, maybe. I could also see my tracks there, both coming and going. They **had** already **begun** to dry. (BOB, 312)
195. There was space to crawl under, and when I dropped to my knees I saw other knee-tracks, just **beginning** to fill with water. (BOB, 316)
196. For every step she took forward, Kyra took a shaky, dangerous step backward. Rogette was holding her good hand out, though for a moment I thought this one **had begun** to bleed as well. The stuff running through her bunchy fingers was too dark for blood, however, and when she **began** to talk, speaking in a hideous coaxing voice that made my skin crawl, I realized it was melting chocolate. (BOB, 317)
197. Even as she turned the other way again and **began** to run toward Ki, I knew better. (BOB, 318)
198. **Ki began** to back up rapidly, making no effort to be careful and pick her footing. (BOB, 318)
199. Foamy water flew up and **began** to twist into one of those helix shapes I had seen before. (BOB, 318)
200. ‘To be a good girl and not be sad. But I am sad. I’m *very* sad.’ She **began** to cry, and I stroked her wet hair. (BOB, 319)
201. The old-timers sat along one canvas wall in folding chairs, waving to other old-timers when they went pooting by in their rusty old-timer cars (all certified old-timers own either Fords or Chevys, so I’m well on my way in that regard), swapping their undershirts for flannels as the days **began** to cool toward cider season and spud-digging, watching the township start to rebuild itself around them. (BOB, 320)
202. She watched silently as I pulled sheet after sheet from the pile of paper I’d taken off the table and stacked on top of the woodstove, balled each one up, and slipped it in through the door. When I felt I’d loaded enough, I **began** to lay bits of kindling on top. (BOB, 321)
203. Then, when Sara got hold of him, he **began** to plan Ki’s death. I suspect that Sara never found a more willing tool. (BOB, 326)
204. ‘Yeah. By the time the Red-Tops played the Castle County Fair, their little community down by the lake **had begun** to break up — this is all according to Jo’s notes, you understand; there’s not a whisper of it in any of the town histories. (BOB, 327)
205. For several moments he said nothing — I **had begun** to think he was done when he said, ‘Two others. Do you mind?’ (BOB, 328)
206. Less than a book a year and you’re screwing up the publisher’s investment in you, hampering your business manager’s ability to **continue** floating all of your credit cards, and jeopardizing your agent’s ability to pay his shrink on time. (BOB, 24)
207. Outside, the storm **continued** cranking up. (BOB, 37)
208. The smile **continued** to hang in there, but now it shaded toward caution. ‘You don’t need to do that, Mr. Noonan.’ (BOB, 70)

209. Things happened during that week, but until I met Max Devore on The Street the following Friday — the seventeenth of July, it would have been — the most important thing was that I **continued** to work on a novel which would, if finished, be called *My Childhood Friend*. (BOB, 166)
210. And he'd **continue** to be one of the chief supporters... if, that was, Lindy Briggs played ball. (BOB, 193)
211. If I **continued** to press, she would just say no. (BOB, 257)
212. The sun had burned through and the day had gone from dull to dazzling, yet in the west black-satin thunderheads **continued** to stack up. (BOB, 266)
213. I could not have **continued** driving if we hadn't run back into the woods almost immediately, and as it was the canopy provided just enough cover so I could creep along, hunched over the wheel and peering into the silver curtain falling through the fan of my headlights. (BOB, 279)
214. In that moment nothing seemed to move, although behind me, in the woods Jo had loved to ramble — with me or without me — the rain continued to fall and the wind **continued** to howl, a merciless gardener pruning its way through the trees that were dead and almost dead, doing the work of ten gentler years in one turbulent hour. (BOB, 290)
215. I reminded myself of this as I stepped down onto the path to face him, but my heart **continued** to speed up, thudding in my chest like a padded hammer. (BOB, 300)
216. He **continues** giving orders even as he beats her. (BOB, 309)
217. Behind me there was a frenzied snap and crackle of wet bushes as Jo and whatever she was holding back **continued** to struggle. (BOB, 311)
218. Trees **had continued** to fall in the dripping woods for at least an hour after the rain stopped. (BOB, 320)
219. I pushed the thought away. It pretended to go, but all day long it **kept** creeping back, like Tolstoy's white bear. (BOB, 15)
220. All during that final sad push on the book, I **kept** thinking how much I missed her... but that never slowed me down. (BOB, 21)
221. Readers have a loyalty that cannot be matched anywhere else in the creative arts, which explains why so many writers who have run out of gas can **keep** coasting anyway, propelled onto the bestseller lists by the magic words AUTHOR OF on the covers of their books. (BOB, 23)
222. 'Well, **keep** it coming. Your pals at Putnam are crazy about the way you're taking it to the next level.' (BOB, 35)
223. 'You aren't going to pull a lot of frustratedartist crap on me, are you, Noonan?' she had replied... and during my time on Key Largo, those words **kept** coming back, always in Jo's voice: crap, frustrated-artist crap, all that fucking schoolboy frustrated-artist crap. (BOB, 44)
224. There were over twenty Devores, which didn't surprise me very much — it's one of those names, like Pelkey or Bowie or Toothaker, that you **kept** coming across if you lived down here. (BOB, 73)
225. As the field expanded beyond his ability to keep up, expanded to the point where it began to define the world, he bought the talent he needed to **keep** growing. (BOB, 74)
226. Water went in my mouth and I coughed it back out, patting one hand against my chest in an effort to encourage my heart — come on, baby, **keep** going, you can do it. (BOB, 76)
227. 'The linoleum **keeps** bubbling up in the kitchen, the showerhead **keeps** falling into the tub, and the whole damn rig cants to the east these days, but I could have been the six-million-dollar woman.' (BOB, 124)
228. I **kept** remembering our visit to a fertility doc after we'd been trying to make a baby for almost two years with no success. (BOB, 132)
229. But you might have two, and you'll almost certainly have one if you **keep** doing the thing that makes them. (BOB, 132)

230. I was very badly scared, and my mind **kept** trying to replay an old episode of *Alfred Hitchcock Presents*, the one about the man who strangles his wife during an alcoholic blackout. (BOB, 140)
231. I had to **keep** reminding myself that his father had put him in that position, not Mattie or me or John Storrow. (BOB, 161)
232. I **kept** thinking about how her dress had slid when I put my arms around her waist, the warm feel of her skin just beneath. (BOB, 214)
233. Probably I just picked that up from Jo — the way her nerves seemed all strung up, the way she **kept** looking over my shoulder at the house even while she was hugging me — but it seemed like something else. (BOB, 219)
234. I **kept** noticing how the sounds from the lake seemed to make it most of the way up the hill and then just kind of... quit. (BOB, 219)
235. If that happened, the money, computer equipment, and software Devore funnelled into the library would **keep** coming. (BOB, 236)
236. I'm not a bad swimmer when people aren't pelting me with rocks, but my first shore-to-float-to-shore lap was tentative and unrhythmic — ugly — because I **kept** expecting something to reach up from the bottom and grab me. (BOB, 249-250)
237. Mike **kept** looking at him — '. (BOB, 259)
238. With each lurch he gave a high yip of pain, but somehow he **kept** going. (BOB, 273)
239. It was still miles too big for her, but when I tied a knot in one side it made a kind of sarong that **kept** slipping off one of her shoulders. (BOB, 283)
240. At that time a great many local people **had kept** fishing and hunting camps up there (this much I knew myself). (BOB, 294)
241. She prays for Kito to stay clear, to **keep** filling his bucket slow by eating every third handful. (BOB, 306)
242. He looks at the skinny redhead and the one who **keeps** squinching his eye up and tossing his head and tells them to watch the path, he's going to take his turn now that she's broke in. (BOB, 307)
243. I must have checked on her a dozen times before I went to bed... and then I **kept** checking. (BOB, 323)
244. 'But through all this you let Ki **go on** seeing him.' (BOB, 127)
245. Jo could have come in and told me she'd seen Lon Chaney Junior dancing with the queen, doing the Werewolves of London, and I probably would have said 'Uhhuh, honey, that's nice' as I **went on** proofing copy. (BOB, 133)
246. On my left, Romeo Bissonette chuckled. In the corner, the world's oldest F-111 pilot only **went on** muttering into his Stenomask. (BOB, 152)
247. I **went on** answering questions until eleven-thirty, but the interview really ended when Durgin pushed the tape-player away with the heel of his hand. (BOB, 159)
248. If undisturbed, I **might have gone on** writing until I simply melted into a sweaty pile of goo on the deck. (BOB, 206)
249. Not pregnant, though, not yet. Jo making daytrips to the TR. Jo asking questions, some of the sort that made people feel bad, according to Bill Dean... but she'd **gone on** asking just the same. (BOB, 207)
250. She could have had an affair with Tom Selleck and been written up in *Inside View* and I **would have gone on** tapping away at the keys of my Powerbook, blissfully unaware. (BOB, 220)
251. He **went on** writing poetry for another twenty years, and when someone asked him why he'd quit fiction he said he couldn't understand why he had trucked with it so long in the first place. (BOB, 329)
252. I scattered the circle of fruit and vegetable magnets with my palm, spread the letters, and **resumed** pacing. (BOB, 107)

253. I **resumed** reading while Mattie went to work scrubbing her few cooking tools. (BOB, 117)
254. The old bitch and the even older bastard **resumed** pacing me, but they saw where I was headed and the laughter stopped. (BOB, 189)
255. My heart stopped, then **resumed** racing. (BOB, 317)
256. If I called Mattie up and said Pack a couple of bags, you and Ki are going to spend a week at Disney World, Mattie would assume I was joking, then tell me to hurry up and **finish** getting dressed so I'd be at the airport when John's plane landed. (BOB, 257)
257. By the time I'd **finished** dressing, my fresh shirt was already feeling wilted under the arms; it was as hot that morning as it had been for the last week, maybe even hotter. (BOB, 257)
258. As I walked down to the kitchen to get the knife, I thought about climbing in with her after I had **finished** cutting my wrist in the hotter water of the basin. (BOB, 285)
259. 'Sure and I'm a half-drunk Irishman who just **finished** listenin to the granddaddy of all ghost stories on Christmas night,' he said. 'I believe all of it, you silly git.' (BOB, 325)
260. If you **cease** to be amusing, we can always kill you and eat you. (BOB, 192)
261. Now to business. M. offers you a very simple deal: if you promise to **cease** asking questions about him, and if you promise to cease all legal maneuvering — if you promise to let him rest in peace, so to speak then Mr. Devore promises to cease efforts to gain custody of his granddaughter. (BOB, 197-198)
262. I took this as a suggestion to **stop** thinking about Harold's useless contract and how Jo would have chortled the idea of nine million dollars. (BOB, 37)
263. My heartbeat was back to normal, the sweat was drying on my skin, and the mosquitoes **had stopped** whining in my ears. (BOB, 60)
264. 'For Christ's sake **stop** thinking about it.' (BOB, 133)
265. My version of her voice was usually calm and collected; this time it was shrill. **Stop** dithering and go on! (BOB, 142)
266. 'I want you to **stop** leading this guy, and I want that whole thing about picking flowers stricken from the record,' Bissonette said. (BOB, 158)
267. The bell **stopped** ringing. (BOB, 163)
268. 'Won't it **stop** doing that?' someone asked — almost cried. (BOB, 180)
269. 'Won't it ever **stop** doing that?' (BOB, 180)
270. I was rested, my head **had stopped** aching (although the knot above the nape of my neck still throbbed steadily), and I no longer felt off-balance and incredulous. (BOB, 189)
271. The snake-girls **stopped** dancing and watched, too, slipping their arms around each other and drawing together for comfort. (BOB, 230)
272. '**Stop** hurting her!' I shouted into the darkness. 'Whoever you are, **stop** hurting her!' (BOB, 234)
273. With the worst of the noise gone I could hear the TV cackling away in the kitchen. I went down, killed it, then froze with my hand still on the OFF button, looking at Jo's annoying waggy-cat clock. Its tail had finally **stopped** switching, and its big plastic eyes lay on the floor. (BOB, 244)
274. John **stopped** laughing in a hurry. (BOB, 267)
275. The blue car (it turned out to be a 1987 Ford registered to Mrs. Sonia Belliveau of Auburn and reported stolen the day before) had pulled over onto the shoulder and had never really **stopped** rolling. (BOB, 272)
276. She **stopped** straining against me and collapsed to the grass, trembling all over. (BOB, 273)
277. 'I want Mattie! I want Mommy! I want my Mattie, make her **stop** being hurt! Make her **stop** being dead!' (BOB, 277)
278. I was losing her. Then, as we came out onto the top step, she abruptly **stopped** struggling. (BOB, 277)
279. I crossed to it, vaguely aware that the water **had stopped** running into the tub in the north-wing bathroom. (BOB, 286)

280. The only way he could get the hand out of his mind, that hand sticking straight out of the water, clenching and unclenching until you wanted to scream Won't it stop, won't it ever **stop** doing that. (BOB, 304)
281. They have raced after the boy and brought him back, but he won't **stop** yelling, he's yelling to beat the band, yelling to wake the dead, and if they can hear the Methodists singing 'How I Love to Tell the Story' over here, then they may be able to hear the yowling nigger over there. (BOB, 309)
282. In front of him her drowning son's hand opens and closes, opens and closes, the reflection of it shimmering on the water, and Draper thinks Won't it **stop** doing that, won't it ever **stop** doing that? (BOB, 310)
283. In the woods the trees **had stopped** falling, but the wind still blew. (BOB, 322)
284. Thomas Hardy, who supposedly said that the most brilliantly drawn character in a novel is but a bag of bones, **stopped** writing novels himself after finishing *Jude the Obscure* and while he was at the height of his narrative genius. (BOB, 329)
285. 'It's why I wouldn't take any of his money, and by last October he'd **quit** asking. (BOB, 127)
286. 'You wanted me to! **Quit** lying and admit it! You wanted me to!' (BOB, 146)
287. The kid **quit** playing his guitar; the juggler began catching his Indian clubs and dropping them swiftly onto the grass in a line. (BOB, 215)
288. Proving that Mom isn't a nun **quit** working around the time *Kramer vs. Kramer* came out in the movie theaters. (BOB, 147)

b) *Black House* (BH) – 299 rečenica

1. If I all of a sudden turned into a fifty-foot ape and **started** stomping on buildings, would you call me King Kong? (BH, 13-14)
2. Mr. Middle-Aged Suit was pressed against the side of his station wagon, and in a moment the tire iron was going to **start** winging and the blood was going to **start** flying. (BH, 43)
3. Tyler relaxes, smiling, and **starts** putting on his sneakers. (BH, 51)
4. It is time to go back inside, time to replay last night's Mark Loretta home run, time to **start** taking more calls from the Coulee Country's dedicated sports fans. (BH, 60)
5. Things are going to **start** happening soon, and they may happen fast. (BH, 60)
6. There's this one guy who **starts** doing this after a couple of belts. (BH, 65)
7. Janna's smile **starting** to fade, now looking at him as if he might be some kind of wizard: How'd you know that? (BH, 66)
8. Leone's partner **started** to come forward across the gleaming pier. Leone grimaced and waved him back. (BH, 84)
9. Opopanax tears sting his opopanax eyes, and he gets groaning up off his opopanax, dumps the swill into the garbage disposal, rinses the plate, and decides that it is damn well time to **start** making sense around here. (BH, 91)
10. "I'm **starting** to worry about you." (BH, 103)
11. Ebbie likes that, and thinks he **will start** using it. (BH, 117)
12. Then Petra English, an orderly from Asphodel, wandered over and they **started** talking motorcycles, and before you know it twenty minutes have passed. (BH, 122)
13. Ebbie **starts** to pedal slowly away, in a direction that will take him farther from Queer Street (under his breath he mutters dune coon, another charming term he has learned from his father), and the other two boys follow him. (BH, 124)

14. “I don’t know and I don’t care,” Ebbie says, “but I don’t mind it that he’s gone. He **was startin’** to piss me off.” (BH, 125)
15. He **is starting** to think again. (BH, 133)
16. She comes easily, but when he relaxes his hold her knees bend and she **starts** to go back down. (BH, 145)
17. Pete Wexler feels a sudden chill—if the town clowns **start** grilling Maxton’s residents, his private amusements might come to light, and wouldn’t Wendell Green have a field day with that stuff? (BH, 154)
18. **Start** racking up the folding chairs, okay? (BH, 157)
19. She does not realize that she is tapping her foot and swaying in time to the music until Henry puts on Artie Shaw’s “Begin the Beguine,” when she literally begins her own beguine by **starting** to dance by herself. (BH, 160)
20. So that’s what he thinks he thinks—that his wife **started** to lose her mind because she knew that the Fisherman was on the way. (BH, 172)
21. He had tossed the book to the far end of the table, opened the wine, poured a glass for his host and one for himself, and **started** cooking. (BH, 184)
22. But according to her husband, Judy Marshall’s behavior **started** to change before Amy St. Pierre disappeared. (BH, 185)
23. There’ll be no more sobbin’ when he **starts** throbbin’ his old sweet song...” (BH, 190)
24. Speedy looks at him a moment, then **starts** to play that perky tune again instead of answering. (BH, 192)
25. He snorts, then crumples the note up and **starts** getting dressed. (BH, 196)
26. Worse than ever now that he’s noticed it, the way the buzz of a fly or the knock of a radiator in a hotel room is worse after you really **start** to notice it. (BH, 204)
27. South, and the vibration sinks. North, it’s **starting** to come back. (BH, 204)
28. He **starts** walking, and a hundred yards later he stops again. (BH, 204)
29. His pants **are starting** to dry and he feels oddly at peace. (BH, 208)
30. Hrabowski grabs the receiver from the black telephone beside 911, **starts** to punch in the callback, but his fingers betray him and hit two numbers at once. (BH, 217)
31. He **starts** to smile when the phone is answered on the fourth ring, but the smile metamorphoses into a frown of puzzlement. (BH, 222)
32. “I want you to **start** stringing yellow tape around the entire building,” Dale tells his officer. (BH, 226)
33. Dale puts a hand on Jack’s forearm and **starts** walking back toward the truck. (BH, 226)
34. In the instant before the receiver slams down, Richie thinks he hears Beezer **start** to say something else that gets dissolved in a scalding rush of emotion. (BH, 233)
35. No matter how angry you are, you can’t go nuts and **start** beating on people. Cops especially.” (BH, 234)
36. Beezer almost has to smile—he loves these guys, but sometimes they remind him of cartoon characters. Even before they reach him, he **starts** explaining about Richie Bumstead and the 911 call, and by the time he finishes, Mouse, Doc, Sonny, and Kaiser Bill are on their bikes and waiting for the signal. (BH, 234-235)
37. The next guy in line **starts** yelling the moment Danny leans down to his window. (BH, 252)
38. As soon as Danny raises his head, horns blast and people **start** shouting at him. (BH, 254)
39. A barrel-chested, seventy-one-year-old man with a white goatee, Hoover Dalrymple, plants himself in front of Pam and **starts** demanding his inalienable rights. (BH, 255)
40. When your wind **starts** to come back, get out of here. Crawl, if you have to. (BH, 270)
41. “Yes, it was,” says Fred Marshall. “But Judy **started** acting strange even before...” (BH, 279)
42. I mean, before I wound up here and finally **started** to think a little bit. (BH, 284)

43. By the time these bad things **started** to happen in French Landing, I had pretty much forgotten about Faraway. (BH, 286)
44. And that's when I **started** to understand about traveling. (BH, 286)
45. He's still under control, but he can feel his heartbeat accelerating, really starting to crank. (BH, 318)
46. "Oh nooo!" Bobby says, even now sounding like George Rathbun, telling his morning-after audience how another Badger rally had **started** to fizzle. (BH, 339)
47. Debbi Anderson **starts** chanting "We Are the Champions," and other voices quickly lend support. (BH, 340)
48. And although he's **starting** to get excited, he shows it no more than he did when the bartender told him about Kinderling's little nose-pinching trick. (BH, 346)
49. "I'd better **start** pourin' a pitcher of Kingsland." (BH, 374)
50. "As soon as you **started** talking about it, I had this feeling it sounded kinda familiar. (BH, 376)
51. My head **starts** feeling like it wants to explode. (BH, 380)
52. It's no surprise she finally **started** to shout. (BH, 409)
53. End of August, she **started** getting bad again, and I had to put her in the hospital. (BH, 381)
54. Even with all the Territories weirdness thrown in, it's still a case, and it's not the first one you've ever been on where everything suddenly **started** to seem too big. (BH, 461)
55. True enough, but usually that funhouse sense of false perspective fades away once he **starts** to get a handle on things. (BH, 461)
56. At the bar itself, no one at all except for these two guys—one slim, cool, and blind, the other fat, sweaty, and **starting** to be pissed off. (BH, 468)
57. Where light falls on him, his skin **starts** to melt. (BH, 471)
58. Something—maybe smoke, maybe steam—**starts** to rise up from the skin of his forehead. (BH, 471)
59. When he leans in, he **starts** getting the smell again. (BH, 483)
60. His eyes roll up to Jack's, and Jack can see that red glare **starting** to haze over them again. (BH, 484)
61. He **starts** to get up, and that is when someone—something—begins to knock, very softly, on the glass upper half of the door. (BH, 489)
62. "Then **start** walkin'! And no more smart goddamn remarks!" (BH, 546)
63. Ty **starts** to walk. (BH, 546)
64. His very own mother told him that once, and long before she **started** to go all wonky in the head, too. (BH, 546)
65. If he gives in to panic, **starts** to holler and scream, he's going to be finished. (BH, 561)
66. And once he **starts** cutting, he may not be able to stop himself—not for this Mr. Munching, not for anyone. (BH, 562)
67. Tears **start** to roll down his dirty, pallid face again, and Ty begins to scream at the top of his voice. (BH, 566)
68. Jack can feel the buzzing that is Black House's signature **starting** to ramp up in his head. (BH, 569)
69. Maybe it was breakfast. Christ, I hope I'm not going to **start** puking. (BH, 571)
70. "We've already **started** to cross over, haven't we?" Doc asks. (BH, 574)
71. But once he **started** shouting for help, panic had come back and swallowed him. (BH, 579)
72. Six inches... four inches... three and the bag **starts** to tilt farther and farther to the left, it's going to fall off—. (BH, 589)
73. He turns and **starts** to move, aware that she has probably beaten him, that he is probably going to be too late. (BH, 620)
74. The angled spaces before the shops are empty of the cars and pickup trucks that **will begin** to appear, first by ones and twos, then in a mannerly little stream, an hour or two later. (BH, 7-8)

75. He dumps the money onto the carpet and **begins** to sort the bills into stacks of various denominations. (BH, 18)
76. He is yanking at his belt even before he **begins** to pull Rebecca toward the sofa. (BH, 19)
77. Animation returned to Burny's slack face, and he **began** to utter vehement nonsense syllables. (BH, 25)
78. Burny's lips move: he is still smiling, if you can call that rictus a smile, but he **has begun** to whisper. (BH, 26)
79. The road veers around a nonexistent berm, then **begins** winding through inexplicable curves; on either side, the trees slouch; beneath their twisted boughs, the intermittent houses grow smaller and seedier. (BH, 30)
80. Sometimes when Fred speaks to her, she doesn't respond, simply stares off into space, eyes wide, lips moving slightly, hands kneading together (BH, cuts and scratches **have begun** to show up on the backs of them, even though she keeps her nails cropped sensibly short). (BH, 40)
81. Outside the door, at the head of the concrete path leading down to the street, Fred **begins** to jog slowly in place, taking deep breath after deep breath, depositing the oxygen he will soon withdraw. (BH, 40)
82. Fred draws one more deep breath and **begins** to run. (BH, 41)
83. No more! Good merciful God, no more! And the worst thing: What if it all **begins** to make sense? (BH, 47)
84. Dale's arms **began** to ache from holding the frames while Jack marked the places where the nails would go in. (BH, 77)
85. Feeling as though pushed from within, Jack stepped onto the pier and **began** moving through the crowd. (BH, 82)
86. Somewhere nearby, a guitarist **began** playing a blues melody Jack could almost identify; the title swam to the surface of his mind, then dove out of sight. (BH, 82)
87. One morning as he emerged from his bedroom and **began** to go down to fix breakfast, a single red feather, a plume smaller than a baby's finger, seemed to float out of the slanted ceiling at the top of the stairs. (BH, 85)
88. A CD jewel box in one hand, Henry Leyden strolls through the humble doorway at the side of the station, enters the sunlight, and without hesitation **begins** to glide down the flagged walkway, the rubber soles of his Hershey-brown suede loafers striking the center of each successive flagstone. (BH, 95)
89. Jack slows the pickup to a crawl, **begins** to say something, and decides to wait. (BH, 103)
90. Burny **begins** to drool. There is nothing discreet about it, either. Burny drools like a wolf in a fairy tale... (BH, 115)
91. Tyler looks at it, **beginning** to smile, not sure he heard this but ready to be delighted (BH, at ten, he's always ready to be delighted, always primed to believe the unbelievable). (BH, 116)
92. His throat has shrunk down to a pinhole. Instead of screaming, he hunches himself over the handlebars of his bike and **begins** pedaling. (BH, 119)
93. Now she **begins** to moan thickly, and to turn her head from side to side. (BH, 120)
94. Those nonsense words **begin** to issue from her again. (BH, 120)
95. In the sunny stillness of her kitchen Judy Marshall now **begins** to howl, and it is the sound of madness finally broken free of its flimsy cage, madness unbound. (BH, 122)
96. Then, Enid reluctantly told Fred, Judy Marshall **had begun** crying. (BH, 128)
97. She doesn't answer him, but he hears her upstairs, **beginning** to sing. (BH, 129)
98. She **begins** to sing the chorus of Ty's lullaby again and he can't stand it. (BH, 131)
99. Then her face cramps in a fresh agony of grief and she **begins** to weep. (BH, 132)
100. He gets the dustpan and broom out of the little utility closet next to the laundry room and **begins** sweeping up broken glass. (BH, 137)
101. Beside him, in her own sleep, Judy **begins** to whisper. (BH, 138)

102. Bobby draws a pad toward him and **begins** to jot. (BH, 139)
103. When he goes back out to the common room, the blind recordhopper—Mr. Leyden, Symphonic Stan, whoever the hell he is—**has begun** unraveling wires and plugging them in with a speed and accuracy Pete finds a trifle unnerving. (BH, 144)
104. It lands in the bottom of the boat (beside the oozing creel, in fact) and **begins** thrashing. (BH, 144)
105. It also **begins** to make gruesome choking noises. (BH, 144)
106. She gives a gasp, coughs twice, then **begins** to breathe more or less normally. (BH, 146)
107. At last, just when it seems he **will begin** to strangle himself, his chest unlocks and he takes in a huge, tearing breath. (BH, 148)
108. Then Dale is on the phone, Dale is asking him what’s wrong, and Fred Marshall **begins** to cry. (BH, 149)
109. The women from the kitchen **have begun** to circulate through the tables with big black garbage bags, for soon they must retire to their domain to prepare the evening’s great feast of potato salad, mashed potatoes, creamed potatoes, baked beans, Jell-O salad, marshmallow salad, and whipped-cream salad, plus of course more mighty strawberry shortcake! (BH, 156)
110. “Danny Cheetah?” asks Jack, who, like Fred Marshall, **is beginning** to think he thinks a number of alarming things. (BH, 172)
111. The sleeping boy moans, lifts his head from the table, **begins** to stretch out his arms. (BH, 175)
112. Ronnie and T.J. look at each other. T.J. inserts his right index finger into his mouth and **begins** to worry the nail with his front teeth. (BH, 177)
113. T.J. stands up and **begins** to move along the side of the table. “Oh! I just remembered!” (BH, 180)
114. Esther Summerson **begins** to chirp away in the first person. (BH, 189)
115. *Speedy*, Jack thinks, and as if he has given a telepathic cue, a warm, slightly slurry voice **begins** to sing. (BH, 190)
116. Fred **has begun** to cry. (BH, 195)
117. Above it, the sky **has just begun** to brighten. (BH, 198)
118. Jack makes a strangled gagging, urking sound and **begins** to hurry on a little faster. (BH, 199)
119. That last idea is particularly alarming and Jack **begins** to run across the field, knees lifting higher, arms pumping. (BH, 199)
120. Faces **begin** to rise in his mind, each with its own accompanying snippet of sound track. (BH, 199)
121. Now, kneeling with his eyes shut in the vast green reach of what used to be his very own north field, smelling the new, deeper smells that he remembers so well and has longed for so fiercely without even realizing it, Jack hears Richard Sloat **begin** speaking in the middle of his head. (BH, 201)
122. Jack **begins** to walk toward the road, telling himself that this is all a dream, not believing a bit of that but using it as an acrobat uses his balance pole. (BH, 203)
123. He stalked rather than walked in from the bullpen, and before **beginning** to pitch (usually in the ninth inning with the bases juiced and the game on the line), Al Hrabosky would turn from the plate, lower his head, clench his fists, and pump them once, very hard, psyching himself up. (BH, 215)
124. Then he would turn and **begin** throwing nasty fastballs, many of them within kissing distance of the batters’ chins. (BH, 215)
125. As the cruiser with Tom Lund behind the wheel noses down Third Street to Chase—roof-rack lights decorously dark, siren off—Dale takes out his wallet and **begins** digging through the mess in the back: business cards people have given him, a few dog-eared photographs, little licks of folded-over notebook paper. (BH, 222)

126. This evidence of Beezer's cowardice brightens Wendell's heart as he watches the bikers diminish in his rearview mirror, but a thought he cannot ignore **begins** to worm its way upward through the synapses of his brain. (BH, 241)
127. Before the three cops and Sawyer **begin** to shuffle toward the front end of the store, Wendell leans out, aims his camera, and snaps a photograph of the mystery man. (BH, 249-250)
128. Danny Tcheda's heart **begins** to speed, and he feels his sphincter tighten. (BH, 253)
129. Just as the crowd **begins** chanting, "HELL NO, WE WON'T GO! HELL NO, WE WON'T GO!" Holtz and Nestler return to bolster the line. (BH, 257)
130. "Holy moly," says Doc, and immediately **begins** to pat the little man's lapels and tug at the hem of his jacket, as if to pull him into shape. (BH, 258)
131. Jack steps back and **begins** to move sideways along a gentle arc that will bring him to Arnold Hrabowski. (BH, 267)
132. It's like she's connected to something the rest of us can't even **begin** to understand. (BH, 274)
133. A flabby middle-aged man in a bathrobe **has begun** to cut through the tables, looking as though he fears missing his bus to work. (BH, 280)
134. He picks up his fork and **begins** to eat again, Ty's Brewers cap sitting on his head like Spanky's beanie in an old *Our Gang* one-reeler. (BH, 297)
135. Looking up into the dark, Charles Burnside's eyes **begin** to glow in a distinctly unsettling way. (BH, 308)
136. Then Andy does something that amazes Morty and convinces him that this isn't a joke, and probably not just a mistake, either: Andy Railsback **begins** to cry. (BH, 309)
137. Gorg stretches its black and rustling neck until its black beak is actually in the cup of her ear. It begins to whisper, and eventually Tansy Freneau **begins** to nod. (BH, 313)
138. Let us now take the wider view, as some politician or other no doubt said. We almost have to, because things **have begun** to overlap. (BH, 323)
139. Beezer watches over Jack's shoulder as Dale, Bobby, and Tom help George Potter from the back of the cruiser and **begin** walking him briskly toward the back door. (BH, 327)
140. After a moment, doors **begin** to open and then clap shut. But there is no conversation. (BH, 335)
141. Behind them, Doodles Sanger suddenly thinks of her father for the first time in maybe twenty years and **begins** to weep. (BH, 337)
142. For a moment it's a solo job, and then a few other hesitant voices **begin** to join in and lend harmony. (BH, 338)
143. "Bring him out!" a voice outside **begins** yelling. (BH, 339)
144. He **begins** to pump his camera up and down. (BH, 340)
145. When Potter **begins** to widen the scope of his attack, however (Morty Fine comes in for some abuse, as does Andy Railsback's pal Irv Throneberry), Jack steps in. (BH, 344-345)
146. He pauses, eyes distant. Outside the building, the crowd is finally **beginning** to disperse. (BH, 348)
147. Thinking this, he **begins** to drowse. (BH, 357)
148. Fortunately, creative bookkeeping is a speciality of Chipper's, and when he **begins** to think of his options, he sees his current difficulty as an opportunity. (BH, 363)
149. Surprised by her decisiveness, Jack stands up and **begins** to say something polite and meaningless. Tansy waves him toward the door. (BH, 368)
150. I **was beginning** to have my doubts, Mousie. (BH, 391)
151. Fred Marshall's voice **begins** to waver. (BH, 405)
152. From the start of this conversation, Dr. Spiegleman has been measuring Jack, assessing him according to standards Jack cannot even **begin** to guess. (BH, 417)
153. At first the concept seems insubstantial compared to her beauty—to her simple reality—but then it **begins** to take hold. (BH, 428)

154. He crawls to them, picks them up, and **begins** trying to stick them into the little pile of foolscap. (BH, 433)
155. He lowers his head and once more **begins** trying to cram the batteries into the handful of paper. (BH, 434)
156. But after the fire is lit and the birds **begin** to brown, his stomach weighs in, insisting that the grouse smell wonderful and will probably taste even better. (BH, 438)
157. He **is beginning** to understand how Speedy could call the Fisherman small-fry. (BH, 443)
158. An amplified voice—perhaps even Dr. Spiegleman’s own mother wouldn’t have recognized it as her boy’s—**begins** to blare from the overhead speakers. (BH, 458)
159. At this unexpected roar, patients who had pretty much calmed down **begin** to shriek and cry all over again. (BH, 458)
160. Then, blessedly, it **began** to move around toward the back of his head and fade. (BH, 464)
161. It’s a horribly thick sound, as if the man’s lungs **have begun** to liquefy. (BH, 471)
162. Mouse gives a shaky groan and **begins** to shiver all over. (BH, 471)
163. Until his teeth **begin** to chatter, that is. (BH, 472)
164. Bloody tears **begin** to slip out of Mouse’s eyes. (BH, 474)
165. Jack sees that more of the black stuff **has begun** to ooze from beneath the dying man’s fingernails. (BH, 475)
166. Standing with her back to them, Susan “Bear Girl” Osgood faces the great works of Western philosophy and **begins** to cry silently. (BH, 475)
167. Blood **begins** dribbling into his beard. (BH, 483)
168. Mouse **begins** to thrash on the couch. (BH, 483)
169. Sores on his face and upper body burst open and **begin** leaking. (BH, 483)
170. Now it all **begins** to fall into place. (BH, 487)
171. He starts to get up, and that is when someone—something—**begins** to knock, very softly, on the glass upper half of the door. (BH, 489)
172. “Nothin’ tickin’ but his watch,” Doc says, and then he **begins** to sing. (BH, 492)
173. Since the difference between them has become so clear, we **begin** to get the impression that it will not be long before Mr. Munshun peels off Charles Burnside and discards him like a worn-out sock. (BH, 500)
174. In the seconds before he can once again **begin** moving toward his truck, he has the feeling that someone is watching over him. (BH, 505)
175. The memory of one or two of those little shits in Chicago sends a tingle down the length of his member, which **begins** to stiffen in his baggy old pants. (BH, 523)
176. The figure on the couch **begins** to groan and stir. (BH, 539)
177. Already the stale, cooked-meat air of the room **has begun** to shift and swirl as the owner of the voice arrives. (BH, 540)
178. Mercifully for Burny, he **is beginning** to grow insubstantial again, to disincorporate. (BH, 542)
179. “Way-gup,” a voice snarls, and the dream **begins** to darken. (BH, 544)
180. Oh, but it hurts so bad. And despite all his efforts—all the Judy Marshall in him—the tears **begin** to flow. (BH, 546)
181. Then their humming deepens, and the bottle **begins** to rise, wobbling from side to side like a tiny missile with a really shitty guidance system. (BH, 556)
182. He **began** to laugh, but the laugh turned into a groan and the groan into a harsh and breathless shriek of pain. (BH, 559)
183. Tears start to roll down his dirty, pallid face again, and Ty **begins** to scream at the top of his voice. (BH, 566)
184. Fresh tears **begin** running down Fred’s stubbly cheeks at the memory. (BH, 568)
185. “Fuck,” Beez says, and **begins** rubbing honey around his nose. (BH, 573)
186. But before he can invite them in, Doc Amberson **begins** to scream. (BH, 579)

187. He gets it under the dirty snarl of intestine and **begins** to pull, slowly and with infinite care. (BH, 583)
188. They **begin** to move faster, and behind them the bees descend in a vast humming cloud, like some plague out of the Old Testament. (BH, 586)
189. He gets the side of his foot against the bag, pushes it to the wall, and then **begins** to slide it up the bloodstained wood. (BH, 586)
190. This time the bag has tumbled off his foot before he can even **begin** to raise it. (BH, 587)
191. He **begins** to slide the bag up the wall again. (BH, 587)
192. And, ignoring the ache in his thigh, he again **begins** sliding the bag up the wall, at the same time stretching down with his right hand. (BH, 589)
193. He presses his sneaker harder against the wood, then **begins** to raise it again. (BH, 589)
194. When he drops his arms around the boy, Ty **begins** to shriek—not just in fear and surprise, but in *outrage*. (BH, 590)
195. For Malshun has observed the tears that **have begun** to leak from the corners of the limp boy's eyes and roll down the planes of his cheeks. (BH, 591)
196. The smile **begins** to falter when he sees the stick one of them carries. (BH, 592)
197. Jack can sense the men he came with—men who have risked their lives and sanity for him—**beginning** to frown. (BH, 597)
198. When the guards **begin** to turn on the children, the bees descend in a furious tide of buzzing wings and needling stings. (BH, 600)
199. They stand there in triumph, living symbols of victory with their linked hands in the sky, the crowd cheering, the videocams rolling, the Nikons flashing, and that is when the woman in the third row **begins** to make her move. (BH, 613)
200. Wanda Kinderling's first bullet goes right through the palm, mushrooms slightly, **begins** to tumble, and punches into the hollow of Jack's left shoulder. (BH, 614)
201. Many in the crowd panic and **begin** to run. (BH, 615)
202. She looks at him. Somewhere, in another world, Judy Marshall **has** already **begun** to subside back into her ordinary suburban life. (BH, 622)
203. For us, though, the bee, which **continues** to drift contentedly about the rear of the horror chamber, has ceased to be a welcome distraction and has been absorbed into the surrounding mystery. (BH, 36)
204. The spiderwebs **continue** to spin. (BH, 137)
205. The inner voice **continues** to demand his attention. (BH, 187)
206. But for that brief flicker of an old NO TRESPASSING sign completely unaware of the black house he one day will have to enter, Jack concentrates again on the page and **continues** reading *Bleak House*. (BH, 188)
207. A spinning hole opens in the boardwalk just in front of the bike. It widens like a startled eye. It **continues** to widen, and Jack dives for it. (BH, 193)
208. It beats into his head like the start of a migraine headache... Then, as he **continues** to turn, it comes all the way back to full. (BH, 204)
209. The Mad Hungarian is also a fairly inoffensive fellow, the sort of guy who **continues** to apologize for giving tickets no matter how many times Dale has told him that this is a very bad policy, and who has been known to start interrogations with such unfortunate phrases as Excuse me, but I was wondering. (BH, 214-215)
210. Trailing behind the other two men, Jack thinks of Tyler Marshall's Brewers cap and where he found it—that world he has spent more than half his life denying, and his return to which this morning **continues** to send shocks through his system. (BH, 259)
211. Turn right at the second-floor landing (BH, past the pay phone with its yellowing OUT OF ORDER sign) and **continue** to rise. (BH, 299)
212. And beneath their wrinkled lids, his eyes **continue** to glow like hooded lamps. (BH, 308)

213. And Jack **continues** to smile gently, arms placidly crossed, seeming to gaze everywhere and nowhere at once. (BH, 328)
214. The sound of the engines **continues** to grow. (BH, 332)
215. Wendell Green is chanting right along with them, but that doesn't keep him to **continue** to take pictures. (BH, 336)
216. The crowd falls silent. Only Tansy, lost in the world Gorg has made for her, **continues** to chant: "*Bring him out! Give us the killer!*" (BH, 337)
217. Wendell (we'll **continue** to call him Wendell, shall we, and not worry about any name he might or might not have in this little corner of existence, since he doesn't know it or want to) spies the Duracell AA batteries. (BH, 433)
218. Ethan Evans **continues** to yell at stampeding mental patients, and now a woman is yelling as well—Head Nurse Rack, perhaps. (BH, 454)
219. The black stuff oozing from the corners of his eyes **has continued** to build up, and now it lies on his cheeks like smears of decayed jelly. (BH, 483)
220. Damnably incriminating blood, a substance that **continued** to mock him long after he had washed away its visible traces. (BH, 494)
221. Blood **continues** to gush down his face, and in spite of the adrenaline, Henry can feel his energy dissipating. (BH, 497)
222. Blood **continues** to stream out of his back and from the ends of his mutilated fingers, and he is powerless to stop the flow. (BH, 500)
223. Burny **continues** to protest, but this is a battle he will not win, and we know it. (BH, 540)
224. His hands, meanwhile, **continue** to explore his stomach, which is now hard and bloated with lumps. (BH, 541)
225. "Hush," Lord Malshun whispers, and when Ty **continues** to loose his wild screams (on the upper levels of the Big Combination, some of the children turn toward those cries until the brutish ogres who serve as foremen whip them back to business), the abbalah's lord speaks again, a single word in the Dark Speech. (BH, 591)
226. Guttural moans of protest **continue** to issue from the child's drooling, slack mouth, but the screams have ceased. (BH, 591)
227. The belts **continue** to run; the whips continue to pop; the occasional screaming dot tumbles (or jumps) from the rust-ragged south side of the building. (BH, 599)
228. The dog **keeps** trying to yank the whole of its juicy prize out of the sneaker. (BH, 35)
229. There are two State Police detectives assigned to the case, and the FBI guy from Madison **keeps** checking in (on an informal basis, though; the FBI is not officially part of the investigation). (BH, 64)
230. No woman who earned her **keep** having on-camera sex with strangers would spend actual money on a painting like that. (BH, 79)
231. Are we going to drive back to Norway Valley, or would you like to sit here and **keep** lying to me? (BH, 97)
232. All through *The Good Soldier* I **kept** trying to remember where I'd heard it before. (BH, 99)
233. She asked him to stop—it was annoying, sappy—and when he kept forgetting (on purpose, she suspected), she dropped him like a rock. (BH, 121)
234. Fred grabs at it, wanting to remove the hook and throw it back while there's still time, but the terrible choking thing **keeps** slipping through his fingers, leaving only a shiny slime of scales behind. (BH, 144)
235. Wendell hopes they **will keep** jawing until he has nearly caught up with them; he hopes they are shouting at one another and waving their fists in the air. (BH, 243)
236. Jack is moving a little more quickly than usual, and although it is clear that he is just going to his pickup, he **keeps** glancing from side to side. (BH, 247)

237. Danny **keeps** staring into his eyes, almost hoping for an excuse to truss him in handcuffs and roast him in the back seat of his car. (BH, 252)
238. “Are you gonna let the state guys do all the work, or will you **keep** going on your own?” (BH, 270)
239. “You saw all those farms that **keep** going and going?” (BH, 285)
240. But the sky **keeps** going, doesn’t it? (BH, 285)
241. Burny’s principal motive—a brainless desire to **keep** stirring the pot, to make sure bad goes to worse—hasn’t changed, but this will serve that purpose, too. (BH, 308)
242. Around his neck is his backup camera, a Minolta that’ll keep taking pictures as long as Wendell **keeps** pressing the button. (BH, 327)
243. Everything else is a rationalization; he has no choice but to **keep** moving forward. (BH, 364)
244. The burger is great, world-class, with that juicy taste you can get only from a greased-up griddle, and the fries are perfect, golden and crunchy on the outside, but his concentration **keeps** wandering from *The Terror of Deadwood Gulch*. (BH, 372)
245. As soon as you started talking about it, I had this feeling it sounded kinda familiar. It **kept** hanging at the back of my mind, but it wouldn’t come out. (BH, 376)
246. When I tried to think about it—you know, make myself remember—I **kept** seeing these sparkly lights. (BH, 376)
247. At the head of the column, Mouse **keeps** taking his eyes off the highway to inspect the right-hand side of the road. (BH, 384)
248. Like, if we roll on in there and just **keep** going until we get to the house? (BH, 392)
249. John Henry **keeps** pounding while Sonny picks up speed and squints at the road ahead, trying to figure out what is going on. (BH, 399)
250. Doc swivels his body and **keeps** firing into the darkness behind the trees until Beezer puts a hand on his arm and orders him to stop. (BH, 400)
251. He simply takes care to steer a wide course around the madman and **keeps** walking, albeit with a touch of self-conscious stiffness in his gait. (BH, 409)
252. “This Dark Tower you **keep** talking about. That’s the fort.” (BH, 444)
253. And he sure wants to talk to you, because he **keeps** sayin’ your name. (BH, 460)
254. **Keep** talking, you dope. Talking to yourself isn’t crazy. (BH, 502)
255. Burny **keeps** scrubbing the old shirt under cold running water until it has turned a pale rose only a few shades brighter than his skin. (BH, 519)
256. Within him, a coarse voice **keeps** saying, Fazzdur, Burn-Burn, fazzdur! (BH, 519)
257. **Keep** Slugging! Your pal, Richie Sexson (BH, 571)
258. He has to get out of this shed, has to, but the damned bag **keeps** eluding him. (BH, 586)
259. He reckons that if he **keeps** thinking of Uncle Henry he will be okay. (BH, 610)
260. A giant named Mouse had strolled smirking up to Bobby Dulac and **kept on** strolling, jumbo belly to six-pack belly, until Bobby was backed up against a filing cabinet, whereupon the giant Mouse had mysteriously inquired, in a cloud of beer and marijuana, whether Bobby had ever dipped into the works of a gentleman named Jacques Derrida. (BH, 13)
261. No one ever says you **keep on** missing the dead people you loved, but you do. (BH, 104)
262. She has sucked some miserable, not-quite-a-nightmare dream after her like mucousy strings of afterbirth: men with fedora hats pulled down so as to shadow their faces, walking on long R. Crumb legs that ended in big round-toed R. Crumb shoes, sinister **keep on** truckin’ sharpies who moved too fast against a city background—Milwaukee? (BH, 120)
263. Jack and Dale walk the new arrivals into the old store, and this bird **keeps on** smoking his cigarette, sublimely detached from everything around him. (BH, 249)
264. The one truck that rolls along **keeps on** rolling, on its way to Centralia. (BH, 254)
265. You don’t just say, I’m lost and I don’t know how to get back—you **keep on** going in the same direction. (BH, 283)

266. And most of all, over and over again, Judy Marshall: You don't just say, I'm lost and I don't know how to get back—you **keep on** going... (BH, 356)
267. Yes, but **keep on** going where? Where? (BH, 356)
268. He wants to do one thing only: drive up Highway 93 to Judy Marshall's lookout point and **keep on** going, through Arden and into the parking lot, past the hospital doors, past the barriers of Dr. Spiegleman and Warden Jane Bond, until he can find himself once again in the life-giving presence of Judy Marshall herself. (BH, 369)
269. **Keep on** going, boy. (BH, 561)
270. However, Jack has the depressing feeling that Wendell Green will talk his way out of his present difficulties (that is, lie his way out of them) and **go on** being a powerful nuisance. (BH, 360)
271. "You mind me, Debster." And **resumes** writing. (BH, 294)
272. He **has resumed** muttering, and barely looks up when Sophie and Jack approach. (BH, 450)
273. By the time he's **finished** cleaning up, almost two hours have passed and the only obvious scar is the scratched-out rectangle of wallpaper where the Irish travel poster hung. (BH, 138)
274. And when he **has finished** telling the whole story, telling it at least as well as he can, the world, this world, will have been transformed, for one person in it besides himself will know everything that happened. (BH, 510)
275. For us, though, the bee, which continues to drift contentedly about the rear of the horror chamber, **has ceased** to be a welcome distraction and has been absorbed into the surrounding mystery. (BH, 36)
276. "That's funny," says Jack, buying time until he **ceases** to reverberate from the unexpected appearance of feathers in his conversation with T. J. Renniker. (BH, 180)
277. The black specks **have ceased** moving, and that's good. (BH, 475)
278. Time **may have ceased** to exist for the Sawyer Gang, but for Ty Marshall it has become an agonizing presence. (BH, 586)
279. Everything happens for a reason, concealed though the reason may be; loosen up and relax long enough to **stop** being a jive-ass turkey, and the reason might come out of hiding. (BH, 94)
280. When they turn right off Highway 93 onto Norway Valley Road, Henry says, "**Stop** sulking. I shouldn't have called you a schmuck." (BH, 102)
281. "Stop it," Fred tells himself. "**Stop** being an old woman." (BH, 137)
282. Henry has come to a halt. Each, in a different way, shocked by his use of the forbidden word, Pete and Rebecca **have also stopped** moving. (BH, 151)
283. "**Stop** talking like that!" Rebecca shouts. "You're not fooling me!" (164)
284. Bobby Dulac looks sideways, **stops** drumming a pencil on the tabletop, and says, "Well, hooray for Hollywood." (BH, 174)
285. This is the land of ago, when Jacky and the Queen of the B's fled out of California like the fugitives they had become. And **didn't stop** running until they got to the other coast, the place where Lily Cavanaugh Sawyer – (BH, 191)
286. The sound of motorcycles grows louder as Wendell picks his way along, as if the boys **stopped** moving in order to talk things over when they came to the far end of the old back road. (BH, 243)
287. Dit looks her in the eye, and for a second she **stops** jumping around to stand flat-footed on the ground and give him a little come-hither gesture with the fingers of both hands. (BH, 261)
288. Teddy Runkleman glances at him, and his eyes shift, too. He **stops** moving. The chief says, "What, you run out of gas?" (BH, 261)
289. Before the things that were happening to me **stopped** scaring me out of my mind - before I realized I could look inside myself and examine these feelings I've had over and over all my life. (BH, 284)
290. It was interesting work. And you thought it would never **stop** being interesting. (BH, 287)

291. When Fred's shoulders **stop** trembling and his breath comes in gasps, Jack says, "I'll do everything I can." (BH, 290)
292. And **stop** looking like I plugged your mother, Dale. You may still have the key to this thing. (BH, 331)
293. The third time that Mouse shakes his head, he follows the gesture with a backward wave of his hand that says **Stop** bugging me, I'll tell you when we're there. (BH, 384)
294. Aaah... the word evokes Judy Marshall's face, and when he sees that face, a door in his mind, a door that is his and his alone, flies open, and for a moment Jack Sawyer **stops** moving altogether, and in shock, dread, and joyous expectation, freezes on the concrete six feet from the hospital's entrance. (BH, 408)
295. You have to **stop** thinking of him as Speedy, Jack tells himself. (BH, 439)
296. "**Stop** interrupting. This is difficult enough without that." (BH, 444)
297. "Get back here! **Stop** running, goldarnit!" (BH, 453)
298. The Fisherman's footsteps enter the living room and **stop** moving. (BH, 498)
299. He counts a hundred and fifty steps, then **stops** counting. (BH, 547)

DODATAK 2: REČENIČNI KORPUS NA SRPSKOM JEZIKU

Primeri preuzeti iz književnih dela *Vreća kostiju* i *Crna kuća*:

a) *Vreća kostiju* (VK) – 187 rečenica

1. Uzela je papir i **počela** da ga cepa, pa se predomislila i umesto toga ga zavukla u bočni džep farmerki. (VK, 29)
2. Više puta sam bio u iskušenju da mu kažem. Ne mogu da napišem dva pasusa, a da ne doživim potpuni mentalni i fizički šok – srce mi lupa duplo brže, pa trostruko, ostanem bez daha i **počnem** da stenjem, imam osećaj da će oči da mi ispadnu i ostanu da vise tako na obrazima. (VK, 31)
3. „Provešćemo razumno samačko veče pre nego što sinovi i kćeri istočnog Maldena **počnu** da stižu. Sipam ti piće čim spustim slušalicu.“ (VK, 44)
4. Jednog dana krajem nedelje vreme **je počelo** da se menja. Iskoristio sam to da odem na kafu i kolače u restoran malo dalje od one apoteke u kojoj je Džoana obavila svoju poslednju kupovinu. (VK, 54)
5. Imam osam ili devet meseci pre nego što Harold i Debra **počnu** da mi dosađuju sa sledećom knjigom. (VK, 59)
6. Trećeg jula 1998. sam ubacio dva kofera i lep-top u ševrolet, **počeo** da se isparkiram, stao i ponovo ušao u kuću. (VK, 65)
7. Uzvratilo sam pogled na nekoliko sekundi, pa **sam počeo** da se brljam kašičicom po šlagu na kolaču. (VK, 66)
8. Posle nekog vremena **smo počeli** da pričamo, šalimo se, a onda smo se onako gledali, znate kako, oni pogledi koji malkice predugo traju. (VK, 67)
9. **Počeo sam** da primećujem njene noge i kako joj se uniforma zategne kad se okrene, a ona je primetila da ja primećujem. (VK, 67)
10. **Počeli smo** da pričamo o knjigama dok smo pedalali u prazno jedno pored drugog, a onda sam dogurao dotle da joj dva puta nedeljno pomazem u sali sa tegovima. (VK, 67)
11. U jednom momentu se videlo samo nebo koje tamni (boja indiga **je počela** da se širi sa ivica kao ubrizgano mastilo), a u sledećem je tu svetlucala Venera, sjajna i nepomična. (VK, 71)
12. Sutradan **ću početi** da gradim neki život ovde... da pokušam, barem. (VK, 98)
13. Pogledala je napolje kad **je počeo** da pada grad, posle par minuta, a on još nije ulazio. (VK, 124)
14. Otišao sam do podruma i dodirnuo kvaku. Pritisnuo sam je... i pustio. Nisam hteo da pogledam dole u mrak, nisam hteo da izazivam da nešto ponovo **počne** da lupa. (VK, 132)
15. Otišao je do kola, **počeo** da ulazi unutra, a onda zastao, prebacivši jednu dlakavu ruku preko otvorenih vrata. (VK, 136)
16. Ima nečeg čudno utešnog u razgovoru sa advokatom čiji je taksimetar **počeo** da otkucava; kada pređete magičnu tačku u kojoj advokat postaje Vaš advokat. (VK, 141)
17. Eto tebe, sediš na svojoj terasi, gledaš svoja posla i uživaš u vatrometu. I, iz vedra neba te zove namrgođeni stari džukac. **Počne** da zvoca. Nisi mu čak dao ni broj telefona, zar ne? (VK, 144)
18. Palo mi je na pamet da **će početi** da se pita ko koga u šta uvlači kad sazna da sam se bacio Džonu Storou u ruke; i bilo mi je drago što ne moram o tome da raspravljam s njom preko telefona. (VK, 148)
19. **Počela je** da se naslanja na šank držeći u ruci čašu limunade, ali se predomislila. (VK, 153)
20. Ali, još uvek je imala smiren izraz, kao žena koja očekuje da primi strašne udarce. Ili su možda, za Meti, udarci odavno **počeli** da pljušte. (VK, 156)
21. U tom trenutku sam na njegovom licu videla Lensa. **Počela sam** da plačem. Rekla sam, „Neću, ako me ne naterate.“ (VK, 164)

22. Njena osećanja prema Rodžeti se nisu promenila, ali **je** Maks Devor **počeo** da je čini nervoznom na neki način koji ne razumem, a ona ne može da objasni. (VK, 164)
23. U pitanju je bila Ki. **Počela sam** da brinem za Ki sve vreme dok je sa njim... sa njima. (VK, 165)
24. „A zato on **počinje** da govori” „Ja radije ne bih”? (VK, 169)
25. U stvari, **počeo sam** da se kajem što nisam otišao pet minuta ranije. (VK, 171)
26. Toliko sam napisao pre nego što **je počeo** da zvoni telefon. (VK, 194)
27. Kad **počneš** da otkrivaš neočekivane stvari o nekom koga si voleo i ko je neko vreme mrtav, to te uzdrma. (VK, 228)
28. Mislim da **sam** tada **počeo** da se osećam pomalo loše, ali sam bio suviše zamišljen da bih to primetio. (VK, 233)
29. Krenuo sam na sever, pitajući se šta je, tačno, Džon mogao da napiše... jer **sam** tada **počeo** da verujem kako je verovatno nešto napisala. (VK, 233)
30. **Počeo sam** da tonem i borio sam se da isplivam, divljački mlatarajući rukama, trošeći devet puta više energije nego što mi je bilo potrebno da ostanem na površini. (VK, 242)
31. Konačno **su** moja pluća **počela** da nadoknađuju nedostatak kiseonika i sve je počelo da se smiruje. (VK, 245)
32. Kada **je** bol **počeo** da bleđi, natopio sam vatu sa još malo hidrogena i isprao ostale rane. (VK, 248)
33. Ponovo **je počela** da plače. (VK, 251)
34. To je bila čudna vrsta pisanja... ali, bilo je pisanje. Znao sam to jer **sam počeo** da padam u trans. (VK, 252)
35. Novi računovodstveni biznis **je počeo** da se učvršćuje, iako se neko vreme plašio (prvi put čujem o tome, naravno). (VK, 267)
36. I da znaš, **počeo sam** da osećam kako nešto nije u redu. (VK, 285)
37. Ja **sam počeo** da kupujem oblasne časopise i čitao ih uvek od kraja, tamo gde su oglasi za nekretnine. (VK, 287)
38. „Te ideje mi nisu bliske, ali kada takve stvari **počnu** da ti se prikradaju...” (VK, 288)
39. Mislim da nas troje ostajemo na TR-u dok sve ovo ne bude gotovo... a **počeo sam** da naslućujem i kada će to biti. (VK, 324)
40. Ostao sam pod vodom najduže što sam mogao, dok vazduh u mojim grudima **nije počeo** da me pritiska kao neka flaširana topla tečnost i onda sam zaparao površinu. (VK, 326)
41. Ali, kada **bih počeo** da pričam, gde bi se zaustavio? (VK, 328)
42. „Hteli ste da kažete da ste morali da uključite kasetofon,” rekla je i tada sam se setio kako je voda promenila boju kada me je dobro zakucala u potiljak. Od drečavo narandžastog do tamno crvenog. A onda **sam počeo** da pijem jezero. (VK, 339)
43. Meti i ostali **su počeli** da slažu sudove od ručka pored sudopere i bio sam skoro siguran da je radna površina iznad fioka bila prazna i čista kada sam pojurio za Kajrom. (VK, 360)
44. Pepeo sipi oko njega kao crna kiša i suze mu cure iz očiju dok se ona besno bori pod njegovim rukama, pokušavajući da se izbavi iz stiska i on kaže sebi. Ovo je nesrećan slučaj, samo užasna nesreća, odneo sam je u jezero zato što je to bilo jedino mesto na koje sam mogao da je odnesem, jedino koje je preostalo, a onda se uspaničila, **počela** da se rita, bila je mokra i klizava i više je nisam čvrsto držao i onda sam je ispustio i onda... (VK, 386)
45. Čuo sam bled, dalek Sarin uzvik razočaranja kada sam povukao čep, a iz kade **je** grgoljeći **počela** da ističe voda. (VK, 389)
46. Nisam hteo da ispričam Frenku deo o kadi, ali kada **sam** jednom **počeo** da pričam, prosuo sam skoro sve. (VK, 421)
47. „Kad **smo počeli** da pravimo dete i predložili da se zove Kia, kako li je to tek uplašilo! A ja nikada ništa nisam primetio.” (VK, 427)
48. „Da,“ rekao je. „Da li **si** ponovo **počeo** da pišeš?“ (VK, 428)
49. Instalirao sam program za sastavljanje ukrštenica u kompjuter i **počeo** da ih pravim. (VK, 36)

50. Ležao sam na zemlji, čekajući da se na mene sruči šta god to bilo. Tek posle trideset sekundi tokom kojih ništa nije palo **počeo sam** da shvatam da je to bio neki džet-džokej iz vazdušne baze Brunsvik, koji nije mogao da izdrži i probio zvučni zid pre nego što je zašao dublje iznad okeana. (VK, 53)
51. Detlić **je počeo** da kucka. (VK, 53)
52. Ako, kojim slučajem, ponovo **počnem** da pišem, pa malo odmaknem, srešću se sa Džoanom negde na dvesta pedesetoj strani. (VK, 65)
53. „A šta je sa prijateljima?” pitao je Frenk i konačno **počeo** da jede svoj kolač od jagoda. „Viđaš prijatelje, zar ne?” (VK, 68)
54. Konačno sam parkirao i isključio motor. Izašao sam, otišao iza kola i **počeo** da čupam svu travu koja je dodirivala Šerijev usijani auspuh. (VK, 69)
55. Posegao sam za svetlom iza vrata, i tada je, negde u tmuni kuće **počelo** da plače dete. (VK, 76)
56. Jecalo je, dete je jecalo, a ja nisam imao pojma odakle zvuk dopire. Onda **je počeo** da bleđi. (VK, 76)
57. Detetu su počele da drhte usnice, a oči su joj uredno zasuzile. **Počela je** da plače. (VK, 87)
58. Ako bih je prekinuo i **počeo** da postavljam pitanja, on bi kontrolisao razgovor... ako se to u tom momentu uopšte moglo nazvati razgovorom. (VK, 99)
59. „Šta si to radila, dušo?” upitao sam i **počeo** da istražujem fioke radnog stola. (VK, 111)
60. Iako je Maks Devor napustio TR 1933, bio je veoma zainteresovan za oblast u kojoj je odrastao; pretplaćivao se na dnevne novine. Ranih osamdesetih **je počeo** da kupuje zemlju istočno od granice Mejna i Nju Hempšira. Bog zna da se tada mnogo prodavalo; fabrike hartije koje su posedovale većinu te zemlje su upale u rupčagu recesije i mnogi su bili uvereni da treba prvo da se povuku sa poseda u Novoj Engleskoj. (VK, 121-122)
61. Bil je ispružio desnu ruku i **počeo** palcem da pucketa po ostalim prstima kao da sa njih skida nevidljive predmete. (VK, 123)
62. Ali, u jednom trenutku je Bartlbi **počeo** da dovodi u pitanje i posao, to božanstvo američkih muškaraca srednje klase. (VK, 169)
63. **Počeo sam** da govorim bučnim i isprekidanim glasom o sjajnim prilikama koje sam video u sobi – anđelima koji su došli da me odnesu, moja majka je bila sigurna u to – a kada mi je otac poslednji put izmerio temperaturu pre hladne kupke, rekao je da je živa na starom Džonsonovom rektalnom termometru stajala na 42 stepena. (VK, 174)
64. Kada sam pronašao taj plišani šav i počeo da ga milujem da se rastvori, ona **je počela** da mi trlja prstima vrat. (VK, 177)
65. Seo sam pred pisaću mašinu, napravio par proroda i **počeo** sebi da pišem podsetnik za sutra. Kakva kisela skalamerija je taj telefon. (VK, 192)
66. Usta **su počela** da mi se tresu. (VK, 195)
67. Na trenutak sam pomislio da je gotovo, da je to bila lažna uzbuna, ali **sam** onda **počeo** da plačem. (VK, 195)
68. Džon je spustio sendvič, obrisao ruke i **počeo** da pucketa prstima. (VK, 207)
69. Zgledali smo se i nasmejali. Džon nas je pogledao sažaljivo, uzdahnuo, podigao sendvič i ponovo **počeo** da jede. (VK, 209)
70. „Jeste ako imaš sedmoro dece,” rekao je Džon i **počeo** da urla od smeha. (VK, 224)
71. **Počeo je** da sipa benzin, pa je čak i zvuk pumpe bio veoma oštar. (VK, 227)
72. Negde na pola mog razgovora s njom, faks **je počeo** da štampa kopirane stranice Džoinih rokovnika. (VK, 231)
73. Pritisak u grudima **je počeo** da se smanjuje, ali je bol bio jasan kao dan. (VK, 235)
74. Mnogobrojni točkovi su se podizali i spuštali nezavisni jedan od drugog i blještali na zalazećem suncu, koje **je počelo** da poprima crvenkastu nijansu. (VK, 237)
75. **Počeo sam** da hodam na desno – na jug, ka kući. (VK, 241)

76. **Počeo sam** da se krećem unazad, nisam smeo da joj okrenem leđa i otplivam da ne bi u tom trenutku bacila neki veliki. (VK, 241)
77. Prva dva kamena koja je bacila pošto **sam počeo** da plivam su izgleda određivali raspon. (VK, 241)
78. **Počeo sam** da plivam ka obali, do mesta na kome bih mogao da ustanem. Rodžet Vitmor je počela da ispaljuje kamenice istog trenutka, prvo je bacala kamenje koje je rukom pridržavala na grudima, a onda one koje je nagomilala u Devorovo krilo. (VK, 243)
79. Potonuo sam, progutao još vode i pljunuo je. Ponovo **sam počeo** da treskam po jezeru i morao sam da se nateram da prestanem. (VK, 244)
80. **Počeo sam** da pljuskam u tom pravcu rukama i nogama teškim kao olovo. (VK, 245)
81. Konačno **su** moja pluća **počela** da nadoknađuju nedostatak kiseonika i sve je počelo da se smiruje. (VK, 245)
82. **Počeo sam** da drhtim. (VK, 247)
83. „Ništa,“ rekla je i onda **počela** da plače. „Sve nije u redu. Izgubila sam posao. Lindi me je otpustila.“ (VK, 249)
84. Ruke su mi opet pošle ka magnetima i **počeo sam** da ih pomeram okolo, da posmatram kako se reči stvaraju, razbijaju i proizilaze jedna iz druge. (VK, 252)
85. „Hvala,“ rekao sam i **počeo** da zatvaram vrata. „Dao bih vam napojnicu da imate za piće, ali sam ostavio novčanik u spavaćoj sobi.“ (VK, 255)
86. Dečice, bila jednom jedna guska koja je odletela nazad u mali, raštrkani gradić gde je živela kao malecko gušče. **Počela je** da izleže predivna zlatna jaja, a građani su se okupili da se dive i uzmu svoj deo. (VK, 262)
87. Konačno **je počela** da dolazi sebi. „Žao mi je. Nisam tako plakala – stvarno plakala – otkad je Lens umro.“ (VK, 265)
88. „Ko je taj tip Striklend?“ pitala je Meti, smešeći se pomalo. **Počela je** da odvija svoj hamburger. (VK, 273)
89. Klimnuo sam i Meti **je počela** da skuplja đubre i trpa ga u masnu papirnu kesu. (VK, 275)
90. Mladić je prestao da svira; žongler **je počeo** da hvata svoje indijanske palice i da ih brzo baca na travu. (VK, 279)
91. Uneo sam je, spustio na trpezarijski sto i **počeo** da radim na mojoj novoj glupoj knjižici. (VK, 289)
92. Džon Šeklford **je počeo** da se priseća svoje prošlosti i dečaka kome je bio jedini prijatelj. Mali, zanemareni Rej Gereti. (VK, 289)
93. Čuo se prasak pušaka iz streljane, hrktavo mukanje nečije izložbene krave... i osetio sam mirise koji su me podsetili na seoske vašare iz detinjstva: krofne, pečeni crni luk i paprike, šećerna vata, balega, slama. **Počeo sam** brže da hodam kada su se pojačali zvuci gitara i bubnjanje basova. (VK, 293)
94. „Zašto ta teta nosi Metinu haljinu?“ Kajra je upitala i **počela** da drhti. (VK, 296)
95. Gomila je cikala kao da je to nešto najsmešnije što su u životu čuli, ali **je Kajra počela** da plače. (VK, 297)
96. Na bini je Son Tidvel odveo bend od E do G, neko **je počeo** da lupa po tamburi, a Sara je prešla sa „Fishin’ Blues“ na „Dog My Cats“ bez pauze. (VK, 298)
97. Obmotao sam tamno plavu traku sa Kajrinog šešira oko članka na ruci, zavukavši ispod jedan kraj tako da mi ne spadne. Onda **sam počeo** da idem napred. (VK, 304)
98. Klizeća vrata od terase **su počela** da se otvaraju i zatvaraju kao da ih vuče čekrk. (VK, 317)
99. „Majkle Nunane, ti si baš prizor za tužne oči!“ rekla je i **počela** da ukucava u kasu cene onoga što sam izabrao. „Strašno mi je žao Džoane. Moram to odmah da obavim. Džo je bila srce.“ (VK, 311)
100. „Nedostaješ mi, dušo,“ rekla je i **počela** da plače. (VK, 330)

101. Idi niz devetnaest. Okrenuo sam devetnaestu stranu imenika, tamo gde je slovo F bilo vidno istaknuto. **Počeo sam** da vučem prst niz prvu kolonu i kada sam malo odmakao, moje uzbuđenje je izbledelo. (VK, 332)
102. Buljio sam u to na trenutak. **Počelo je** da mi svanjuje. I nije imalo veze sa porukama na frižideru. (VK, 333)
103. Kliznula je niz njenu glatku belu fasadu na pod. Onda **je počela** da truli – najstrašniji zvuci bola koje sam ikada čuo. (VK, 360)
104. Udarila me je sa obe ruke, pokušavajući da se zaustavi, a onda **je** ponovo **počela** da se rita i otima iz mojih ruku. (VK, 362)
105. Tek sam ugledao crvene mačje oči za bicikliste koje su označavale mesto na kome treba da skrenem na put 42 kada je počeo da pada grad – ogromni komadi belog leda koji su ispadali iz neba, dobovali po krovu kao nečiji teški prsti i odbijali se o šofer-šajbnu... **Počeli su** da se talože u udubljenje u kome su se krili moji brisači. (VK, 365)
106. Iznad naših glava je nešto ogromno tresnulo na krov, svetla su zatreperila i Ki **je** ponovo **počela** da plače. (VK, 368)
107. „Nemoj, dušo,” rekao sam i **počeo** da šetam s njom. „Nemoj dušo, nemoj Ki. Nemoj dušo moja.” (VK, 368)
108. Konačno **su** suze **počele** da presušuju. (VK, 368)
109. „Ko je ovde?“ pitala je. **Počela je** da drhti. „Ko je još tu?“ (VK, 369)
110. Drugim sam joj obrisao kosu najbolje što sam mogao. Za sve to vreme nije ispuštala plišanog psa, iz koga **je** punjenje **počelo** da ispada kroz šavove. (VK, 369)
111. „Valjda nisu,” rekao sam. **Počeo sam** da plačem. Držao sam je na krilu, brišući suze nadlanicama. (VK, 371)
112. Nagnuo sam se i poljubio je u obraz koji **je** konačno **počeo** da se hladi. (VK, 372)
113. Otišao sam u kupatilo i **počeo** da punim kadu, kao što sam je onomad napunio u snu. (VK, 372)
114. Onda je udario grom, svetla su zatreperila i kiša **je** ponovo **počela** da lije, nošena vetrom. (VK, 373)
115. Vetar **je počeo** da duva – hladan – a uskoro mu se pridružio i zavrteo u kovitlac jedan topliji, skoro vreo. (VK, 379)
116. Tako je Fred Din, heroj kakav je bio, odlučio da trči ka horizontu pocrnalom od dima, kroz koji **su** svetle trake narandžastog već **počele** da prosijavaju. (VK, 384)
117. Pepeo **je počeo** da sipi sa neba. (VK, 384)
118. Kosa joj iste boje kakva će njenom bratu ostati dok konačno ne **počne** da sedi jednog neverovatno dalekog leta godine 1998; godine koju nikada neće videti ukoliko je neko ne izbavi iz ovog pakla. (VK, 384-385)
119. Nosi je sve dublje i ona **počinje** da vrišti. (VK, 386)
120. Ovo su ljudi koji nemaju struje, nemaju telefon, ni hitnu pomoć, nikoga na koga mogu da se oslone osim jedni na druge i božju pomoć u koju **su** mnogi od njih već **počeli** da sumnjaju. (VK, 393)
121. Stario je na moje oči, bore su se ucrtavale sve dublje i dublje u njegovo lice; postajao je onaj čovek koje me je oborio u jezero, jer nije mogao da podnese da ga neko pređe. I, sa starenjem **je počeo** da bleđi. (VK, 395)
122. Heri Oster je vuče za kosu, cepa joj haljinu s ramena i **počinje** da joj sisa vrat. (VK, 399)
123. Sara je zakreštalala i **počela** da se vrti. (VK, 402)
124. Nešto elementarno i groteskno neljudsko **je počelo** da se stvara iz vrtloga. (VK, 402)
125. „Trči, dušo!” Viknula je Sara. „Trči i dovedi...” Džerd je stisnuo rukama za grlo i **počeo** da je guši. (VK, 403)
126. Iza njih **je** Sara Tidvel **počela** da krklja duboko u grudima i grlu – ovi zvuci će, kao i zgrčena ruka, proganjati Drejpera Finija do njegovog poslednjeg skoka u jezerce. (VK, 403)

127. Nikakvo pranje neće izvući smrad ovog znoja iz te garderobe, a kada **je počeo** da ga naziva „znoj ubistva”, spalio je odeću da ga se otrese. (VK, 403)
128. I kao da mu neko sada uslišava molitvu, dečakov ukrućeni lakat **počinje** da se savija i ruka da se opušta; prsti **su** ponovo **počeli** da se grče i onda stali. (VK, 404)
129. A opet je neka vrsta smrdljivog užasa, ne preterano drugačijeg od mirisa propadanja koji je izbijao iz zemlje, zračila u vazduhu; Kajrino ime **je počelo** da mi bubnja u glavi, Ki-Ki, Ki-Ki, Ki-Ki, kao zov neke egzotične ptice. Krenuo sam uz stepenice do kuće, a na pola puta **sam počeo** da trčim, iako sam bio iscrpljen. (VK, 407)
130. Ruka koja mlatara, možda. Video sam i svoje tragove, dolazeće i odlazeće. Već **su počeli** da se suše. (VK, 407)
131. Ispod debla je bilo prostora za puzanje, pa sam kleknuo na kolena i video tragove drugih kolena koji **su** tek sada **počeli** da se pune vodom. (VK, 411)
132. Sa svakim njenim korakom unapred, Kajra je pravila po jedan opasan, drhtav korak unazad. Rodžet joj je pružila čistu ruku, mada sam na momenat pomislio kako **je** i ova druga **počela** da krvari. Ali, to što joj je curilo kroz smežurane prste je bilo isuviše tamno za krv, a kada je progovorila, onim grozomornim ulagivačkim glasom od koga mi se dizala kosa na glavi, shvatio sam da je to čokolada koja se topi. (VK, 412)
133. Ki **je počela** da se ubrzano povlači, ne obraćajući pažnju na to gde staje. (VK, 414)
134. Penušava voda je poletela u vis i **počela** da se uvija u jedan od onih spiralnih oblika koje sam video i pre. (VK, 414)
135. „Da budem dobra devojčica i da ne budem tužna. Ali jesam tužna. Strašno sam tužna.” **Počela je** da plače i ja sam joj milovao mokru kosu. (VK, 416)
136. Gledala je tiho dok sam skidao jedan po jedan list papira koji sam uzeo sa stola i složio na šporetu, zgužvao svaki i gurnuo ga kroz vratanca. Kada sam stavio dovoljno, **počeo sam** da ređam odgore drva za potpalu. (VK, 417)
137. Onda, kada ga se Sara dočepala, onda **je počeo** da planira Kajrinu smrt. Sumnjam da bi Sara ikada našla efikasnije oruđe. (VK, 424)
138. „Aha. Do trenutka kada su Red-top dečaci svirali na frajburškom vašaru, njihova mala zajednica dole pored jezera **je počela** da se osipa – ovo je sve iz Džoinih beleški, znaš; nema ni traga o tome u zvaničnim gradskim istorijama. (VK, 425)
139. **Nastavio sam** da hodam. Prešao sam već više od pola puta. (VK, 72)
140. Glas ne odgovara. Zna da se bojim kućepaziteljke Rebeke de Vinter; ona je samo lik iz knjige, ništa više od vreće kostiju. I **nastavim** da hodam. (VK, 51)
141. Dlanom sam ispomerio magnete, raširio slova i **nastavio** da šetkam. (VK, 138)
142. **Nastavio sam** da čitam dok se Meti zaposlila pranjem preostalih sudova. (VK, 151)
143. Ali možete da dobijete dve, a skoro sigurno ćete imati jednu ako **nastavite** da radite ono što ih pravi. (VK, 172)
144. Levo od mene se zakikotao Romeo Bisonet. U uglu je najstariji borbeni pilot samo **nastavio** da mrmlja u stenomasku. (VK, 197)
145. **Nastavio sam** da odgovaram na pitanja do pola dvanaest, ali je ispitivanje stvarno završeno kada je Dardžin odgurnuo kasetofon u stranu. (VK, 205)
146. Svašta se dešavalo te nedelje, ali dok nisam sreo Maksa Devora na Ulici, sledećeg petka, sedamnaestog jula, najvažnija stvar je bila činjenica da **sam nastavio** da radim na knjizi koja bi se, kada završim, zvala Moj prijatelj iz detinjstva. (VK, 214)
147. Stara kučka i još starije kopile **su nastavili** da hodaju naporedo sa mnom, ali su prestali da se smeju kad su shvatili kuda sam se uputio. (VK, 245)
148. I **nastaviće** da bude glavni sponzor... ako Lindi Brigs bude igrala kako on svira. (VK, 249)
149. Tada nije bila trudna, ne još. Džo odlazi na izlete na TR. Džo postavlja pitanja, zbog kojih se ljudi osećaju neprijatno, sudeći po Bilu Dinu... ali je bez obzira na to **nastavila** da ih postavlja. (VK, 268)

150. Mogla je da ima vezu sa Tomom Selekom i da to sazna televizija, a ja **bih nastavio** da drndam po tastaturi, blagosloveno nesvestan toga. (VK, 285)
151. Osam i petanest. Dovoljno vremena da stignem po Džona na vreme. Vratio sam se telefonskom imeniku i **nastavio** da pretumbavam stranice. (VK, 334)
152. Da **sam nastavio** da je pritiskam, samo bi rekla ne. (VK, 334)
153. Sunce je peklo i dan je prerastao iz mutnog u blještav, a olujni oblaci od crnog satena **su ipak nastavili** da se slažu na zapadu. (VK, 346-347)
154. Da nismo tako brzo ponovo zašli u šumu, ne bih mogao da **nastavim** da vozim, a čak i ovako su ukrštene grane iznad nas jedva pružale dovoljan zaklon da mogu da lagano klizim unapred, zgrbljen preko volana i zabljen u srebrnu zavesu koja pada kroz svetlo farova. (VK, 365)
155. Molila se da Kajto ostane podalje, da **nastavi** da sporo puni svoju koficu i jede svaku treću šaku bobica. (VK, 399)
156. **Nastavio je** da naređuje čak i dok je tukao. (VK, 403)
157. Srce mi je stalo, pa **nastavilo** da bije. (VK, 412)
158. Drveće **je nastavilo** da se ruši u šumi koja se cedila najmanje još sat vremena pošto je kiša stala. (VK, 417)
159. Mora da sam je proveravao bar dvanaest puta pre nego što sam otišao u krevet... a i tad **sam nastavio** da proveravam. (VK, 420)
160. **Nastavio je** da piše poeziju još dvadeset godina, a kada ga je neko pitao zašto je prestao da piše romane, rekao je da ne može da shvati zašto se uopšte petljao s tim toliko dugo. (VK, 428)
161. **Nisam mogao da prestanem** da mislim na to kako je njena haljina klizila pod mojim rukama na njenom struku i na toplinu njene kože. (VK, 278)
162. **Nisam mogao da prestanem** da slušam kako zvuci sa jezera kreću ka kući i onda nekako... izumiru. (VK, 285)
163. Oni su jurili za dečakom i doveli ga nazad, ali on **nije prestajao** da viče, vikao je tako da bi nadjačao orkestar, vikao da digne mrtve i ako oni mogu da čuju metodiste koji pevaju „Kako volim da pričam priču” ovde, onda oni možda mogu da čuju pomamljenog crnčića odavde. (VK, 402)
164. „Pobogu, **prekini** o tome da razmišljaš.“ (VK, 172)
165. Moja verzija njenog glasa je obično bila mirna i sabrana; ovog puta je to bio vrisak. **Prekini** da oklevaš i počni! (VK, 184)
166. „Ti si to želela! **Prekini** da lažeš i priznaj! Ti si to želela!” (VK, 188)
167. „Hoću da **prekinete** da navodite ovog čoveka i hoću da se cela stvar sa branjem cveća izbriše iz zapisnika,” rekao je Bisonet. (VK, 205)
168. „**Prekini** da je mučiš!“ viknuo sam u tamu. „Kogod da si, prestani da je mučiš!“ (VK, 305)
169. To sam shvatio kao znak da je vreme da **prestanem** da mislim na Haroldov beskorisni ugovor i kako bi se Džo zagrnula na pomen devet miliona dolara. (VK, 50)
170. Srce mi je ponovo normalno kucalo, znoj se osušio, a komarci **su prestali** da mi zuje u ušima. (VK, 78)
171. „Zato nisam htela da primim njegov novac, a prošlog oktobra **je prestao** da nudi.” (VK, 164)
172. „Da li **će** ikad **prestati** to da radi?“ (VK, 234)
173. Stara kučka i još starije kopile su nastavili da hodaju naporedo sa mnom, ali **su prestali** da se smeju kad su shvatili kuda sam se uputio. (VK, 245)
174. Odmorio sam se, glava **je prestala** da me boli (iako je čvor na potiljku i dalje ravnomerno pulsirao) i više nisam osećao ošamućenost i nedostatak ravnoteže. (VK, 246)
175. Ako **prestaneš** da nas zabavljaš, uvek te možemo ubiti i pojesti. (VK, 248)
176. Mladić **je prestao** da svira; žongler je počeo da hvata svoje indijanske palice i da ih brzo baca na travu. (VK, 279)
177. Zmijolike devojke **su prestale** da plešu; i one su nas gledale, grleći jedna drugu i udobnije se nameštajući. (VK, 300)

178. „Prekini da je mučiš!“ viknuo sam u tamu. „Kogod da si, **prestani** da je mučiš!“ (VK, 305)
179. Džon je naprasno **presta**o da se smeje. (VK, 349)
180. **Prestala** je da se pribija uz mene i srušila se na travu, drhteći celim telom. (VK, 356)
181. „Hoću Meti! Hoću mamicu! Hoću moju Meti, uradi da **prestane** da je boli! Oživi je!” (VK, 362)
182. Onda je, kada smo izašli na stepenice, naglo **prestala** da se bori. (VK, 362)
183. Otišao sam do tamo, nejasno svestan da je voda **prestala** da teče u kadu kupatila u severnom krilu. (VK, 374)
184. Samo tako je mogao da izbriše iz uma tu ruku, ruku koja je uspravno virila iz vode, stiskajući i opuštajući pesnicu dok ne poželite da vrisnete. Hoće li već jednom prestati, da li će ikada **prestati** to da radi! (VK, 395-396)
185. U šumi **je** drveće **prestalo** da pada, ali je vetar još uvek duvao. (VK, 419)
186. Nastavio je da piše poeziju još dvadeset godina, a kada ga je neko pitao zašto **je** **presta**o da piše romane, rekao je da ne može da shvati zašto se uopšte petljao s tim toliko dugo. (VK, 428)
187. Tomas Hardi, koji je navodno rekao da je čak i najbriljantnije opisan lik u knjizi samo vreća kostiju, **presta**o **je** da piše knjige kada je bio na vrhuncu svog pripovedačkog genija. (VK, 429)

b) *Crna kuća* (CK) – 206 rečenica

1. Kada bih se s neba pa u rebra pretvorio u petn'es' metara visokog majmuna i **počeo** da gazim po zgradama, da li bi me nazvao King Kongom? (CK, 14)
2. Gospodin Sredovečni našao se pritešnjen uz krilo kombija, i svakog trenutka je mogla da **počne** da zviždi ćuskija, i da prska krv. (CK, 39)
3. Tajler se opušta, smešeći se, i **počinje** da nazuva patike. (CK, 46)
4. Vreme je da se vrati unutra, da analizira Loretin sinoćni home run, da **počne** da prima pozive vernih navijača iz oblasti Kuli. (CK, 53)
5. Dženin osmeh **počinje** da bleđi, i gleda ga kao da je nekakav čarobnjak: „Otkud znaš?” (CK, 58)
6. Ima jedan tip koji posle nekoliko tura **počne** da radi ovako. (CK, 58)
7. „**Počinjem** da brinem za tebe.” (CK, 91)
8. Ediju se sviđa izraz, i misli da **će** **početi** da ga koristi. (CK, 104)
9. Tada mu prilazi Petra Inglíš, bolničarka iz Asfodela, i **počinju** da pričaju o motociklima, i dok trepneš ode dvadeset minuta. (CK, 108)
10. Ebi **počinje** polako da vozi bajs dalje, u pravcu koji ga udaljava od ulice Kvir (CK, i mrmlja *ebeni ganci, još jedan šarmantan izraz koji je naučio od oca), a ostala dvojica ga prate. (CK, 110)
11. „Ne znam, i ne zanima me“, kaže Ebi, „ali mi ne smeta što ga nema. **Počinj'o** je da mi ide na živce.” (CK, 111)
12. Ona poslušno ustaje, ali čim je popustio zahvat kolena joj se savijaju i **počinje** da pada. (CK, 128)
13. Pit Veksler odjednom oseća jezu – ako oni klovnovi iz grada **počnu** da ispituju stanare doma, mogle bi da izađu na videlo njegove tajne zabave, a Vendelu Grinu bi to leglo k'o kec na jedan'es', zar ne? (CK, 134)
14. **Počni** da prenosiš stolice na rasklapanje, važi? (CK, 136)
15. Zato i misli ono što misli – da **je** njegova žena **počela** da gubi razum jer je znala da je Ribar na putu. (CK, 148)
16. Bacio je knjigu na kraj stola, otvorio vino, nasuo domaćinu i sebi po čašu, i **počeo** da priprema hranu. (CK, 159)
17. Prema priči njenog muža, ponašanje Džudi Maršal **počelo je** da se menja pre nego što je nestala Ejmi Sen Pjer. (CK, 160)

18. Spidi ga na trenutak nemo posmatra, pa umesto odgovora ponovo **počinje** da svira onu živu melodiju. (CK, 165)
19. Frknuvši, gužva cedulju i **počinje** da se oblači. (CK, 168)
20. Sada kada ga je svestan još je dosadnije, kao što zujanje muve ili kuckanje radijatora u hotelskoj sobi počnu da smetaju kada **počnete** da ih primećujete. (CK, 175)
21. Prema jugu, vibracija slabi. Prema severu, ponovo **počinje** da se oseća. (CK, 175)
22. Ponovo **počinje** da hoda, i stotinak jardi dalje još jednom zastaje. (CK, 176)
23. Pantalone **počinju** da mu se suše, i oseća se neobično smireno. (CK, 179)
24. Hrabovski grabi slušalicu sa aparata pored 911 i **počinje** da ukucava broj poslednjeg poziva, ali ga prsti izdaju i pritiska dve brojke istovremeno. (CK, 187)
25. „**Počni** da razapinješ žutu traku oko zgrade”, kaže Dejl svojem pozorniku. (CK, 195)
26. Bez obzira koliko si ljut, ne smeš da se otkačiš i **počneš** da mlatiš ljude. Naročito ne policajce.” (CK, 201)
27. Sledeći po redu **počinje** da se dernja istog trenutka kada se Deni nagnuo do prozora. (CK, 215)
28. Ali čim je podigao glavu, ljudi pritiskaju sirene i **počinju** da mu dovikuju. (CK, 217)
29. Huver Dalrimpl, sedamdesetogodišnji starac sa sedom jarećom bradicom i grudima širokim kao bačva, raskoračuje se ispred Pem i **počinje** da traži svoja neotuđiva prava. (CK, 218)
30. „Jeste“, kaže Fred Maršal. „Ali Džudi **je počela** da se ponaša čudno i pre...” (CK, 238)
31. Htela sam da kažem, pre nego što sam završila ovde i konačno **počela** da razmišljam. (CK, 243)
32. U vreme kada **su** u Frenč Lendingu **počele** da se događaju ove ružne stvari bila sam gotovo zaboravila na Tamo. (CK, 244)
33. Tada **sam počela** da shvatam šta znači putovati. (CK, 244)
34. Debi Anderson **počinje** da skandira ‘Mi smo šampioni’, i ostali odmah prihvataju. (CK, 291)
35. I mada **počinje** da se uzbuđuje, ne pokazuje to više nego kada mu je šankerica rekla za Kinderlingovu naviku da stiska nos. (CK, 296)
36. „Čim **si počeo** da govoriš o tome, imao sam osećaj da mi zvuči odnekud poznato.” (CK, 321)
37. Nikakvo čudo što je na kraju **počela** da viče. (CK, 348)
38. Čak i sa svom neobičnošću Teritorija, nije ništa drugo nego još jedan slučaj, i nije prvi u kome **je sve odjednom počelo** da ti izgleda preveliko. (CK, 392-393)
39. Sve je to tačno, ali vašarski osećaj lažne perspektive obično počne da se gubi kada **počne** da sagleda činjenice. (CK, 393)
40. Na samom šanku nema nikog osim ove dvojice – gde je jedan vitak, smiren i slep a drugi debeo, znojav i **počinje** da pizdi. (CK, 398)
41. Gde svetlost padne na njega, koža **počinje** da mu se topi. (CK, 400)
42. Nešto – dim, možda, ili para – **počinje** da se diže sa kože njegovog čela. (CK, 400)
43. Pošto se nagnuo napred, ponovo **počinje** da oseća smrad. (CK, 411)
44. Taj **počinje** da hoda. (CK, 465)
45. To mu je jednom prilikom rekla njegova majka, mnogo pre nego što **je počela** da brka lončice. (CK, 465)
46. Ako podlegne panici, ako **počne** da zapomaže i vrišti, gotov je. (CK, 478)
47. Kada jednom **počne** da seče, možda neće moći da se zaustavi – ni za onog gospodina Mančinga, niti za bilo koga drugog. (CK, 479)
48. Niz Tajevo prljavo, blede lice ponovo **počinju** da teku suze, i on počinje iz sveg glasa da zapomaže. (CK, 482)
49. Ali onog trenutka kada **je počeo** da zove u pomoć, panika se vratila i progutala ga. (CK, 493)
50. Zakošena mesta za parkiranje na ulici su prazna, bez automobila ili pikapova koji **će početi** da se pojavljuju, prvo po jedan ili dva, a zatim u urednoj nevelikoj koloni, sat ili dva kasnije. (CK, 9)
51. Istresa novac na pod i **počinje** da ređa novčanice po veličini iznosa na njima. (CK, 18)
52. **Počinje** da raskopčava kaiš pre nego što je povukao Rebeku prema sofi. (CK, 19)

53. Bernijeve usne se pokreću: i dalje se osmehuje, ako taj grč može da se nazove osmehom, ali **je počeo** nešto da šapuće. (CK, 24)
54. Put zavija oko nepostojećeg prevoja, a onda **počinje** neobjašnjivo da krivuda; sa obe strane niže se zakržljalo drveće; ispod njihovih iskrivljenih grana, retke kuće postaju sve manje i bednije. (CK, 28)
55. Ponekad, kada joj se Fred obrati, ne odgovara, već samo zuri u prazno, raširenih očiju, neznatno pomerajući usne i gnječeći dlan o dlan (a na nadlanicama **su počele** da se pojavljuju ogrebotine, iako redovno skraćuje nokte). (CK, 36)
56. Napolju, na betonskoj stazi prema ulici, Fred **počinje** polako da cupka u mestu, duboko udišući, puneći pluća kiseonikom koji **će** uskoro **početi** da troši. (CK, 37)
57. Fred još jednom duboko udiše i **počinje** da trči. (CK, 37)
58. Dosta! Bože milostivi Bože, dosta je! A šta ako sve to **počne** da dobija smisao? (CK, 43)
59. Dejla **su počele** da bole ruke od pridržavanja okvira dok je Džek obeležavao mesta za eksere. (CK, 68)
60. Sa osećanjem da ga neko gura iznutra, Džek je zakoračio na daske doka i **počeo** da se probija kroz gomilu. (CK, 72)
61. Onog jutra kada je izašao iz spavaće sobe i **počeo** da priprema doručak, jedno jedino crveno pero, perce manje od bebinog prsta, dolebdelo je, činilo se, sa kose tavanice na vrhu stepeništa. (CK, 77)
62. Zagledan u nju, Tajler **počinje** da se smeši, nesiguran da li je ovo čuo ali spreman da bude oduševljen (sa deset godina, uvek je spreman da se oduševi, uvek voljan da veruje u neverovatno). (CK, 103)
63. Grlo mu se steglo od promera čiode. Zato, umesto da vrisne, naleže na rukohvate bajsa i **počinje** da okreće pedale. (CK, 106)
64. Sad **počinje** muklo da stenje, i da baca glavu sa jedne na drugu stranu. (CK, 106)
65. U osunčanoj tišini kuhinje, Džudi Maršal **počinje** da zavija, i to je zvuk bezumlja, konačno oslobođenog iz krhkog kaveza. (CK, 108)
66. Tada je, Inid je sa oklevanjem ispričala Fredu, Džudi **počela** da plače. (CK, 113)
67. Ona se ne odaziva, ali je čuje na spratu, kako **počinje** da peva. (CK, 114)
68. Ona ponovo **počinje** da peva refren Tajeve uspavanke, i on to ne može da podnese. (CK, 116)
69. Tada joj lice krive grčevi svežeg bola i **počinje** da jeca. (CK, 116)
70. Uzima metlu i đubrovnik iz ostave pored vešernice i **počinje** da mete slomljeno staklo. (CK, 121)
71. Pored njega, u svome snu, Džudi **počinje** da šapuće. (CK, 122)
72. Bobi privlači beležnicu i **počinje** da žvrlja. (CK, 122)
73. Vrativši se u dvoranu, slepi menjač ploča – gospodin Lejden, Simfonijski Sten, ko god da je – **počinje** da raspetljava kablove sa brzinom i tačnošću od kojih Pita malčice hvata nervoza. (CK, 126)
74. Treska na dno čamca (CK, tik pored korpe iz koje curi, zapravo) i **počinje** da se baca. (CK, 127)
75. Ona zasopće, dvaput se nakašlje, i **počinje** više ili manje normalno da diše. (CK, 128)
76. Konačno, kada mu se već čini da **će početi** da se guši, grudi mu se oslobađaju i uvlači džinovski, razdirući dah. (CK, 130)
77. Onda se Dejl javlja na telefon. Dejl ga pita šta se dogodilo, i Fred Maršal **počinje** da plače. (CK, 131)
78. „Deni Čita?“ pita Džek, koji, kao i Fred Maršal, **počinje** da misli da veruje u neke veoma zabrinjavajuće stvari. (CK, 149)
79. Zaspali dečak ječi, diže glavu sa stola i **počinje** da proteže ruke. (CK, 151)
80. Roni i Ti-Džej se zgledaju. Ti-Džej gura desni kažiprst u usta i **počinje** sekutićima da glode nokat. (CK, 153)
81. Ester Samerson **počinje** da cvrkuće u prvom licu. (CK, 163)

82. Spidi, ponavlja Džek u mislima, i kao da je telepatiski prozvan, topao, pomalo zamućen glas **počinje** da peva. (CK, 164)
83. Fred **je počeo** da plače. (CK, 168)
84. A nad svim tim, nebo tek **počinje** da se osvetljava. (CK, 170)
85. Džeku se otima pridavljen zvuk gađenja, i **počinje** malo brže da hoda. (CK, 171)
86. Ta poslednja misao je naročito uznemirujuća, i Džek **počinje** da trči preko polja, više dižući kolena i razmahujući rukama. (CK, 172)
87. U umu **počinju** da mu izranjaju lica, svako sa sopstvenim isečkom zvučnog zapisa. (CK, 172)
88. I dok sada kleči, žmureći, usred zelene livade koja je do maločas bila njegovo severno polje, udišući nove, bogatije mirise kojih se tako dobro seća i za kojima je toliko čeznuo iako nije bio svestan toga, Džek čuje Ričarda Slouta kako **počinje** da mu govori u glavi. (CK, 173)
89. Pošto bi se više išunjao nego popeo iz pregrade za rezerve i pre nego što **bi počeo** da baca (obično u devetom iningu, kada su baze popunjene i kada se odlučuje utakmica), Al Hrabovski bi okrenuo leđa hvataču, spustio glavu, stisnuo pesnice i snažno ih trgnuo nadole, ohrabrujući se. (CK, 185)
90. Onda bi se okrenuo i **počeo** da baca, uglavnom veoma nezgodne brze lopte, koje su često prolazile na dlaku od udaračeve glave. (CK, 185)
91. Dok se patrolna kola sa Tomom Lundom za volanom spuštaju niz Treću ulicu prema Čejsu – sa ugašenim svetlima na krovu i isključenom sirenom – Dejl vadi novčanik i **počinje** da pretura po nagomilanim hartijama: posetnicama, nekoliko fotografija sa ‘ušima’, presavijenim ceduljama iz beležnice. (CK, 191)
92. Ovaj dokaz Nosonjinog kukavičluka razgaljuje Vendelovo srce dok gleda kako se motociklisti smanjuju u retrovizoru, ali kroz sinapse njegovog uma **počinje** da rije misao koju ne može da potisne. (CK, 207)
93. Pre nego što će tri policajca i Sojer **početi** da šušaju prema ulazu u lokal, Vendel izviruje, diže fotoaparat i snima neznanca. (CK, 214)
94. Deniju Čedi srce **počinje** brže da tuče, i oseća kako mu se steže sfinkter. (CK, 216)
95. U trenutku kada svetina **počinje** da skandira ‘NEĆEMO, NEĆEMO, NIKUDA DA IDEMO! NEĆEMO, NEĆEMO, NIKUDA DA IDEMO!’ Holc i Nestler se vraćaju da pojačaju kordon. (CK, 219)
96. „Svetog mu sveca”, kaže Dok, i smesta **počinje** da tapše čovečuljka po leđima i vuče za krajeve sakoa kao da bi ponovo da ga izravna. (CK, 220)
97. Džek **počinje** da se povlači u blagom luku koji će ga dovesti do Arnolda Hrabovskog. (CK, 228)
98. Mlitavi sredovečni muškarac u bademantilu **počinje** da se provlači između stolova kao da će mu pobeći autobus za posao. (CK, 239)
99. Zagledane u tamu, oči Čarlsa Bernsajda **počinju** zastrašujuće da svetle. (CK, 264)
100. Tada Endi čini nešto što zaprepašćuje Mortija, i uverava ga da se ne radi o šali, a verovatno nije ni greška: Endi Rejslbek **počinje** da plače. (CK, 265)
101. Gorg isteže leđa i nakostrešeni vrat dok mu se kljun praktično ne uvlači u njeno uvo. **Počinje** da šapuće, a Tanzi Freno posle nekog vremena počinje da klima glavom. (CK, 268)
102. Hajde da osmotrimo širu sliku, kao što bi neki, recimo, političar bez sumnje rekao. Gotovo je da moramo, zato što **su** stvari **počele** da se poklapaju. (CK, 276)
103. Trenutak kasnije, **počinju** da se otvaraju i treskaju vrata. Ali niko ne govori. (CK, 286)
104. Iza njih, Dudlz Sanger po prvi put u dvadeset godina pomišlja na svog oca i **počinje** da jeca. (CK, 288)
105. „Izvedite ga!” neko **počinje** da viče napolju. (CK, 290)
106. **Počinje** da diže i spušta kameru. (CK, 291)
107. Ali kada Poter **počinje** da napada druge mete (na redu je Morti Fajn, kao i Rejslbekov drugar Irv Tronberi), Džek ga ipak prekida. (CK, 295)
108. Zastaje, odsutnog pogleda. Napolju, ljudi konačno **počinju** da se razilaze. (CK, 298)

109. Pomislivši ovo, **počinje** da drema. (CK, 306)
110. Već **sam počeo** da sumnjam, Mišonjo. (CK, 334)
111. Fredov glas **počinje** da drhti. (CK, 345)
112. Ta činjenica se u prvom trenutku čini beznačajna pored njene lepote – samog njenog postojanja – ali onda **počinje** da dobija na važnosti. (CK, 364)
113. Odlazi se do njih, uzima ih i **počinje** da ih gura u svitak pergamenta. (CK, 369)
114. Spušta glavu i ponovo **počinje** da gura baterije u svitak hartije. (CK, 369)
115. Ali pošto je vatra zapaljena i ptice **počinju** da dobijaju reš boju, javlja se njegov želudac, tvrdeći da kokoši mirišu odlično i da će im ukus verovatno biti još bolji. (CK, 373)
116. **Počinje** da shvata kako Spidi može Ribara da nazove sitnom ribom. (CK, 377)
117. Uzbuđen glas – koji verovatno ni Spigljenova majka ne bi prepoznala kao sinovljev – **počinje** da buči iz zvučnika razglasa. (CK, 389)
118. Na ovu neočekivanu galamu, bolesnici koji su se u međuvremenu dosta primirili ponovo **počinju** da vrište i plaču. (CK, 389-390)
119. Osećaj **je** tada **počeo** da se pomera prema zadnjem delu glave i slabi. (CK, 395)
120. Bar do trenutka kada zubi **počinju** da mu cvokoću. (CK, 401)
121. Iz Mišovih očiju **počinju** da klize krvave suze. (CK, 402)
122. Stojeći okrenuta leđima, Suzana Medvedica Ozgud zuri u najveća dela zapadne filozofije i **počinje** tiho da plače. (CK, 404)
123. Miš **počinje** da se baca na kauču. (CK, 411)
124. U bradu **počinje** da mu curka krv. (CK, 411)
125. Miš **počinje** da se baca na kauču. (CK, 411)
126. Pečati na licu i gornjem delu tela pucaju i **počinju** da cure. (CK, 411)
127. Sada sve **počinje** da se uklapa. (CK, 415)
128. Pokreće se da ustane, i tada neko – nešto – **počinje** da kuca, sasvim tiho, na gornju, staklenu površinu vrata. (CK, 416)
129. „Tu više ništa ne kuca osim njegovog sata”, kaže Dok, i **počinje** da peva. (CK, 419)
130. S obzirom da je razlika među njima postala toliko vidljiva, **počinjemo** da stičemo utisak da neće proći dugo pre nego što gospodin Manšan zguli Čarlsa Bernsajda i odbaci ga kao iznošenu čarapu. (CK, 425)
131. Sećanje na derišta u Čikagu šalje mu trnce kroz ud, koji **počinje** da se kruti u vrećastim starim pantalonama. (CK, 444)
132. Prilika na sofi **počinje** da se meškolji i stenje. (CK, 459)
133. Ustajali, smradom kivanog mesa zasićeni vazduh u sobi već **počinje** da se kovitla, najavljujući dolazak vlasnika glasa. (CK, 460)
134. „Budze“, reži glas, i san **počinje** da se zamračuje. (CK, 463)
135. O, to stvarno opasno boli. Uprkos svim naporima – i nasleđu Džudi Maršal u njemu – suze **počinju** da teku. (CK, 465)
136. Njihov bruj se pojačava, i bočica **počinje** da se diže, zibajući se kao minijturni projektil sa sjebanim sistemom za navođenje. (CK, 474)
137. **Počeo je** da se smeje, ali se smeh pretvorio u ječanje, a ječanje u oštar i pridavljen vrisak bola. (CK, 476)
138. Niz Tajjevo prljavo, blede lice ponovo **počinju** da teku suze, i on **počinje** iz sveg glasa da zapomaže. (CK, 482)
139. Na ovo sećanje niz Fredove neobrijane obraze **počinju** da se slivaju nove suze. (CK, 484)
140. „Jebi ga“, kaže Nosonja, i **počinje** da se maže medom oko nosa. (CK, 488)
141. Ali pre nego što uspeva da pozove ostale unutra, Dok Emberson **počinje** da vrišti. (CK, 492)
142. Zavlači je ispod prljavog remena creva i **počinje** da vuče, polako i beskraino pažljivo. (CK, 496)

143. Pritiska vreću ivicom stopala, gura je do zida i **počinje** da je vuče uz okrvavljeno drvo. (CK, 499)
144. Vreća mu ovaj put spada pre nego što **je počeo** da je pridžže. (CK, 499-500)
145. **Počinje** da sulja vreću uz zid. (CK, 500)
146. Zato zaboravlja na bol u bedru i **počinje** ponovo da sulja vreću uz zid, istovremeno posegnuvši desnom rukom naniže. (CK, 502)
147. Osetivši ruku koja mu se ovila oko struka, Taj **počinje** da vrišti – ne samo od straha i prepasti, već i ozlojeđenosti. (CK, 503)
148. Osmeħ **počinje** da bleđi, jer je opazio palicu koju nosi jedan od njih. (CK, 504)
149. Džek oseća kako ljudi sa kojima je došao – ljudi koji su stavili život i razum na kocku za njega – **počinju** da se mršte. (CK, 509)
150. Mnoge u publici hvata panika i **počinju** da beže. (CK, 524)
151. Negde, u nekom drugom svetlu, Džudi Maršal **je** već **počela** da se vraća u svakodnevni život u provinciji. (CK, 526)
152. Džin po imenu Miš pošao je, kezeći se podrugljivo, prema Bobiju i **nastavio** da ide, gurajući slonovskim truhom Bobijev, ravan poput ribaće daske, dok ga nije priterao uz arhivni orman. Tu je pomenuti džin od Miša tajanstveno upitao Bobija da li je imao prilike da se upozna sa delima gospodina po imenu Žak Derida. (CK, 14)
153. Za nas, međutim, ta pčela, koja **nastavlja** da spokojno lebdi po zadnjem delu odaje užasa, prestaje da bude dobrodošla promena i utapa se u sveprisutnu misteriju. (CK, 33)
154. Zamolila ga je da prestane – nadimak je bio iritirajući i otužan – i, pošto **je** on **nastavio** da to zaboravlja (namerno, pretpostavljala je), bez pardona ga je ostavila. (CK, 108)
155. Paukove mreže **nastavljaju** da se pletu. (CK, 121)
156. Džek Sojer, koji i pored te kratke vizije starog znaka ZABRANJEN PROLAZ ostaje potpuno nesvestan postojanja crne kuće u koju će jednog dana morati da uđe, ponovo se usredsređuje na stranicu i **nastavlja** da čita Sivi dom. (CK, 163)
157. Unutrašnji glas **nastavlja** da zahteva njegovu pažnju. (CK, 161)
158. **Nastavlja** da se širi, i Džek se baca u nju. (CK, 166)
159. Pulsira mu u glavi kao početak migrenske glavobolje... A onda se, kako **nastavlja** da se okreće, ponovo pojačava do punog intenziteta. (CK, 175)
160. Mahniti Mađar je pored toga i prilično pitom momak, koji **nastavlja** da se izvinjava kada naplaćuje kazne za saobraćajne prekršaje iako mu je Dejl više puta rekao da je to vrlo loša praksa, i za koga se zna da je započinjao ispitivanje svedoka neprikladnim frazama kao što je, recimo, Izvin'te na radoznalosti, ali me zanima... (CK, 185)
161. Vendel se nada da će **nastaviti** da tupe dok ih gotovo ne stigne; nada se da galame jedan na drugog i razmahuju pesnicama. (CK, 209)
162. Deni **nastavlja** da zuri u njega, gotovo se nadajući izgovoru da mu stavi lisice i strpa na zadnje sedište patrolnih kola. (CK, 216)
163. „Hoćeš li pustiti ove iz državne da sve rade sami, ili ćeš **nastaviti** da istražuješ za sebe?” (CK, 231)
164. Umesto da samo kažete: izgubila sam se, i ne zna kako da se vratim – **nastavite** da idete u istom pravcu. (CK, 242)
165. „Izvini, Debi.” I **nastavlja** da piše. (CK, 251)
166. Uzima viljušku i **nastavlja** da jede, sa Tajevom kapom koja mu čuči na glavi kao Spenkiju đaćka kapa u jednoj od starih epizoda *Naše družine*. (CK, 254)
167. Bernijev prevashodni motiv – bezumni poriv da **nastavi** da meša po loncu, da od lošeg pravi gore – nije se promenio, ali će i ovo poslužiti toj svrsi. (CK, 263)
168. Ispod smežuranih kapaka, oči **nastavljaju** da mu gore kao svetiljke pod senilima. (CK, 264)
169. Zvuk motora **nastavlja** da se pojačava. (CK, 284)
170. Vendel Grin uzvikuje isto što i oni, ali ga to ne sprečava da **nastavi** da slika. (CK, 288)

171. Samo Tanzi, izgubljena u svetu koga je Gorg stvorio za nju, **nastavlja** da uzvikuje: „Izvedite ga! Predajte nam ubicu!” (CK, 288)
172. Džek, međutim, ima neveseo osećaj da će se Vendel Grin već nekako iskobeljati iz sadašnjih nedaća (CK, ne nekako, već lažući) i **nastaviti** da bude napast. (CK, 307)
173. **Nastavio** je da mrmlja, i jedva diže pogled kada su mu se Sofi i Džek približili. (CK, 383)
174. Džon Henri **nastavlja** da kuca dok on ubrzava i čkilji ispred sebe, nastojeći da shvati šta se događa. (CK, 340)
175. Soni se bori da ga ne obori talas olakšanja i umora. Dok se izvija i **nastavlja** da puca u tamu iza stabala, i Nosonja mu stavlja ruku na rame i naređuje mu da prestane. (CK, 341)
176. Umesto toga pravi široki luk oko ludaka i **nastavlja** da se udaljava, mada pomalo ukočenim korakom. (CK, 348)
177. Vendel (**nastavićemo** da ga zovemo Vendel, zar ne, i zanemariti svako drugo ime koje bi možda mogao da ima u ovom zakutku postojanja, pošto ga sam ne zna ili ne želi da zna) primećuje „durasel AA” baterije. (CK, 369)
178. Itan Evans **nastavlja** da se dernja na podivljale duševne bolesnike, a pridružio mu se i ženski glas – verovatno glavne sestre Rek. (CK, 386)
179. Crna sluz koja mu se cedi iz uglova očiju **nastavila je** da se taloži, i sada mu leži na obrazima poput lokvi napola rastopljenog želea. (CK, 411)
180. Prokleta optužujućom krvlju, supstancom koja **je nastavila** da mu se ruga dugo pošto je izbrisao njene vidljive tragove. (CK, 420)
181. Krv **nastavlja** da mu teče niz lice, i uprkos adrenalinu oseća kako ga napušta energija. (CK, 423)
182. Krv **nastavlja** da mu se sliva niz leđa i iz ostataka odsečenih prstiju, i nemoćan je da je zaustavi. (CK, 425)
183. **Nastavi** da pričaš, šašavko. Pričati sam sa sobom ne znači da si lud. (CK, 427)
184. Berni **nastavlja** da trlja staru košulju pod hladnim mlazom vode dok ne postaje bledo ružičasta, samo nekoliko nijansi svetlija od njegove kože. (CK, 441)
185. Berni **nastavlja** da se buni, ali mi znamo da je ovo bitka koju neće dobiti. (CK, 460)
186. Njegove ruke u međuvremenu **nastavljaju** da istražuju stomak, koji je sada tvrd i prekriven čvorovima, za koje pretpostavlja da su ugrušci. (CK, 461)
187. Čvršće pritiska patiku uz drvo, i **nastavlja** da diže. (CK, 502)
188. „Pssst”, šapuće lord Malšan, i pošto Taj **nastavlja** izbezumljeno da vrišti (na višim spratovima Velike Kombinacije, nekoliko mališana okreće se i gleda u pravcu ovih vapaja, ali ih zverski nadzornici bičevima teraju da **nastave** da rade), abalahov lord ponovo progovara, jednu jedinu reč na Mračnom Govoru. (CK, 503)
189. Iz dečakovih zabalavljenih, omlitavelih usta **nastavlja** da dopire grleno ječanje protesta, ali je vrištanje prestalo. (CK, 503)
190. Kaiši **nastavljaju** da se kreću; bičevi i dalje praskaju; povremeno se vrišteća tačkica ruši (ili skače) sa zardale južne strane konstrukcije. (CK, 510)
191. Ovo je zemlja iz davnine, kada su Džek i Kraljica B filmova pobjegli iz Kalifornije kao begunci kakvi i jesu bili postali. I **nisu prestali** da beže sve dok nisu stigli do druge obale, i mesta gde je Lili Kavano Sojer... (CK, 164)
192. Vukući se za njima dvojicom, Džek razmišlja o kapi Tajlera Maršala i o tome gde ju je našao – o svetu koga je pola života poricao, i povratku koji ovog jutra **ne prestaje** da ga potresa. (CK, 221)
193. Bilo je zanimljivo raditi ga. I mislili ste da nikada **neće prestati** da bude zanimljivo. (CK, 245)
194. Za nas, međutim, ta pčela, koja nastavlja da spokojno lebdi po zadnjem delu odaje užasa, **prestaje** da bude dobrodošla promena i utapa se u sveprisutnu misteriju. (CK, 33)
195. Za sve postoji razlog, ma koliko bio skriven; opustiš li se dovoljno da **prestaneš** da budeš prevrtljivi ćuran, razlog će možda prestati da se krije. (CK, 83)

196. Pošto su skrenuli sa puta broj 93 na put kroz Norvešku dolinu, Henri kaže: „**Prestani** da se duriš. Nije trebalo da te nazovem šmokljanom. (CK, 90)
197. „**Prestanite** tako da govorite!“ viče Rebeka. „Mene nećete prevariti!“ (CK, 142)
198. Bobi Dilak okreće glavu, **prestaje** da kucka olovkom po stolu i progovara: „Živeo nam Holivud. (CK, 151)
199. Dit hvata njen pogled, i ona na trenutak **prestaje** da skače okolo, raskrečeno staje i poziva ga prstima obe ruke da je uhvati ako može. (CK, 223)
200. Pre nego što su stvari koje su mi se dešavale **prestale** da me plaše do ludila – pre nego što sam shvatila da mogu da pogledam u sebe i preispitam ono što sam čitavog života osećala. (CK, 243)
201. Kada su Fredu **prestala** da se tresu ramena i kada je počeo da hvata vazduh, Džek kaže: „Učiniću sve što budem mogao.“ (CK, 248)
202. Moraš da **prestaneš** da misliš o njemu kao o Spidiju, kaže Džek sebi. (CK, 373)
203. Crne tačkice **su prestale** da se kreću, i to je dobro. (CK, 403)
204. Ribarevi koraci ulaze u dnevnu sobu, i **prestaju** da se čuju. (CK, 424)
205. Izbrojivši stotinu i pedeset stepenika, **prestaje** da broji. (CK, 466)
206. Računa da će se, ako **prestane** da misli na ujka Henrija, osećati bolje. (CK, 519)